

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

udgivet af J. Davidsen.

Bibliothek for Ungdommen

1872; Vol. 1

København : Pios Forlag, 1872-1873

8 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

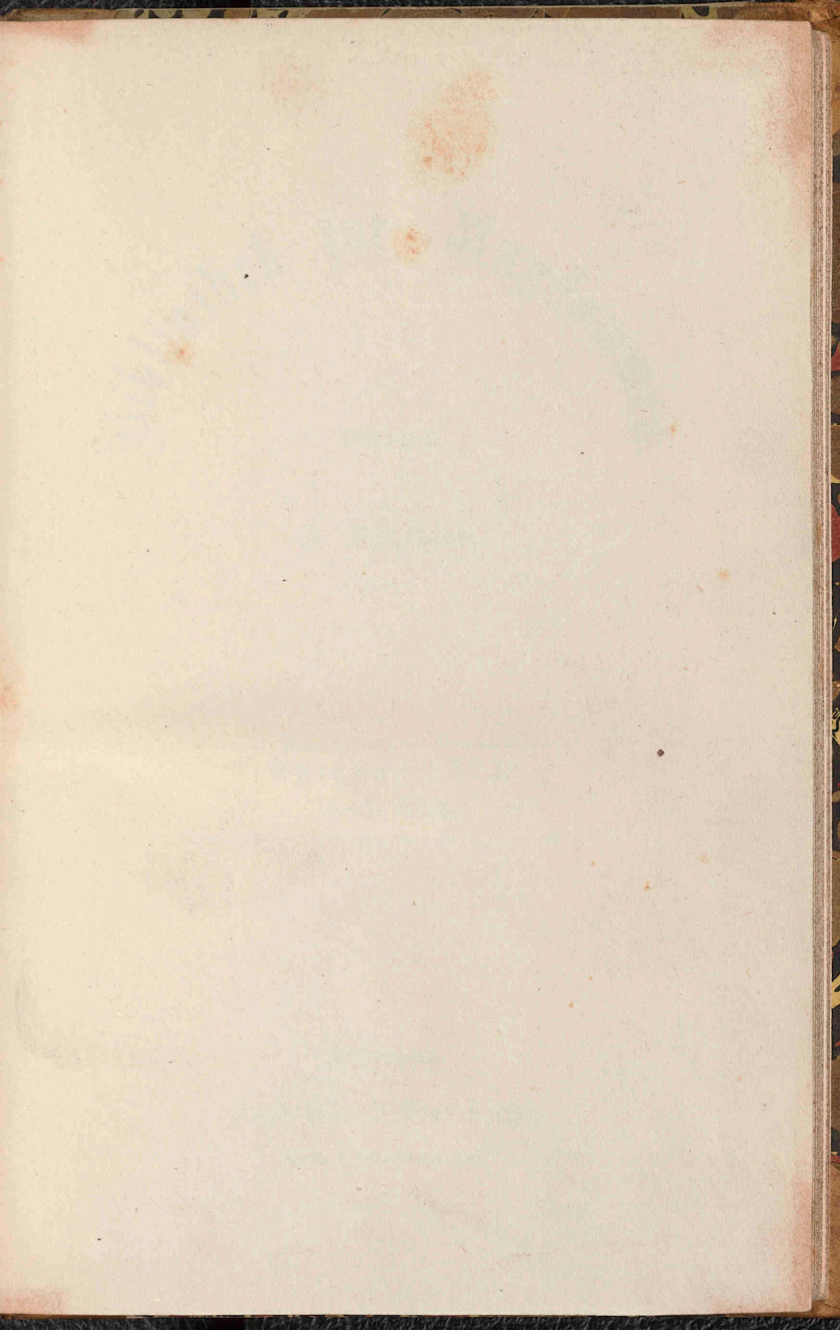
15.-242.-8°

Det Kgl. Bibliotek

130025478356

Bibliothek for Alngdommen.

Udgivet af

J. Davidlsen.

Nargang 1872.

Første Bind.

Kjøbenhavn.

Boghandler N. Pio's Forlag.

Salu B. Salomons Tryk.

Bibliothek für Handel und Gewerbe
in Leipzig

2. Ausgabe.

Leipzig 1872.
Verlag v. Neumann, Neudamm.

Indhold.

	Side
De Unge, Digt af G.	1.
De store Ildbrande i Kjøbenhavn	2.
Det dyriske Liv paa Havets Bund	21.
Saltesanden i Skrinet, et Eventyr	30.
De olympiske Lege	46.
Et Ordsprog og et Mundheld	57.
Baarstifte, Digt af Jul. Chr. Gerson	60.
Korstog af Børn	61.
Den paradisiske Ø Tahiti, efter N. J. Andersson	68.
Et Eventyr ved det gode Haabs Forbjerg	76.
Køpervæsnets i Nedreitalien	84.
Friskytten og hans Datter, Skizze fra den tydsk-franske Krig, af Anton	94.
Giraffen, efter A. W. Grube	106.
Fodtøiet, efter E. Ebeling	114.
Skikke og Forlystelser hos den danske Almue	125,
	171, 242, 335.
James Watt, Dampmaskinens Opfinder	134.
Maanen	144.
Et Eventyr med Prairieulve	151.
Planten i det gamle Havehuus	159.
De danske Rosaffer	181.
Blomsterne i de tropiske Egne	189.
En amerikansk Kontyliesamler	192.
Hazardspillerne i Kalifornien, af Fr. Gerstäcker	199.
Guldfisken	215.
Vandets Betydning og Natur, af F.	222.

	Side
Onkel Bernards Konthlie, af Erckmann Chatrian	233.
Lossen og Pungrotten, et Billede af Dyrlivet i Sydamerika	256.
To Robinsoner	263.
Den lille Violinspiller	273.
Ostindiske Skovtræer	296.
Et Bondebryllup i Vendsyssel	305.
Træk af Japanesernes Sæder og huuslige Liv . . .	319.
En amerikansk Bijæger	351.
Penges Værd, Digt af N.	357.
Kyllingen og Kanariefuglen, af G. M.	359.
Erindringer fra Pampassletterne, af John C. Cremany	366.
Ekkoet og Musikens Vidundere, efter Dr. Hartwig .	377.
Joraaarsdage paa Kuba	383.
En indisk Tassenspiller	398.
En Vinter i Polarhavet, efter W. Baer	404.

De Unge.

Yndig er en Morgenstund
Midt i Nordens korte Sommer,
Solen op af Havet kommer
Straalende og varm og rund.
Alle muntre Fugle smaae
Fylde Mark og Skov med Sange.
Duftende saa sødt de mange
Millioner Blomster staae.

Yndig er vor Ungdomstid,
Den er som en deilig Morgen,
Der er ingen Plads for Sorgen
Og for Livets Kamp og Strid.
Haabets Sol i al sin Glands
Straaler for den Unges Øie,
Han vil opad mod det Høie,
Hente Seirens Laurbærkrands.

Lad os hjælpe ham dertil,
Hjælpe til med vor Erfaring,
Lad os spare vor Forklaring,
At han neppe seire vil.
Lad ham troe, at han vil naae
Maalet, som han stræber efter,
Som han vier de bedste Kræfter,
Og som Ungdomstanken staae.

G.

De store Ildebrande i Kjøbenhavn.

Den forfærdelige Ildebrand i Chicago i Oktober Maaned 1871 er i Henseende til Omfang og Ødelæggelse enestaaende i den nyere Tid. Ved den Fuldkommenhed, Slukningsanstalterne nu have naaet, skulde man næsten troe det umuligt, at en Ildebrand kunde gribe om sig i den Grad, at næsten Halvdelen af en stor og folkerig Stad kunde lægges i Aske. Men det var heller ikke Brandvæsenet, der her bar Skylden, det var flere samvirkende Omstændigheder. Skjøndt Chicago er en ny By, hvis Opkomst og Blomstring er foregaaet i et forholdsvis forsvindende Tidsrum, var dog en stor Deel af dens Bygninger kun af Træ eller af Bindingsværk og altsaa let antændelige, foruden at der var anvendt Træ til Brolægning; men heller ikke dette vilde have bevirket Ildens stræffelige Udbredelse, naar der ikke havde raset en stærk Storm og der tillige ikke, hvad der var det Værste, efterhaanden som Flammerne banede sig Vej, havde viist sig en stor Vandmangel, der i høi Grad forøgedes derved at Vandværker og Vandledning bleve ødelagte under Branden.

Ved disse Omstændigheder kommer man til at tænke paa den Ildbrand, som i 1728 hærgede Kjøbenhavn. Der var herved en vis Lighed tilstede med Chicagos, thi de allerfleste Huse vare dengang af Træ eller Bindingsværk, der rasede en stærk Storm og tillige bidrog Vandmanglen til at Branden antog en saa uhyre Udstrækning. Det kan vel siges, at saavel denne, som den anden Ildbrand, der atter i 1795 hjemsøgte Hovedstaden, vare endnu farligere i deres Følger. Forholdsviis blev der ved begge disse Leiligheder ødelagt flere Bygninger end i Chicago, og den Glendighed og Nød, som derved ramte de bemidlede som de ubemidlede af Indvaanerne, var vistnok saameget større, som man dengang kun lidet kjendte til Brandforsikringer, og Fattigforsørgelsen navnlig i den første Deel af det attende Aarhundrede endnu var i sin Barndom.

En kort Skildring af de store Ildbrande, der til forskjellige Tider have raset i Kjøbenhavn, turde maaskee interessere Læserne. Dog skal kun omtales saadanne, der opstode ved Vaade, ikke ved Krig og Bombardement.

Den første store Ildbrand, der fortælles om, fandt Sted i Aaret 1386 under Dronning Margrete. Efterretningerne herom ere meget ringe. Man veed kun at den udbrød i Byens vestlige Side, og at Ilden havde en stor Udstrækning, synes at fremgaae af den Omstændighed, at Frue Kirke og St. Petri Kirke nedbrændte til Grunden. En mindre Ildbrand, men dog af et temmelig betydelig Omfang, fandt Sted i Aaret 1654. Herved nedbrændte en Række Bygninger bag det daværende Raadhuus, hvilket foranledigede at

det i Aaret 1606 anlagte Nytorv blev udvidet. Langt
 sørgeligere var den Ulykke, der ramte Kjøbenhavns Befolkning
 ved en Ildbrand, der fandt Sted den 15. April 1689 og
 fortjener en nærmere Omtale.

Paa den østre Side af Bredgade var der dengang en
 stor Plads med et ikke fuldendt Slot, der var bestemt til
 Enkesæde for Enkedronningen og efter hende kaldtes Amalien-
 borg. I Haven var der reist et lille Theater af Træ, hvor
 en tydsk Theatertrup gav Forestillinger for Hoffet. Den
 15de April 1689 skulde der i Anledning af Kong Christian
 den Femtes Fødselsdag gives en tydsk Opera: „Der ver-
 einigte Götterstreit“ med stor Stads. Festligheden begyndte
 alt Kl. 4 om Eftermiddagen og Tilskuerspladsen var prop-
 fuld af fornemme Folk. Kun Kongen og hans Gemalinde
 vare ikke tilstede; de vare blevene forsinkede ved et Stats-
 raadsmøde og befandt sig paa Veien til Theatret just da
 Ulykken fandt Sted. Det var imellem 4 og 5. Operaen
 aabnedes med, at Mars, Rastor, Pollux og Perseus steg
 ned fra Skyerne og modtoges med Fyrværkeri. Herved gif
 der Ild i det Gnebærriis, hvormed Scenen var udsmykket, og
 i et Nu omspændte Luerne hele Theatret. Forvirringen og
 Rædselen var grændseløs og forøgedes end yderligere der-
 ved at der kun var en eneste Udgang, som strax blev saa
 spærret af de udenfor Tililende, at Ingen kunde komme
 hverken ud eller ind. Herved 300 Personer, hvoraf de
 Fleste hørte til de anseeligste Familier, meest Damer, bleve
 enten opbrændte eller kvalte i Trængselen. I en Beretning
 om denne stræffelige Begivenhed hedder det, at Flaaden,

som laae paa Rheden i Nærheden af Amalienborg, var i stor Fare, da Vinden blæste henad den Kant; men heldigviis vendte den sig og fik man saaledes Tid til at føre de nærmeste Skibe bort.

Det gamle Kjøbenhavn var, som det er Tilfældet med alle Byer, der hidrøre fra Middelalderen, meget tæt bebygget. Gaderne vare i Almindelighed smaae og snevre, omtrent som den nu saa meget omtalte Peder Madsens Gang. Dette var ogsaa Tilfældet med den nuværende Frederiksberggade, som dengang hed St. Clementsgade, efter en nedbrudt Kirke, og var en smal, slet brolagt Gyde med forfaldne Rønner af Bindingsværk. Paa Hjørnet ligeoverfor Bøstierport boede en Vjsestøber, som Onsdagen den 20de October 1728 om Aftenen var ifærd med at støbe Vjs. Herved kom Tælgen til at slaae op i Skorstenen, der var noget brøstfældig, der gik Ild i den, og da den brast, stod fort efter hele Huset i lys Lue. Det blæste stærkt, og Ilden forplantede sig hurtigt til Husene paa begge Sider. Nu gik Allarmtrommen, for at kalde Brandfolkene sammen; men uheldigviis havde der samme Dag været Prøve med Spritterne, Folkene vare trætte efter Arbeidet og de Fleste sadde paa Bærtshuse rundt om i Byen, Det kostede Tid og Umage at samle dem og ikke saa vare i den Tilstand, at de ikke kunde gjøre Nytte under saa farlige Omstændigheder. Heller ikke Brandmajoren var videre dygtig, idetmindste antyder den bekjendte Stadskirurg Reiser det i sin „fürgtelrige Ildbrands-historie“, der trods sin snurrige Fremstilling dog er den eneste paalidelige Skildring man har af denne Ildbrand. Men det Værste var

dog, at der ikke var Vand at faae, da Vandrenderne i den Deel af Byen vare tagne op for at gjøres istand. Først henimod Morgenstunden blev Besterport aabnet for at man kunde faae Vand af Stadsgraven. Man havde nemlig strax, da Ilden tog Overhaand, luffet Portene for at ikke Soldaterne skulde løbe deres Bei istedetfor at overholde Ordenen. Denne Forholdsregel var maaskee nødvendig, men den var ogsaa i andre Henseender sørgelig i sine Følger. Bønderne fra Omegnen vare ilede til Staden for at hjælpe med at slukke, men efterat de forgjæves i lang Tid havde ventet paa, at Portene skulde luffes op, bleve de kjede deraf og vendte tilbage til deres Hjem.

Fra St. Clementsgade foer Ilden over til Bestergade, hvor den fandt stor Næring ved de Oplag af Hør, Talg og Tjære, der fandtes her, idet denne Gade dengang, ligesom nu, var beboet af en stor Deel Hørkræmmere. Ikke en eneste Bygning blev skaanet, skjøndt der vare flere anseelige. Nu antændtes ogsaa paa den ene Side af Gammeltorv og paa den anden Side Studistræde, derefter St. Pederstræde, og det Hele var et Ildhav. Der fattedes ikke paa Anstrængelser for at standse Ødelæggelsen. Den høitbedagede Kong Frederik den Fjerde var overalt tilstede, hvor Ilden voldsomst rasede. Han opmuntrede Slukningsmandskabet og befalede, at de nærmeste Huse skulde rives ned, for derved at standse Ilden, men da Beboerne jamrede og klagede, tog han Befalingen tilbage, og kort efter bleve ogsaa disse et Rov for Querne. Vel skjødes paa de brændende Huse med Kanoner, men derved flammede Ilden endnu mere op. Medens man saaledes var beskæftiget, rygtedes det pludselig, at der var opkommet en ny Ildbrand. Det var i en stor Bryggergaard paa Nørregade, og man troede, at Ilden var

paafat, dog vifte det sig senere, at den var opfommet ved en Brøggerkarls Uforsigtighed, idet han i sin Besippelse havde glemt et Lys i Hømagasinet, hvor der stod en Brandsluffe, som han skulde hente. Brandmajoren vilde sende et Par Sprøiter derhen fra Gammeltorv, men blev forhindret deri af den herværende Mængde. Følgen var, at Ilden paa Nørregade udbredte sig uhindret og naaede hen til Gothersgade. St. Petri Kirke brændte med en Mængde Flyttegods, som man her troede i Sikkerhed, og den næste Morgen var ogsaa Fruekirke truet. Man gjorde alt muligt for at frelse denne pragtfulde Bygning, en af Hovedstadens skønneste Prydelser, men forgjæves, ogsaa denne blev et Bytte for det rasende Element. Paa Hjørnet af Amagertorv og Nørregade blev et stort grundmuret Sted, „Blasen“ kaldet, sprængt i Luften ved Krudt for at standse Ilden paa dette Punkt. En Biintapper og to af hans Følf samt tre Matroser, der vare trængte derind for at gjøre sig tilgode med Værtens Barer, omkom i Querne. De brændende Bjælker fløi vidt omkring, og det formodes, at nogle af disse ved at falde paa Frue Kirke, sat den i Brand, da den alt iforveien var stærkt ophedet. Taarnets Fald udbredte Ødelæggelse og Rædsel til alle Sider. Universitetet og Communitetets Bygninger brændte sammen med alle Professorboligerne paa Nørregade, hvorved der ødelægdes flere kostbare Bogsamlinger, iblandt Andre den lærde Grams. I Rannigestræde brændte Borchs og Ehlers Collegier og Walkendorffs i St. Pedersstræde; kun Regentsen blev frelst som ved Underværk.

Nu var Haabet om at frelse denne Deel af Staden tilintetgjort. Og Slukningsmandskabet var ogsaa saa udmattet, at det næsten ikke mere kunde arbejde. Sprøiterne vare ødelagte og Slangerne brændte i Hænderne paa Brand-

folkene. Fra Taget af et brændende Huus styrte de to af dem ned i Querne.

Fra Nørregade trængte Ilden gennem Kannikestræde til Ulfelts Plads, nuværende Graabrødretorv, og derfra til Røjbmagergade. Her brændte den smukke Trinitatiskirke. Kun Rundetaarn ragede frelst op af Ruinerne; det var af Steen og kunde derfor ikke brænde. Paa andre Punkter i denne Kant af Byen banede Ilden sig Vej gennem Skidenstræde (Kryсталgade), Pederhvidtfeldstræde, Lille Røjbmagergade, Vandmærket, Slippen, Bustervig til den ene Side af Gothersgade, hvor Reformeertkirke brændte. Flammerne naaede Torsdag Aften Muren ved Rosenborg Have, men her kom de ikke videre. Fra store Røjbmagergade udbredte Ilden sig til Springgade og Bognmagergade. Fra Gammelortov, hvor Raadhuset og det i Nærheden beliggende Baisenhuus i Løbet af en Time vare lagte i Aske, forplantede Ilden sig til Nygade, Vimmelskæft og Klosterstræde. Og saa Helliggeistes Kirke brændte. Forinden Taarnet faldt spillede det deri anbragte Sangværk, som Keiser fortæller, Psalmen: „Usvend Din Brede, store Gud“. Om Fredag Morgen var ogsaa Amagertorv truet og flere større Bygninger stode alt her i Brand. Overfor Helliggeistes Kirke var der et anseeligt Huus, som tilhørte en Kræmmerente, Mad. Petersen. Hun havde en gammel tro Svend, der, da Ilden truede med at angribe Bygningen, spurgte hende om hun vilde offere nogle af sine gamle Kroner; saa meente han, at Huset nok vilde blive frelst. Hun viste sig strax villig, og med en Pose rede Penge gif han ud paa Gaden og opfordrede en Deel Matroser til at hjælpe med at frelse Huset, de skulde blive godt betalte derfor. Det virkede, Nogle fik fat i en Deel Seildug, hvormed de bedækkede

Taget. Andre kom med Brandspande, hvormed de overøstede det med Vand. Tillige blev Holmens Sprøite anbragt, og saaledes blev Bygningen reddet. Dermed blev Ilden standset paa denne Kant.

Fra Gammeltorv var ogsaa Ilden trængt igjennem Raadhuusstræde hen til Frederiksholms Kanal og alt begyndte man at nære Frygt for Christiansborg Slot. Men ved Hjørnet af Vandkunsten blev Ilden standset, idet Kronprindsen, som kom tilstede, lod en Kommando Soldater rive endeel Smaahuse ned. Dog ødelagdes ogsaa Magstræde og Snaregade samt endeel af Kanalen, som nu fører Navn af Nybrogade. Her brændte den store Sæbeshdergaard, en af de største Bygninger dengang. Paa Hjørnesteedet af Naboløs og Gammelstrand var Cieren, en Tydster, steget op paa Taget. Han raabte ned til Kongen, som netop kom forbi til Hest, at han endelig maatte sende ham Hjælp, for at Eiendommen kunde frelses. Kongen beordrede strax en Deel Matroser derhen og opfordrede dem til at tage fat. Ved deres Bistand standsedes Ilden her og derved frelstes ogsaa den store og smukke Række Bygninger, som dengang laae ved Gammeltorv. Det var isøvrigt alt bestemt, at hvis Ilden kom Christiansborg Slot saa nær, at det var truet, skulde man, for at frelse det og de tilgrændsende Bygninger, deriblandt Børsen og Rancellibygningen, saavelsom Kvarteret paa den anden Side af Kanalen med Nikolai kirke, sprænge Husene ved Gammelstrand, Færgestræde og Høibrostræde (nuværende Høibroplads) i Luften. Hertil vare alle Forberedelser trufne, men lykkeligvis blev det ikke nødvendigt.

Fredag Aften var man endelig bleven Herre over Ilden. Dienvidner forsikre, at det skyldtes nærmest Kongen,

som da han indsaae, at Brandmajor Preisler paa ingen Maade kunde magte sit vigtige Hverv og heller ikke forstod at skaffe sig Dydighed, selv tog Overbefalingen og udfolbede stor Vandsnærværelse og Energi. Der indtraadte nu en ganske anden Disciplin hos Slukningsmandstabet, som nu nærmest bestod af Kjøbenhavns Garnison, da de egentlige Brandfolk, hvis Antal ikke var synderligt stort, ikke mere havde Kræfter til at gjøre Nytte.

Om Løverdag Morgen kunde man først ret see den græselige Ulykke i dens hele Omfang. Næsten hele den gamle By var brændt. Kun Noget af Kjøbmagergade — her endte Branden ved Posthuset — og nogle af de her tilstødende mindre Gader, Amagertorv og Gammelstrand, endeel af Farvergade, endeel af Raadhuusstræde var skaanet. Den Deel af Staden, som var urørt, bestod af Frederiksholm, Christianshavn, Gaderne ved Gammelholm og Nikolaiskirke og den nye Deel af Kjøbenhavn, som mod Nordost begynder med Kongens Nytorv. Falt var der brændt henved 1700 Gaarde og Huse, 5 Kirker og et Kapel.

Det var den meest befolkede Deel af Staden, der var ødelagt, og den Jammer og Nød, som herskede mellem den brandlidte Deel af Befolkningen, var ubeskrivelig. En stor Mængde Mennesker havde mistet Alt, hvad de eiede, de fattigste vandrede omkring uden Husly, og det var ogsaa næsten umuligt at skaffe Bopæl til Alle i selve Staden, da de tilbagestaaende Bygninger vare færre i Antal end de brændte. En stor Deel bleve indkvarterede i Kaserne, men de fleste maatte tye til Landsbyerne i Nærheden af Staden. Den private Velgjørenhed søgte vel at raade Bod paa Elendigheden og at skaffe de fattigste Tøden, men det forflog kun lidt, hvor der var saa mange Trængende. Kraf-

tigere virkede Regeringens Foranstaltninger. Indførselen af Fødevarer til Kjøbenhavn blev givet fri i otte Uger og Levnetsmidlerne bleve derved meget billige. Til de Fattige blev der i længere Tid gratis uddeelt Levnetsmidler, og af Statskassen blev der givet Laan til de Brandlidte paa billige Vilkaar til Anskaffelsen af Bøhave og til Opførelsen af nye Bygninger.

Af de Skrifter, der udkom i Anledning af Branden, fortjener at nævnes et ret mærkeligt med Tittlen: „Kjøbenhavns Ildbrand, forestillet i en Tragoedie“. Heri optræde Gud, Englene, Kongen og Dronningen, Borgerne og Studenterne talende, og Ildbranden fremstilles som det Tugteys Riis, hvormed Gud har villet straffe Befolkningen for dens syndige Levnet. I dette Skrift hentydes til at hele Tyvebander søgte at drage Nytte af Ulykken og at der blev plyndret og røvet under og efter Branden, indtil Politiet ved hensigtsmæssige Foranstaltninger satte en Skranke derfor. Dette omtales ogsaa af Keiser.

Ødelæggelsens store Omfang saavelsom de daværende Forhold, der kun lidet egnede sig for saa store Byggeforetagender, som Nødvendigheden krævede, bevirkede, at det kun gik langsomt frem med Gjenopførelsen. Endnu tredive Aar derefter var der mangfoldige Brandtomter, som man endnu ikke havde haft Midler til at bebygge. Noget Nytte havde dog Branden udrettet. Der blev anlagt bredere Gader og en stor Deel af Bygningerne bleve opførte af Steen. Endelig henimod Aarhundredets Slutning var Kjøbenhavn saa godt som gjenopbygget, men da hjem søgtes Staden atter af toende Ildbrande, fort efter hinanden, hvoraf den seneste i Henseende til Omfang næsten var et Sidespylke til den i 1728 og ikke blot hærgede en Deel af de Kvarterer, som dengang vare

blevne staaende, men ogsaa rasede i den Deel af Byen, som var gjenopført.

Efterat det gamle Kjøbenhavns Slot som ganske brøstfældigt for Størstedelen var blevet nedbrudt i Aaret 1725, lod Frederik den Fjerde i dets Sted opføre en ny Bygning, som dog kun fristede en kort Tilværelse. Det hed, at Grunden ikke kunde bære den, men den egentlige Marsag var nok den, at Christian den Sjettes Gemalinde Sofie Magdalene ikke fandt den stor og rummelig nok som Opholdssted for enagl. Familie. Det nye Slot blev derfor nedrevet i 1731, Kongen kjøbte flere af de paa Slotsholm beliggende private Bygninger for at vinde Plads og der opførtes nu her et pragtfuldt og overordentlig kostbart Slot, Christiansborg kaldet, omtrent af samme Omfang og Udseende som det nuværende, kun at Hovedfacaden, hvor nu Kolonaden er, var forsynet med et kobbertækket og med Guld forfired Taarn, der fra Gæmsen til Spidsen var 50 Alen høit. Slottes toges i Brug i 1740 og tjente til Residens for Christian den Sjette, Frederik den Femte og Christian den Syvende, indtil det i 1795 gik op i Luer.

Det var den 26de Februar Kl. 4 om Eftermiddagen, da det Budskab kom til denagl. Familie, som sad ved Tasselet i den hvide Fløi, at der var Ild i Slottet. Dette vakte dog ingen synderlig Urolighed, thi Slottet med sine fem Alen tykke Mure ansaaes som brandfast. Ilden var udbrudt i den Deel af Stottet, hvor Arveprinds Frederik boede, nemlig i den øverste Etage ud mod Hoftheatret. Man havde allerede i flere Dage sporet Brandlugt, uden at man vidste

hvorfra den kom. Det lader saaledes til, at Ilden alt i længere Tid havde ulmet i Raskelovnsrørene, der gif igjennem hele Slottet og fordetmeste vare indlagte i Murene, og nu brød den ogsaa ud med den største Voldsomhed, saa at Arveprindsen og hans Familie i Huj og Hast maatte flygte. Slottets vidtløftige Døfter tjente til Oplagssted for tørre Bjælker og Brædder, som pludselig fængede Ild og styrtede igjennem en stor Abning, der fra øverst til nederst gif igjennem hele Slottet og som var bestemt til Opførelsen af en Marmortrappe. Disse antændte igjen underneden, og medens saaledes Luerne udbredte sig til alle Sider, fyldtes alle de indviklede Gange med tyk Røg, som gjorde det farligt og ofte umuligt at komme til at redde. Ifkedestomindre trængte Mange ind, for at yde Hjælp, men desværre satte ikke Faa Livet til derved. De forvildede sig i de mørke, med Røg opfyldte Gange, hvor den Ubekjendte selv ved høilys Dag vanskelig kunde finde sig tilrette. Man paastaar, at et større Antal Mennesker blev offret ved denne Leilighed, end ved den store Ildbrand det paafølgende Aar. Nogle frelste sig ud paa Taget af Sidebygningerne eller paa Altanen og lode sig glide ned ad Sprøjteslangerne.

Ilden udbredte sig bestandig mere, Taget brændte og det derfra neddryppende Kobber forhindrede Slukningsarbeidet. Hele Slottet var snart et fortærende Ildsvælg. Endelig havde Ilden faaet fat i det prægtige Taarn og efter at man saa det hælde hen mod Gammelstrand, styrtede det ned med et forfærdeligt Brag. Næsten samtidigt gif der Ild i Slotskirken, som maatte dele Slottets Skjæbne.

Det var et stort Held i Ulykken, at Vinden den hele Nat var Sydøst; ellers vilde ogsaa Rancellibygningerne og

det store kgl. Bibliothek sikkert være blevene ødelagte. Vinden bar saaledes over mod Gammelstrand, men lykkeligvis var Kanalen imellem den og Slottet. Der var her ligesom en Jldregn over Husene, men disse bleve stadig overøstede med Vand og frelst. Var der i denne Deel opkommet Jld, vilde hele Staden have været udsat for Ødelæggelse.

Den næste Formiddag var det kostbare Slot en rygende Tomt. Kun lidet af det rige Bohave var frelst, og mangfoldige Kunstværker, der havde kostet mange Penge og tildeels uerstattelige, vare fortærede af Flammerne. Kun den Række Bygninger, som ligger foran Tøihuset, var frelst. Af selve Slottet stode endnu de vældige Mure, sværtede af Røg; ud af de ødelagte Vinduer stak hist og her en mørk Bjælke frem; paa nogle Steder brændte endnu Træværket og nedstyrtede, til Kul forvandlede Bjælker og blussende Gløder opfyldte det vidtløftige indre Rum.

Sorgen over det herlige Slots Ødelæggelse greb hele Befolkningen; man saa Mænd og Kvinder betragte Ruinerne med Taarer i Øinene og håndervridende. Medfølelsen gav sig tilkjende paa en smuk Maade, og ved denne Velighed viste sig ret den Kjærlighed, som de Danske altid have næret for Kongehuset. „Det var ret," siger en Forfatter, „som om den hverdags Egenkjærlighed var forsvunden ved Følelsen af den Ulykke, som havde rammet Kongen og hans Familie, og det ikke blot medens Branden varede, da Folk styrtede sig ind i Flammerne for at redde; men ogsaa siden efter saa man de fattigste og usleste Mennesker komme med Kostbarheder, som de havde reddet, eller som i Forvirringen vare givne dem i Hænderne. Der var Ingen, som tænkte paa at beholde, hvad han saaledes havde hjerget, idetmindste kom Intet frem, der kunde lede paa Mistanke i den Retning.

De mere Formuende kom med store Gaver, thi de sagde, at det var Folkets Pligt at sørge for, at Kongen kunde faae sit Slot opbygget igjen. Men ogsaa de Fattige gave af et trofast Hjerter deres Skjærv, og Holmens Folk indgave en Ansøgning, at Kronprindsen ikke maatte tage dem det fortrydeligt op, at de bade, at de hver Dag maatte blive aftrukken 2 Sk. af deres Løn som en lille Hjælp til Slottets Opførelse. Frederik blev saa rørt over al den Kjærlighed og svarede, at han takkede dem i sit Jnderste, men at han ikke kunde bringe det over sit Hjerter, at han skulde være Skyld i, „at Fattigmand skulde miste Noget af sin knappe Fortjeneste.“

Fredagen den 5te Juni 1795, altsaa kun 15 Maaneder efter Slotsbranden, blev der om Eftermiddagen gjort Brandallarm, og det hed, at der var Ild paa Gammelholm. Efterretningen vakte ikke nogen stor Bevægelse. Det var jo en for sig indhegnet Plads, som ikke stod i Forbindelse med Byen, og der var Folk nok tilstede, som kunde faae Bugt med Ilden. Men snart viste det sig, at der var Grund nok til Bestyrtelse og at Faren var langt større end Nogen havde anet.

Ilden var udbrudt i den saakaldte Dallevæ. Den antændte strax det der henliggende store Oplag af Kul og Brænde og udbredte sig til Hovedmagasinet, hvor der opbevaredes en stor Mængde brændbare Materialier til Flaadens Brug. Dette Magasin brændte paa den nordlige fjerde Deel nær, som ved en Brandmuur var adskilt fra det Øvrige. Heden var saa stærk, at Ingen kunde komme ret til at slukke, desuden vilde Matroserne ikke lystre Brandmajorens Kom-

mando. Vinden var sydpøstlig og bar ind over Byen. En Regn af Gløder og antændte Brande styrte over de nærmeste Huse, og da der længe iforveien havde hersket Tørre, fængede Træværket i et Nu. Den første Bygning, der antændtes, var en den franske Kjøbmand Peschier tilhørende stor Gaard i Størrestrædet (Holmens Kanal), derfra bølgede Ilden videre, og der var neppe hengaaet to Timer inden de omliggende Gader stode i lys Lue. Det hed: Nu brænder det i Skvaldergade, nu i Væregade, nu i Reverentsgade. Der var ingen Frelse, thi Gaderne vare snævre og Husene af Bindingsværk. Men Rædselen steg til det Høieste, da der ogsaa opkom Ild i Nikolai kirke. Der viste sig først paa den mindre Taarnkuppel en lille Flamme, hvilken neppe kunde sees i det klare Solskin, men hurtigt fløj Ilden imellem Hvælvingerne og Taget paa Kirken til det store Taarn, og strax brændte dette i Midten. Paa Grund af Høiden kunde Sprøiterue ikke naae derop. Det store Trykwerk, der var anbragt ved Kirken, hvis Bassin rummede 400 Tønder Vand, og hvortil man havde nærret stor Tillid, viste sig aldeles unyttigt, da det skulde bruges. Omtrent Kl. 8 om Aftenen styrte Taarnet og knuste eller antændte i sit Fald de nedenfor staaende Bygninger. Nu væltede Ildstrømmen sig frem med en ustandselig Magt i den Retning, hvor Vinden blæste og ødelæggende Alt hvad den mødte paa sin Vej.

Man tænkte næsten ikke mere paa at flukke, Enhver var kun betænkt paa at redde sit Eget eller hjælpe sine Venner. Alle løbe forvirrede imellem hverandre, Alle vilde hjælpe og redde og den Ene løb i Veien for den Anden. Jammer og Nødsfrig af den store og fattige Befolkning, som havde Hjem i disse Smaagaver, opfyldte Luften. Med det Nødvendigste tyede Nogle til Christianshavn, Andre til For-

stæderne. Baade i Kanalen belæssedes med Møbler, hvoraf dog en stor Deel brændte i den nedfaldende Ildregn.

Ved Nikolaigade Kirketaarns Fald antændtes ogsaa nogle Bygninger paa Amagertorv. Man anstrængte sig for at frelse den Række Huse, der stilte Færgestræde fra Høibrostræde, men forgjæves. Af Østergade blev den søndre Side for Størstedelen lagt i Gruus. Fra Amagertorv udbredte Flammerne sig videre til Bimmelskæft. Her blev endeel af Husene selv i den smalleste Deel frelst derved, at de, forinden at Ilden naaede til dem, bleve besprøitede. Længe trodsede Petersens Jomfrukoster paa Amagertorv ved sine stærke Mure Ildens Kraft; men nu angrebes Bygningen ogsaa bagfra, idet de tilstødende Bygninger i Læderstræde fængede Ild, og snart vare kun Murene tilbage. Kort efter brændte Løveapotheket. Om Lørdag Eftermiddag sprang Ilden ind i Nygade, derfra til Skoubogade, Klædeboderne og et Stykke af Skindergade. Her blev Intet skaanet. Der næredes stor Frygt for at Frue Kirke ogsaa denne Gang skulde blive Offer, men de Anstrængelser, man her udfoldede, frelst den. Hvad der især hjalp, var en Stillads om det store Taarn, som var under Reparation; herved fik man Leilighed til at overpse det med Vand, saa at de paa Taarnet nedstyrtende Gløder og Gnister ingen Virkning kunde gjøre. Kronprinds Frederik, som overalt var tilstede, lovede her Brandfolkene 1200 Rdlr. Dette virkede, og Mandskabet udfoldede en næsten overmenneskelig Virksomhed. Ogsaa Petri Kirke blev med store Anstrængelser frelst. Derimod rasede Ilden frygtelig i Studiestræde, høire Side af St. Peterstræde, i store og lille Lærshjørnstræde og Teglgaaardsstræde saavel som en Deel af Nørregade. Bispegaarden blev frelst, men Prof. Krægensteins

Gaard med en Samling af kostbare physikaliske Instrumenter gif tilgrunde.

Fra Læderstræde, hvor Jødernes Synagoge brændte, og fra Gammelstrand trængte Ilden videre frem til Kompagni-stræde og de tilstødende Gader. Assistentshuset blev reddet og kun et Par Bygninger i Nybrogade og Snaregade ødelagdes. Derimod bleve næsten alle Huse i Hyskenstræde, Badstuestræde, Knabrostræde og Brolæggerstræde et Bytte for det fortærende Element. Ilden naaede nu ogsaa i Middagsstunden Raadhuset. Man havde haabet, at her vilde Flammerne standse, thi der var tilstrækkelig Plads til at Hjælpen kunde virke; men ogsaa dette Haab glippede. Raadhuset gif op i Flammer sammen med det tæt derved beliggende Vaisenhuus og den dertil hørende Kirke.

Aldvarede ved den sig nærmende truende Fare fik man Tid til at flytte ud af de fleste Huse i Frederiksberggade, Vestergade og alle Smaagader deromkring og at bringe Tøiet til Philosophgangen og op paa Bolden. Denne Forsigtighed viste sig nødvendig; thi en Strøm af Ild arbejdede sig snart som rasende gennem disse Gader til Vesterport og udbredte trindtom Fordærvelse. Det skete Onsdagen den 7de Juni om Formiddagen. Alle Huse paa den ene Side af Farvegaden og den saakaldte Smedebakke, Rottesundet, Henrik Fyrens Gang og Mikkelsbryggersgade brændte næsten paa een Gang. Ogsaa Frederiksberggade og Vestergade ødelagdes. Det Eneste, som blev staanet, var den ene Side af Gammeltorv paa Hjørnet af Nørregade. Her standsede Ilden ved et nyligt opbygget Huus, hvortil formodentlig de nye Mures Fugtighed var Aarsagen.

Søndag Middag standsede omfiden den forfærdelige Ildbrand. Man havde nu ved en sørgelig Erfaring lært, at

det eneste Middel til at standse Ilden var at nedrive Huse. Det skete ved Nørrevold i Nærheden af Frue Arbeidshuus, og Elementets Magt var brudt. Men det var ogsaa paa høie Tid, thi Vesterbro var ligeledes truet. Binden førte Gnister og Gløder derhen og de naaede endog til Skydebanen. Alt om Løverdagen var Ilden standset i Stadens jydøftlige Kant. Det skete derved, at Conferentsraad Anfers Gaard paa Hjørnet af Binggaardstræde og Kongens Nytorv blev overtrukken med udspændte Seil, hvorpaa der uafslædig blev sprøjtet Vand. Den frelstes og derved forhindredes Ilden fra at udbrede sig videre over Torvet.

De afbrændte Huses og Gaardes Antal var 943. Det var et tungt Slag, der havde ramt Byen. Næsten en fjerde Deel, meest beboet af driftige og velhavende Borgere, laae i Aske. Foruden Huse og Gaarde havde Ilden fortæret en stor Masse Varer og Korn og over 5000 Menneſker vare huusvilde. Disse Brandlidte laae omkring paa Torvene, paa Voldene, i Kirsebærgangene, i Kirkerne, Gysercerhusene, Rosenborghave, paa Slotspladsen. Ikke Faa fandt Ly i det afbrændte Slots Gange, i Binduer, paa Trapperne, mellem Pillerne o. s. v. Flere vare omkomne i Flammehavet, men deres Antal vides ikke.

Skjøndt Faren var overstaaet, var Skrækken endnu tilbage i Blodet. Man foer op ved den mindste Larm, thi endnu lød Flammernes frygtelige Knittren og Braget af nedstyrtende Huse i Folks Øren. Der gik Rygter om Mordbrand og om Ran og Tyveri, begaaede under Branden; men derom vides Intet med Visshed. Der fortælles mange smukke Exempler paa stor Opoffrelse og Nidhærhed og altid nævntes Kronprinds Frederik som den, der fremfor Alt havde udfoldet stort Mod og Virksomhed, men der nævntes ogsaa

Exempler paa Jolk, som havde viist en skammelig Mangel paa Medfølelse for de Lidende og ikke havde rørt Haand eller Fod for at hjælpe. Et Dienvidne fortæller, at han opfordrede et Par Rjsbmænd, der stod og gabede paa Jlden, til at hjælpe ham med at skaffe en gammel Mand bort, som af Skræk var besvimet. De svarede, at de havde Andet at bestille; det var Posttid og de kunde ikke for-
 samme deres Forretninger. En Vognmand, der forlangte 25 Rdlr. for at kjøre et Læs Flyttegods, blev toungen til at kjøre for Intet, og fik ovenikjøbet Brygl af den forbitrede Mængde.

Efter Jldens Ophør kappedes Høie og Lave om at komme de Brandlidte til Hjælp, og Regeringen traf tillige Foranstaltninger til at lindre den store Nød. Der blev uddeelt Brød og Ol til de Fattige uden Betaling. De, som laae i Philosophgangen, paa Volden og i Kirsebærgangene, bleve forsynede med Telte. Nogle Dage efter blev der opslaaet over tusinde Telte paa Nørrefælled, hvor enhver Familie frit kunde tye hen. For Andre bekostede private Foreninger smaae Træhuse ved Østerport, paa St. Annaplads og andre Steder.

Til Opførelsen af nye Bygninger gav Staten billige Bilkaar, det ene Huus opførtes efter det andet, og fire til fem Aar efter var den brændte Deel af Kjøbenhavn næsten bebygget igjen; men saa segnede den atter i 1807 for Eng-
 lændernes Bomber og Brandpile.

Det dyriske Liv paa Havets Bund.

Om vi end maae tilstaae, at al vor Viden er Styk-
værk, er denne Sandhed dog ikke frænkende og be-
skæmmende for Videnskaben; thi vi see denne ivrigt bestræ-
bende sig for ved sluttige Forskninger at udfylde de Huller, som
vise sig deri. At disse Bestræbelser ikke ere ufrugtbare, derpaa
giver den fuldstændige Forandring, der er foregaaet i de
sidste Aar med de hidtilværende Anskuelser om Dyrlivet paa
Havets Bund, et tydeligt Beviis.

For omtrent tyve Aar siden antoges det almindeligt, at
den hele Rigdom og store Mangfoldighed af Dyr- og Plante-
verdenen i Havet indskrænkede sig til Kysternes Omgivelser og
kun steg ned til en forholdsvis ringe Dybde. Herfor an-
førtes der videnskabelige Grunde. Man havde bemærket, at
allerede ved en Dybde af 150 Fod var det klare Dagslys,
som glæder os paa Fastlandet, forvandlet til en rødguul
Dæmring. Man sluttede deraf, at Lyset aftager i Styrke jo
dybere det trænger ned, saa at tilsidst ethvert Spor selv af den
tropiske Sols brændende Straaler udslettes. Men Lyset er
af den største Betydning for det organiske Liv. Desuden
antoges det, at den paa Havbunden herskende Temperatur,
der paa en Dybde af 3000 Fod nærmer sig Frysepunktet,
frembød en stor Hindring for Udviklingen af det dyriske Liv,
ligesom ogsaa at det uhyre Tryk, som Vandspilen udøver
i Dybden, saavel som andre Aarsager, umuliggjorde levende
Organismers Tilværelse paa Havets Bund.

Disse Anskuelser, der nu have vist sig som urigtige, an-
saaes indtil for et Par Aar siden som fast begrundede ved

de Undersøgelser, som den engelske Naturforsker Edward Forbes havde anstillet. Han var den Første, der undersøgte Havets forskjellige Dybder. Han fandt derved, at Dyr- og Planteriget i Nærheden af Kysterne ved Straaningen ned i Dybden dannede lignende begrændsede Bælter som dem vi iagttage paa Fastlandet, naar vi bestige et Bjerg. Ligesom der her viser sig andre Dyr og Planter i forskjellige Regioner, saaledes ogsaa i Havet. Fremdeles vilde han have bemærket, at det organiske Liv tog af jo nærmere man kom til de dybeste Steder. Han paastod at Planterne alt ophørte paa en Dybde af 1400 Fod og Dyrene paa 1800 Fod. Paa en Dybde af 300 Favne var det organiske Liv aldeles ophørt.

Denne Lære, der hvilede paa ufuldstændige Forskninger, som desuden vare blevene udførte efter en mangelfuld Methode, blev med Tiden rokket. Sir James Ross's Expedition fandt i det antarktiske Ocean ved at lodde paa en Dybde af 270 til 400 Favne talrige og forskellige Dyrformer. Endvidere fandt Harry Goodfyr, Sir John Franklins ulykkelige Ledfager, i St. Dawis-Strædet paa en Dybde af 300 Favne Bløddyr, Gopler, Spøtjerner, Koraller o. s. v. I Maret 1855 anstillede Amerikaneren Balley Undersøgelser paa en Dybde af 2000 Favne, hvorved han fandt, at Atlanterhavets Bund næsten udelukkende er dannet af mikroskopiske Muslinger, hvis Afslagringer lignede Englands Kridt og Kalkmerglen ved Øvre Missouri.

Den elektriske Telegraf hidførte en ny Tid for Undersøgelsen af Havets Bund og hvad der lever der. Da man fattede den store Tanke at forbinde den gamle Verden med den nye ved den elektriske Traad, maatte man først nysgigt undersøge Dybden og Besskaffenheden af Atlanterhavets Bund, for at finde den bedste Wei for Kablet. Til dette Formaal

udsendtes i 1857 det engelske Krigsskib *Cyklop* under Kaptein Daymans Kommando. Herved stødte man paa levende Dyr i Dybder, som man hidtil havde antaget for guld-Ofrene uden nogetsomhelst organisk Liv.

Alt i mange Tider have de norske Fiskere vidst, at der paa Dybder af 1500—2000 Fod lever et anseeligt Antal Fisk og Krebsdyr, tildeels endog af anseelig Størrelse, saa at disse Dybder frembyde et ret indbringende Fiskeri, især da nogle af Fiskene ere meget velsmagende. Man fisker der Torsk, Rablian, de alenlange, pragtfuldt skarlagensrøde Ulke (*Sebastes norvegicus*), hvis Rygpigge anvendes af Gæstmoerne som Naale, forskjellige Arter Flyndre og Tunger, der alle ere gode Handelsartikler. Da nu de fleste af disse Fisk ere graadige Rovdyr, maa der ogsaa i disse Dybder være en Deel mindre Dyr, ved hvilke de kunne ernære sig. Dette gav den norske Naturforsker Sars Anledning til at undersøge Dybderne indtil 450 Favne, og alt i Maret 1869 havde han fundet et Antal af 427 Arter Fisk og andre Dyrformer.

I de sidste ti Aar have især Englands, Sverrigs og de forenede nordamerikanske Staters Regeringer ladet foretage Undersøgelser af Havbunden. Der er hertil særligt bleven udrustet Krigsskibe. Saaledes har den engelske Fregat „*Porcupina*“ og Kanonbaaden „*Vigthning*“ under William Garpenters Kommando været ude paa Togt i den Anledning. Imidlertid frembyder Undersøgelsen af Havets dybe Afgrunde og dets Beboere meget betydelige Vanskeligheder. Saaledes tilbragte f. Ex. „*Vigthning*“ i August og September fire Uger paa Havet mellem Skotland og Færøerne, og af denne Tid vare kun 9 Dage skiftede til at foretage Undersøgelser i rum

Sø. Dette forklarer fuldstændigt, at man først i de sidste Aar har kunnet afløre Havbundens Hemmeligheder.

Er Tølen kun om at udforske ringere Dybdee, saa betjener man sig af Baad eller Skrabegarn (dredge) som Jagtredskab. Skrabegarnet bestaaer af to eller tre Jernstænger, som ved den ene Ende ere befæstede ved et Toug og ved den anden ere fastgjorte ved en Jernramme, som atter nedenfor er forbundet med et Net. Jernrammen skraber som en Kniv paa Bunden, 'naar Nettet er sunket ned og ved Hjælp af et Toug slæber efter Baaden eller Stibet. Alt, hvad der voger eller lever dernede, bliver saaledes skrabet sammen paa simpel Maade og falder mellem hverandre i en Sæk af grovt Væred eller stærkt Netværk, hvis Munding er befæstet og udspændt ved Jernrammen.

Er end Zoologen ikke selv virksom ved denne Jagt, saa følger han den dog med en særegen Interesse. Hans Taalmodighed og Kræfter blive derved ofte satte paa Prøve, den Spænding, hvormed han venter de Skatte, som det paa Maa og Faa udfastede Garn vil bringe fra Havets Dybder, er meget stor, thi undertiden er Fangsten saa rigelig, at alle tilstedeværende Spande, Flaske og Kasser neppe ere istand til at rumme den, medens til anden Tid Udbyttet langt fra svarer til den store Anstrængelse, som er forbunden dermed. Undertiden tynger Garnet saa svært ved Ophalingen, som om det indeholdt en stor Masse dyriske Væsner fra de ubekjendte Regioner — og rykkes det ud paa Dækket, saa er der kun Stene. En anden Gang er Garnet saa let, at Zoologen Intet venter; men ikke saasnart har det viist sig over Bandet, førend han udbryder i et glad Udraab ved Synet af en pragtfuld Koral eller Svanemon, en sørlig Annelide eller en glimrende Søstjerne.

Foruden legemlig Anstrængelse udfræver dette Fiskeri ogsaa megen Omhu. Man maa nøie passe paa Strabegarnets Stilling og Bevægelse, der angives ved en paa Bandet svømmende ved Garnet befæstet Bøje. Ofte bliver Garnet hængende mellem Stene og Klipper og kan kun ved stor Anstrængelse faaes af. Men undertiden er ogsaa enhver Bestrængelse forgæves og Garnet er tabt. Anstiller man i Nærheden af Kysten deslige Undersøgelser i en Baad, saa er det et sandt Kunststykke at vinde det med flere Centner Stene fyldte Net op, naar man vil forhindre, at Baaden flaaer om.

De Afgrunde, som Havet dækker, naae tildeels en Dybde, der svarer til Bjergenes Høide. I de sidste Aar har man i de nordlige Dele af Atlanterhavet truffet paa Dybder fra 25—28,000 Fod. Ja engang traf Loddet ikke engang Bund paa 30,000 Fods Dybde, saa at man altsaa her kunde nedstaa Himmalajahjerget, det høieste paa Jorden, og alligevel kunde vore største Skibe seile derover uden at tage Skade. I saadanne Dybder kan der ikke udrettes Noget med selv det største Slæbenet. Der maa her anvendes et andet langt mere kunstigt Apparat, der er opfundet af Figgerald. Ved det er befæstet et Blylod af 56 til 112 Punds Vægt, som løsner sig saasnart det har naaet Bunden, og atter kan trækkes op naar en derved anbragt Bøsse, der kan lignes ved en lille Spand, er fyldt med Dyndet af den Bund, som den berører.

Paa den Maade har man undersøgt Havbunden til en Dybde af 2400 Favne (Montblancs Høide) og selv her fundet et dyrt Liv af stor Mangfoldighed, skjøndt dets Karakter og Fremkomst aabenbart er sat tilbage ved den paa Bunden herskende Kulde. Naturligviis gde de forskjellige Dybder et

forskjelligt Udbytte. Den store Mangfoldighed og Yppighed i Dyr- og Plantelivet, som man iagttager ved de fleste Kyster og i Rigdom paa Former langt overgaaer, hvad Fastlandet frembyder, strækker sig i Almindelighed i uformindsket Fylde idetmindste 1000 Fod nedad i Dybden, i flere Tilfælde endog 1500 til 2000 Fod. Plantelivet, som er saa rigt repræsenteret paa de første 500 Fods Dybde ved Algernes og Tangernes paa Former saa rige Klasser, synes alt paa 1000 Fods Dybde at være betydelig aftaget i Henseende til Antal og Formernes Mangfoldighed. Paa Dybder af 1200 til 1500 Fod er det endnu langt ringere, og kun sjældent stige nogle lavere Tangarter længere ned.

Det dyriske Liv viser sig derimod i en anseelig Rigdom af Former endnu under 3000 Fod. Rigtignok findes der ingen af de Salamandre, Drager og andre Udyr, med hvilke Schiller befolker „den purpurfarvede Dæmring i Dybet“, derimod Svampe, Koraller, Ledorme, Gobler, Muslinger, Havsnegle, Søstjerner, Soppølses, Salper o. s. v. i smukke Former og Farver.

Disse Undersøgelser lære os atter, at Naturen ikke vil finde sig i den systematiske Spændetrøje, som Videnskaben gjerne vil tvinge den ind i. Da de forskjelligt farvede Dystraaler trænge mere eller mindre ind i Vandet, udsandt H. C. Ørsted deraf forskjellige Farvebølster for Dyrene, medens Forbes antog, at de Bløddyr, der leve paa en større Dybde end 100 Favne, ere alle hvidlige eller uden Farve, selv naar de høre til de Arter, der i de høiere Regioner vise sig med livlige Farver. Sars har fundet, at Farvernes Livlighed tager af jo større Dybden er, saa at de livligste Farver og de meest brogede forekomme indtil en Dybde af 40 Favne og dybere, medens Dyrenes Farve i større

Dybde er mattere og mindre broget. Men der er ogsaa i Dybder paa 650 Fod fundet Dyr med overraskende Farvespil. Det Blaa er herved temmelig sjældent, derimod er Rødt, Orangegul og Grønt fremherskende. Ligeledes har Sars her fundet forskjelligfarvede Dyr i ethvert af de af Ørsted angivne Bælter.

De svenske Forskere, der undersøgte Omegnen af Spitzbergen, have antaget, at Dyrlivet i en Dybde af under 800 Fod frembød den samme Karakter fra den ene Pol til den anden. Heller ikke dette har bekræftet sig. Saaledes har Sars fundet, at Dyrlivet i store Dybder ved den norske Kyst har en afgjort nordisk Karakter, medens Naturforskeren Bourtalès har paavist, at der paa Kysten af Kuba og paa Kysten af Florida, der ikke befinde sig i stor Afstand fra hinanden og høre til samme Have, i ligestore Dybder findes heelt forskellige Dyrverdener.

Carpenter og Thomson have gjort den meget interessante Erfaring, at der umiddelbart ved Siden af hinanden i samme Dybde kan forekomme Regioner, hvis Temperatur viser en Forskjellighed af maaskee 15 Grader. Dette kommer deraf, at der ved Siden af Ækvatorialstrømmen bevæger sig en Polarstrøm, det vil sige en kold Strøm ved Siden af en varm. Disse to Regioner have en forskjellig mineralogisk Karakter og ligeledes et forskjellig Dyrlev. Denne Forskjellighed hidrører paa den ene Side fra Retningen af den Strøm, der bringer Stofferne, og paa den anden Side fra det Bands Temperatur, som hidføres ved Strømningen.

For Geologien have disse Undersøgelser i flere Henseender været af stor Betydning; man har nemlig i store Dybder fundet Dyrformer, som efter hele deres Legemsbygning mere tilhøre en fjern Fortid end Nutiden. De synes endog at

høre til Kulperioden, der ligger Millioner Aar bagved os. I detmindste ere disse Dyr mere beslægtede med flere den Gang levende Repræsentanter for Dyrformer end med Nutidens, saa at de kunne betragtes som levende Fossilier. Gjennem hele den dyriske Skabning bemærke vi en efterhaanden fremtrædende Udvikling af Dyrformerne; de, som tilhørte Kulperioden, fik altsaa i de senere Afsnit af Jordens Historie Kammerater, der fortrængte dem i en Kamp paa Liv og Død, og det kan saaledes forklares, at hine Rester fra en længst forsvunden Tid have truffet sig tilbage fra Havets Overflade og fra Dybet ned i det mørke Dyb, hvor de kunne friste Livet og maaskee drømme om Kulskovene og den røde Sandsteens gode gamle Tid.

Da i Aaret 1861 Telegrastouget mellem Den Sardinien og Boua i Afrika blev beskadiget og taget op fra en Dybde af 6000—8500 Fod, hvor det havde ligget i to Aar, fandt man det besat med forskjellige Arter levende Muslinger, Snegle, Ledorme, Stjernedyr og Koraller, som man hidtil kun havde truffet paa i forstenet Tilstand i Fortidens Bjerglag paa Middelhavets Kyster. Ligeledes har den engelske Expedition paa en Dybde af 530 Favne taget et Dyr op, hvilket Sars har gjenkjendt som et Exemplar af de Søstjerner, der kun ere bekjendte i fossil Tilstand. Dette Dyr har Bourtalés ogsaa stødt paa ved sine Undersøgelser paa den amerikanske Kyst og maa antages ved Golfstrømmen at være ført til den norske Kyst.

Disse Dyrs nærmeste Slægtninge høre til Kridtperioden, der ligeledes ligger Tusinder af Aar før Menneskets Fremkomst. Overhovedet have de engelske Naturforskere fundet, at en stor Deel af Atlanterhavet har paa Bunden et kalfagtigt Dynd, der bestaaer af mikroskopiske Dyr. Thomson

paaftaaer, at Atlanterhavets Bund, forsaavidt den bestaaer af det nævnte Kalkdynd, har været det forhenværende Kridthavs Bund. Dette Kalkdynd findes især paa uhyre Dybder, og deraf slutter Thomson, at Dyrlivet her ikke har været underkastet nogen synderlig Forandring siden de fjerneste Tider.

Selv i det nordlige Jishav i Nærheden af Spitzbergen have de svenske Naturforskere opdaget dyriisk Liv i Dybder paa 15,000 Fod, og det ikke i en ringe Maalestof, men saa rigt og mangfoldigt, som neppe noget andet Sted. Det Forunderlige og Ræmpemæssige ved Dyrlivet i hine Egne er først egentlig kommet ret frem ved disse Undersøggelser. De svenske Naturforskere vare selv i høi Grad forbausede over at see den Masse sælsomme Dyrformer, som Skrabegarnet bragte op fra Dybet. Paa flere Steder faaer Jishavet, ved den uhyre Mængde af Bløddyr, der klumpe sig sammen, Udseendet som af en Bælling. Det er de fede Græsgange for Hvalerne og andre store Sødyr. I en Dybde paa 6 — 8000 Fod ere Dyrene vel fordetmeste kun mikroskopiske, men der lever ogsaa derimellem store Dyrformer af forskjellige Klasser, især flere Arter Ledorme og Krebsdyr, Bløddyr, Straaledyr og Svampe.

Svampene ere overhovedet meget udbredte i disse Regioner selv i de tropiske Have og utvivlsom beslægtede med de Former, som meest fremtraadte i Jura- og Kridthavet og som nu findes forstenede i Lagene fra hiin Tid. Sandsynligviis have de endnu levende Afarter af disse Skabninger arvet deres Standkvarter fra deres Forfædre i mangfoldige Led. Saavel disse som hine Beboere af Dybet ere og vare næsten udelukkende Bæsnere af en tvivlsom Natur, man veed ikke om de kunne regnes til Dyr- eller til Planterverdenen. De

ere tilstede i en saa uhyre Masse, at Havbunden er næsten som en sammenhængende levende Organisme.

Det levende Dynd, der er opfyldt med Former, hvorom det vanskeligt kan siges, om de høre til Dyr= eller Plante= riget, er noget af det Vigtigste, som Undersøgelserne af Havbunden have bragt for Lyset. Et nyere Studium deraf vil sikkert udbrede større Klarhed over Meget, der hidtil har været dunkelt paa Videnskabens Omraade. Det er nemlig ikke usandsynligt, at vi her staae ved den første Begyndelse af vor Jords første organiske Liv, og at denne „Bathybius“, som det levende Dynd kaldes, der maa søges i de uhyre Afgrunde af 20—30,000 Fods Dybde, maaskee kan give et afgjørende Svar paa det gamle Stridsspørgsmaal, om det organiske Liv kommer frem af en Spire eller kan opstaae uvilkaarlig paa mekanisk Maade. Det vilde være et Resultat, som man neppe har tænkt sig ved Begyndelsen af disse Undersøgelser.

Haltesfanden i Skrinet.

Et Eventyr.

1.

Det er bekendt nok, at Rigdom alene ikke gjør lykkelig, og det maatte Rudolf fuldt erkjende. Han havde arvet mange Penge efter sine Forældre, og hengivet sig til alle Livets Nydelser. Men han var langt fra

tilfreds. Hans Venner havde bedraget ham, en ung Pige, som han havde været forelsket i og med hvem han var bleven forlovet, havde giftet sig med en Anden, de Udspreddelser, han søgte som af en Vane, tiltalte ham ikke mere, han var fjed af at reise, fjed af Alting, og tilsidst vegeterede han hjemme hos sig selv, som en Østers i sin Skal.

Engang da han var taget ud paa sit Lyststed og for at faae Tiden til at gaae havde givet sig til at grave i sin Have, stødte han paa et lille Skrin af Jern, som var fast tilluffet. Nysgjerrig efter at vide, hvad det indeholdt, hentedede han hurtigt Værktøi, og efter megen Anstrængelse lyffedes det ham at faae det luffet op. Hvor forbauset blev han ikke, da han, idet Laaget fløi op, saae en lille otte Tommer lang Mandsling, i stærk spændt Dragt, sidde inde i Skrinet. Forfærdet vilde han atter slaae Laaget til, men den lille Fyr bad saa ydmygt om at maatte komme ud, at Rudolfs Medlidenhed blev vakt.

„Hvem er Du, og hvorledes kommer Du her?“ spurgte han.

„Jeg er kun en stakkels lille Djævel,“ svarede Mandslingen. „En lumpen Trolldmand har indespærret mig her for to hundrede Aar siden, og da han hørte til din Familie, unge Herre, er det ikke Andet end billigt, at Du lader mig slippe ud. Det kan kun skee, naar Du tillader det.“

Rudolf troede neppe sine Øren. Men han fandt, at det var Synd mod den lille Krabat at holde ham længere indespærret. „Saa gaae da,“ sagde han, og i et Nu fløi Mandslingen ud, tog Plads paa en Snor, som var trukken i Haven, og sad der som en Glidermand i kort Rappe og Fjerhat, svingende sig frem og tilbage og dinglende med Benene.

„Taffer skyldigst," sagde han med sin spæde Stemme. „Du er en skikkelig ung Mand, og jeg skal vise mig taknemmelig, skjøndt jeg alt i dette Nu kunde være tusinde Mile borte herfra. Siig, hvad kan jeg tjene Dig med?" Ved disse Ord gav han sig til at rasle med Penge i Lommen.

„Na, af dem har jeg nok," svarede Rudolf. „Alt, hvad det kan forskaffe, bryder jeg mig ikke om."

„Vil Du være en lærd Mand? Siig til, og ingen Professor ved Universitetet skal kunne løse din Skorem."

„Jeg er lærd nok til Huusbehov og forlanger ikke mere," svarede Rudolf.

„Vil Du være saa smuk og elstværdig, at ingen Kvinde skal kunne modstaae Dig," sagde den lille Djævel leende.

„Nei, nei, det støtter jeg ikke om," svarede Rudolf ivrigt. „Jeg har gjort bittere Erfaringer nok i den Retning."

Den lille Haltetanden — thi halt var Fyren — loe endnu høiere. „Alha," svarede han, „jeg vædder, at Du er ærgjerrig. Det er ogsaa en god Ting, og kan bøde paa den Kjedsomhed, som plager Dig. Har Du Vyst til at kommandere? Jeg veed, at en Generalspost netop er ledig."

Det faldt i Rudolf Smag; derved aabnede sig en Ud-
sigt for ham, som han ikke havde drømt om. Han nikkede og ligesom i et Theaterstykke skete der en pludselig Forvandling.

Trommerne hvirvlede, Trompeterne skingrede og i glimrende Uniform holdt Rudolf tilheft foran Hæren, der drog forbi i Parademarsch. Han gned sine Øine og kunde kun

besvare de jublende Hurraraab med et stivt Bux. Obersten udbad sig hans Befalinger, Staben omringede ham, og ved hans Side holdt Snaphans — den lille Djævel — som en kjæk Adjutant paa en sort Hest. Rudolf var henrykt. Den glimrende Parade, den larmende Musik, den Myndighed, som han nu saa sig i Besiddelse af, faldt ret i hans Smag. Snaphans lagde ham Kommandoordene i Munden og lærte ham hvorledes han havde at forholde sig. Snart var der kun Tale om den nye unge General. Det var en Mand uden Vige, saa kjæk, saa dygtig. Damerne syntes godt om ham, og mangen en Grevinde eller Baronesse vilde have været glad ved at blive hans Kone. Men han havde kun Takke for sin Stand, han exercerede og manøvrerede saa det var en Lyst.

Saaledes hengif der flere Maaneder, men saa begyndte han atter at blive tungsindig. Det forekom ham, at dette Soldaterliv i Grunden kun var noget Maskinvæsen. Men Soldaterne vare meget glade, thi Exercitsen blev mindre streng og Manøvrerne sjældnere.

„Du maa søge at adsprede Dig,“ sagde Adjutant Snaphans. „Er der Noget Du ønsker?“

Rudolf betænkte sig. Endelig svarede han: „Det er godt nok at være General, men det er altid Et og det Samme, og i Længden bliver det kjedeligt. Vare vi havde en rigtig Krig. Men hvordan skal den komme?“

„Intet er lettere,“ trøstede den lille Haltesanden ham. Han klappede i Hænderne, og strax var Pokker løs. En himmelraabende Uret var steet. Den ved et Nabohof akkrediterede Gesandt havde faaet en upassende Plads ved et Feststæffe, og den piebliffelige Følge heraf var en Krigserklæring. Hæren rykkede i Felten med Rudolf som Kom-

manderende. Snaphans var hans Stabschef, Spion Høremester, og et Slag, hvortil Planen var lagt saa findrigt som vel mulig, skulde bekræftse hans Vaaben med Laurbær. Men Aftenen forinden indtraf Kronprindsen, der efter sin Faders Ønske skulde tage Overbefalingen. Den, som egentlig kommanderede, var Rudolf, og den unge Prinds var netop staaet op og ifærd med at klæde sig paa, hjulpen af to Tjenere, da Rudolf begyndte Slaget. I egen Person ledede han det glimrende Angreb, og Slaget var alt vundet, da Kronprindsen indfandt sig paa Balpladsen. Kort efter kom ogsaa Kongen i en Eskvipe med otte Heste for. „Du har fægtet som en sand Helt,” sagde Kongen med Taarer i Øinene, idet han omfavnede sin Søn. „Men Tapperhed er ogsaa vor Æt medfødt. Hurra for Kronprindsen, som kom, saae og vandt!” — Og Hæren brølte et ni Gange gjentaget Hurra for Kronprindsen, saa det lød vidt omkring, og Kongen tog sin egen Orden i himmelblaat Vaand med hvide Ranter og hang den om Sønnens Hals.

„Hvad synes Du derom?” spurgte Rudolf sin Stabschef Snaphans.

„Det er Verdens Gang,” sagde denne, trækkende paa Skulderen.

Men Rudolf vilde ikke taale en sliq Uretfærdighed. Han gjorde Kongen opmærksom paa, at den unge Prinds havde ligesaa lidt Deel i Seiren som Regimentshunden, der var løbet gjørende bagefter. Dette var en uhørt Tilfidesættelse af pligtskyldig Opmærksomhed; han blev paa Stedet affødiget i Unaaide og uden en Skilling i Pension. Taus red han bort, ledsaget af Officerernes medlidende Smil.

„Du har ikke Lykken med Dig tillands,” sagde Snaphans — den Æneste, der var fulgt ham. „Har Du Lyst

til at forsøge det paa Søen? Jeg har en Admiral til Dig i Kommen." — Og ikke saasnart havde Rudolf sagt Ja, førend Forvandlingen var indtraadt.

3.

Da han hørte alle Kanonerne tordne omkring sig, saae alle Skibene paa den store Rhed flage og Matroserne mande Ræer; da han steg op paa Admiralskibet og blev modtaget af den Næstkommanderende og de andre Officerer, følte han sig stolt og glad og sendte et taknemmeligt Blik til Snaphans, der som en vever Abe sad paa Rækværket og lystig svang et Flag. „Gudskeelov!" sagde Rudolf ved sig selv, da han sad alene i den pragtfulde Kahyt, „her er det bedre. Den magelige Frakke er behageligere end den snevertfiddende Uniform, Sømandshuen lettere end den store trekantede Hat med Hjerbusken. Og hvor stor er min Magt ikke her? Her, paa det frie Hav, byder Ingen over mig, kun det frie Folks frie Repræsentanter skylder jeg Regnskab; jeg er ikke afhængig af en forkjælet Prinds eller en paa min Hæder misundelig Konge. Snaphans, jeg takker Dig, nu er jeg lykkelig."

Snaphans, sin Rolle som Abe tro, skar Tænder og gjorde nogle pudseerlige Grimasser, thi han vidste meget vel, at den Tiltrækning, som Rudolf fandt ved Sølivet, meget snart vilde tabe sig. Og det blev ogsaa som han havde tænkt sig. Endnu nogle Uger, og Admiral Rudolf var kjed af Cigarer og Søluft. Det behagede ham aldeles ikke, at han ifølge de Ordre, han havde modtaget fra Regeringen, skulde forholde sig rolig paa Søen og ikke uden Tilladelse indlade sig i nogen Fægtning. „Derhenne ligge de fjendtlige Skibe.

De Kujoner tør ikke indlade sig i Kamp med os, og vi drive Tiden hen som Dagtyve," mumlede han. Hans Utaalmodighed tog til Dag for Dag, og hele Tiden sad han med Rifferten for Diet. Endelig saae han den fjendlige Flaade nærme sig. „Nu kommer den!“ raabte han glad.

„Ja, den kommer,” gjentog Snaphans, som ogsaa saae i en Riffert, „og den vilde være fortabt, hvis Du ikke var nødt til at trække Dig tilbage.“

„Hvem siger det?“ spurgte Rudolf heftig og fuld af Kamplyst. „Landet maa jo være mig takskyldig, hvis jeg ikke forsømmer denne Leilighed til at slaae Fjenden.“

Rudolf uddeelte nu i Hast de fornødne Ordre til at gjøre Alt klart til Slag. Til Snaphans sagde han: „Naar vi blot saae en Smule Storm, er Fjenden om en Hals.“

„Den skal komme i en Ruf,” sagde den lille Haltetanden tjenstvillig og klæde sig bag Øret. Vinden sprang pludselig om, og der opstod en vældig trerebet Mersseils Ruling med Torden og Lyn. De fjendtlige Skibe tonede Rødsignaler, men nu beordrede Rudolf at Slaget skulde begynde, og Seiren var efter en kort, men heftig Kamp fuldstændig. Hvad ikke hans Rugler havde ødelagt, det fuldførte de oprørte Elementer.

Budstabet om Seiren sendte Rudolf til Regeringen, men istedetfor Lyn og Tak fik han den Ordre, at møde for en Rigsret, fordi han havde handlet mod sine Instruktioner. Han var som himmelfalden, og skjældte den stakkels Djævel ud, fordi han ikke havde advaret ham. „Ah, hvad fjender jeg til Eders Iøierlige Love,” svarede denne opbragt. „Jeg er ingen Lovtrækker. Men for at Du kan see, hvor godt jeg mener det med Dig, vil jeg frelse Dig fra at skydes — for

det kan jeg tænke mig vilde blive din Søn. Hør nu, jeg veed et Land, hvor man søger en Konge. Har Du Lyft . . . ?"

"Om jeg har!" raabte Rudolf glad, og medens han endnu tænkte paa, hvor prægtigt det maatte være, ikke at have nogen Herre over sig, havde han allerede Kronen paa Hovedet.

4.

Hvor herligt at være Konge! Paa Slottets Balkon stod Rudolf den Første og hilste naadigt paa Folket, der i et glimrende Fæsttog traf forbi. Der var Laugene med deres Faner, der var Adelige, Borgerlige og Bønder, festlig klædte, og Hjertet bankede heftigt under Kroningskaaben, da der løb et tusindstemmigt „Leve!" og alle Huerne fløj i Luften. „Nu kan jeg dog engang være tilfreds," sagde han ved sig selv, og klappede derved Snaphans, der som Kammerherre stod ved hans Side, taknemmeligt paa Skulderen.

Og da han nu gik ned i den store Riddersal, hvor hans Lands Stænder vare forsamlede, for at hylde ham, da følte han sig rigtig glad og stolt. „Hil være Kongen!" raabte Landets Repræsentanter, og der blev holdt lange Taler, og man udtalte det Ønske, at Kongen snart vilde tage en Gemalinde, for at Kronen kunde faae en Arving. Denne Hentydning faldt ikke i Kong Rudolf den Førstes Smag, og med et kort: „Det skulle Vi allernaadigst overveie," affædigede han sine hengivne Undersaatter.

Nu var der en Række Fæstb dage. Jagter og Baller, Illuminationer, Fyrværkerier, Fakkeltog og Revuer afveklede i en broget Række. I lange Drag tømte han Abspredelsens Bøger, men det varede ikke længe før han følte en bitter Eftersmag. Han fandt tilsidst en stor Tomhed i alt dette.

Forgjæves anstrængte Kammerherre Snaphans, der fungerede som Forlystelsesraad, hele sin Skarpsindighed for at udfinde nye Udspredelser. „Jeg er kjed og led af det her," sagde Rudolf, „jeg vil gjøre en Reise og først vende tilbage om et Aar." — „Naar det blot lader sig gjøre," sagde Snaphans, trækkende paa Skulderen. — „Hvem vil hindre mig deri?" — „Der er ingen Penge," bemærkede Snaphans. — „Saa maae Kamrene skaffe Raad."

Og Kamrene bleve indkaldte. Og et stort Fleerital erklærede, at Landet ikke havde Evne til at udrede en saa stor Sum. Da en Deputation kom, for at melde Rudolf denne Beslutning, stod han som lynslagen. „Hvem er da Konge, hvem regerer her?" raabte han, „J eller jeg?" — „Forfatningen, Deres Majestæt. Den taler af vor Mund. Havde Deres Majestæt ikke vægret Dem ved at tage en Gemalinde for at faae en Arving, saa vilde Kamrene formodentlig have givet efter." — „Forvovne!" raabte Kongen. „J ville tvinge mig. Jeg gifter mig aldrig og reiser naar jeg har Lyst." — „Saa maae vi see os om efter en anden Konge, det tillader Loven i et slikt Tilfælde." — De gif nu bort for at faae Affættelsen bragt i Stand. — „Hvad siger Du dertil?" sagde Rudolf skjælvende af Bredde til Snaphans. Den lille Djævel trak atter paa Skulderen, som han pleiede. „Skal jeg da være Træl som Konge," vedblev Rudolf; „hellere vil jeg regere over Hedninger eller Tyrker, end at være en blot Marionet." — „Som Du ønsker," svarede den lybige Djævel; „i Damaskus er man netop forlegen for en Sultan. Har Du Lyst at forsøge det?" — „Om jeg har!" raabte Rudolf, som strax kom til at tænke paa alle Eventyrene i „Tusind og een Nat" — og pludselig laae han paa de bløde Hynder i Sultanens Kioff i Damaskus.

Det Nye i Omgivelserne fortunlede næsten Rudolf. Udenfor hans Vinduer strakte sig høie Palmetræer, vuggede af Vinden. Smukke Smaadrenge i østerlandsk Dragt bød ham Kaffe og Tobakspiben; Chasnadaren overrakte ham Nøglen til Skattekammeret, i høitidelig Tausshed blev han omringet af sine Bezirer og Paschaer, og Alle bar den dybeste Erhødsighed til Skue. Lille Haltetanden sad som Poppegie paa Stangen. „Jeg vil ride ud!“ sagde Herfæren, og foran Døren holdt en herlig Araber, Poppegien fløi hen paa hans Haand og Drabanter i kostbare Dragter ledsagede den uindskrænkede Fyrste.

Men hvor han viste sig, skyndte Alle sig bort fra Gaden, Døre og Vinduer lukkedes, intet menneskeligt Væsen lod sig see. „Hvad betyder det?“ spurgte han. — „Siden den sidste Plyndring, høie Herre, ere Folkene blevne noget frygtsonne,“ sagde Storveziren. — „Hvem plyndrede?“ — „Dine Forgængeres Livvagter, Herre.“ — „Og Forbryderne bleve ikke straffede?“ — „Retfærdigheden sover, Herre. Livvagten tæller Tusinder, og Sultanen er kun een Mand.“

Rudolf studsede og vendte strax om fra de øde Gader. „Sørg for noget Lidsfordriv,“ sagde han til Snaphans. — „Tag dit Serail, dine Skatte i Diesyn,“ svarede Poppe-dreng, „lad komme Dandsereinder og Gjøglerere, eller lad til Afverling slaae Hovedet af et Par Stykker, hvis Ansigt Du ikke synes om.“ — „Fy!“ raabte Sultan Rudolf, og dette Ord satte de Omstaaende i en saadan Stræk, at de faldt næsegruus til Jorden, raabende: „Herre! hvorfor vredes Du? Tag vort Liv, naar det kan afvinde Dig et Smil.“ — „Hyllere!“ brummede Rudolf mellem Tænderne og fulgte

den sorte Kislar Aga til Haremet. Hvilken Række af frække og sløve Ansigter, ingen Ynde, kun et Udtryk af Slaviskhed. Rudolf, der taus havde mønstret den hele Masse, vendte den Ryggen med Foragt, medens Kislar Aga truede ad Kvinderne med Pidsken i Haanden. „Alene Indgangen til dette Kvindesængsel, hvor mørkt og trist er den ikke,“ sagde Rudolf, idet han betragtede Porthvælvingen. — „Det er ogsaa et mærkværdigt Sted, høie Sultan,“ svarede den Sorte med et Griin; „her blev Sultan Hussein myrdet, da han vilde gaae til sine Hustruer.“ — Rudolf gyste. „Hvem var denne Hussein?“ — „Din næstsidste Forgænger,“ svarede Kislar Aga. „Den Sidste, Herre, blev koalt i Skatkammeret, hvilket Chasnadaren kan bevidne, thi han anførte selv Drabannerne.“ — „Uffhyeligt!“ raabte Rudolf; „er da Damaskus en Morderhule og er jeg omgivet af Ugjerningsmænd?“ — „Allah er retfærdig,“ sagde Kislar Aga, bukkende ydmygt med Hænderne over Brystet. „Men Menneftets Liv er kort og siden umindelige Tider er ingent Sultan i Damaskus død en naturlig Død.“

Som for en Forpestet flygtede Rudolf fra den sorte Ulykkesfugl og raabte til Snaphans: „Aftied! Hellere som en Eremit i en Ørken, end blive længere her, hvor Slavens Sværd svæver over Herskeren.“ — „Som Du synes,“ kvækkede den brogede Fugl. „Hold Dig fast ved min Vinge. Ved Bjerget Sinai er just en Eremitbolig ledig. Inden din Mund har sagt Farvel til det skønne Damaskus ere vi der!“

6.

Rudolf havde faaet Nok af den kultiverede Verden, og han følte sig lykkelig som Eremit. Det nærliggende Kloster

sendte ham Levnetsmidler. Han fandt i Hytten en simpel Munkedragt, et Leie af Mos var hans Seng, og til at fordrive Tiden med havde han en koptisk Bog med Leveregler, hvilken han ved Hjælp af Snaphans, der ofte besøgte ham, snart lærte at forstaae.

Led og kjed af Verden førte han i længere Tid en Wiismands Liv, især følte han sig tilfreds ved ikke at være noget Menneſte underdanig. Længe hørte Snaphans ved sine Besøg den Forsikkring af Rudolfs Mund, at han ikke ønskede Andet. Men efterhaanden blev Samtalen mellem dem mere ordnap. Rudolf gabede og den lille Djævel ikke mindre. „Du kjæder Dig igjen,“ sagde omsider Snaphans, „og naar jeg skal være oprigtig, kan jeg godt forstaae det. Men hvordan skal man gjøre Dig tilpas?“ — „Hvor kan man Andet end kjæde sig,“ svarede Rudolf gnavent. „See engang Himlen, den er altid blaa og klar, uden en Sky, uden en Smule Regn. Og Rosten fra Kloſtret — altid Et og det Samme. Bogen her kan jeg udenad og Jordbunden er saa tør, at jeg ikke kan gjøre et Spadesſtiſt. Og saa er det meget tvivlsomt om jeg er min egen Herre. Jeg har af og til Besøg af de Herrer Beduiner; hvad jeg fra Tid til anden har samlet, tage de fra mig, deres Kameler tømme min Brønd og naar jeg gjør Indsigelse true de med at slaae mig ihjel. Det er ikke til at holde ud.“

„Hvad skal jeg nu gjøre for Dig?“ spurgte Snaphans leende. „Fem Gange har jeg opfyldt dit Ønske. Kun endnu den sjette Gang er jeg istand til at frembringe en Forvandling. Men mærk Dig: Saa snart Du da ikke er tilfreds, er Du min Tjener uden Skaansel, og jeg skal i mit Hjem, som Du nok har hørt om, anviſe Dig et efter Om-

stændighederne passende Tjenerkammer. Overvei altsaa nøie
førend Du vælger."

"Den langvarige Faste har gjort mit Hoved svagt,"
svarede Rudolf. "Jeg veed ikke mere ret, hvad jeg vil og
skal. Men for Alt i Verden, skaf mig bort fra denne
Sandørken. Var jeg kun en simpel Mand, havde jeg Hustru
og Børn, vilde jeg føle mig langt mere lykkelig end i denne
fortærende Ensomhed, som selv er Dig vederstyggelig."

"Top!" sagde Snaphans, "i dette Dieblif drufner netop
ved Ceylon en Gartner, der var paa Hjemveien med frem-
mede Planter, som han havde indkjøbt til en botanist Have.
Trøst Du de Efterlevende."

"Hvem skal jeg trøste?"

"Hans Kone og Børn."

"Gud bevare mig derfor," raabte Rudolf forfærdet da
han saae sig taget paa Ordet. Men i dette Dieblif kom en
Horde Arabere, for at gjøre det af med ham. Han havde
nu intet Andet at gjøre end at finde sig i sin Skjæbne.
Snaphans forvandlede sig til en Ræmpe, tog ham paa
Skulderen, svang sig i Luften og i et Nu stod Rudolf med
Randsel paa Ryggen udenfor et lille net Huus i Nærheden
af sin Fødeby.

7.

Benlige Ansigter saae ud af de klare Vinduer, venlige
Arme omfavnede Huusfaderens Stedfortræder. En smuk Kone
tørrede Støvlet af hans Pande, to smaa lyshaarede Fyre
tog Badsæk og Stof fra ham, og en vakker Gartnersvend
hjalp paa ham som en gammel Ven.

Snart sad han ved et lille veldækket Bord i den hygge-

lige Stue, fra hvis aabne Dør han saa ud i en velvedligeholdt Have. Han var ikke her en Fremmed blandt Fremmede, men han var som Huusfader blandt sine Egne. Og Dagene henrandt saa godt og saa behageligt ved Arbeide og Hvile, at han næsten aldrig tænkte paa, hvorledes denne Forandring fra den med Alt utilfredse Rudolf til den driftige Urtegaardsmand egentlig var kommen. Han følte sig ret som i et Paradis, og det Mærkeligste var, at Arbeidet gik saa let fra Haanden og blev udført saa godt som om han havde lært Gartneriet fra Lille af. Han havde hadet Kvinderne, men her fandt han kun Trost og Kjærlighed, og Gartnersvenden, hvem han i Begyndelsen havde nærret nogen Mistillid til, viste sig som prøvet Guld. Børnene havde listet sig ind i hans Hjerte, som om de vare hans egne. Kort sagt: han havde aldrig følt sig saa lykkelig som nu.

Dette sagde han af fuldt Hjerte til Snaphans, som en skjøn Dag indfandt sig hos ham i Herremandens Skikkelse og under fire Dine spurgte, hvorledes han befandt sig. „Hvilken Daare var jeg ikke!“ raabte Rudolf. „Kun i et Liv som dette er der Lykke, og Kjærlighed og Vensteb er ikke de Gjøglebillede, jeg altid har antaget dem for. Mit Arbeide er mig en sand Fornøielse, jeg har en kjær, trofast Hustru, og jeg er Herre i mit Huus; her har hverken Prinds eller Admiralitet eller Rigsdag eller Kislar Aga og allermindst en snafset Beduin at kommandere.“

„Jeg er bange for, Du tager Feil,“ sagde Snaphans spodsk; „disse Kvindemennesker ere alle falske. Uden at Du veed det, staaer Du under Tøflen. Og din Gartnersvend, den pæne Tyr — jo, jo, stol bare paa ham. Det er den Rette.“

„Di stille, Snaphans, jeg vil ikke høre noget Mere,“ sagde Rudolf opbragt. „Min Kone er en Engel, hun er en trofast Kvinde — og Hans, vor Svend, han har under min Forgængers Graværelse passet Bedriften saa godt, at han ikke selv kunde gjøre det bedre. Du har en ond Tunge, Snaphans. Pak Dig bort herfra, det er det Bedste.“

Men Snaphans pakkede sig ikke bort. Han tog Deel i det velsmagende Maaltid, som Gartnerkonen havde tillavet til Vre for Herremanden. Men han var stille og ordknap og ærgrede sig i sit stille Sind ved at see den hunslige Lykke, som her herskede. Han indsaae, at han vilde gaae Glip af det Bytte, han alt paa Grund af Rudolfs letfindige Bankelmød havde anseet for sikkert, isald det ikke kunde lykkes ham at forstyrre den Tilfredshed, han til sin Uregelse var Vidne til. Han rugede over en Plan, men inden han kunde bringe den til Udførelse, kom der, som det hedder, en Slæde i Veien.

8.

„Gjæt engang, hvad jeg har gjemt i dette Skrin?“ spurgte Rudolfs Hustru ham den næste Dag, da han kom fra sit Arbejde for at spise til Middag. Rudolf betragtede det fiirlige Syfskrin uden at kunne besvare det. Men en Røst, der lød fra det Indvendige, forklarede ham Gaaden. „Gode Ven,“ lød det ganske fiint og klagende, „lut op for mig, og troe ikke et Ord af hvad hun siger.“ — „Men Snaphans da, hvorledes er Du kommen ind i det snevre Fængsel?“ spurgte Rudolf forundret. „Paa den letteste Maade af Verden,“ svarede Konen smilende. „Den lille ondfabsfulde Djævel vilde saae Klinte mellem Hveden. Men det

gik galt for ham. Han kom for lidt siden i sin Skikkelse som Herremand og søgte at gjøre sig lækker for mig. Han fortalte mig allehaande løierlige Ting om Dig og vilde overtale mig til at troe, at Du slet ikke var min rette Mand, men en letfindig, ustadig, masferet Person. Og saa bød han mig saa meget Guld og saamange Edelfstene som jeg vilde have, naar jeg vilde bryde min Tro til Dig. Men jeg mærkede Ondskaben og fik pludselig den Tanke, at det var Fanden selv, der stak bag Herremanden. Men jeg stillede mig an som om jeg troede ham, gav ham gode Ord, fik ham til at lade Munden løbe, og saa kom det snart ud, at jeg havde gjættet rigtig. Tilslidst negtede han det heller ikke, og idet jeg spillede den Bantroe, da han talte om sin Trolddomsmagt, og saa lovede at fæste Lid til ham, naar han for mine Dine smuttede ind i dette lille Skriin, gik Tossen i Fælden. Jeg slog Laaget til, og nogle fromme Ord, som Bedstemoder har lært mig, holdt Skjælmen fast derinde. Men nu, kjære Mand, tag Skrinet og k afst det Bandet hvor det er dybest, saa at han ikke for det Første skal skade Noget mere. Nøglen smelter derude i Flammerne paa Skorstenen."

Rudolf stod som forstenet, indtil han endelig fik Ord til at give sin Harmes Luft over Fandens Ondskab. Forgjæves bad og tiggede denne. „Nei, Du skal tugtes, nedrige Djævel," raabte Rudolf, „om det kun var for din Dumheds Skyld," og saa tog han Skrinet, hvori Snaphans stode og hylte, og bar det bort og kastede det langt ud i Søen.

Da han kom tilbage modtoges han af sin Hustru med et varmt Favnetag. „Bring mig ikke mere et saadant Selvfab i Huset," bad hun. „Den Onde er ikke altid saa lydig. Og mærk Dig vel: hvor Arbeidsomhed, Fred og Kjærlighed

have hjemme, der vover ikke den urene Aand at nærme sig. Giv mig et Kys og lad Alt være glemt."

Stille og smukt henrandt Livet i huuslig Tilfredshed. Rudolf erkjendte hver Dag, at af Alt, hvad han havde prøvet, havde han valgt det Bedste. Og hermed er Eventyret ogsaa ude.

De olympiske Lege.

Da Perserkongen Xerxes havde ført sine Hære over Hellespont, indtaget Thessalien og ved Forræderi var kommet i Besiddelse af Passet ved Termopylæ, der førte til det indre Grækenland, kunde han ikke troe Andet, end at det nu var forbi med enhver alvorlig Modstand og at Hælerne i de sydlige Landskaber med Skjælven og Bæven ventede paa den Skjæbne, der brød ind over dem. Da kom der Overløbere fra Arkadien, Mennesker, der ikke følte nogen Fædrelandskjærlighed og ikke brød sig om, hvem der herskede i Landet. De bragtes for Kongen, der spurgte dem, hvad Hælerne tog sig for. „De fejre den olympiske Fæst," var det uventede Svar, „de overvære Væddeløbene og Dystløbene," og da han spurgte om, hvad Prisen var ved disse Kampe, svarede de: „En Krands af Oliegrene." Da sagde en af de persiske Stormænd et Ord, der vidnede om ædel Wiisdom, om det end blev udlagt som Feighed: „Bee os, at vi ere blevne førte mod Mænd, der ikke holde Væddeløbene om Guld og Sølv, men om mandig Dyd."

Grækerne troede, at der i Legemets Bygning og i dens Gyne til at udvikle sig laae en vigtig og uafviselig Fordring af Guderne til at styrke og forædle Legemets Kræfter ikke mindre end Mændens. Legemets Sundhed, den ydre Skjønhed, en fast og let Gang, Lemmernes Smidighed, Udholdenhed i at løbe og kæmpe, et klart, modigt Dye og den Besindighed og Mandsnærværelse, som kun opnaaes ved daglig at have Faren for Dye — disse Fortrin ansaaes hos Grækerne ikke ringere end Dannelse, Skarpsind og Fortrolighed med Musernes Kunster. Derfor blev der lagt stor Vægt paa Legemsvøvelser; man antog, at der kun derved kunde opdrages en paa Sjæl og Legeme karst Ungdom, og derfor var det ogsaa Staten, der paasaae, at de gymnastiske Vøvelser der vare gaaede i Arv fra Fædrene, bleve udførte og holdte strengt i Hævd. I ingen By maatte der fattes store lyse Pladse, omgivne af Hækker og Træer og fordetmeste beliggende udenfor Portene, hvor disse Vøvelser fandt Sted. Det var et Slags gymnastiske Læreanstalter, og ingen Borger, der stræbte efter Anseelse og Indflydelse, maatte i sin Ungdom have forsumt at tilbringe en Deel af sit Liv i disse Anstalter, ja i flere Byer var det endog udtrykkelig bestemt i Loven, at Ingen kunde blive Borger, der ikke havde gennemgaaet den hele Række gymnastiske Vøvelser. Disse Vøvelser forpge Uergjerrigheden. De gymnastiske Læreanstalter gav de Unge daglig Velilighed til at maale Kræfterne med hverandre, og det var en Uressag at vise sit Mod, sin Kraft og Udholdenhed ved de festlige Veliligheder, naar Folket forsamlede sig for at overvære de gymnastiske Lege.

Der hvor Floden Alpheios fra Arkadiens snevne Klippedale træder ind i det lave Kyttland ved Elis, omgives den af skovbeflædte Høje, mellem hvilke den snoer sig i brede

Strømme. Bjerget paa den nordlige Bred kaldte de Gamle Olympos, og paa dette hellige Bjerg tilbad de Indfødt, Belasgerne, deres Zeus. Ved dets Fod laae deres Hovedstad Pifa. Senere grundlagde indvandrede Aetolier Staten Elis. De sluttede sig til Sparta, og nu blev Olympia en fælles Eiendom for begge Stater.

Olympia var oprindelig Stedet for et Tempel udenfor Pifas Porte. Efter denne Byes Ødelæggelse var Landflaabet med dets talrige Landsbyer den meest velhavende og bedst dyrkede Egn i Grækenland, fuld af Agre, Skove og Haver, der omgave Helligdommen. Olympia selv bestod af to skarpt afføndrede Dele, nemlig af det Run, der ikke var indviet, og af Altis, Zeus' Tempelgaard, der indeholdt Alt, hvad der tilhørte Guderne. Kun gennem en eneste Port med en pragtfuld Spilehalle turde Fæsttogene betrede Altis' Jordbund. Traadte man derind, saa saaes strax paa høire Haand det hellige Olietræ, af hvis Grene en Dreng med en gylden Kniv affaar Seirskrandsene og derfor kaldtes de skønne Krandses Træ. Det var et vildt Olietræ, hvis Blade ere mere mørkegrønne end Bladene paa det dyrkede. Bag ved dette Træ havede sig paa en mægtig Søffel Zeus' Tempel. I tidligere Tider havde der ogsaa her staaet et Tempel; men da Athens Mindesmærker paa Akropolis, der skildtes de ypperste Kunstnere, nu fordunklede Alt hvad Kunsten i Fortiden havde frembragt, besluttede Regeringen i Elis at lade Templet ombygge og henvendte sig i den Anledning til Athen, Sædet for den græske Kunst. Opfordringen blev efterkommet af den berømte Billedhugger Phidias, og ledet af sine Elever og attiske Arbeidere ilte han hid, for at forherlige Guderne ved sine Værker. Ved Siden af Templet for den Første blandt Guderne besandt sig Helligdommen

for Heroen Pelops og for Here (Juno). Paa den nordlige Side strakte den Deel af det olympiske Bjerg, som var indviet Kronos, sig ind i Altis. Paa en ophøiet Terasse stod her en Række af smaae Bygninger, hvor de Skatte opbevaredes, der vare skjenkede Guderne. Hertil sluttede sig Væddeløbsbanen (Stadium), som atter grændsede op til Hippodromet. Dette bestod af to Dele, en bred Kjørebane og Bognskurene. Paa den nordvestlige Side laae udenfor Altismuren Olympias Gymnasium med Boliger for Kæmperne, med solbeskinneede Kamppladse og skyggesfulde Spilegange. Fra Kronoshøiens Top, der var beplantet med Pinier, saae man for sine Fødder den store af de herligste Billedhuggerarbejder opfyldte Tempelgaard, en sand Labyrinth af Kunstværker. Den tætte Samling af Bygninger, Altarer, Kvadrigaer og Monumenter for Seirherrerne, af Gudebilleder, Tresfødder og Gaver af enhver Art, der vare skjenkede Guderne, vare beskyggede af Træer og dannede et harmonisk Hele.

De egentlige Beboere af Olympia vare Præster, der næsten alle hørte til de meest ansete peloponnesiske Familier; desuden var der Slagterne af Offerdyr, Fløiteblæsere og andre Folk, der gif Præsterne tilhaande. Olympia var et stille Sted og Alpheiosdalens Skoveensomhed blev kun afbrudt af Vandringsmandens Skridt, naar han drog hen for at holde Bøn ved Zeus' Altar. Men hvor stor var ikke Forandringen, naar det fjerde Aar, Aaret for de store olympiske Fester, kom, og naar de hellige Sendebud fra „Zeus, Kroniden, Fredsbudbærerne, Aarstidernes Herolder“, drog ud fra Altis' Porte og bragte Hellenerne det længselsfuldt ventede Budskab: „Zeus' Fest er atter nær, enhver Strid skal hvile, al Vaabenlarm skal tie. Frit kunne Alle drage hid til Zeus' gjæstfrie Tærskel.“ Alle Hellenerne bleve

indbudte, kun de Gjeldbundne eller saadanne Personer, der havde forsynet sig mod Hellenernes fælles Sag, bleve udelukkede. Denne Straf rammede ifølge Themistokles' Forslag Syrakusaneren Hieron, fordi han var bleven borte fra Kampen mod Xerxes. Byerne sendte de meest ansete Mænd til Olympia, de kom paa pragtfulde Vogne, med et glimrende Følge, vare iførte rige Klædebon og bragte rige Gaver til Templet paa Byernes Vegne. Kolonierne benyttede denne Fest til at træde i Forbindelse med Moderlandet. Deres Borgere kom seilende, og det joniske Hav, som i Sommermaanederne næsten altid var roligt og uden Storme, saavelsom den brede Alpheiosmunding, fyldtes med Iøvbefrandsede Snækker, der førte Hellenerne fra Kysten af Asien og Afrika, fra Italien, Sicilien og Gallien, til Grækenland, og det paa Strandbredden forsamlede Folk betragtede beundrende de paa fjerne Græsgange opdrættede Heste og Muldyr, som bragtes iland af mørke Slaver i fremmed Dragt.

De Kamplystne blandt de forsamlede Hellener maatte melde sig hos Kampdommerne; deres Fødsel, moralske Forhold og legemlige Evner bleve prøvede; de maatte godtgjøre, at de i ti Maaneder omhyggelig havde øvet sig i et hellenist Gymnasium og bleve da stillede sammen med Kæmperne af samme Art og samme Alder. Tilfidsst maatte de for en Billedstøtte af den eedmodtagende Zeus, der i hver Haand førte en Lynstraale, sværge, at de ikke i den hellige Bæddekamp vilde gjøre sig skyldige i nogen Uredelighed eller nogen Brøde. Legene bleve i Tidernes Løb forøgede, og af een Festedag blev der efterhaanden fem, som faldt ved Julmaane i Sommer-Solhvervstiden.

Bæddeløbsbanens Amfitheater opfyldtes først med Til-

fluere, og naar Folkemængden var samlet, fremtraadte gennem en bedækket Bei Deeltagerne i Bæddeløbet, førte af Kampdommerne i purpurfarvede Klædebon, der indtog Hæderspladsene. Herolden kaldte Kæmperne for Skranken, de bleve nævne ved Navn, og naar der var Nogen blandt disse som ved Opsørjel eller Herkomst antoges for uærdig til at beile til Zeus' Krands, kunde man reise sig og fremkomme med Anklage, som strax blev afgjort af Dommerne. Derpaa traadte Kæmperne hen til Zeus' hellige Urne og efterat have fremsagt en kort Bøn traf Enhver af dem det Lod, der anviste ham sin Plads ved Løbet i de forskjellige Grupper. Ligesaamange Grupper som der var — altid løb Fire sammen — ligesaa ofte blev Kampen fornyet, og da kun En kunde blive Seirherre, traadte tilsidst de, der havde seiret i de forskjellige Grupper, sammen til den afgjørende Kamp om Prisen.

De andre Bæddekampe i Stadium bleve forberedte og udførte paa samme Maade som Bæddeløbene. Disse Lege bestode af Spring, hvorved man viste sin Behændighed og Smidighed, af Brydekampe, hvorved Mænd som Milon, Pythagoras' rige Elev, udbredte deres Navne til alle Lande, endvidere af den mere brutale Nævekamp, samt at kaste med Diskus og Spyd. Alle de nævnte Arter gymnastiske Øvelser afgave Prøver paa Mandens Kraft og Behændighed. Ved Siden af disse var der Ridderspil og Bæddeløb med Heste og Vogne, hvor Seiren beroede for endeel paa Hestene og den Dygtighed, hvormed de bleve styrede. Naar denne Bæddekamp overstraalede alle de andre, saa var ikke saameget Bognstyrerens Kunst Marsagen som snarere den Pragt og Glans, der herved udfoldedes i Bogntøi og Klædebragt og som undertiden gjorde Udslaget. Herved viste sig kun de

større Stater, og det ansaaes som en usfatteerlig Lykke at styre et Hjørspænd i denne Væddekamp. Kun de Rigeste traadte her i Skranterne; Kongerne af Syrakus og Kyrene sendte deres Bognstyrere; høitbaarne og ærgjærrige unge Mænd, som Alkibiades, ansaae kun Seiren i Hippodromet som et værdigt Maal. Til dette herligste af alle Skuespil fyldtes den fjerde Dag alle Pladsene paa Amfitheatret. Der blev truffet Lod om, hvor Bognene skulde holde; foran hver Hødeplads var der truffen en Snor, bag hvilken Gangerne utaalmodigt stampede i Jorden. I Nærheden sad paa et Altar en Kobberørn, som stigende i Luften gav det med Længsel imødesete Tegn til at Løbet kunde begynde. Til samme Tid sænkede sig en paa en Tværbjælke liggende Delphin, et Stribillede paa Havguden. Dette var Tegnet for Rytterne og Bognstyrerne og i samme Nu bleve Snorene trukne bort fra Bognene. Nu duffede Hjørspændene parviis op fra Baggrunden og dannede ved Banens Begyndelse en pragtfuld Bognrække, der stormede uopholdelig frem. Paa den brede Hjørrebane, som skulde kjøres tolv Gange rundt af en hjørspændig Bogn med udvorne Heste, kom det fremfor Alt an paa, at forkorte Længden ved at holde den venstre Hest saa nær som muligt hen til Væddeløbspælen og dernæst at krydse mellem de andre Bogne paa denne Linie. Ofte feirede den Bognstyrer, der med Forsæt holdt sig tilside.

Tilskuerne fulgte med Spænding og Jubel det gribende Skuespil af disse Væddeløjsræsler, indtil de med en stærk Bifaldsstorm kunde hilse den Lykkelige, hvis Navn udraabtes af Herolden. Angst og Spænding var forglemmt, og saasnart Aftenens Kjølighed havde afløst Juliolens Hede, begyndte Seiersfesten. De Seirende bleve omringede af deres Slægtninge, Venner og Landsmænd og et stort Tog sluttede sig

til dem. I en uoverffuelig Række bevægede det sig fra Hippodrom og Stadium til Zeus' Tempelport, thi her ved Gudens Fødder vare Kampdommernes Sæder, her var det hellige Bord, hvorpaa de fristt afflaarne Krands af Olie-træet laae. For Zeus' Dine blev Seierherren bekrandsset, blev Palmen raft ham, medens Forsamlingen i Hallerne og paa Gallerierne istemte hellige Sange. Derpaa bragte Seierherren sit Takoffer paa Zeus' Altar og blev med sine Seiersfæller beværtet som den olympiske Guds Gæst ved Helligdommens Arne. Men Folkemassen leirede sig udenfor Altis mellem godt forsynede Borde i det Frie eller under Telte. Her mødtes Venner og Bekjendte, her sluttedes nyt Venfskab, her fortalte Enhver om sit Land og sin By, og alle græffe Dialekter blandede sig mellem hverandre. Det var et broget Liv som paa et Marked i Syden. For at Seierherrens Skikkelse ikke efter det flygtige Indtryk skulde forsvinde af Hellenernes Hukommelse, blev han fremstillet i Erts til Erindring og Efterlignelse for kommende Slægter; den, som havde feiret tre Gange, blev fremstillet i Legemsstørrelse. Af disse Billedstøtter blev der taget Afstøbninger, for ogsaa at opstilles i Seierherrens Fædreneby. Ved hans Hjemkomst dertil var der ligeledes Festligheder til hans Ære. Man rev Muren om Staden ned, for at gjøre Plads for hans Bogn, hvorpaa han viste sig purpurklædt. Et stort Tog af Indvaanerne fulgte efter ham og hans Bogn til Templet for Stadens Skytsgud; der bragte han Takoffer, og ved det paafølgende Festmaal tid blev der sunget en til Anledningen digtet Sang, forfattet af den ypperste Digter.

Det var Grækerne olympiske Lege, der tillige tjente som Tidsregning. Medens Tusinder døde Helte døde ved Termopyla feirede Grækerne deres Festligheder, thi ved Skuet

af deres olympiske Lege sølte de, at Seiren var dem sikker. Fra Olympia droge de til Salamis og Plataea, hvor den persiske Flaade og den persiske Hær bukkede under for Hellenernes Tapperhed.

Et kinesisk Hæstebud.

En af de interessanteste Episoder af vort Ophold i Shanghai — fortæller en Rejsende — var et ægte kinesisk Gæstebud, hvortil en riig indfødt Kjøbmand ved Navn Ta-ki, en varm Ven af de Fremmede, indbød os. Flere Dage iforveien skete Indbydelsen ved store Kort af højrødt Papiir, i Konvolut af samme Farve og i det kinesiske Sprog.

Al. otte om Aftenen begyndte Festen. Ta-ki's Huus er som alle rige Kineseres Boliger omgivet af en stor, ser til syv Fod høi, hvid Muur, og først efter at man er gaaet igjennem endeel smalle Gange kommer man til de egentlige Værelser. Disse vare smykkede med store, farvede Lamper, der trods deres Mængde kun udbredte et mat, velgjørende Lys. Paa de med Forgyltning udsmykkede Vægge var anbragt Tankeprog af kinesiske Viismænd, skrevne med Sort paa gule og hvide Papiirruller dels i det kinesiske, dels i det tartariske Sprog.

Maden var ikke, som efter europæisk Sædvane, serveret paa et stort langt Bord, men paa smaa firkantede, med rødt Klæde dækkede Borde. Ved ethvert af disse tog tre Euro-

pære og en Kineser Plads, og den sidstnævnte gjorde da Honneurs paa Værtens Begne.

Det Karakteristiske ved de kinesiske Skikke, nemlig den fuldstændige Modsatning til Europæernes, træder ogsaa frem ved Maaltiderne paa en mærkelig Maade. Ligesom Kineserne bedække Hovedet, naar de hilse, istedetfor at blotte det, ligesom de anviser Hæderspladsen til Venstre istedetfor til Højre, og skrive fra Venstre til Højre istedetfor omvendt, ligesom de bestræbe sig for at tilintetgjøre ethvert Spor af Skjæg istedetfor at vedligeholde og pleie det som et Tegn paa mandig Modenhed og Bærdighed — saaledes begynde Kineserne ogsaa Maaltidet med de Spiser, hvormed vi ende det, nemlig Bagværk og Frugter. Da vi toge Plads, var allerede hvert Bord bedækket med en Mængde af de forskjelligste Retter paa sirlige, broget malede Porcelains-Tallerkener, og medens vi endnu vare ifærd med at udfinde det hemmelighedsfulde Indhold af enhver enkelt af disse Tallerkener, skyndte en Kineser sig med ved Hjælp af to Smaapinde at lægge de bedste Stykker af disse Spiser for os. Og for at man ikke skulde bebreide ham, at Pindene ikke vare rene, trak han begge omhyggeligt mellem Læberne og sugede dem af førend han lagde et nyt Stykke paa vor Tallerken.

De fleste af Retterne vare ubekjendte, thi den kinesiske Kogekunst sætter, mærkeligt nok, en stor Værdi i at gjøre Spiserne ukjendelige og forandre deres naturlige Smag. Og saaledes blev der serveret for os ikke blot Svalereder, Bibeæg og indkogte Frøer, men ogsaa stegte Silkeorme, Haifiskefinner, Raadyr- og Bøffelsener, Traepang, Bambusrødder, Søgræs, halvudrugede Kyllinger og mange andre kinesiske Lækkerier. Bordet blev idetmindste tre Gange fyldt med

friske Spiser, saa at der vistnok blev serveret over halvtred-
 findstyre forskellige Retter. Rjødspiserne vare de færreste
 og kom skaarne i smaae Stykker paa Bordet; derimod var
 der Riis og Grønt i alle mulige Former. Medens der spi-
 stes havde en lille Pige uafsladelig travlt med at fylde
 for enhver Gæst en ganske lille Kop med en varm af Hirse
 destilleret Drif, da den kinesiske Høflighed kræver, at Koppen
 bestandig er fuld. Kineseren kjender ikke til Vin. Efter
 Maaltidet serveres ingen Spirituosa, men blot Thee. Slut-
 ningen paa Maaltidet antydes derved, at man holder Spise-
 pindene i lige Høide med Panden og derpaa lægger dem
 vandret paa Thekoppen. Alt dette har naturligviis noget
 meget Paafaldende for Europæerne. Men ogsaa Kinesernes
 Forbaufelse er ikke ringe, naar de see hvordan Europæerne
 pleie at spise. De spørge, hvordan det er muligt, at vi
 kunne nyde de kolde Drifkevarer, hvorledes vi kunne være
 komne paa den høist besynderlige Tanke at bringe vor Føde
 til Munden ved Hjælp af en Trefork, hvorved vi ovenikjøbet
 staae Fare for at bestadige Læberne eller vel endog at stikke
 Dinene ud. De finde det heller ikke i sin Orden, at Nødder
 og Mandler sættes paa Bordet i Skallen og at Tjenerne
 spares for det Arbeide at skrælle Frugterne og sønderstøbe
 Rjødet. Og naar det fortælles om en Kineser, at han un-
 drede sig over, at see Europæerne spille Billard, slaae
 Regler, dandse, og derved gjorde den Bemærkning, hvorfor
 ikke velhavende Folk hellere overlod et saadant Arbeide til
 deres Tjenestefolk, saa er denne Fortælling vel opfunden,
 men den stemmer dog ganske overeens med Kinesernes
 Tænkemaade.

Et Ordsprog og et Mundheld.

I.

Til Odense's ældre Historie knytter sig Erindringen om Ole Bagger eller Bager som en af de driftigste og rigeste Borgere. Han levede under Frederik den Anden, var Rispmand, drev en udbredt Handel, og hans Skibe gjæstede de fjerneste Egne. Han var i mange Aar Raadmand, virkede til Byens Opkomst, lod opføre en stor Deel nye Bygninger og eiede ikke mindre end 36 Gaarde, Huse, Haver og Grundstykker. En af disse Gaarde laae mellem den nuværende Rectorbolig og Domkirken og stod endnu til 1836, da den blev kjøbt af Kammerherre Benzou og nedbrudt, fordi dens Nærhed ved Kirken udsatte denne for stor Fare i Ildbrandstilsælde. Over Porten til denne Gaard læstes følgende Indskrift paa en bred Egebjælke:

Oluf Bager. J. H. S. Margrete Oluf Bagers.

Gud Fader, Søn och Helligaand
bevare disse Huuse fra Waade och Brand
och unde os her saa at bygge och boe,
at wi maate faa teiend ewig Roe
hannem til Ære och os alle til Galsvn,
I same hellig Trefoldigheds navn.

1581.

Deraf fremgaaer, at det var her at Oluf Bagger boede med sin Familie. Han førte et stort Huus, var meget rundhaandet, gjorde Godt mod Fattige og viste stor Gjæstfrihed. Da Kong Frederik den Anden efter Tilendebringelsen af Syvaarskrigen mod Sverrig gjæstede Odense, forsømte han

ikke at besøge Oluf Bagger. Men denne Ære var heller ikke ufortjent. Oluf Bagger havde under Krigen forstrakt Kongen med en stor Sum Penge og laant ham flere af sine Skibe. Kongen, som kom for at takke ham for hans Tjenester, blev beværtet paa det Kosteligste. Det var ved Vintertid og Bagger lod da en stor Ovn opvarme med Kaneelbarf. Kongen undrede sig over den Bellugt, der udbredte sig i Salen, og da han erfarede Marsagen, bemærkede han, at det var dog en vel dyr Brændsel. Bagger svarede nu, at naar Kongen var saa naadig at besøge ham endnu en Gang, skulde Brændselet blive endnu kostbarere.

Et Par Aar efter gjæstede Frederik den Anden ham atter i Odense. Han sagde da, at han var kommen for at afgjøre en Deel af den Gjæld, hvori han stod til ham. „Det kunde jeg tænke mig, allernaadigste Konge,“ svarede Ole Bagger; „men mindes I, hvad jeg sagde forrige Gang, da I behagede at gjæste mig? Jeg lovede en kostbarere Brændsel; see her,“ — og dermed tog han Kongens For-
 skrivning frem af sit Skrin og kastede den, inden Kongen kunde afværge det, i Vuerne.

Frederik den Anden var som rettænkende Herre slet ikke tilfreds med denne Afgjørelsesmaade. Han syntes tillige, at der laae et altfor stort Overmod til Grund for en slig Ødselhed, og undlod ikke at give sine Tanker Lust. Med Alvor mindede han Bagger om, at Alt var omfisteligt, at Tiderne kunde forandre sig, og at det ikke var rigtigt af ham at berøve sin Familie en saa stor Sum. Men Bagger vilde Intet høre derom, han meente, at han aldrig selv vilde komme til at trænge, og hvad hans Hustru og Børn angik, saa havde han alt i levende Live rundeligt sørget for dem.

Dog maatte han, da han var bleven gammel, ofte sande Kongens Ord. Det gif tilbage for ham, og hans mange Børn, til hvem han havde uddeelt endeel af sine Rigdomme, viste sig meget utaknemmelige. Han havde ventet at finde en Støtte hos dem, men de vendte ham paa en skammelig Maade Ryggen. Herover græmmede han sig meget, og den gamle Mand var nærved at gaae i Jorden over denne skammelige Opførsel af hans kjødelige Børn. Imidlertid fandt han paa en egen Maade at straffe dem ved at ægge deres Begjærlighed. En Dag kaldte han sine Børn til sig, viste dem et stort, tungt Skrin, og lovede det til den, som var bedst imod ham til hans Dødsdag. Nu vare de alle enige om at vise sig kjærlige imod ham, og de bleve da med hans Samtykke ogsaa enige om at dele Skrinets Indhold efter hans Død. Da Skrinet nu aabnedes, hvad fandt de deri? Ikke Andet end Kampestenene, hvorpaa der laae et Riis med en paahæftet Seddel, hvorpaa han havde skrevet de Ord: „Hvo der giver sine Børn indtil han tigger, bør flaaes til han ligger.“

Saaledes fortæller Sagnet. 1602 angives som Ole Baggers Dødsaar.

II.

Fornævnte danske Konge besøgte engang Rigsmarsken Peder Gyldenstjerne paa hans Gaard Timgaard i Tim Sogn, i Nærheden af Ringkjøbing. Peder Gyldenstjerne glædede sig meget over dette Besøg og bad Kongen blive paa Gaarden med sit Følge indtil et Orhoved Viin, der laae i Kjælderen, var tømt. Kongen gif ind derpaa. Der blev drukken godt efter de Tiders just ikke priselige Vane, men desuagtet vilde

Binen ikke svinde i Orhovedet, hvorover Alle undrede sig. Men snart blev Tingen klar. Peder Gyldestjerne havde nemlig ladet anbringe et stort Fad Viin bag et Skjermbrædt, og deraf gik et Rør ind i Orhovedet, saa at det fyldtes efterhaanden som der blev tappet deraf. En Dag foranstaltede Peder Gyldestjerne en Bæddetjersel til Kongens Morsskab. De bleve enige om at kjøre fra Tinggaard til Tim Kirke, et godt Stykke Vej. I lang Tid vare de paa Siden af hinanden, men pludselig foer Peder Gyldestjerne forbi Kongen med Raabet: „Byt!“ som i Glæden undslap ham. Deraf Mundheldet: „Byt! sa'e Peer til Kongen.“ Forøvrigt har man ogsaa hørt dette Mundheld i en anden Form, nemlig: „Byt! sagde Peer til Kongen, staaer Du her og graver Veer,“ men da maa en anden Historie ligge til Grund derfor.

Heirskifte.

(Af Jul. Chr. Gerson).

Tung og tæt i Vinternatten
Regnen faldt paa Busk og Hæk,
Og da Dagen kom, var Sneens
Lette Dække smeltet væk.

„Ak, den hvide Snee er smeltet!“
Knurrede Drengen; „fjernt og nær
Ligger Regnen klam og fugtig
Over Mark og over Træer!“

Ingen Sneebold nu kan kastes,
 Naar det lyder: Rask! gaa paa
 Ingen Sneemand mere lever,
 Der kan stolt med Stokken staae!»

Kjærlig saa paa ham hans Fader,
 Sagde: »Barn, kan ei Du see,
 At det Vaaren er, som melder
 Nu sig i den svundne Snee?

Snart vil Skov og Lunde grønnes,
 Mark og Eng i Blomster staae,
 Og i Hækken vil der klinge
 Sang af Himlens Fugle smaae.»

Drengen standsede sin Klage,
 Blinkede mod Solen op:
 »Kommer Vaaren nu den skønne,
 Grønnes Eng og Skovens Top?

Kommer Vaaren nu med Fugle,
 Med sin friske Blomsterflor?
 Hurra! heisa! lad saa sneen
 Synke i den mørke Jord!»

Korstog af Horn.

I Begyndelsen af det trettende Aarhundrede havde Christenheden atter mistet det hellige Land. Den fordrevne Konge af Jerusalem reiste omkring i Europa og bad om Hjælp mod Saracenerne. Pave Innocenz den Tre-

die søgte at bringe den gamle Begeistring tillive igjen, og fra alle Prædikestole hørtes Opfordringer til at befrie Jerusalem fra de Bantroes Hænder. Men skjøndt de Christne dybt følte Smerten over Tabet af det hellige Land, blev Begeistringen dog ikke ret vakt, og et krigerisk Tog til Østerland kom ikke til Udførelse. Den nærmeste Grund dertil vare Stridighederne i Tydskland og den bestandige Splid, der herskede mellem Frankrig og England.

Men pludselig viste der sig en mærkelig Fremtoning. Børnene i Frankrig og Tydskland betoges af en religiøs Jver, og de fattede den Tanke at drage ud for at kæmpe mod de Bantroe til Christendommens Ære. Denne Begeistring blev især vakt ved de hyppig anstillede Processioner, fra hvilke Opfordringen om at tilbageerobre den hellige Grav fra Saracenerne paa den meest indtrængende Maade udgik til Folket.

En fransk Hyrdebødding ved Navn Stephan optraadte pludselig i Aaret 1212 i Juni Maaned som en mægtig Prædikant for Korset. Han fortalte, at Frelseren havde viist sig for ham i en Pilgrims Skikkelse og opfordret ham til at prædike et Korstog for at udslette den Skændsel, der havde rammet de Christne; tillige havde Herren givet ham et Brev til Kongen af Frankrig for at godtgjøre Sandheden af hans Fortælling. Hans mærkværdige Beltalenhed fremkaldte hos Dreng og Piger en feberagtig Længsel efter den hellige Grav. Skarer af Børn strømmede hid fra alle Frankrigs Egne, for at see og høre den hellige Stephanus, og hos Alle fremkaldte hans Tales Fld og Kraft en stærkere Begeistring. Nu optraadte ogsaa paa andre Steder lignende Korstogs-Prædikanter, og snart følte alle Børn sig fast overbeviste om, at de af Gud vare udsete til at udrydde det hellige Land

af Hedningernes Hænder. Som fordom Israels Børn vare gaaede med tør Fod over det røde Hav og som Jerichos Mure vare styrte ind ved Toget omkring Staden, paa samme Maade vilde ogsaa, som de meente, Veien til det hellige Land blive banet for dem og Fjenden ved det blotte Syn af dem vende sig til forsmædelig Flugt.

Da Paven hørte om Børnenes vorende Begeistring, udraabte han dybt rørt: „Børnene beskæmme os; medens vi sove, drage de ud for at vinde det hellige Land!“ Kong Philip af Frankrig forbyd Toget, men Børnene lode sig ikke styre i deres religiøse Sværmeri, især da der ogsaa var Boyne, som ikke lod det mangle paa Opmuntring. Forgjæves søgte Forældrene at holde deres Børn tilbage; enten unddroge de sig Opsynet ved List eller Magt, eller de bleve syge af fortærende Smerte og angrebes af foruroligende Nervetilfælde, saa at de ængstede Forældre ansaae det for rigtigst at lade dem drage bort.

Saaledes vare allerede i Begyndelsen af Juli over 30,000 Børn forsamlede ved Vendome i det sydlige Frankrig. De fleste vare iførte Pilgrimsdragten, den fra Korstogene bekendte Sclavina, og bare Stav og Randsel; flere af Drengene var væbnede med Sværd og Landser og heredne; de fleste af Pigerne vare i Drengeskæder. For at komme til den hellige Stephan var Trængselen saa stor, at han, for at holde sig de begeistrede Skarer fra Livet, omgav sig med en Livvagt af prægtig klædte Drabanter, der vare udvalgte blandt Drengene af de fornemste Familier.

Toget satte sig i Bevægelse. Paa en med rige Tæpper smykket Vogn og omgivet af Drabanter til Hest drog Stephan i Spidsen; efter ham fulgte de Smaa i lange Rækker; de havde den franske Driflamme som Fane, bare Bor-

hjerter, Røgelsekar og Kors og sang gudelige Sange. Udsurgtes de underveis hvorhen Toget gik, svarede de: „Ti Korset, gennem Havet, til Gud, til det sande Kors!“

Marfchen gennem de støvede Sletter i den hede og tørre Juli var saa anstrængende, at Tusinder strax i de første Dage forsmægtede og døde af Udmattelse og Tørst, medens andre Tusinder, som endnu fandtes liggende levende paa Veien, bleve frelst og vendte tilbage til Hjemmet. Resten naaede udmattet til Marseille og ilte glad hen til Havet. Men her aabnede sig ikke, som det var forjættet, nogen tør Sti for den hellige Skare, og saaledes maatte den roligt vente, indtil dens hellige Fører havde faaet nye Aabenbarelser.

Jndvaanerne vederkvægede dem med Spiise og Drikke og viste dem stor Gjæstfrihed. I saa Henseende udmærkede sig især Kjøbmændene Hugo Ferreus og Wilhelm Boreus, der ikke blot behandlede Stephan som en Helgen, men ogsaa tilsyneladende toge sig af Børnene med den største Kjærlighed, saa at disse fæstede ubetinget Tillid til dem. Da nu de to Mænd tilbød sig at befordre Børnenes Hær uden Betaling paa Skibe til det hellige Land, saa troede Førereren Stephan at see en Guds Fingert deri og at burde modtage Tilbudet.

Syv store Skibe optog Børnene, og disse afgik i Begyndelsen af August fra Marseille. To af Skibene slugtes ved Klippepen San Pietro ved Sardinien af Havets stormende Bølger med Mand og Muus, og med dem omkom ogsaa Stephan. De andre fem Skibe fortsatte Kursen til Østerland kun saalænge indtil de vare komne paa Høiden af Den Cyprien, saa toge de Retningen til de ægyptiske Havne, hvor de arme Børn bleve solgte som Slaver. Boreus Iøb ind i Bugia, Ferreus i Alexandria.

De to nederdrægtige Menneskesælgere undgik ivotrigt ikke

deres Skjæbne. Efterat de med deres Blodpenge vare flygtede til Sicilien og havde stillet sig under den derværende saraceniske Emirs Beskyttelse, blev Den kort efter erobret af den tydske Keiser Frederik den Anden, som lod dem begge sammen med Emiren og hans Sønner hænge i en Galge til fortjent Straf.

Man veed kun lidet om de Børn, der bleve solgte paa Slavemarkederne. I Aaret 1230 vendte en Pilgrim, som for atten Aar siden var bleven solgt sammen med Børnene, tilbage fra Egypten. Han fortalte, at Kalifen af Bagdad havde kjøbt en Deel af dem og at de vare blevne godt behandlede. Andre derimod, der vare komne i Hænderne paa de saraceniske Tyrster, vare blevne martrede til døde, fordi de ikke havde villet fornegte deres Tro. Statholderen af Alexandrien havde paa den Tid, da Pilgrimen forlod Egypten, samlet 700 af disse Børn, der nu vare modnede til kraftige Mænd, paa sine Plantager; ingen af dem havde trods alle Trudslar og Løfter forladt deres Fædres Tro.

Imidlertid vakktes ogsaa i Tydskland den samme glødende Begeistring, der i Frankrig et Dieblisk havde opfyldt Verden med Forbauselse og Grefrygt. Overalt optraadte tiaarige Profeter; saaledes drog en Dreng ved Navn Nikolaus lig Peter af Amiens om i Byer og Landsbyer og foredrog fuld af Begeistring en Korsfarersang. Ingen vidste, hvorfra han kom. Men alle Børn, som hørte hans Sang, bleve bedaarede og sluttede sig frivillig til ham. Ogsaa de Adeliges Sønner forenede sig med Skarerne, naar disse kom forbi Borgene og lode deres Sange lyde, der saaledes syntes at udgøve en sand Tryllemagt paa Børnene. Hvor den fremmede Dreng viste sig, blev Skaren altid større, saa at tilsidst omtrent 20,000 Børn i Tydskland i en Alder af fra 10 til

16 Mar toge Korset og jublende fulgte Toget. Som det lader til deeltog her den kvindelige Ungdom mere end den mandlige, thi Historiefriverne omtale udtryffeligt den store Mængde Pigebørn, som iførte lange Pilgrimskjortler med Stav og Randsel sluttede sig til Drengenes Skare.

Heller ikke disse Børn lode sig ligesaa lidt som i Frankrig ved Formaninger og Advarsler, ved Trudsler og Slag afholde fra deres, som de meente, Gud velbehagelige Forehavende. Forgjæves vare alle Forestillinger om de Farer, de udsatte sig for, forgjæves bade Forældrene med Taarer i Øinene om at de skulde opgive deres Forsæt. Svaret var: „Vi gaae til Gud og ville søge det hellige Kors hiinfødes Havet.“

Ført af Nikolaus, der som en Gottfred af Bouillon drog rustet i Spidsen for Hæren, satte Toget sig i Bevægelse gjennem de schwabiske Skove og Bjerge. Alt her fandt en Mængde Børn Døden ved de uvante store Anstrængelser, men endnu langt flere omkom paa Alperne, især ved Overgangen over det store St. Bernhards-Bjerg. Ogsaa Tusinder af Østernørlere faldt i Hænderne paa italienske Røvere eller døde af Nød og Udmattelse undervejs.

Om Aftenen den 12te August 1212 ankom Resten, omtrent 8000 i Tallet, for Genuas Porte. Men det høie Raad i denne Stad, der havde taget Parti for Paven i hans Strid med den tydske Keiser, meente, at denne Masse bevæbnede, om end ungdommelige Pilgrimme kom i en fjendtlig Hensigt. Og da ogsaa Indvaanerne frygtede for, at der skulde blive Mangel paa Levnetsmidler, vilde man ikke lukke Portene op for Børnene og de vare nødsagede til den næste Dag at forlade Genuas Gebet. Kun de Børn, der skilte sig fra det eventyrlige Tog, fik Lov til at komme

ind og nyde Gjæstfrihed i Staden. Iffe saa Drengene og Piger modtoges Tilbudet; de forbleve i Genua, toge Tjeneste, og flere af de unge Mennesker bleve senere rige og ansete Borgere. Nogle af Genuas berømteste Patricieslægter udelede deres Afstamning fra disse Børn, saaledes Familien Bivoldi, hvis Stammefader var en af hine Drengene.

Der udbrød nu Ivedragt i selve Pilgrimshæren. En Deel af den begav sig paa Hjemveien, men kun faa gjenfaae Hjemmet, de fleste omkom i Elendighed og Nogle søgte at bjerpe sig ved at tage Tjeneste hos Bønderne. En anden Deel drog videre mod Syden. I Pisa lyffedes det Nogle at faae Skibsleilighed til Overfart til det hellige Land; de indstibede sig, men man erfarede aldrig, hvad der var blevet af dem. Resten drog videre mod Syd, naaede Rom og flere ankom endog til Brundisium, Sydost i Italien; men der udsluffedes ogsaa hos dem Begeistringens Ild og de besluttede at vende tilbage. Dog vare kun faa saa lyffelige at gjensee deres Fædreland; disse vendte da tilbage i en sørgelig Tilstand, barsøddede, pjaltede, forhungrede, udtærede, og bleve forhaanede af dem, som fort iforveien havde været dem behjælpelige ved Udvandringen.

En anden tydsk Børnehær, der ogsaa naaede et Antal af næsten 20,000, tog Veien gennem Urkantonerne i Schweiz over St. Gotthard og opløstes allerede i Lombardiet. Italienerne behandlede Børnene med Kulde, haanede og spottede dem, og de lombardiske Røvere fandt rigt Bytte. De af denne Skare, der naaede Spøtstederne, forsvandt uden videre Spor, og heller ikke af denne Skare kom Mange tilbage til Hjemmet.

Saaledes endte disse Korstog af Børn, der høre til de besynderligste og eventyrligste Begivenheder i Verdenshistorien.

Den paradisiske O Tahiti.

(Efter N. J. Andersson.)

Som et glimrende Skjold ligger Tahiti paa Havets Overflade. Paa den østlige Side er den ved et langt Forbjerg forbunden med en ligesaa høi, men langt mindre omfangsrig Klippe og i dens Midte ligger et kæmpe-mæssigt Bjerg, fra hvilket der til alle Sider strækker sig smalle, skarpe Kanter, som stivnede Lavastrømme. Mellem disse vise sig dybe, snevre Afgrunde, fra hvis Bund der hæver sig underligt formede Fjeldspidser som uoverstigelige Mure. Men alle disse Dale og disse Bjerger, der ved det første Blik see saa vilde og nøgne ud, have intet udtørret Jordsmøn, ingen affvedet Græsvold som mange andre af Oceaniens Egne. Indtil Toppene ere Bjergene beklædte med et tæt grønt Tæppe, og i Dalene bære Planterne et saadant Præg af Oppighed, at kun de tropiske Urskove heri kunne kappes med dem. Strandbredden nedenfor og langs disse høie Bjergkamme udbreder sig som et fladt Landstrøg, hvor dyrkede Agre, Huse af Bambus, Lunde af Kokospalmer og Brødsfrugttræer ere Vidnesbyrd om Menneskenes Arbeide og Velvære. Og hele dette pragtfulde Billede, udført af den ypperste Kunstner, er indfattet i en Ramme af lave Koraller, imod hvilke Bølgerne bryde sig i aldrig hvilende, aldrig tause Brændinger, der her danne et Værn, mod hvilket det fortræffeligste af Menneskehaand udførte Havneanlæg er en Ubetydelighed, og indenfor hvilket Dalenes og Bjergenes skjønne Former affpeile sig som i en stille, klar Dam.

Idet vort Fartøj af en gunstig Vind førtes rast frem-

ad, beundrede vi de skiftende skønne Billeder, hvilke de lange dybe Dale stillede til Skue som i et bestandigt væglende Kaleidofkop. Vi seilede forbi Point Venus, som Cook har foreviget ved sine Jagttagelser af Planeten Venus, trængte derpaa ind gennem en snæver Abning i Korallrevene, og snart faldt Ankeret i den stille Lagune ved Bapiti.

Den fordetmeste sammenhængende Deel af Byen strækker sig langs Strandbredden. Enkelte Huse ere i europæisk Stil, skjøndt lave og smaae og opførte af Træ. En Undtagelse herfra er en stor Bygning tæt ved Havnen. Den seer ud som en Kirke, men indeholder et Bageri og Magasiner for den franske Besætning. Ved Siden af ligge Kaserne, Gouvernementsbygningen og Dronningens Palads.

Den største Deel af Husene tilhøre dog Kanakerne og ligger i smaae Grupper paa otte til ti mellem hølgende Palmetræer, Brødsfrugttræer og blomstrende Planter. De bestaae af to til tre Alen høje og to Tommer tykke Bambusstokke, der i en langagtig Kreds med en Tommes Afstand fra hinanden ere stukne i Jorden, hvorved der kan trænge en kjølig Luft i det Indvendige af Hytterne. Det Hele er støttet af større Bambusrør eller smaae Stokke af Brødsfrugttræet og bunden sammen med Strikker af Bast. Hytten er dækket med et stærkt, omhyggeligt sammenspiet Tag af Pandanusblade, der er ligesaa tæt og varigt som smukt, og Husene have derfor ikke den klodsede Form af en Lade som paa Sandwichsøerne, men et lettere og luftigere, ja endog et elegant Præg. Man er her hensat i et Land, som medrette ansees for et af de meest velsignede paa hele Jordkloden, hvor man i fuldt Maal kan nyde et sorgfrit Liv uden de Besværligheder og den Bekymring for Tilværelsen, hvormed

man paa andre Steder bestandig maa kæmpe, men hvorved rigtignok ogsaa Aanden vækkes og udvikles.

I Husene finder man kun lidet af de Lurusgjenstande, som Menneskene i et mindre velsignet Klima ansee fornødent til deres Velvære. Gulvet er fordetmeste bestrøet med Blomster og Blade, der opfylde Hytten med duftende Bellugt, eller ogsaa belagt med Maatter, paa hvilke de temmelig sorgløse Beboere hendrømme Dagen og Livet; store Hynder, lave Skamler, nogle høist simple Kar, talrige Kufferter og Kister med kinesiske Sæder, reenlige Senge med lufstige Omhæng og brogede Tæpper udgjøre det hele Bohave. Og man behøver jo heller ikke meget mere for i Mag at kunne spise og sove, mellem hvilke lidet trættende Beskæftigelser Livet her er deelt. Man rister vilde Bananer, Brødsfrugt og Svinekjød over nogle Stene, der som oftest ere opstillede kredsformigt i fri Luft udenfor Hytten; man nyder Maaltidet paa en Skammel og under Jordspielsen lægger man sig til Ro paa Sengene eller Maatterne.

I Nærheden af Gouverneurens Villa til Benstre kommer man til en stor, firkantet, grim Græsplads med nogle Kokospalmer i et Hjørne, og herved seer man en lav, lang een Etages Bygning med et Tag af samme Konstruktion som de øvrige Kanakuse. Dette Huus var Dronningens Residens. Her boede Dronning Pomare, som, hvor ubetydelig end hendes kongelige Værdighed var, dog ved sin Modgang har opnaaet et Navn i Europa.

Kanakerne — saaledes kaldes her som paa Sandwichsøerne de Indfødte — ere ifølge alle Rejsendes eenstemmige Vidnesbyrd smukke, godmodige, velvillige og glade Mennesker, hvilke man ikke kan blive bekendt med uden at faae dem kjær. Mændene ere af en kraftig, smuk Legemsbygning. Man kan

ikke undlade at beundre deres musfuldse Kraft og store Behændighed, naar de foretage sig Andet end at ligge udstrakte i Hytten paa Maatten. Det er beundringsværdigt at see, hvorledes de, smidige som Skovens Dyr, klattre op ad Bjerge og Træstammer, hvorledes de i let Trav bære svære Byrder paa en lang Stang over Skuldrene, medens de nynne eensformige Melodier. Det er i Sandhed et Billede af Kraft og Sundhed, som man sjelden kan see Mage til. I Byen ere de i Reglen iførte hvide Lærreds Beenklæder og hvide eller fulørte Skjorter; men paa Landet gaar de ganske nøgne, kun med et Stykke broget Tøi om Lænderne, hvis lette Drapperi ikke vansirer de kraftige Lemmer, men tvertimod endnu mere bidrager til at fremhæve disse „Bildes“ smukke Holdning og Figur.

Man kan ikke tænke sig noget mere Fornøieligt, end uden al Tvang at gaar ind i deres simple Bolig, tage Plads paa de bløde Maatter og indlede en Samtale, der rigtignok fra begge Sider ikke er synderlig forstaaelig, men i fuld Maade ved Livligheden og det udtryksfulde Minespil bidrager til at forøge den gode Forstaaelse.

Da vort Ophold kun skulde vare nogle faa Dage, iilde jeg med at foretage en Udflugt til det Indre af Øen, for at gjøre mig nærmere bekendt med Landet, dets Folk og Natur. Jeg leiede derfor en Kanak som Veiviser og Drager og begav mig, ledsaget af min egen Tjener og to Mænd af Skibets Besætning, til det Sted, hvor Bjergene stode sammen.

Bor Bei gif i Begyndelsen langs med Kysten, hvor hist og her nogle enkelte Kanakhytter viste sig i det tætte Krat.

Efterat vi havde vandret nogen Tid kom vi ind i en Skov af Guaver, indtil vi efter en Times Vandring befandt os ved Indgangen til en Dal og i Nærheden af en bru-

fende Bjergstrøm. Planteværten begyndte alt her at antage en storartet Karakter. Dalen blev mere og mere snæver, Bjergene trak sig mere sammen indtil de høit, mørkt og alvorligt ligesom hang over vore Hoveder og kun lode saa megen Plads, at den hurtige Strøms klare Væld kunne bane sig Vej over Steenleiet. Vi vadede her et Par Gange gennem Vandet, indtil vi pludselig stode stille, fængslede af et Skue, der med Jøpe kunde kaldes vidunderligt skjønt.

I Skyggen af Træer, hvis Ræmpestammer strakte sig høit i Luften og som udbredte deres tætte, mørke Bladehang til alle Sider, hævede sig en Række Huse, som ved det Improviserede og Mangfoldige i Bygningsmaaden, saavelsom ved Beboernes smidige Bevægelighed og karakteristiske Udseende uvilkaarligt mindede om en Leir for Zigeunere, saaledes som disse maa have viist sig i deres oprindelige Hjemstavn, frie og lykkelige under den Sol, der gav dem den brune Ansigtssfarve og det hede Blod. Nogle af disse Bygninger vare sammenføjede af Bambusstofte med et virkeligt Tag over, Andre viste sig i Form af Sufferstoppe med store Arumblade, udbredte over nogle let i Jorden nedrammede Bæle, atter Andre bestode af en eneste skraa Væg med fri Udgang til den anden Side, og saaledes bare de alle Præget af et improviseret Værn mod Dagens Hede og Nattens Regn. Ved Skovkanten saae man endog smaa Skjul af Blade for Børn, hvilke Skjul ikke vare meget større end Rottehuller, og en Bunke af Løv afgav ikke sjældent en Bolig. Mænd, Kvinder og Børn i broget Blanding, nøgne og paaklædte, sovende og dansende, snorkende og skrigen, opfyldte den idylliske Plads, hvor Alle syntes at nyde den meest ubegrænsede Frihed. Man rev gamle, brøstfældige Hytter ned, opsøgte nye, fældede Træer, afplukkede Løv og store Blade, togte Suppe

af en tiltalende Duft, ristede vilde Bananer, legede, sov og spiste — med eet Ord, det var en Veir af Menneſker, der kun tænkte paa den Dag idag og vare ifærd med at tilfredsstille deres ſaa Fornødenheder.

Jeg kan neppe tænke mig noget Billede, der li høiere Grad end dette fortjener en Malers Pensel. De høie ſkovbeklædte Bjerge, den bruſende ſkumrende Strøm, de ſvære Løvtræer og det tætte Krat, og midt i dette Paradis de ſmaa fantaſtiſke Hytter, de brune halvnøgne Menneſker med deres livlige Bevægelſer og Minespil — alt dette broget mellem hverandre, Bevægelse og Liv midt i en majeſtætiſk Naturs Stilhed. Og tæt ved Siden af denne brogede Herlighed et Detachement af franſke Soldater med en Officeer, ifærd med at anlægge en bred fortræffelig Bei, med at ſprænge Stene, fælde ſtore Træer og rydde Krattet. Drens Slag ved Siden af Kogefarrenes Mumlen, Uniformer ved Siden af nøgne Stikkjelſer, det fuldttonende franſke Sprog ved Siden af Kanakſprogets Kvællen — hvilken en broget og dog ſaa ſmuk Blanding!

Vi opholdt os her en kort Tid, for at beundre dette paa Farver ſaa rige Maleri og for at drikke et Glas Viin med den høflige franſke Officeer. Derefter fortsatte vi vor Bei gennem den dybe, ſnevre Dal og vadede flere Gange gennem Floden. Omſider beſandt vi os ved Foden af de høie Bjerge, og nu gik det opad i Sikſak ved Kanden af gabende Afgrunde og lodrette Klippevægge. Man veed ikke, hvad man her meeſt ſkal beundre, Menneſkenes Dygtighed, der her har banet en ret god Bei, hvorpaa der kan rides, eller den uſigelig rige Natur, der høit oppe mellem Skyerne ſmykke Bjergtinderne eller nede opfylder den dybe Dal.

Paa min Reiſe om Jorden har jeg ſeet uendelig meget

Skjönt, bestandig have nye Billeder af Storhed og Pragt udfoldet sig for mit Blik, det har været mig forundt at træffe Egne, den ene skjønnere og lysere end den anden, derfor skal jeg vel vogte mig for at sige: „Der er ikke noget Skjønnere end Tahiti!“ Men vel tør jeg sige, at al den Ros, der ydes dens Natur, at ingen Skildring, som forheliger dets Klima og Produkter, er overdreven. Den meest levende Fantasi finder her sine dristigste Drømme forvandlet til vidunderlig Virkelighed.

Drivende af Sved og udmattede til det Yderste, havde vi endelig arbejdet os op til Spidsen, hvor der pludselig aabnede sig en saa fortryllende Udsigt, at man uvilkaarlig spurgte sig selv, om det her var Skjønheden alene eller det Mærkværdige i disse Underværkers Sammenstilling, der frembragte denne Virkning. I nogen Afstand blev Udsigten begrænset af en Bjergkam, fra hvilken to smukke, høje og skarpe Arme udgik, der tæt omslattede to dybe krumme Dale. Pludselig danner den ene af disse Arme en næsten lodret Bæg, der bestaaer af glimrende sorte ottekantede Basaltspiler og seer ud som den kunstigste af Menneskehænder opførte Bygning. Fra disse Basaltvægges høieste Spidser styrter ned i Dybet et fire hundrede Fod høit Vandfald, hvis to Åen brede Straale — i Begyndelsen sammenhængende som et glimrende Sølvbælte paa fast Grund med rige Sømme af Grønt — paa den halve Vei opløser sig i et fiint Slør af Vanddampe, der som Dug sænker sig i Dybet og forsvinder der som en let dampende Taage. Solen stod i Zenith og kastede sine lodrette Straaler paa de faldende Draaber, og i det fulde klare Lys dannede den ene Regnbue efter den anden i Forening et Farvespil, saa veylende og dog saa vedvarende, at det var som om Dybet stod i Flamme.

Dertil rundtom de kæmpemæssige Bjergvægge, den store tause Natur i alvorlig Majestæt, og nedensfor det bevægede, bestandig skiftende Liv! Og høit oppe paa Bjergtinden et af Franskmændene besat Fort!

En Dag besteg jeg et Bjerg, der ragede langt ud over dette Fort, og paa hvis Top der var jevnet en lille Flade, hvorfra det franske Flag vaiede ved høitidelige Leiligheder. Herfra løb Bjerget ud i en Kam, der var saa smal, at man undertiden maatte krybe paa alle Fire, for ikke at styrte ned i Afgrunden paa begge Sider. Hvilken Udsigt viste sig ikke her! Til alle Sider det næsten 8000 Fod høie Bjergs umaadelige Tinder, der vorede op i Skyerne og som uagtet den udsatte Præmie aldrig ere blevne betraadt af nogen menneffelig Fod; ved Siden deraf de nøgne Fjeldspidser, hvis trefløjede Tinde, der som en mægtig Krone naaer op i Skyerne, kaldes Diademet, og i samme Række de uhyre Bjergmasser, overfor hvis kolosfale Størrelse alt Andet, selv tusinde Fod høie Klipper synke ned til det Ubetydelige. Nede i en svimlende Dybde den snævre mellem Bjergene indflemte Dal med sin hvidtskummende Fjeldstrøm, der bestandig danner smaae, springende Fosser, hithenne den smilende frugtbare Slette med sine Hytter og Plantager, Papiti med sine maleriske Bygninger og styggefulde Lunde, Havnen med Skibe og de smaae yndige Øer, Koralkrevene, der bedækkes af de skummende Brændinger, og endelig det blaae Hav, hvis Uendelighed begrænses fjernt i Synskredsen af Selskabspørne i svage Omrids. Denne Udsigt er saa storartet saa ubeskrivelig og saa skøn, at Enhver, som har seet den, har den uudslættelig fæstet i sin Erindring sammen med alle de Indtryk af Forbauselse og Glæde, som det er givet Menneffet at nyde.

Et Eventyr ved det gode Haabs Fjorbjerg.

En uheldig Omstændighed bevirkede, — fortæller en engelsk Rejsende — at vi hurtigt maatte forlade Landsbyen Fafuchi, efter at vi havde opholdt os der flere Uger og befriet Omegnen for de Løver, som saalænge havde foruroliget Landsbyen. Da vi vendte tilbage med de skudte Løvers Hud i Triumf, vare Byens Indvaanere især med Forberedelserne til en Fest, hvormed de vilde feire deres farlige Fjenders Død. Høvdingen stod for Festen. Midt i Landsbyen brændte en stor Ild og nogle Indspøgte trak Huden af en Dre, som skulde riftes heelt. Høvdingen Kippoo Sariz ønskede, at vort Selskab skulde indtage Hæderspladsen, og da jeg ikke havde Noget imod at spise et Stykke af en riftet Dre, samtykkede jeg deri. Tillige var der en anden Grund, hvorfor jeg ønskede at sidde ved Siden af Høvdingen. Jeg agtede at opholde mig længere der i Egnen, for at skyde flere Løver, og til dette Diemed behøvede jeg paalidelige Veivisere, hvilke jeg kun kunde faae ved hans Hjælp.

Ilden flammede høit op, og Dren begyndte at blive mør; men de Indspøgtes Opmærksomhed var meest henvendt paa Rombunken, som de flittigt besøgte. Nogle af de Jægere, der havde ledsaget Kippoo Sariz paa Løvejagten, bleve drukne og deres Bildskab brød ret frem. Høvdingen søgte at berolige dem, men de loe ham ud og knebsede med Fingrene, hvorover han blev meget opbragt; han befalede derfor, at Kommen til Straf skulde tages bort. Da de saae, at deres Unglingsdrik var borte, løb de hen til vore Bogne og forlangte af Bolus, en af mine Ledsagere, at han skulde

give dem nogen Rom. Det nægtede han, de fjernede sig da, men de gik ikke langt og skjulte sig i Krattet. Senere gik Bolus hen for at see Dren blive ristet og lod Dan, min Kafferdreng, blive alene ved Bognen. Saa snart de Vilde saae dette kom de frem af deres Skjul og forlangte Rom af Dan. Han vægrede sig derved ligesom Bolus havde gjort og de drukne Vilde begyndte at udstøde Trudslere. Drengen, som tænkte, at der muligen kunde stee et Angreb, gik hen til den Bogn, som indeholdt Drifkevarerne, og indtog sit Sæde ved endeel Geværer. En af de Vilde, der var mindre frygtfuld end de Andre, forsøgte at springe ind i Bognen, men Dan stødte ham tilbage. Tre af Hundene vare bundne med Remmer til Bognen, og Drengen truede den Drukne med at løse dem, hvis de Vilde ikke gik deres Vej. To af dem ilte bort, men kom strax tilbage med Bue og Pile. „Lad os komme ind,“ raabte Anføreren, „ellers styde vi paa Dig.“

Nu blev den lille Kaffer opbragt. Han greb et Gevær — tilfældigt var det dobbeltløbet — og spændte Hanen. „Jeg gik ikke af Veien for Øverne,“ sagde han, „og skal nok blive færdig med Jer.“

Idetsamme fløj fra den Enes Bue en Piiil, der, hvis den havde naaet sit Maal, vilde have været Dans sikkre Død. Men Dan havde i rette Tid bemærket Bevægelsen og sprang tilside; Pilen streifede kun hans Øre. „Nu til Kommen!“ raabte den Vilde, som havde skudt, „den er i Trækassen,“ og to af dem gjorde et Forsøg paa at springe op i Bognen.

Drengen maatte nu værges for sit Liv. Han vidste, at de Vilde, naar de kom op i Bognen, vilde gjøre det af med ham. Da den Første havde sat Foden paa Hjulet,

sigtede Dan og skjød. I næste Dieblif skiftede han Retning og et andet Skud blev affyret. De to Mænd styrtede til Jorden, den Ene var stude igjennem Hjertet, den Anden igjennem Hovedet. I næste Dieblif skar Drengen Hundenes Rem over med sin Kniv og greb en anden Bøsse. Men de Bilde ventede ikke til den blev affyret, Lugten af Krudtet syntes at have afsløjet deres Mod og de toge Flugten.

Jeg og en anden af mine Folk ved Navn Harry kom til netop som de vare forsvundne og det varede ikke længe førend Rippoo Sariz indsendt sig med en halv Snees af sine Folk. Dan fortalte hvad der var skeet, og Høvdingen forlangte strax, at Drengen skulde stilles for hans Domstol. Jeg spurgte, hvad det havde at betyde; han svarede: „Drengen skal døe.“ Jeg smilte og forsikrede, at jeg ikke kunde undvære Drengen. Nu tilbød Høvdingen at modtage en Stedfortræder. Alt hvad han forlangte bestod i saa meget Blod, at hans Vedsagere kunde vaske Hænderne deri, og han fastede derved et Blik paa min gamle Neger Figebe. „Hvad det sige?“ raabte den gamle Stakkel, da han bemærkede, at han var Gjenstand for vor Samtale. Efterat Bolus havde oversat ham Forslaget i hans Sprog, klappede han ham paa Skulderen og spurgte: „Naa, hvad siger Du, gamle Feg? Gaaer Du ind paa Forslaget at lade Dig slaae ihjel istedetfor Dan?“ — Den Sorte vilde ikke troe det, men da jeg forsikrede, at det virkelig var Høvdingens Alvor, faldt han paa Knæ og raabte med den ynfeligste Mine. „Ikke mig, ikke mig, Masja Oberst! Gud, o Gud! Sad nu hellere paa Rhinocerosryg!“ — Den forfækkede Fyrs komiske Mine aftvang mig uvilkaarlig et Smil, og Bolus lo, men jeg beroligede ham snart ved at forsikre, at den Bilde ikke skulde faae en Gæste af os, naar han ikke tog os Allesammen.

Herover blev han meget glad, Dan med. Jeg fortalte nu Rippoo Sariz, at jeg i Drengens Sted vilde have handlet ganske som han, at han som mit Dyende havde værnet om min Eiendom, og at jeg var Ansvarer. Skulde der betales en Bøde, saa kunde de stille deres Fordring. Da Høvdingen hørte dette, blev han lidt forbløffet og efterat have betænkt sig lidt, svarede han, at nu vilde han fortsætte Festligheden og opsætte Spørgsmaalet om en Erstatning til næste Dag.

Dren var riftet og de Hungrige ventede. Over hundrede Indspødtte havde samlet sig om vor Vogn, og da Høvdingen befalede dem at gaae bort, skete dette ikke uden Knurren. Kl. to om Middagen var Festen næsten endt, og da vi vendte tilbage til vor Vogn, sagde Bolus til mig, at det var det Klogeste at bryde op saasnart som muligt. Han kjendte godt de Indspødtte og vidste, at de vilde gjøre Alt for at hævne de to Kammeraters Død; om Høvdingen nok saa meget lovede at lade Tingene beroe, saa kunde man være sikker paa, at han i Stilhed vilde gjøre det Modsatte.

Denne Spaadom af den gamle Fører overraskede mig ikke, thi jeg havde de samme Tanker. Drenene bleve nu hurtigt spændte i Mager og alle Forberedelser gjorde til Afreisen. Da Rippoo Sariz erfarede dette, kom han, for at see om det var Tilfældet. Jeg fortalte ham, at vi toge afsted. Han var overrasket og vilde vide, hvorfor vi ikke vilde blive. Jeg svarede, at vi havde opholdt os i Landsbyen altfor længe. Nu vilde han vide, hvorledes jeg havde tænkt mig, at Sagen angaaende Straffen for Krigernes Død skulde afgjøres. Jeg gav til Svar, at jeg vilde tale med mine Folk og at han skulde faae Besked om et Kvarteer. Hovedrystende gik han bort; men jeg indsaae, at han tænkte paa at vende tilbage strax. Bolus skjælvende af Angst. Da jeg

føgte at berolige ham, svarede han, at han godt kjendte disse skurfagtige Baralonger fra Fafuchi, de vare ikke som de andre Stammer jegkjendte. Havde en Hvid dræbt deres Venner, saa vilde de maaskee have ladet Sagen gaae hen, men af en Kafferdreng vilde de ikke ustraffet taale det. Han indsaae ikke, hvorledes Drengen kunde frelses. „Troer Du,“ svarede jeg, „at jeg vil opoffre Drengen? Aldrig!“ „Saa ere vi Alle fortabte,“ var Bolus' Svar.

Drengen stod os saa nær, at han kunde høre, hvad vi talte om. Først saae han paa Bolus, siden paa mig, og syntes meget urolig. Jeg vendte mig om til ham og spurgte, hvad han tænkte om den Sag. Hurtigt og alvorligt svarede han: „Mig gjerne frelse Massas Liv; men Massa skyde mig. Mig ikke falde i Hænder paa Baralonger — de pine mig.“ — „Kom hid,“ sagde jeg. Det gjorde han og jeg lagde min Haand hans Hoved. „Stakkels Gut,“ vedblev jeg, dybt rørt. „Du har alt tidligere rovet dit Liv for mig, og denne Gang har Du ligeledes handlet som Du burde; Du har frelst min Eiendom. Saalænge jeg lever skulde de skurke ikke krumme et Haar paa dit Hoved.“ — Han greb min Haand og bedækkede den med Kys og Taarer.

Bolus gjorde ingen videre Indvendinger og jeg henvendte min Opmærksomhed paa Forberedelserne til Reisen. Bort Tog var i Orden, Øerne forspændte og vore Geværer godt ladede. Da dette var skeet kom Rippoo Sariz tilbage med tolv af sine Folk og Bolus traadte til for at hjælpe til en Overeenskomst. Jeg sagde, at jeg nu vilde byde ham Farvel. Jeg havde sældet de Løver, der foruroligede Landsbyen, og nu var der Intet, der holdt mig tilbage. Da Bolus oversatte disse Ord for ham, fastede han et Blik paa mine Folk og saae derefter paa sine Ledsagere. Efterat

han havde væglet nogle Ord med dem, svarede han: „Blod for Blod. Morderen er en Kaffer. Kafferne ere i Krig med vor Stamme og vi ville ikke taale denne Ugjerning. Udleveer Kafferen til os, og de Andre kunne drage i Fred.“ — Jeg gjentog hvad jeg havde sagt. „Drengen har handlet paa mine Begne og jeg er ansvarlig derfor. Jeg vil forsvare ham med mit Liv. Hvad har Høvdingen i Fafuchi videre at sige?“ — Rippoo Sariz gav sig atter til at tale med sine Folk. Jeg bemærkede, at de vare stærkt ophidsede og deres Bevægelser harmfulde. Da han kom tilbage, sagde han, at vi ikke fik Lov til at drage bort førend Blodskylden var sonet. Jeg spurgte, hvem der vilde forhindre det. Han svarede: „Jeg har tohundrede Krigere, der adlyde Rippoo Sariz.“ — „Vil de hindre vor Afreise?“ spurgte jeg. — „Ja.“ — „Hvorledes det?“ — „Med mine tappre Krigeres Vaaben,“ svarede Høvdingen.

Bolus hvidskede til mig, at jeg skulde see ned i Landsbyen. Jeg saae derved, og der viste sig over hundrede med Buer og Spyd bevæbnede Mænd paa det Sted, hvor Dren var bleven flegt. — „Herr Oberst!“ sagde Ben Gilroy, en anden af mine Folk, „De kommer vist til at udlevere Drengen.“ Jeg svarede, at jeg meget vilde betænke mig derpaa førend jeg besluttede mig dertil. — „Naar De ikke gjør det, ere vi Alle om en Hals. De vil dog vel ikke opoffre os Alle for det lille Tykhoveds Skyld.“ — „Det lille Tykhoved,“ svarede jeg, „har kun gjort sin Pligt, Ben. Hvis jeg taalte, at den stakkels Fyr døde paa den Maade, turde jeg ikke opløste min Stemme til Gud den Almægtige. Men jeg tænker, at Ingen af os endnu har isinde at døde. Vi kunne vel nok faae Tingene klaret.“

Jeg havde faaet en Idee. Jeg vidste, at Rippoo Sariz

var en feig Karl, da vi passede Løverne op og under Kampen med dem havde vi faaet tilstræffeligt Beviis derpaa. Jeg haabede at beseire ham uden Blodsudgydelse. Jeg gif hen til ham og bad ham gaae tilside med mig. Jeg havde taget en Vesleybøsse, og han saae med Mistro paa mig, men jeg beroligede ham med den Forsikkring, at der ikke skulde vederfares ham noget Ondt. Paa Spidsen af en Tornebusk nogle hundrede Skridt fra os sad en lille rød Fugl. Jeg pegede paa den og spurgte om han kunde see den. Han svarede ja. Jeg opfordrede ham til at lægge Mærke til, hvad jeg vilde gjøre. Jeg hævde min Bøsse, tog nøgagtigt Sigte — og da Kuglen fusede gennem Luften faldt Fuglen død til Jorden. Rippoo Sariz opløstede forbauset sine Hænder. Jeg bad ham vente og see hvad der atter skulde gaae for sig. Derpaa hidkaldte jeg Harry Ruff med sin bedste Riffel. En Grib svævede i Luften over Landsbyen. Jeg spurgte Harry om han troede at kunne fhyde Fuglen og han svarede med at hæve Bøssen iveiret, hvorpaa jeg opfordrede Høvdingen til at see opmærksomt til. Harry fyrede og Gribben faldt som en Steen til Jorden. Da dette var skeet, sagde jeg til Høvdingen, at han vel skulde mærke sig, hvad jeg havde at meddele ham: „De to Geværer, som have gjort disse vidunderlige Skud, ere de samme, som dræbte Løverne og de have aldrig feilet deres Maal. Vi bryde op og ere rustede til Forsvar. Helt seer jeg, at vi skilles i Fred, thi I ville trække det korteste Straa. Vi ere vel langt fra mandstærke mod saa mange Krigere, som hithenne ere forsamlede, men naar man hindrer os i at drage bort, bliver Du selv, Rippoo Sariz, Maalet for min Kugle. Ved det første Tegn paa Fjendtlighed, naar en Bue spændes eller en Landse fældes, er Du Dødens Mand.“

Den sorte Høvding skjælvede over hele Begemet, og jeg saae, at jeg havde opnaaet min Hensigt. Han traak sig tilbage til sine Rødsagere og fortalte dem den hele Begivenhed. Jeg tænker, at han lød for dem, men kan ikke sige det med Visshed, ialfald traak de sig tilbage til de Krigere, der vare forsamlede om Ilden. Kort Tid derefter kom et Bud med den Efterretning, at Høvdingen havde modtaget vore Betingselser. Vi kunde bryde op, og han stode paa, at vi vilde holde vort Løfte.

„Hvilket Løfte har De givet ham?“ spurgte Ben Gilroy. Jeg fortalte, at jeg havde lovet ham en lille Sum Penge, som jeg ogsaa strax betalte Budet. „Men,“ tilspiede jeg, „han meente ogsaa noget Andet. Rippoo Sariz har formodentlig bundet sine Folk paa Ormet, at jeg siden vil give en anden Gyldestgjørelse, hvilken veed jeg ikke.“

Sendebudet blev nu skiftet bort med den Forsikkring, at Alt hvad jeg havde lovet, skulde blive opfyldt. Derpaa reiste vi, uden i mindste Maade at blive foruroligede. Baralongerne havde lagt deres Vaaben fra sig og fulgte os kun med Øinene. Den næste Nat toge vi vort Nattekvarteer et godt Stykke fra det Sted, hvor vi havde nedlagt Løverne. Vi havde paaafyndet vor Marsch og i Maaneskinnet tilbage-lagt henimod tre Mil, thi jeg ansaae det for raadeligt at komme saa langt bort fra Sasuchi som muligt.

Røverbæsenet i Nedreitalien.

(Af „Allg. Fam. Zeit.“)

Naar man forhører sig hos Hoteleiere, Gjæstgivere, Vetturiner og Veietjenere i Byerne i Nedreitalien om, hvorledes det staaer sig med den offentlige Sikkerhed, svares der altid, at der ikke i mange Tider er forefaldet Noget, som kan bringe Vanderveiene i slet Ry. „Brigantaggioen“ (Røverbæsenet) har for længe siden ophørt at eksistere og hvem der paaستااer det Modsatte gjør sig skyldig i en skammelig Bagvaskelse. Ogsaa Reisehaandbøgerne forsikre med stor Bestemthed, at det italienske Røverbæsen nu er uddød, Victor Emanuels Regering har, paaستاaes der, sprængt de sidste Bander fra hinanden og overalt tilveiebragt en god Retstilstand.

Det er rigtigt, at Hovedveiene saa temmelig ere rensede. Men nærmer man sig Bjergene paa nogle Miles Afstand, saa kan man endnu opleve ganske de samme romantiske Eeventyr, der i Begyndelsen af dette Aarhundrede hørte til alle Reisendes daglige Brød. Det ligger naturligviis i Hotelværternes og deres Medsammenboernes Interesse at fortie eller benegte disse Kjendsgjerninger, og det er ogsaa sandsynligt, at Reisehaandbøgerne vilde finde en mindre stærkt Afsetning, naar de talte den fulde Sandhed; men det gjør de ikke, og det skal jeg godtgjøre i det Følgende.

Hvo, som i længere Tid opholder sig i Nedreitalien og jævnlig kommer i Berøring med de Indfødte, erfarer ret mærkværdige Ting, der maae overtyde ham om, at Victor Emanuels Karabinierier endnu ville have meget Arbeide, inden Røverbæsenets Ugiasstald er ryddet. I Begyndelsen af forrige Aar havde saaledes en Bande af ti Personer sit Til-

hold i Monte San Angelos Klostet i nogle Miles Afstand fra Neapel, og drev sit Væsen omtrent paa samme Maade som de bekjendte Røvere Fra Diavolo, Gasparoni o. Fl. En neapolitanisk Dame, i hvis Huus jeg kom, fortalte mig en skøn Dag, at hendes Søstersøn, en velhavende Fabrikant i Castellamare, var paa en Udflugt ikke langt fra Aurano bleven overfaldet af Røvere og slæbt ind imellem Bjergene. Kun mod en Løsepenge af 20,000 Frks. blev han efter et Par Dages Forløb sat i Frihed. Selv Veien fra Palermo til Pæstum lod i Henseende til Sikkerhed meget tilbage at ønske. Vi rejste med en Bedækning af sex Mand Soldater, fordi en norsk Familie Dagen iforveien var bleven anholdt og udplyndret. Kort sagt, Tilstanden er paa ingen Maade beroligende og hvad jeg den Gang erfarede derom bragte mig paa den Tanke, at studere det italienske Brigantaggio noget nærmere og meddele Læserne Udbyttet deraf i en kortfattet Skildring.

Det italienske Røverbæsen i dets moderne Stikkelse er en Arv fra det vanslægtede Kongehuus, som siden har gjort sig næsten umulig paa alle europæiske Throner — fra Bourbonerne.

Det var i Aaret 1799. Ferdinand og Karoline, Neapels despotiske Plageaander, vare flygtede for den franske Hærs feirrige Bajonetter. Den parthenopæiske Republik var høitideligt proklameret. Alle dannede Neapolitanere, der endnu ikke vare ganske sløve for de høiere Interesser, begyndte at aande frit og sluttede sig med Begeistring til den nye Regering. Det flygtede Kongepar tænkte i sit Raseri kun paa Hævn. Understøttet af den usle engelske Minister Aston og den berygtede Lady Hamilton, udtænkte det den djævelske Plan at ødelægge sit forhenværende Rige ved organiserede Forbryderhorder.

Denne Plan bragtes til Udførelse. Menneſſehedens Afſtum, Galeiernes og Tugthuſenes Bærme traadte nu i det falſdne Kongedømmes Tjeneste. Der blev dannet Brigant-Regimenter med de blodigſte Forbrydere ſom „kongelige Officerer“ i Spidsen. Ferdinand forſmaaede ikke i ſine Breve at benævne en Morder ſom Bronio, en Giftblander ſom Rodio „min Ven“.

De berømtede blandt diſſe „kongelige Officerer“ vare utvifſomt de Herrer Gaetano Memmone og Michele Pezza, af hvilke Sidſtnævnte er beſkjendt under Navnet Fra Diavlo i hele Europa. Rigtignok fremtræder han i Historien paa en ganſke anden Maade end i Aubers Syngespil.

Gaetano Memmone drev ſit Uvæſen i Omegnen af Rom i Nærheden af den romerſk-neapolitanſke Grændſe. Brigantaggioens Annaler have ikke at opviſe noget affhyeligere Uhyre end denne Bandit. Som en Tiger myrdede han kun af Lyſt. En troværdig Mand fortæller ſom Dienvidne, at Memmone i Ordets bogſtavelige Forſtand drak Blod. Dette Dienvidne, Medlem af den parthenopæiſke Republiks Statsraad, blev paa en Reiſe til Rom taget tilfange af den berøgtede Røverhøvding's Bande og i flere Uger ſlæbt omkring, indtil den ſtore Sum, ſom Røverne forlangte for at ſætte ham i Frihed, var bragt tilveie. Statsraaden ſaae, hvorledes Memmone egenhændig myrdede to Fanger, lod deres Blod rinde i ſtore Sølvskaale og drak deraf med en Glæde, ſom ikke vilde have gjort Urſkovens grumme Jaguar Banære. Ved feſtlige Lag, i hvilke kun hans Underbefalingsmænd turde tage Deel, morede han ſig med at lade Kvinder og Børn martre. Hærettelſer af franſke og neapolitanſke Soldater udgjorde ogſaa en af Udspreddelſerne ved deſlige Feſtmaalaltider. Man har beregnet, at han med egen Haand har ombragt henved 600

Mennesker. Den neapolitanske Statsraad, hvis Sanddrubhed er hævet over enhver Tvivl, fortæller endnu flere Træk af hans umenneskelige Grusomhed, som Pennen vægrer sig ved at gjentage.

Michele Pezza var dog ikke et saa afskyeligt Uhyre, endskjøndt saa høimodige Følelser, som dem Syngespillet tillægger ham, høre hjemme i Fabelverdenen. Befolkningen kaldte ham Fra Diavolo, fordi han lagde en Snedighed for Dagen, som efter Folkemeningen kun kan findes hos en Blanding af Munk (Frater) og Djævel (Diavolo). Han blev tre til fire Gange paagrebet og sat i Fængsel, men hver Gang lykkedes det ham at stikke Fangevogterne og inden man anede det, var han igjen i Spidsen for sine Kammerater.

Michele Pezza var født i Landsbyen Jtri, ikke langt fra Terracina og Fondi. Denne Egn blev ogsaa Skuepladsen for hans Gjerninger. Terracina, hvor Scribe i Stykket lader sin fantastiske Helt optræde, ligger paa det forhenværende pavelige Gebeet og er spærret af det truende Kastel Portella, en Omstændighed, som Komædiedigteren har overseet. Den Strækning, hvor den historiske Fra Diavolo drev sit Uvæsen, ligger mellem det nævnte Kastel og Garigliano; Terracina er mere mod Nord.

Især var Veien til Neapel Maalet for Michele Pezzas Opmærksomhed. Dag og Nat lurede han i Baghold med sin Bande. Bee de Efternøglere af franske eller neapolitanske Troppeafdelinger, som viste sig paa denne Wei. Fra Diavolo overfaldt dem med en stor Overmagt og lod dem friste en piinlig Død. Postfourerene mellem Rom og Neapel bleve en Tidlang saa regelmæssigt nedskudte og deres Posttaske plyndret, at Forbindelsen i flere Uger fuldstændig var afbrudt.

Men den lumpne Ferdinands „General“ var ikke blot

virksom i politisk Henseende; ogsaa Privatpersoner bleve, uden at Banditens Herre befymrede sig videre derom, udplyndrede i Masse, dræbte eller lemlæstede. Var end Fra Diavolo ikke personlig grusom i den afskyelige Grad som den græsfelige Gaetano Memmone, saa fandtes der som sagt ikke Spor hos ham af Ridderlighed og Høimod. I Vist, Hævnjærrighed og Havesyge overtraf han maaskee endog sin Medbeiler.

Efterat de franske Tropper vare dragne bort, var det reent umuligt for den parthenopæiske Republik at holde det affatte Kongehuus' Tilhængere Stangen i deres skammelige Handlinger. Den grusomme Kardinal Ruffo samlede en heel Hær af Briganter — der var henved 60,000 i Terra di Lavoro — forstærkede sig med Lazzaroner og alt optænkeligt Paf og stormede den 13de Juni Neapel. Republikanerne værgede sig med stort Heltemod, og først efterat der var lovet dem fri Afmarsch og Sikkerhed for Eiendom og Person overgav de Staden. Men Ferdinand og Karoline, der kort efter vendte tilbage fra Sicilien, vare af den Mening, at Overeenskomster kun blive sluttede for at brydes. Efterat Kardinalens Horder havde paa det Frygteligste hjemstøgt Staden med Mord, Brand og Plyndring, lod Ferdinand reise Skafotter og flere Tusinde af de meest agtede og dygtigste Borgere bleve henrettede. Andre bleve kastede i Fængsler, hvis Afskyelighed overgaaer al Beskrivelse.

Memmone, Pronio, Rodio, Fra Diavolo og deslige Folk bleve derimod overvældede med Gresbeviisninger. Hvis Historien ikke med Hensyn hertil talte med sit uforkastelige Vidnesbyrd, vilde man troe, at Alt hvad der fortælles herom var en fanatisk Republikaners Opfindelse. Men det er en Kjendsgjerning, en uroffelig historisk Kjendsgjerning, at de

nævnte fire Forbrydere bleve af Ferdinand ophængte i Adelsstanden og udnævnte til Oberster i den neapolitanske Hær. Desuden fik samtlige Brigantansførere Constantinians-Ordenen, betydelige „Crespensioner“ og Grundeiendomme i Neapel og Sicilien.

I Sandhed, Napoleon den Første var kun et Tugtens Riis i Forsynets Haand, da han den 27de December 1805 fra Schönbrunn udstedte den bekjendte Proklamation, hvis Slutning lød saaledes: „Soldater! Bourbonnernes Dynasti har ophørt at regere i Neapel. Dets Eksistens er uforenelig med Europas Ro og min Krones Værdighed . . .“

Atter flygtede de fra Thronen Styrkede til Sicilien og atter greb de deres Tilflugt til Brigantovæsenet, der forhen saa godt havde staaet sin Prøve. Da Joseph Bonaparte i Marts 1806 blev Konge i Neapel, lignede hele Kalabrien en eneste stor Røverhule. General Regnier kunde kun udrette Lidet med de 12,000 Mand, som Massena havde stillet til hans Raadighed. Ja, da Massena selv senere rykkede frem med større Stridskræfter og besatte hele Halvøen, varede den gjenoprettede Orden kun saalænge som Tropperne vare tilstede.

Først under Joakim Murats Regering lykkedes det den jernhaarde General Maubés grundigt at fuldføre Udrensningen. I to Maanedes lykkedes det ham at udrydde 4000 Banditer til sidste Mand. Endnu den Dag idag lever i Kalabresernes Husommelse Mindet om denne ubønhørlige Officeers frygtelige Diktatur og hans Soldaters Kamp med Røverne, der bestandig mere vare blevne indesluttede og omringede. Det er næsten overskødigt at bemærke, at disse vilde Folk toge Briganternes Parti og betragtede Hærskøreren som en Voldsmænd. De mangfoldige Fortællinger om Ban-

diternes heltemodige Gjerninger, de talrige Anekdoter, i hvilke Regeringens Soldater bestandig spille en mere eller mindre uhæderlig Rolle, lade ingen Tvivl tilbage derom. Selv sydbitalienske Historieforfattere forbylde ikke en vis Medfølelse for Høverne og fortælle flere Exempler paa deres Uforsædthed og Dødsforagt.

Et af disse Exempler skal her anføres. Ansvarligheden for dets Sandhed maa overlades til Stribenten og Generalen Signor Colletta.

„Parafanti“ — saaledes fortæller vor Hjemmelsmand — „var nogle og fyrgethyve Aar gammel. Hans Aand var dristig, hans Karakter trodsig, hans Legemsbygning og Styrke kæmpemæssig. I sin Ungdom dømt til Skafottet for Mord frelst han sig ved Flugt og begik nye Forbrydelser. Men i Aaret 1806 kom han i Gunst hos Bourbonnerne. Han erklærede sig for deres Sag og førte i flere Aar, næsten bestandig med stort Held, Krig i Spidsen for en Skare Briganter. Under General Maubés' Diktatur blev han en Dag omringet fra alle Sider, Tilbagetoget til Sicilien blev ham afstaaet og i Skoven ved Nicastro angrebes han af en betydelig Styrke. En Deel af hans Bande døde med Vaabnene i Hænderne; Andre, der vare mindre modige, overgav sig til Soldaterne.

Tilslidst havde Parafanti kun fem Briganter tilbage foruden et Fruentimmer, der havde fulgt ham paa alle hans Tog.

Bestandig mere betrængt faldt fire af de Fem i et Baghold og bleve dræbte; den femte blev fangen; Parafanti og hans Ledsagerinde maatte i al Hast see sig om efter et Skjul eller en Udvei. Et talrigt Mandskab var i Hælene paa dem.

Da styrter Fruentimmeret, rammet af en Kugle, til Jorden. Parafanti standser for at sætte sig til Modværge. Et Skud sår hans venstre Been. Første Gang i sit bevægede Liv føler han sig saaret. Men desuagtet falder han ikke. Lænet til et Træ fortsætter han sit Modværge. Det næsten eventyrlige Ry, der er udbredt om hans Mod og Vægemstyrke, holder hans Angribere i Afstand. Men endelig lykkes det en af Soldaterne at snige sig igjennem Krattet og at give ham et Stik i Siden. Parafanti synker sammen og lader sine Vaaben falde. Soldaten troer, at Banditen er død og bøjer sig ned, for at udplyndre ham. Men Livet var endnu ikke udslukket i dette Jernlegeme, de muskuløse Arme vare endnu kraftige. Røverens griber sin Fjende, omslynger ham med den venstre Arm, griber med den høire en lang Stilet og gennemborer ham saaledes bagfra gjennem Ryggen, at Spidsen af Dolken trænger dybt ind i hans eget Bryst. Saaledes døde disse to Modstandere i en frygtelig Omfavnelse.

En Omstændighed, der væsentlig lettede Brigantvæsenet i de bourbonske Stater, var den Bistand, som flere Klostre ydede det. De begunstigede paa enhver Maade disse Kong Ferdinands vakkre Tilhængere og skjænkede beredvilligt de forfulgte Banditer et Asyl. Da Fra Diavolo i 1806 ikke kunde hjælpe sig paa anden Maade, bankede han paa Klosteret dell' Incoronatas Port og modtoges med den største Forekommenhed.

Imidlertid stode ikke alle Geistlige paa Fyrsteparrets Side. En stor Deel af Præsterne ivrede mod det styrte Dynasties exempelløse Demoralisation og mod dets skjændige Anvendelse af Banditerne, uden at lade sig kysse af Modstandernes Truselsbreve. Saaledes havde de Geistlige i den lille By Picerna

i Forening med flere ansete Borgere paa egen Bekostning udrustet en anseelig Skare væbnet Mandskab, som gjentagne Gange gav Ferdinands Banditer en sødelig Lærdom. Nu blev han rasende. Han befalede sin meest hengivne og dygtigste „Officerer“ at samle deres Horder og i Forening rykke imod Byen.

En Morgenstund blev Picernas Indvaanere skrækkede op af deres Sønn ved Stormklokkernes Rimen. Totusind Briganter ere i Anmarsch, de have svoret ikke at lade Steen paa Steen. Vee Eders Kvinder og Børn! Vee Eders Lader og Forraadskamre! Vee Eder selv!

Portene bleve lukkede og alle Borgere kaldtes til Vaaben. Præsterne stille sig i fuld Ornat paa de offentlige Pladse og tiltale Folket. Det væbnede Forsvarsmandskab, 300 i Tallet, besætter hurtigt Murene. Nogle hundrede unge Mennesker af de anseteste Familier slutte sig til det. En Præst overtager Kommandoen.

Da Briganterne ankomme paa Skudvidde, modtages de af en saa virksom Rugleregner, at de, efterladende en Snees Døde, gjøre omkring og træffe Forberedelser til en Art Beleiring. De omringe Byen fra alle Sider og forholde sig i to Dage temmelig rolige i det taabelige Haab at kunne udsulte Picerna. Men snart bliver det dem indlysende, at de ikke kunne vente noget Resultat af denne Fremgangsmaade. Briganterne storme Byen, men flaaes tilbage.

Nu begynder Briganternes Ansører at blive utaalmelig. I al Hast samler han endnu totusinde Banditer; efter fire Dages Forløb har han en lille Hær, som synes at være fuldkommen skiftet til at overtale Picernanerne om, at enhver yderligere Modstand er frugtesløs. Men Borgerne lade sig ikke saa let skræmme som „den kongelige General“ formoder.

Ved en ny Storm opnaaes ikke noget bedre Resultat end første Gang. Tohundrede Briganter ligge paa Valpladsen, medens Staden kun har treoghalvfjerds Døde og Saarede.

Men nu høres pludselig det Rædselsbudskab, at Borgerne ikke have flere Rugler. Alt Bly er anvendt, der ikke en Tinsfee mere, ikke en Binduesindsatning! Og alt belave Røverne sig paa at storme tredie Gang!

Da ile Præsterne med Ører i Hænderne ind i Kirkerne, sønderhugge Bly=Orgelpiberne og Alle give sig til at støbe Rugler af det indviede Materiale. Den religiøse Tro opliver det synkende Mod. De hellige Rugler fra Madonnas Bolig kunne ikke forseile deres Maal. Alle ile til Murene. Banditterne trænge for tredie Gang mod Staden, men 300 Døde og Saarede overtøye dem atter om, at man ikke kan løbe med Hovedet gennem Muren. Desuden udbreder sig det Rygte, at flere Regimenter regulære Tropper ere i Anmarsch. Kort sagt, om Aftenen gjør Ferdinands Røverhær omkring og Picerna er frelst.

Briganternes Raseri mod Præsterne, som de skyldte dette Nederlag, var grændseløst. Af Hævn myrdede de senere den frisindede Biskop af Potenza, Monsignore Francesco Serrao.

Siden Ferdinands Dage har Røverbæsenet slaaet varigt Rod i Nedreitalien. Især er det Distrikterne paa begge Sider af den romersk-neapolitanske Grændse og visse Egne af Kalabrien, hvor dette Uvæsen har hersket og tildeels endnu hersker. Victor Emanuels Regering har gjort meget for at hæmme det, og i saa Henseende ogsaa opnaaet gode Resultater, men der vil sikkert endnu hengaae en Række Aar, førend det ganske er udryddet. Fremfor Alt beroer det paa at udbrede Dannelse blandt den yderst uvidende og demoraliserede Befolkning og at klare Retsbegreberne, der selv hos

de saakaldte ærlige Folk ere meget forvirrede. Den Understøttelse, som Hyrder og Bønder yde Brigantvæsenet, er en af de væsentligste Årsager til at det saa haardnakket holder sig. Den italienske Landmand troer, at han ikke begaaer nogen forfæstelig Handling ved at tjene som Briganternes Espion og Hæler, Briganterne plyndre jo dog kun de rige Signori og „Englænderne,“ som nok kunne affee et Par Tusind Lire! Men en sliq Tænkemaade, der tyder paa Civilisationens laveste Standpunkt, kan ikke forandres i en Haandevending. Dertil udkræves der god Tid og stor Udholdenhed.

Friskytten og hans Datter.

(Slizze fra den fransk-tydske Krig i 1870 af Anton).

Nogle Mil fra Versailles i en af Frankrigs deiligste og frugtbarreste Egne laae Landsbyen R., hvorhen vi bede Læseren følge os nogle Diebliske. Midt i denne Landsby, som bestod af en Snees Gaarde og omtrent ligesaa mange Huse, alle grundmurede Bygninger, som vidnede om Beboernes Velstand, boede Gaardmanden Charles Marteau med sin Kone og eneste Datter. En lyffeligere Familie end denne skulde man vanskeligt kunne træffe paa den Tid, vor lille Fortælling begynder, i Juni 1870. Charles Marteau var rig paa Gods — derom vidnede hans smukke Gaard, der udmærkede sig ved den med massiv Fasthed forenede Elegance, som saa ofte karakteriserer de franske Bygninger,

og derom vidne hans vidtstrakte, bugnende Kornmarker og Viinhaver, hans talrige Besætning af Heste og Kvæg etc. Men endnu rigere var han ved den inderlige Kjærlighed, som knyttede ham til hans Hustru, Francisca, og hans Datter, den 19aarige Amélie, Landsbyens Stolthed og Gjensstand for alle de unge Gaardmandssønners ivrigste Beilen.

Det var som sagt i Juni 1870 paa en af hine yndige Sommerdage med den klare, lyse Himmel, som vort nordlige Klima kun tildeels kjender. Alle Folkene i Charles Martaus Gaard vare ude paa Marken, beskæftigede med de Markarbeider, som Narstiden førte med sig; men selv sad Charles Marteau hjemme ved Kaffebordet og underholdt sig med sin Kone og Datter.

„Tilstaae det kun,“ udbrød han pludselig, henvendt til Amélie; „af alle dine Beilere synes Du bedst om Jean Doriau.“ Amélie rødmede, og hendes Fader havde neppe Uret i uden videre at betragte denne Rødmen som et bekræftende Svar.

„Ja, hvorfor ikke?“ vedblev han; „Jean er en brav ung Mand, ret efter mit Hjerte, vi have kjendt ham fra Barnsbeen, og selv om hans Forældres Formue ikke er saa stor som min, vil han dog med Tiden arve en ganske vakker Gaard.“

„Hvor det vil blive herligt,“ udbrød Francisca, „naar Amélie ægter Jean; der skal ikke gaae en Dag hen, uden at jeg besøger hende, eller hun mig. Og hvor vil jeg ikke elske hendes Smaaabørn og lege med dem!“

Saaledes fortsattes Samtalen endnu i nogen Tid mellem de tre Slægtninge, som intet Skjult havde for hinanden og søgte sig fuldkommen lykkelige ved den indbyrdes Forstaaelse.

Men ak! Hvor dog Nyffen er omskiftelig i denne Prøvel-

fernes Verden. Derfom en eller anden Ulykkesprofet pludselig, fom de fad faaledes, ftrømmende over af Belvære og Tilfredshed, inderlig glade ved Livet og Tilværelsen og drømmende fig en Fremtid fuld af Glæde og Lykke, var kommen til og havde tilraabt dem: „J forfynede Daarer, hvi glæde J Eder faa? Vide J ikke, at Menneſket ſpaaer, men at Gud raader! See, jeg figer Eder, Eders Lykke er bygget paa Sand; Tidens Storme ville ſnart omſtyrte den løſe Bygning, og Fortvivlelſens Mørke ſkal omhylle Eder,“ da vilde de vel ſikkert fom andægtige Katholiker og fromme Menneſter have ſlaaet et Kors for fig og foldet deres Hænder i Bøn til Alherren og Jomfru Maria, men de vilde neppe have troet paa Profetien, men betragtet den fom et af de hæſe Ravnſtrig, fom denne miſundelige Verden kun er altfor tilbøielig til at opløſte, naar den ſynes, at der etſteds herſter for meget Fryderaab og Solſkin. Og dog vilde Spaadommen i dette Tilfælde have været altfor ſand. Kun altfor ſnart indſandt de mørke, graae Skyer fig paa den lille Familjes før ſaa klare Himmel, og det uagtet Jean Dorian virkelig et Par Dage efter den nævnte Samtale friede til Amélie og fik dennes beredvillige Ja og Foreldrenes glade Samtykke.

Naar betydningsfulde Begivenheder foreſtaaer, ligger der ofte ligefom noget viſt Anſeſfuldt og Trykkende over Stemningen fom Barſel om de kommende ſkjæbneſvangre Tildragelſer. Uden at man ſelv ret kan gjøre fig Rede for, hvori det ligger, og inden man endnu har noget Beſtemt at holde fig til, er det ſtundom, fom om man traf Beiret dybt og beſværligt, og fom om Glæden havde tabt en ſtor Deel af ſin Tilſtoffe.

En ſaadan halv ubevidſt, trykket Stemning hvilede over

Sandsbyen K. en af de første Søndage i Juli Maaned 1870. Der skulde just holdes Gudstjeneste, og Beboerne begyndte allerede at samles paa Kirkegaarden. Det havde ringet to Gange, men Præsten var endnu ikke kommet. Kirkegængerne, hvoriblandt man ogsaa saa Charles Marteau og hans Kone samt de Nyforlovede, Amélie og Jean Doriau, stode eller sadde i Grupper hist og her paa Kirkegaarden, og Samtalen dreiede sig næsten udelukkende om Politik, navnlig om det nyeste Nyt i Politikens Verden: Spørgsmaalet om den hohenzollernske Kandidatur til den spanske Krone, der som en Bombe var faldet ned over det forbausede Europa. Selv de, der ikke ere inde i Politikens Mystrier, kunne, især naar Taleren er om et saa opvakt Folk som det franske, meget godt have et sundt Begreb og en rigtig Forestilling om, hvad der paa dette Gebeet er af væsentlig, hvad af uvæsentlig Betydning, og man vil derfor ikke undres over, at der faldt mange Uttringer, som vidnede om, at man ikke var blind for, at dette Spørgsmaal let vilde kunne sønderrive den svage Traad, som endnu opretholdt Freden mellem Frankrig og Preussen. At Preussen længe ærligt havde fortjent Krig, og at det trængte til en alvorlig Tugtelse, derom vare Alle enige, men derimod vare Meningerne deelte om, hvorvidt just dette Spørgsmaal burde give Anledning til et Fredsbrud, og om hvorvidt Frankrig var tilstrækkelig forberedt til at begynde Krig med en saa mægtig Stat som Preussen.

Medens man endnu talte herom og ledsagede Samtalen med mange Bemærkninger om Regeringen, hvoraf vel adskillige vare af politisk Randestøbernatur, men enkelte ogsaa meget fornuftige og rigtige, løb det pludselig gjennem Forsamlingen: „Nu kommer Præsten; hvor han skynder sig!“

„Det er da ikke saa sært, kan jeg tænke,“ udbrød den tykke Bager Martin, som altid havde Noget at udsætte paa Præsten, siden denne engang offentlig havde tildeelt ham en alvorlig, men fortjent Frettesættelse, „det er jo en halv Time over Tiden.“

„Naa, naa, godt Ord igjen, Martin; Præsten har maaskee været forhindret fra at komme før; han seer saa alvorlig ud,“ udbrød Charles Marteau, og neppe havde han udtalt, før Præsten traadte ind paa Kirkegaarden og, efterat have hilset paa Menigheden, underrettede den om, hvad der senest var skeet i det hohenzollernske Thronspørgsmaal. Han sluttede sin Meddelelse med: „Keiseren har erklæret Preussen Krig; Himlen holde sin Haand over vort Fædreland!“ Til Trods for Tiden og Stedet lød det som med een Mund fra de Forsamlede: „Leve Frankrig! Ned med Preussen!“ som Svar paa denne Meddelelse; men den Stilhed, som derpaa indtraadte, og den Alvorlighed, som prægede sig paa Alles Ansigt, vidnede noksom om, at man idetmindste ikke betragtede denne Krig som en Leg, men havde en Anelse om, at den vilde blive langvarig og besværlig. Jean Dorian vidste ialtfald for sit Bedkommende, at han vilde blive en af de Første, der indkaldtes som Fædrelandsforvarere; han trykkede i Taushed Amélies Haand, og det Blif, de fæstede paa hinanden, talte tydeligt nok om Budskabets Alvor, men ogsaa om deres uroffelige Kjærlighed og deres Beslutning at blive hinanden tro i Liv og Død. Dog, Ingen havde nogen Anelse om, i hvilken forfærdelig Grad Krigsfurierne skulde komme til at brede Ulykker og Elendighed over Frankrig, ja Enkelte nærede endog Forventning om raske Seiers- og let vundne Laurbær.

Hvad Præsten forkyndte paa Kirkegaarden, traadte snart

ud i Livet. Følgerne af den nysudbrudte Krig sporede strax som i det ganske Land saa og i den lille Landsby, vi her have for Os. De viste sig i Skikkelse af Rekvifitioner af enhver Art, af Troppetransporter, Indkaldelse af det unge Mandskab, Uro og Gjæring, Spænding og Betynning. Blandt de Indkaldte kom Touren ganske rigtigt snart til Jean, og skjøndt han drog afsted med freidigt Mod og med Lyft til Kampen mod den forhadte Fjende, der saa længe havde krænket den franske Nationalstolthed, og skjøndt Amélie bestyrkede ham i disse Følelser og søgte at befæste baade ham og sig selv i Haabet om Gjensyn og et lykkeligt Udfald af Krigen, var der dog selvsølgelig bitter Smerte i Afstedstunden og senere Længsel og Savn samt Betynning for den Elskede under Slagtummelen. Og nu kom tilmed den ene Hjospost efter den anden, den ene større og mere knugende end den anden for dette Folk med den levende Gressfølelse og de stolte Minder. Hvilken Ben vilde kunne skildre den grændseløse Sorg, Smerte og Forbittrelse, som disse Hjosposter fremkaldte hos en Befolkning, der snarere vilde have troet paa, at Himlen skulde falde ned til Jorden, end paa, at det skulde komme dertil, at Frankrigs stolte Hovedstad skulde blive beleiret af hine forhadte Tydskere, hvis Forfædre havde været Frankrigs Trælle! Denne Forbittrelse greb alle Franskmand strax da Fjenden betraadde den hellige Moderjord, som saa længe ingen Fjende havde seet, og den vorede efterhaanden, som Tydskerne besatte mere af Landet og der randt mere af det dyrebare Blod, som kæmpede for Fædrelandet.

I Landsbyen R. var Forbittrelsen om muligt endnu større end andetsteds, thi den næredes deels derved, at næsten alt det unge Mandskab derfra var faldet i de blodige Rampe

— deriblandt ogsaa Jean Doriau —, deels derved, at der i denne By virkelig levede noget mere af den gamle franske Mand fra Revolutionskrigen i Slutningen af forrige Aarhundrede, end Tilfældet viste sig at være flere andre Steder i Frankrig. Hvor Videnskaberne begynde, der hører som bekendt Fornuften op, og hvor de tale deres vildeste Sprog, er der end ikke Spor af Raisonnement tilbage. Fader Marteau, der var rasende over sin Svigersøns Død, Datterens Sorg, Frankrigs ydmygende Nederlag, var i Virkeligheden naaet til denne Grad af Videnskabelighed, og som en anseet Mand i Byen fandt det ham ikke vanskeligt at bringe sine Byesbørn i en lignende Stemning, den Stemning nemlig, som uden at lytte til Fornuftens Stemme og Hverdagslivets materielle Betyrninger kun følger Diebliffets Indskydelse. I alle Kroge blev der søgt efter gamle Geværer, der blev holdt fyrige Taler, hvori der mindedes om Revolutionskrigens Helte, og hvori det fremstilledes som en Skam godvilligt at berede Fjenden Blads ved Arneftederne, og Alle — selv Kvinder og Børn — opgave Tanken om uden Modstand at lade Fjenden besætte Byen paa sin Marsch mod Paris som uærdig. Lad den, som er oplagt dertil, spotte over en saa piensynlig Ufornuft, men lad ham dog idetmindste betænke, at der gives Tilfælde i Livet, hvor den kolde, beregnende Forstand ikke kan og ikke bør have hjemme, og hvor Menneskene kun kunne vinde Hæder ved de piebliffelige Indskydelse. Derfor — Hæder være Charles Marteau i hans Grav og Hæder over den hele By.

Hvad Udfaldet af dens heltemodige Beslutning blev, derom troe vi bedst og kortest at kunne underrette Læseren ved nu at lade den Meddelelse, som er lagt til Grund for denne lille Skizze, en Korrespondance fra en tydsk Officeer

til et engelsk Blad, tale med sine egne Ord; thi som det gik Charles Marteau og hans Familie, saaledes gik det meer eller mindre overensstemmende de øvrige Indbyggere i Landsbyen. Officeren fortæller saaledes i December 1870: „Vi laae omtrent 6 Miil fra Versailles i den lille By R., der paa Grund af nogle Fjendtligheder mod preussisk Militair var bleven nedbrændt paa nogle faa Huse og Stalde nær. Kort før vi rykkede ind i R., havde vor Eskorte i en lille Skov omtrent en halv Miil derfra fanget en Mand paa omtrent 60 Aar. Han havde et graat, ærværdigt Skjæg og dybtliggende, funklende Øine; han bar Franctireurnes Uniform og var bevæbnet med Gevær og Terzerol. Paa vore truende Spørgsmaal svarede han kun med et stumt, frygteligt Blik, hvori der afspeilede sig noget vist Uhyggeligt, som ogsaa gjorde et ganske eiendommeligt Indtryk paa mig. Heldt havde vore Folk strax dræbt den „forstøffede“ Franskmænd, hvis ikke en Kapitain, der ledsagede mig, havde taget ham under sin Beskyttelse og ladet ham føre bunden med til R. I R. afleverede vi ham strax til Etappekommandoen, hvor der øieblikkelig blev holdt Forhør over ham. Etappekommandanten, en menneskekjærlig, ældre Officeer, syntes ligeledes at føle Medlidenhed med den Gamles ærværdige Udseende og søgte paa alle Maader at redde Manden, der var grebet med Baaben i Haand og altsaa uden videre skulde skjedes. Paa sit første Spørgsmaal, om han maaskee havde fundet Baabnene og kun havde villet aflevere dem, fik Etappekommandanten kun et veemodigt, benegtende Skuldertræk til Svar. Maaskee — meente Kommandanten dernæst — vare Baabnene ham en dyrebær Grindring, og han havde maaskee kun villet skjule dem i Skoven — men han fik samme Svar. Etappekommandanten, der næsten lagde den Gamle

Svaret i Munden, kunde ingen Bei komme med ham og saae sig derfor nødt til efter Krigsloven at dømme ham til Døden. Han lod ham bringe til en rummelig, endnu temmelig godt vedligeholdt Stald i Nærheden og bevogte der for at lade ham styde i Løbet af Natten. Vi underholdt os næsten en Time endnu med Etappekommandanten om den mærkværdige Gamle, hvis Navn var Charles Marteau, og som ved Forhøret meddeelte, at han eiede en Gaard i R. Hans Dine, som funklede af den vildeste Fanatisme, stode endnu for vore Tanker, og det var næsten Midnat, da jeg tog Afsted for at opsjøge mit Kvarteer og skaffe mine trætte Lemmer nogen Ro. Da jeg traadte ud paa den med sorte, forfullede Bjælker og Steen bedækkede Landsbygade, blev jeg omgivet af nogle saa larmende Soldaterhobe, at den Gamle for nogle Diebliske forsvandt af mine Tanker, og jeg aandede friere. Overalt havde der dannet sig lystige, brogede Grupper. Da jeg gik forbi en af de meest larmende af disse Grupper, opdagede jeg en smuk ung Pige i en simpel sort Kjole, der forgjæves stræbte at frigjøre sig fra Kjærtegnene af de halvt berusede Soldater, der morede sig over hendes Suk og Raab om Hjælp. Jeg traadte diebliskelig til, formanede Soldaterne til Ro og spurgte, da jeg taler temmelig godt Fransk, den grædende Pige, som stod foran mig med nedslagne Dine og slagrende, ravnsort Haar, hvorhen hun vilde, og hvad hun ønskede.

Efterat hun nogenlunde havde fattet sig, fortalte hun mig under stadig Hullen, at hun havde erfaret, at man havde fanget hendes Fader og vilde styde ham; hun var ilet herhen for endnu engang at see ham og tage Afsted med ham. — Jeg anmodede hende høfligt om at ledsage mig til Etappekommandanten, af hvem hun vilde erfare, hvor

hendes Fader var. Etappekommandanten meddeelte hende, at hendes Fader vilde blive skudt Kl. 3 og gav hende Tilladelse til at besøge ham. Jeg fjernede mig og fandt endelig efter lang Søgen et Kvarteer i en endnu nogenlunde vel vedligeholdt Bagbygning, foran hvilken nogle Mure og Ruiner endnu betegnede det totalt nedbrændte Forhus. Foran Kaminen fastede jeg mig ned paa det smudsige Leergulv for at sove nogle Timer; men jeg kunde vende og dreie mig, som jeg vilde — jeg kunde alligevel ingen Søvns faae i mine Dine. Saaledes kunde jeg vel have ligget drømmende og søvnløs et Par Timer; da drog en uimodstaalig Kraft mig op. Jeg soer op og saae paa Uhret. Kl. var 2³/₄. Nu kom jeg til at huske paa, at den ærværdige gamle Mand skulde skydes Kl. 3, og skjøndt jeg havde foresat mig ikke at overvære denne Eksekution, var det dog, som om den Gamles ildfulde Dine uimodstaeligt droge mig ud foran Landsbyen paa den aabne Mark, hvorfra jeg allerede hørte den dæmpede Trommehvirvel. Da jeg kom derhen, saae jeg kun den Gamle, der stod opreist foran den neppe tre Fod dybe Grav — nogleogtredive Skridt foran ham stod hans Datter. Da løb Kommandoen „Fyr!“, og den Gamle styrtede ramt at tre Rugler baglæns ned i Graven. Med afmaalte Skridt gik den unge Pige roligt hen til Graven, bøjede sig ned og kysjede endnu engang sin Fader, foldede Hænderne og bad sagte et Paternoster, reiste sig og gik bort. Nu maatte jeg vende mig bort, thi jeg mærkede Taarer i mine Dine, og jeg kunde neppe lade være at græde højt. Da hørtes Kommandoordet „Omkring!“ Soldaterne marscherede roligt bort; de havde opfyldt deres sørgelige Pligt. Ogsaa jeg gik bort paa Lykke og Fromme.

Da jeg atter kom ind i Landsbyen, flattrerede jeg over

de Gruushobe, der laae foran min Dør, og jeg vilde netop træde ind i mit Kvarteer, da jeg saae Lys skinne gjennem de daarligt tilhullede Binduer. Jeg traadte hen til et af dem, men foer forfærdet tilbage. Foran Kaminen, ovenpaa hvilken der stod et Madonnabillede, knælede en bedende ung Pige — det var den skudte Oldings Datter, bevæbnet, i mandlig Dragt med et kort Overstykke over sig. Hun maatte være færdig med sin Andagt, thi hun reiste sig og skrev med et Stykke Rridt paa det mørke Tapet i store, kraftige Træk Ordet „Nemesis“. Hun vilde lige til at gaae, da jeg spærrede Veien for hende og affordrede hende hendes Vaaben. Hun maa vel have gjenkjendt mig, thi hun lagde roligt Vaabnene fra sig og vilde gaae. Jeg bad hende vente lidt og spurgte, om hun vidste, hvad der ventede hende, hvis man greb hende med Vaaben i Haand. Hun svarede bekræftende og tilspøiede, da jeg taug, at det jo var det hun søgte; men først vilde hun hævne sine Kjæres Død. Hun fortalte mig, at det Huus, hvori vi vare, var hendes Faders. Da Bairerne droge ind i B., blev der fra nogle Huse skudt paa dem, hvorfor hele Landsbyen blev lagt i Aske. Hendes Fader havde været i et Møde hos Mairen, da Bairerne allerede antændte Byen fra alle Sider; hun selv var den Gang i den nærliggende By. „Da det Rædselsbudskab, at Landsbyen brændte, blev bekjendt for de forsamlende Mænd, ilede“ — fortalte hun videre — „min Fader hjem, da han vidste, at min Moder var bleven syg af Skræk, og han kom netop, da Huset, i hvis øverste Etage han ved Binduet saae min Moder, hvis Klæder stode i lys Rue, styrtede sammen og begravede min ulykkelige Moder under sine Ruiner. Min Fader blev halvt vanvittig af Smerte, og skjøndt han ellers var fredsommelig, svor han at hævne sig

paa sin elskede Hustrues Mordere. Han blev Frisshytte. Hans Endeligt kjender De. Men i hans sidste Time maatte jeg tilsværge ham, at jeg blodig vilde hævne min ulykkelige Moder, en Ged, jeg afslagde med Glæde." — Hun taug. Heller ikke jeg kunde fremsføre et Ord for Rørelse og Smerte, og først nogle Minutter efter, da jeg havde fattet mig, sagde jeg hende, at jeg, skjøndt jeg ærede hendes Smerte, dog ikke kunde billige hendes usalige Forehavende, hvorfor Døden snart vilde sætte en Grændse, uden at hun alligevel derved kunde vække sine Forældre til Live igjen. Jeg vilde ikke fordrive hende fra hendes Hjem, men søge mig et andet Kvarter. Min Bagage vilde jeg lade afhente den næste Morgen, men hendes Vaaben maatte jeg tage med. — Jeg gik derfor selv til Stappeskommandanten og leverede ham Vaabnene; han gav mig fuldstændig Ret i, at jeg ikke havde arresteret Pigen, skjøndt det stod imod Krigsloven.

Da jeg den næste Morgen atter opsogte Baghuset for at hente mine Sager, fandt jeg det tomt. Paa Bordet laae imidlertid en Seddel med Ordene: „Min Herre, Høvnspølsen er stærkere end Fornuften." — Nogle Dage senere havde en af vore udsendte Patrouiller en heldig Fægtning med en større Skare Frances-tireurs. Da Folkene vendte tilbage, medbragte de Ligene af 11 faldne Frances-tireurs, blandt dem Liget af den unge Pige. Lieutenanten fortalte mig, at hun havde kæmpet tappert i Spidsen og var falden, gennemboret af to Bajonnetstik.

Hiraffen.

(Efter A. W. Grube.)

Hvilken uudtømmelig riig Afverling af Former viser der sig ikke i de uafsladeligt virksomme Naturkræfter, hvilken uendelig Rigdom af Tanker aabenbarer der sig ikke i alle de skabte Ting som Vidnesbyrd om Skaberens Wiisdom og Magt, som den synlige Regemliggjørelse af den usynlige Aand! Thi som Han taler saa stær det, som Han byder bliver det til!

Paa det lille Rum i Skoven, paa en Plads af Grønsvær af nogle faa Kvadratfods Størrelse — hvor mangfoldige og forskjellige ere ikke de Planteformer, som vise sig der! Under Ræmpeegen, under Fyrren, som rager op mod Himlen, staaer den lave lille Mosplante, hvis Skjønhed først ret viser sig gjennem Forstørrelsesglasjet. Begge, Egen og Mosjet, kalde vi Planter, de høre begge til det samme Rige. Og hvilken Forstjæl er der ikke i Henseende til Formen mellem Mosjet og Skovanemonen med dens hvide Blomstertjerne, der viser sig ved Siden af det paa Skovbunden, og hvor ganske anderledes er ikke den i Nærheden staaende traadstænglede Kløver formet i Henseende til Blade og Stængel! Men endnu skarpere fremtræde Modsætningerne i Dyrverdenen. Myren, som ved Foden af Grantræet samler sit Forraad, og Rovfuglen, der har sin Rede i den taarnhøje Stammes Top, der med sine Vinger svinger sig op i den blaa Æther og stolt vuggende sig paa Luftbølgerne drager sine Kredse — hvor forskellige ere disse Skabninger ikke i Størrelse, Skikkelse og

Væsen! Og hvilken Modsatning træffer man ikke hos de samme Medlemmer af de samme Familier. Der er Vildsvinet og Elefanten — ved første Blik synes de ikke at have Noget tilfælles. Afseet fra Størrelsen, hvor smækker om Livet er ikke det ene Dyr, hvor tynde de Been, der bære det, og hvor massiv og bred over Ryggen, hvor tykke og plumpe ere ikke Benene hos det andet, hvilken forskjellig Form har ikke Hovedet paa dem begge! Dog, staae de hinanden saa nær; i Svinets Snude findes Begyndelsen til Elefantens Snabel, i Vildsvinets Hugtænder Elefantens Stødtænder, og begge have fleerhovedede Gangfødder. Saaledes seer Naturforskerens Øie alt i Mossene Grundtrækkene til Palmerne og Laurbærtræerne, saaledes ligger for alle de mangfoldige Skikkelser af Dyr en fælles Form til Grund, med hvilken den skabende Naturaand ligesom driver sit Spil og som han i uendelige Variationer over et simpelt Thema fører frem for vort Øie. Om end den kæmpeagtige Bunge-rotte, der kaldes Rænguruh, viser sig med et svært Baglegeme og et spinkelt og lille Forlegeme, eller om end Giraffens høie og kraftige Forlegeme omvendt gaaer ned paastraa, og om end Elefantens Snabelnæse forlænges ligesaa kæmpemæssigt som Giraffens Hals, — alt dette bevirker langtfra den Forandring i disse Pattedyrs Grundform, som det ved første Blik synes at være Tilfældet. Og naar vi noget næiere have lært disse saa forunderligt og eventyrligt formede Dyrs Liv at kjende, saa finde vi det, der i Begyndelsen er forekommet os saa besynderligt, saa barokt, saa fabelagtigt, høist hensigtsmæssigt, passende og harmonisk.

Elefantens kolossale Krop, der hviler paa fire tykke, plumpe, runde Been, svarer til det store, tykke med svære Stødtænder væbnede Hoved, ligesom den korte, tykke Hals,

der gaaer næsten i lige Linie med Ryggen, passer til dette svære Hoved, medens den stive Hals finder Bistand hos den høist høielige muskuløse Snabel, der med Lethed kan udstrækkes opad og nedad, fremad og tilbage. Hvorledes vilde en slank, kneisende Heste- eller Hjortehals eller vel endog en høiet Kameelhals være istand til at bære et saa svært Hoved! Bed Giraffen derimod synes det hele Legeme kun at være skabt for den lange, smækkre Hals' Skyld, i hvilken dens Styrke egentlig ligger. Og paa denne Hals sidder et lille stærkt Hoved, som neppe vilde være stærkt nok til at bære et fir-takket Hjortegvir og kun har et Par korte Hornspidser, der ere overtrukne med Hud.

Intet andet Pattedyr har en saa lang Hals som Giraffen; den rager derved op over den største Elefant. Tre Mænd maatte stille sig ovenpaa hinanden, naar den Øverste skulde kunne lægge sin Haand paa Giraffens Hovedskal, thi i udvoret Størrelse er den ikke mindre end 19 Fod fra Fodspidsen. En saadan Hals udkræver lange Forbeen og en kort, skraa Krop. Skulderhøiden er 10 Fod og Høiden fra Rydsjet kun 8 Fod, medens Kroppens Længde kun er 7 Fod. Saaledes staae Bagbenene meget nær ved Forbenene og træde i disses Spor. Men da Gangen ikke skifter, idet Giraffen ligesom Kamelen løber med den ene Sides For- og Bagfod paa eengang, saa fremkommer derved den eiendommelige vuggende Marsch, hvorved tillige den uhyre lange Hals vakler frem og tilbage, for at holde det høie, skraa Legeme i Røgvægt. Giraffen travler ikke, den galopperer kun; men det skeer med en saadan Hurtighed og Sikkerhed, at en arabisk Hest vanskelig kan indhente den, og neppe er istand dertil paa ujævn Jordbund.

Ikke uden en bestemt Hensigt har jeg indledet min Skizze

med at gjøre Læseren opmærksom paa, hvorledes de dyriske Former indbyrdes spille over i de mangfoldigste Gradationer. Ligesom i Antilopearten Gjed, Hjort og Ore træffe sammen, ligesom ved Gnuen, denne med Tyrhoved, Hestemanke og Hestehale forsynede Antilope, Hesten synes at trænge ind i Drøvtyggernes Race, saaledes har ogsaa Giraffens Hoved en vis Lighed med Hestens. De en halv Alen lange Ører staae opreiste, gaae ud i en Spids og høie sig lidt forover som hos Hesten naar de opmærksomt ville lytte i det Fjerne; ogsaa det livlige, store og med tykke Dienhaar forsynede Die minder om Hestepiets Blif, og Halsen er bebræmmet med en rigtignok kun kort Manke. Men betragte vi nærmere de smalle ovale Næseboer, under hvilke Læberne rage vidt frem, saa mindes vi derimod om Kamelens og Faarets Ansigt, medens det lille fortil meget smalle Hoved tyder paa Hjorte- og Antilopearten.

Paa Isen bagved Dinene staae to fegleformede, omtrent en halv Fod lange Horn, der ere beklædte med en haard Hud og besatte med en sort Haarvæst; Hannen har mellem Dinene midt paa Hjernesfalten endnu en lille Knude ligesom Begyndelsen til et tredje Horn. Munden er lille, men den ikke spaltede med Haar forsynede Overlæbe temmelig lang; denne yder god Tjeneste ved Afrivningen af haarde, tornede Blade. Men hvad Giraffen har forud for Kamelen, Antilopen og Hjorten er dens lange, elastiske, næsten cylinderrunde Tunge; denne kan Dyret strække frem som Elefanten sin Snabel og dermed omfatte høie Grene paa Træerne, for at høie dem ned og afgnave deres Blade. Denne Tunge tjener ikke blot som Spiiseorgan, men ogsaa som spændende og gribende Haand.

Halsen, der er meget kjødfuld og bliver fyldigere ned

mod Kroppen, er meget bevægelig; Dyret er istand til at holde den forover i en fuldstændig vandret Linie og at sænke Hovedet — skjøndt rigtignok ikke uden Anstrængelse — ned mod Jorden. Men denne Hals har sin smukkeste og naturligste Holdning, naar Dyret strækker Hovedet op til Trætoppene, især til Mimose=Akasiens Grene, der har faaet sit Navn efter den: *Acacia Giraffae*. Det synes næsten som om dette Dyr's sælsomme Begeme er skabt for at nære sig ved Akasielade.

Ogsaa Benene ere trods deres Hvide og slanke Bygning kraftige og muskuløse. Ligesom Kamelen har Giraffen paa Knæerne og paa Brystet haardhudede Steder, som bevirke, at den lettere kan lægge sig ned, ligesom ogsaa denne haarde Hud fremkommer ved dens hyppige Hvile. Ogsaa den store Hov minder om Kameelracen, medens dens Mave i det Væsentlige er skabt som Hjortens.

Brystet er bredt og hvælvet, Lungerne ere kraftige, men Leveren er lille og ofte uden Galdeblære.

Sunnen har fire Yvere paa Underlivet og føder efter 14 Maanedes Drægtighed een Unge.

Giraffens Lød er glimrende og livligt farvet. Haaret er kort, glat, har en lysguul Grundfarve og rundagtige tætsiddende brune Pletter. Halsen, som neppe rækker til Midten af Bagbenene, er forsynet med en Kvast af brungul eller mørk Farve. Hudens smukke Farvespil minder om Pantherens Lød og har givet Anledning til Navnet „Kamelopard“ (*Camelopardalis Giraffa*, Linné).

Til sit Opholdssted vælger Giraffen helst de højsedrige skorbevogede Sletter, der findes i stor Udstrækning i det nordøstlige og sydlige Afrika og især frembyde en Mængde af de fintbladede Mimoser, hvorfra Dyret meest henter sin

Næring. I Nødsfald æder den ogsaa Græs og Urter; men da den for at afgnave lavtsiddende Planter maa frumme sin Hals som en Bue og derved maa brede Forspødderne fra hinanden, saa vælger den helst Træernes Blade til sin Føde. I Fangeskab fodres den med Hø, Gulerødder og Løg. Den trænger til den omhyggeligste Pleie, maa holdes meget reenlig og i koldt Veir indspøbes i uldne Tæpper. De for de zoologiske Haver bestemte Dyr maae fanges i en ung Alder, de blive da let tamme og vænne sig til Mennesker. Fanges de i en ældre Alder, ere de meget skye og vanskelige at tæmme.

At et saa pragtfuldt Dyr som Giraffen alt i Oldtiden maatte tildrage sig Opmærksomhed hos de kultiverede Nationer i Ostafrika og Syrien, er let at forstaae. Paa gamle ægyptiske Malerier har man fundet Afbildninger, der ligne Giraffen. Julius Cæsar førte den første levende Giraffe til Rom og under Reisetiden blev den ofte bragt i Cirkus til Rampene. Da det romerske Verdensherredømme var paa Hældingen hørte ogsaa Dyrbetvingernes Pragtspil op og Giraffen forsvandt fra Europa. Først Keiser Frederik den Anden af Hohenstaufernes Slægt bragte igjen en levende Giraffe, som Fyrsten af Damascus havde foræret ham, til Italien og en anden fik Lorenzo af Medici i Slutningen af det 14de Aarhundrede af Sultanen af Egypten. Dyret var fuldstændigt tamt, løb frit om i Florents' Gader, strakte sit herlige Hoved op til Binduerne i første Etage og til Balkonerne for at spise søde Frugter og Syltetøj af Damernes Hænder. Efterat europæiske Reisende, der havde været paa Giraffejagt i Afrika i Slutningen af forrige Aarhundrede, havde medbragt Huder og Skeletter til naturhistoriske Samlinger, varede det dog til 1828 inden igjen et levende Exemplar blev ført til Europa.

Men siden den Tid findes der Giraffer i næsten ethvert Menageri.

I vore zoologiske Haver kunde man da ogsaa nøiere iagttage dette mærkværdige Dyr's Udvikling. Det forekom ikke saa sjældent, at en Hun ogsaa i Jangensskabet kastede en Unge; Drægtigheden varede fra 430 til 444 Dage, altsaa i det Høieste $14\frac{1}{2}$ Maaned. Den i Menageriet i London kastede Kalv havde alt en Høide af 6 Fod 11 Tommer, var altsaa høiere end de allersleste af de høieste Mænd, forsøgte alt 10 Timer efter sin Fødsel at gaae, bide staaende sin Moder, hvorved den rigtignok maatte udstrække Halsen meget for at naae Overen. Efter tre Uger var den istand til at tage Planteføde til sig, efter hvis Nydelse den drøvtyggede som de Gamle. Den i Menageriet i Schönbrunn kastede Unge var meget mindre, den maalte kun 4 Fod 8 Tommer, kunde ikke naae Moderens Over og maatte løstes op ved Deningen. Man søgte derfor at lette Ernæringen, idet man malkede den gamle Hun og lod Ungen nu indsuge Mælken af det med Mælk fyldte Glas ved Hjælp af et Rautschutrør, hvilken denne syntes meget godt om. Dog maatte man tilsætte Romælk, da Moderen kun gav ringe Mælk. Den lille Giraffekalv var i Begyndelsen svag paa Benene, blev dog snart kraftigere, livlig og munter. Den var næsten af samme Tegning og Farve som de ældre Dyr, kun vare Pletterne noget lysere. Haarene vare meget bløde og fine. Af Pandehornene viste sig endnu intet Spor, der var kun en lille Buß sorte Haar, høiet forover og liggende plat paa Isen.

Giraffen er, som det er Tilfældet med de fleste Drøvtyggere, mild og venlig. Den lever fredeligt i Flokke paa 8 Stykker. Paa Grund af dens smagfulde Kjød og kostbare

Skind jages den slittigt af Araberne. Dreven til det Yderste forstaaer den ippvrigt at slaae godt ud med For- og Bagbenene og intet Rovdyr vover sig let til at angribe den. Kun for Orkenens Ronge, den mægtige Løve, bliver den et Bytte, naar det lykkes Løven at tage Blads fra Vinden i et tæt Krat og ubemærket at lure paa Dyret, som umistænksomt kommer forbi. Denne vilde, stærke Jæger kunde heller ikke vælge sig noget ædlere Bildt end den høie, pragtfulde Giraffe. Med et mægtigt Spring sidder den paa Ryggen af den; den slaaer sine Kløer i Siderne og bider sig fast med de mægtige Tænder i Huden, som af det nedrislende Blod bliver endnu mørkere end det alt var ved de naturlige brune Pletter. Uden at udstøde Hyl eller Skrig steiler det overfaldne Dyr, løber da en Strækning med sin dristige Rytter, men styrter da ned, og nu brækker Løven med et Par stærke Slag med Labberne Halsen paa den, hjælper til med Tænderne og nyder det lækkre Maaltid.

Den tydske Digter Freiligrath har i et af sine skønneste Digte „Löwenritt“ med glødende Farver skildret dette Billede af Livet i Orken. Nogle Enkeltheder deri stemme ikke ganske med Virkeligheden. Saaledes lader Digteren Giraffen galoppere med sin Blageaand paa Ryggen gennem hele Orkenen; men kan Giraffen ogsaa løbe en kort Strækning, saa er det det Hele, og det hænder ikke sjældent, at Giraffen strax fastes til Jorden af Rovdyrets uimodstaaelige Kraft i Springet.

F o d t ø i e t.

(Efter E. Ebeling.)

Som enhver Ting har ogsaa den Deel af vor Beklædning, der betragtes som den mindre vigtige Deel af samme, nemlig Fodtøiet, sin Historie. Det har ligesaa ofte som andre Klædningsstykker været underkastet Forandring, og Moden har heri fuldt saa meget gjort sin Indflydelse gjældende.

Skomagerhaandværket, som man saa let er tilbøjelig til at betragte med en vis Fornemhed, har en Række berømte Mænd at opvise blandt sine Mestere. Saaledes stod Simon af Athen paa en meget venstkabelig Fod med sin Tids Wiismænd, med Sokrates og Perikles, og det var ikke alene Sandaler, som de fik fra ham, men de satte ogsaa stor Pris paa hans findrige Tale og træffende Bemærkninger. De besøgte ham ofte i hans lille Værksted, for at samtale med ham. Medens da Simon tilrettede Træet til Sandalerne eller tilskar Remmene blev der udvekslet Ord og Værdomme, hvis Værd endnu erkjendes. Naar da Wiismændene havde forladt Skomageren, tog de Grislet, nedskrev Samtalerne og overleverede dem saaledes til Efterverdenen. De ere bekendte under Navn af de tre og tredive sokratiske Dialoger, de kaldes ogsaa for Spøg Væder-Samtalerne.

Alfenius Varus, der levede kort før Christi Fødsel, drev indtil Unglingalderen Skomagerhaandværket i Cremona. Da byttede han Væderet og Saaletræet med Bøgerne. Hans Medborgeres Fødder vare nu ikke mere Gjenstand for hans

Omhu, men han tog sig af deres Tvistigheder og Strid. Han studerede Retsvidensskaben og den forhenværende Skomager udsolbede derved en Mand og Forstand, som hævede ham til en af sin Tids første Retskyndige, saa at han tilsidst blev valgt til Konsul i Rom.

I Tydskland og udenfor samme kjender Alle Skomageren og Mesterfangeren Hans Sachs. Et muntert, barnligt Sind, et fromt Gemyt, et kraftigt Hjerter ere Grundtrækkene i hans Væsen og Karakter. Fra tidlig om Morgenens til seent paa Aftenen var han i sit Værksted sysselsat med at forfærdige de dengang brugelige plumpe Skoe (kaldte Bjørneklo eller Andenæb) eller udbedre gamle. Og medens han spæde og hamrede spæde han Riim til Riim, og muntre Digtninge, alvorlige Sange og lystige Farcespil opstode ved Læsten og Begtraad. Og naar Skoen var færdig, blev Folianten taget frem, og den slittige Haand, der nylig havde gjort saa kunstfærdige Sting, nedskrev her til Glæde for Samtid og Efterverdenen de Tanker, som vare fødte under Arbeidet. Ved den festlige Mesterfang i Kirken vandt hans Sang i Almindelighed den første Priis. Hans „Possenspiele“, udførte af hans Standsfæller, morede Tilskuerne, medens hans geistlige Sange trøstede og opløstede. Han var en af de ivrigste Tilhængere af Reformationen, en Ven af Luther, „den Wittenbergske Rattergal“, som han kalder ham, og en kjæf Stridsmand i Kampen for den aandelige Frihed, som dengang bragte Verden i Bevægelse.

Den dybsindige Sværmer Jakob Böhme, hvis theologiske Skrifter have vakt almindelig Opsigt, var Skomager, og Georg For, Stifteren af Kvækersekten, hørte ligeledes til den samme Stand. Ogjaa Brødrene Crispin, der i de katholske Lande betragtes som det hæderlige Laugs Skytshelgene, ud-

mærkede sig ved Fromhed og Foragt for Døden, om de end skulde deres Ry for Vældighed en heel særegen Omstændighed. I det tredie Aarhundrede efter Christi Fødsel flygtede de begge, Crispin og Chrispinus, fra Rom og droge til Gallien, fordi den grusomme Keiser Diokletian lod dem forfølge som Tilhængere af Christendommen. De nedsatte sig i Soissons og dreve der deres Haandværk. De førte et dydigt Levnet, men gik saa vidt i deres Belgjørenhed, at de stjal Læderet for at sye Skoe til de Fattige. Da de senere igjen bleve forfulgte for Troens Skyld og tilsidst bleve kastede i Fængsel, udviste de stor Standhaftighed og lede Martyr døden for deres Overbeviisning. Begge bleve halshuggede og senere erklæredes de som Helgene. Der kunde endnu nævnes ikke saa Mænd af det nævnte hæderlige Jag, som have opnaaet Berømmethed i en ganske anden Retning, men de anførte Exempler kunne være tilstrækkelige*).

Bed at gaae over fra Mestrene til deres Bærere ville vi betragte Fodtøiet i dets første Begyndelse. Hos Oldtidens Nationer var det meget simpelt, de omviklede kun Fod og Been med Skind af Dyr. Egypterne flettede lidt kunstigere Fodtøi af Papyrusstrevler, medens de hebræiske Nationer kun betjente sig af Sandaler, Saaler, der vare bundne til Foden med Remme. Efterhaanden viste der sig en større Luxus i denne Art Fodbeklædning. Man fyldte de indhulede Sandaler med vellugtende Ting, med Myrrha og Ambra,

*) I vort Fædreland have vi Tvende, som i Nutiden have erhvervet sig Anseelse. Disse ere J. A. Hansen og Gottlieb Siesby, der begge have lært Skomagerprofessionen. Den Første er almindelig bekendt som Fører for et politisk Parti, den Anden har erhvervet sig et Navn som Journalist og Digter.

man behængte dem med Bjælder, der klang ved Gangen. Derpaa kom den besynderlige Skik hos Jøderne, at bære Dens Portræt eller Navn, som man elskede høist, ophøiet i Metal under Hælene, for at der ved hvert Stridt kunde vise sig et Aftryk deraf i Jorden.

Hos dette Folk var der en særegen Skik ved Afslutningen af en Kjøbefontraft. Sælgeren af et Grundstykke trak sine Skoe af og gav dem til Kjøberen som Tegn paa at Kjøbet var sluttet; det var en findbilledlig Handling for at antyde, at Kjøberen nu var traadt ind i den tidligere Giers Rettigheder og havde taget Grundstykket i Besiddelse. Deraf Stedet i det gamle Testamente: „Dg Arvingen sagde til Boas: „Køb Du det! og trak sin Sko af og gav den til Boas.“ — Det var en almindelig Skik, naar man gik ind i Templet at lade sine Skoe blive staaende ved Dærskelen, som Tegn paa Ydmyghed og Værfrygt for Helligdommene. Israelliterne bevidnede ogsaa deres Sorg og Smerte ved at afføre sig Fodtøiet. Da David maatte flygte for sin oprørske Søn, gik han barfodet for at vise, hvor dyb en Smerte han følte derover. Forsoningsfesten feirede Gamle og Unge med blottede Fødder, men det gjaldt ogsaa som Tegn paa Bænere naar det forbødes Noget at bære Sandaler. Saaledes havde en Enke ifølge Loven den Ret at trække Skoene af sin Svoger, naar han vægrede sig ved at tage hende til Hustru, og at straffe ham med de Ord: „Saaledes skal man gjøre ved enhver Mand, der vægrer sig ved at opbygge sin Broders Huus.“ — Smukke og siirligt forarbejdede Sandaler tydede paa høi Anseelse, og det var kun tilladt fornemme Folk at bære dem.

Hos Grækerne og Romerne var Sandalen ligeledes det første Fodtøi. Senere kom Skoe af Træ eller Læder. De

fattige Klasjer pleiede at bære de Førstnævnte; naar en fornem Romer havde begaaet Fadermord lød hans Dom undertiden paa at bære Træsko naar han skulde føres til Retterstedet. Længere hen i Tiden kom forskjelligte andre Skoe i Brug, navnlig en lettere Fodbeklædning, Solea, der især bleve baarne af Kvinder, og et Slags Støvler, Kaligæa, hvoraf navnlig Krigerne betjente sig. En af de grusomste og fletteste romerske Reisere fik Navnet Kaligula, fordi han i sin Ungdom bestandig havde holdt sig blandt Soldater og gaaet med Soldaterstøvler. Disse bestode af stærke Saaler og Overlæder og vare med Remme bundne om Benet.

Solea'en, der som oftest bleve kunstigt forarbejdet og passede godt til den kvindelige Fods siirlige Form, spillede undertiden en vigtig Rolle. Saaledes fortæller Sagnet om en Sko, der ligesom Askepots grønne Sko stiftede et Giftermaal. Rhodope, en udmærket smuk Thracierinde, blev i sin Ungdom bortført af Sørøvere og solgt som Slavinde. Hendes Herre, en riig Egypter, fandt Behag i hende og skjænkede hende sin Frihed. En Dag vilde hun tage sig et Bad, for at forfriske sig i den glødende Hede. Hun kastede sit Overtøj, tog Skoene af og sprang i Floden. Da skød en Orn ned, tog en af Skoene — Himlen maa vide, hvad Tanke den havde dermed — og fløj bort med den. Samme Dag sad Psammeticus, Egyptens Konge, med sit Riges Store paa Torvepladsen i Memphis, affagde Domme og deelte Ret og Skjæl mellem sine Undersaatter. Da han nu, overveieende et vanskeligt Tilfælde, lænede sig tilbage i sin Dommerstol og tankefuld saae op til den klare Himmel, der hvælvede sig over Egyptens Land, fik han Die paa et mørkt Punkt, der i vide Kredse bevægede sig over hans Hoved og sænkede sig dybere og dybere. Snart saae han at det var

en mægtig Fugl, Ornen, Luftens Konge. Svævende tæt over Psammetich lod den en lille Gjenstand falde og fløj hurtigt bort.

Rhodopes Sko var faldet i Skjødets paa Kongen og vakte hans Beundring. Dens Form var saa nydelig at man derfor kunde slutte til Foden, og han brændte af Begjærlighed efter at lære den Kvinde at kjende, som havde baaret den. Der blev udsendt Bud til alle Kanter, for at opspørge den Jomfru, der havde mistet sin Sko paa en saa vidunderlig Maade. Endelig lyffedes det at finde hende. Hun blev ført til Memphis og bragt for Kongen. Psammetich betragtede hende med Forbauselse; den lille, yndigt formede Fod svarede til det Øvrige, og Skjønhedens Trylleri overvældede ham. Han tilbød hende sin Haand og ophsiede hende til Dronning over sit mægtige Rige. Saaledes var Skoen Anledning til, at Kronen blev sat paa en Slavindes Hoved.

En ikke mindre eiendommelig Tildragelse fortælles som Oprindelsen til en særdeles tyfsaalet Jodbelslædning. Mændene i en lille græsk Stad — saaledes fortæller Traditionen — vare alt i længere Tid misforngiede med deres Hustruer, fordi de streifede om paa Gaderne og fandt mere Behag i at sladdre end i at sørge for Huusholdningen. Formaninger, Trudsler, ja selv skarpe Trettejættelser havde ikke frugtet Noget, Konerne vare ikke til at formaae at blive hjemme i deres Huus og Døttrene fulgte Exemplet. Saa fandt et snildt Hoved paa et Middel. „Jeg har et Forslag at gjøre,“ sagde han i en offentlig Forsamling, som Mændene afholdt paa Torvet. „Vi ville sørge for, at vore Hustruer og Døttre kun komme til at gaae med svære tyfsaaledede Sandaler; saa lade de nok være at løbe saameget omkring,

og ere nøbte til at blive hjemme og passe deres Huus og Børn."

Der blev rigtignok indvøndt herimod, at det vilde holde haardt at faae Kvinderne til at bære dette Fodtøi; men han svarede: „Naar vi fortælle dem, at det kun skeer, for at de, som rage saa høit over os i aandelig Henseende, men ikke naae os i legemlig Høide, derved ville blive ligesaa anseelige som vi, vil det ikke være vanskeligt at lokke dem i Fælden." Nu blev Forslaget antaget med almindeligt Bifald og endnu samme Dag bragt til Udførelse. Som Taleren havde forudsagt viste Kvinderne sig af nævnte Grund slet ikke utilbøielige til at bære de tykfaalede Sko, for paa den Maade at blive ligesaa høie som Mændene; men desuagtet gif deres Snedighed af med Seiren. De lode nemlig de nævnte Sandaler forfærdige af Rorf, som i Lethed søger sin Mage, og kunde nu ligesaa godt som tidligere løbe om i Gaderne. Hvorvidt Mændene fandt sig i, at deres Forventning saaledes var slaaet feil, derom melder Historien Intet; derimod veed man, at disse tykfaalede Sko bleve benyttede i de græske Sørgepil til at give Skuepillerne en overnaturlig Høide, og at de bleve bekjendte og berømte under Navnet „Rothurn".

En lavere Art Fodbeklædning, kaldtes Soccus, blev baaren ved Grækernes Dandse og Lytspil. Paa denne Maade var der forskjelligt Fodtøi til Fremstillingen af de forskjellige Arter af Skuepil. Men om deres Børn kunde man ikke sige naar de havde traadt deres Børneskoe, thi de lode dem gaa barfodede indtil de vare blevne Borne, og fandt dem da først værdige til at bære Sandaler som et Tegn paa Modenhed.

I mange Aar undergif Fodtøiet ikke nogen synderlig

Forandring, først i Middelalderen optraadte det i forskjellige eiendommelige og sælsomme Former. I det niende og tiende Aarhundrede, da Sandalen var veget Pladsen for den virkelige Sko med Overlæder, blev dette Fodtøj ofte forskæddiget af kostbare Stoffer og endog prydede med Perler og Edelstene; dog var Formen simpel og passende for Foden, ja Karl den Store skal endog have haft Halvstøvler af rødt Læder, hvori enhver Taa havde sit eget dertil indrettede Rum.

I det ellefte Aarhundrede faldt Grev Fulko af Anjou paa den Ide, at bære store Snabler i Spidsen paa sine Sko. Nævnte Greve, der maa have været temmelig forsængelig, havde nemlig vanskabte Fødder og vilde gjerne skjule dem. Han lod derfor sit Fodtøj forsyne med lange opad frummede Spidser og blev saaledes Opfinderen af Snabelskoene, ogsaa kaldte à la poulaine. Mange af hans Samtidige, skjøndt deres Fødder vare upaaklagelige, fulgte Exemplet, snart fandt den besynderlige Form Udbredelse i videre Kredse og blev forplantet til næsten alle andre Lande. Ifølge nogle Beretninger skal Gotfred Plantagenet, Fulkos Søn, og efter andre Henrik den Anden af England, Fulkos Sønnesøn, have været den egentlige Opfinder af Snabelskoene.

Dog blev det ikke ved den oprindelige Spids; jo rigere Folk vare, desto større bleve Snablerne paa deres Sko og endelig naaede de i det tolvte Aarhundrede en Længde af to Fod. For at drive det Latterlige heri til det Yderste og ligesom for at vise, hvor barnagtig Mennesket kan blive i sin Forsængelighed og Lyst til at efterabe Andre, forskæddigede man Saalerne paa disse Sko eller Halvstøvler, naar det kom an paa at vise sig rigtig elegant, af ganske blødt Læder og

befæstede, for at kunne gaae raft dermed, Rjæder af Sølv eller Guld ved den yderste Snabelspids, traf den derpaa opad og heftede den fast til Rnæet. Man pleiede ogsaa at anbringe Bjælder ved Snablerne, og Overtøiet paa Skoene var af glimrende broget Tøi. Tilslidst blev Overdrivelsen saa stor, at Regeringerne fandt sig foranlediget til at udstede Forbud imod Snablernes overvættes Størrelse. I Frankrig gaves Love, der ngie bestemte, hvor lange Snablerne maatte være for de forskjellige Stænder. Da de Riger og Fornemmere havde Tilladelse til at bære længere Snabler end de Rngere, sattes der naturligviis stor Priis paa at bære stort Fodtøi og deraf kom Ordsproget: „Han lever paa en stor Fod“.

At denne Fodbeklædning, der hindrede Gangen betydeligt, var meget ubefvem, er let at forstaae. Dog blev en Ridder ved Navn Rheinach frelst derved. Det var i Slaget ved Sempach. De stolte Østerrigere stode overfor Schweizerne, der modigt søgte at forsvare deres Frihed mod den mægtige Fjende. Da den bjergfulde Egn hindrede Rytternes Bevægelse befalede Hertug Leopold, at de skulde stige af Hestene. Men nu indtraadte der en uventet Banskelighed, idet Snabelskoene hæmmede i Løbet. Dog, hurtigt droge Ridderne Sværdet, Tusinder af Snabler bleve afhuggede, og nu styrtede Østerrigerne ind paa Schweizerne. Men Arnold Winkelrieds Heltedaad forskaffede Schweizerne Seiren og Østerrigerne lede et afgjort Nederlag. Kun Faa undkom og blandt disse Ridder Rheinach; han havde ligesom de Andre afhugget Snablen, men der gif tillige et Par Tær i Løbet. Piint af Smerte steg han atter tilhest og forinden Slaget var endt var han draget til sit Hjem.

Imidlertid holdt denne vanvittige Mode, trods alle Love

og trods Bræsternes Dadel fra Prædikestolen, sig til det 15de Aarhundrede. I den Touren kom til de saakaldte Andenæb var det endog Skik at bære dobbeltfarvede Skoe og lignende Beenklæder, og det saaledes, at den venstre Fod havde samme Farve som det høire Burebeen, og omvendt det venstre Been som den høire Fod. Var altsaa den høire Sko rød og det høire Burebeen grønt, saa prangede det venstre Burebeen i Gaabets Grønt, medens den venstre Fod bar Kjærlighedens Farve.

Da kom det 16de Aarhundrede og Snablerne havde op-
hørt at leve; men nu kom Modsatningen: Bjørnekloen, Dre-
mulen eller Andenæbet. Epidjerne vare totalt affsaffede, i
deres Sted endte den nye Fodbeklædning i en bred, næsten
uformelig Snude, der tog sig ud som en Klump. Dog
holdt Bjørnekloen sig kun hos de saakaldte lavere Stænder.
De Fornemmere brugte de saakaldte sønderkaarne Skoe, der
stemte overeens med Datidens Klædedragt. Man bar nem-
lig Bams og Beenklæder med Puffer, hvor Underfoderet
traadte frem gennem Slidser i Overtøjet, og ved Ærmernes
og Beenklædernes uhyre Bidde snart vakte saa stor For-
argelse, at der fra Prædikestolene blev tordnet løs mod dette
Uvæsen. Som den øvrige Klædedragt bleve nu ogsaa Skoene
forfærdigede med Slidser, hvoraf Undertøjet stak frem i
Puffer.

Denne Mode holdt sig til stor Uergrelse for Modstanderne
længe i Vælten og forsvandt først igjen i det næste Aar-
hundrede, hvor Bludderbuxer og Busærmer efterhaanden
tabte sig. Støvler og simple Skoe bleve nu brugelige, især
de Førstnævnte, bekendte under Navnet „Wallensteinere“
eller „svenske Støvler“. Disse vare særegne for Krigerne
og Adelen, medens Borger og Bønder alt i længere Tid

kun havde baaret Skoe. Denne Bondeſko spillede i Aaret 1502 en ſtor Rolle. Da dengang Bondekrigen udbrød, blev den valgt ſom Kjendetegn. Nogle af Bondehæren førte endog en Sko, bunden til en Stang, ſom Jane med ſig, Andre havde et blaat og hvidt Banner med et Crucifix i Midten, paa den ene Side en Sko og paa den anden en knælende Bonde, over hvilken der ſtod de Ord: „Kun Guds Retfærdighed.“ Støvlerne, hvis vidt fra Benet udstaaende Skafter vare kantede med Knipling, vare derimod en væſentlige Beſtanddeel af Frondeurnes Dragt i Ludvig den Tjortendes første Tider.

Den ſidſte beſynderlige Mode vare de høihælede Skoe, der i Frankrig kaldtes Patins. Diſſe Skoe havde meget høie Hæle, der gik ned til i en Spids og vare fordetmeste af rød Farve. De vare meget ubekvemme og mere indrettede til Fald end til Gang, hvilket næſten ogsaa er Tilfældet nu med Damernes høihælede Støvler. Kong Guſtav den Tredie af Sverrig pleiede at bære høie røde Hæle, hvorpaa han dreiede ſig omkring naar han var ved godt Humeur.

Nutidens Fodbeklædning har i det Hele en ſimpel og ret paſſende Form, om der vel kan indvendes derimod, at den til Skade for Foden undertiden er vel ſnæver og ſtram. De høihælede Støvler, ſom mange Damer bruge, ſynes iſær at være fordærlige i flere Henſeender foruden den alt nævnte. Endnu hører kun Kineſernes Sko til Nutidens Mærkværdigheder; ſom bekiendt indtvinges Børnenes Fødder i det mindſt mulige Rum, for at Tærne kunne høies ind under Fodſaalen og Foden derved ſtandses i ſin Væxt.

Skikke og Forlystelsen

hos den danske Almue.

Det Allermeste af de Skikke og folkelige Vystigheder, som hidtil have givet Almuens Liv paa Landet et bestemt og særegent Præg, er nu forsvundet ved den Forandring i Sæderne, som Tiden har ført med sig. De nyere og friere Ideer have nærmere de forskjellige Samfundsklasser til hinanden, og den Forskjel mellem Borger og Bonde, der hidtil bestod i Sæder, Leveskik og andre Forhold, og som viste sig ikke blot i Klædebragt, men ogsaa i Væsen og, hvad der endnu var mere fremtrædende, tillige i Dannelse, er paa ret god Veie til at ophøre navnlig i de Egne, hvor Kjøbstad og Landsfogne afveirle med hinanden. At tillige den lettere Forbindelse ved Hjælp af Jernveie og Dampskibe, den bedre Skoleunderviisning og tillige den større Velstand hos Bondebefolkningen, som sætter den istand til at forskaffe sig visse Behageligheder i Hjemmet, som Bonden tidligere maatte savne og heller ikke brød sig videre om, men som han nu ved en større Dannelse og ved Exemplets Magt har faaet Smag paa, at Alt dette ikke lidet har bidraget til denne Forandring, behøver ikke nærmere at paa-vises. Men i denne Udværning af Klasseforskjellen ligger ogsaa Aarsagen til, at det Karakteristiske ved Almuelivet for en Deel forsvinder, og navnlig gjælder det, som anført, om de Skikke og folkelige Vystigheder, hvori en væsentlig Deel af dette Karakteristiske bestaaer. I en vis Henseende

kan dette ikke Andet end beklages. Ved flere af disse Skiffe og Lystigheder var der noget ret Naivt og Smukt, som tiltalte Følelsen og desuden bidrog til at knytte Samlivet fastere. Biskop havde nogle af dem ogsaa deres Brangsider; flere af Skiffene hvilede ogsaa paa Overtro, og Folkeforlystelserne skeiede undertiden ud til Sviir og anden Daarlighed. Men Glæde og Adspredelser høre dog med til Livets Kryderi, især naar dette, som Bondens, iøvrigt er fuldt af Slid og Arbeide; det kommer kun an paa at give Adspredelserne et mere forædlet Præg, men ellers at bevare det Skjønne og Gode, der endnu er tilbage af Fædrenes Sæder og Skikke. Og at der er Adskilligt Skjönt og Godt deri, vil fremgaae af efterfølgende Skildringer, hvori vi ville søge at samle de forskjellige Træk af Almuelivet i nævnte Retning, ikke blot til Underholdning for vore Læsere, men ogsaa for at fastholde hvad der med Sandhed kan henføres til vort nationale Livs gamle Minder.

I.

Dandalmuens Bryllupper hørte til de Festligheder, som altid bleve, navnlig hos de mere Velhavende, fejrede med største Overdaadighed, og hvortil der endnu enkelte Steder er knyttet særegne Skikke fra gammel Tid. Nogle Dage forinden et ungt Par skulde giftes blev der af Brudens Forældre udvalgt nogle Bønderkarle til „Skaffere“. Disse havde forskellige Bestillinger. For det Første skulde de gaae eller kjøre omkring og indbyde Gjæsterne fjernt og nær, og dernæst skulde de føre Brudetoget og gaae tilhaande ved Bryllupsgildet. Til Indbydelsen havde de en bestemt Formular, omtrent saalydende:

„God Dag! Da jeg skal hilse fra den hæderlige vel-

agtede N. N., og ligeledes fra den hæderlige velagtede Pige N. N. om De vil være saa god at komme til deres Bryllup den og den Dag, tage tilstafte med hvad Huset formaaer og pryde deres Brudeffare og følge med til Guds Huus for at høre en christelig Brudevielse osv."

Det var et ikke ringe Arbeide at bringe denne Indbydelse, thi ikke blot de allerfleste af Landsbyens Indvaanere, Mænd og Kvinder, men ogsaa mange Folk udenfor samme skulde være med til Brylluppet. Det var ikke sjældent at Bryllupsgjæsternes Antal var over et Par Hundrede og da Brudehuset næsten aldrig kunde rumme saa mange, stod Gildet i en dertil indrettet Lade. Da Gildet altid varede tre Dage, kan man tænke sig den Mængde Mad og Drikke, der gik med. Maden bestod i Reglen af Risengrød, Kjødspiser og Kager og der manglede ikke paa hjemmebrygget Æl, Mjød og Brændeviin, kun i den nyere Tid bydes der ogsaa Viin omkring. Men aldrig maatte Punschen savnes, den blev som oftest tillavet i store Kar og saaledes sat paa Bordet. Imidlertid kostede disse Gilder ikke Brudens Forældre eller Brudeparret selv — hvis dette bekostede Brylluppet —, saa meget, som man skulde troe, thi i Reglen bidrog Gjæsterne selv dertil ved at sende Høns, Gæs, Sviner o. dsl., og naar Brudeparrets Vilkaar ikke vare de bedste, undlod Skafferne ikke ved Indbydelsen at tilføie en Opfordring om „at sende Lidt“. I ældre Tider blev der endog baaret Rug, Hvedemeel og Malt til Bryllupsgilderne, hvoraf der kom det Ordsprog om en Ting, der er daarlig: „Er det Malt at bære til Gilde?" Brud og Brudgom vare naturligviis isørte deres bedste og smukkeste Klæder efter Egnens Brug. Paa nogle Steder var det Skik, at Bruden naar hun ikke var Enke, bar paa Hovedet et Smykke af

Blomster og Baand i Form af en Krone. Det tilhørte imidlertid ikke hende selv, men i ældre Tid blev det laant fra Amtstuen og da dette ophørte blev det leiet hos Byens Gjordemoder. Forinden Toget begav sig til Kirken bleve Gæsterne beværtede med Kaffe, Brændevin og Smørrebrød. Toget var ordnet paa den Maade, at Skafferne gik i Spidsen med Stave med flagrende Baand i Hænderne, derefter kom Forældrene, saa Brudeparret og Forloverne, derefter Brudepigerne og saa det øvrige Følge.

Efter Vielsen vendte man tilbage til Brudehuset eller det Sted, hvor Gildet skulde holdes. Dette blev aabnet med et af en af Skafferne fremsagt Riim, hvorefter der var et bestemt til enhver af de tre Dage. Den første Dag lød et af disse Riim saaledes:

„De kjære Gæster Een og hver
Som her idag forsamlet er'
Til dette Bryllupsgilde,
Af Brudehusets Folk ved mig,
Erbødigt, skyldigt, hjertelig
Betaktes, for de vilde:
Først Brudeparret følge frem
Til Herrens Huus og der med dem
Oprigtigt bedet haver;
Dernæst fordi de taget har
Tilskaffe, med hvad man frembar
Af Herrens gode Gaver. —
Nu bedes Alle, at de vill'
Fornøje sig med Dands og Epil,
Og blive her tilstede
Saalænge som de har Behag;
Ja, og i Morgen som idag,
Hver søge vil sit Sæde.
Saa kan de vente sig igjen,
Det samme Skjæl af hver en Ven,
Som dette Huus paarærer,

Ja og til anden Tjeneste,
 Vil lade sig velvillig see
 Med Alt, hvad dem tilhører. —
 For dette Steds ærværdig Præst,
 Og Degnen med, til hver en Gæst,
 Samt Brud og Brudgomme begge
 Jeg nu for deres Offer, de
 I Kirken have ladet see,
 Vi herved Tak aflægge;
 Men findes Noget heriblandt,
 Som sig i Kirken ei indfandt,
 Men findes dog til Gilde,
 Ham faae vi vel af Kjærlighed,
 For denne Gang undskyldte med,
 At han vel kom forsilde. —
 Til Slutning for vort Brudepar,
 Som sig idag forenet har,
 Et Dulle vi opsende:
 „Gid Buggen maa,
 For Sengen staae,
 For Aaret gaaer tilende.“
 Det ønskes nu af hver en Gæst,
 Som sidder her tilsammen,
 Det samme ønsker og vor Præst,
 Og Degnen siger „Amen“.

Til den anden Dag brugtes følgende Rim:

Med Velbehag, i Vennelag
 Vi sadde her saa glade,
 Og spiste Mad af fulde Fad,
 Saalænge som vi gade.
 Nu Bærten ta'er i sit Forvar,
 Det, som vi ei fortær'de,
 At han igjen kan hver en Ben,
 Imorgen dog beværte.
 Naar Klok er ni (Nu hører I!)
 Saa skal jeg Eder bede,
 At Een og hver vil atter her
 Optage Plads og Sæde,

Saa vil derfor vort Brudepar
 Sig høist forpligtet mene,
 Til villigen Enhver igjen
 Ved Leilighed at tjene.

Og endelig lød Rimet til det sidste Gildelag saaledes:

Med største Velbehag og Glæde
 Saae Værtten Gæsterne tilstede
 Ved Bordet atter her idag,
 Hvis Nogen Maden har forgjættet,
 Og ei sig selv til Rødtørst mættet,
 Saa bliver det hans egen Sag.
 Til Morgen tør jeg Ingen bede,
 Thi saa fik jeg jo Værtens Brede,
 Om det ei skulde være saa.
 Thi vil det Raad jeg Eder give,
 At I imorgen hjemme blive,
 Naar I ei anden Ordre faae.

Ved Bordet gif det som oftest lystigt til, der blev sun-
 gen Viser og udbragt Staalet, og paa Drifkevarer blev der
 ikke sparet. Det hørte ikke til Sjeldenhederne, at mangen
 en Gæst fik en dygtig Ruus, og det kunde ogsaa hændes at
 der opstod Stridigheder, som undertiden i ældre Tider ud-
 artede til blodige Slagsmaal. Om Aftenen var der Dands,
 hvortil der den første Gildaaften knyttede sig en særegen
 Stik. Ved Dandsens Begyndelse toge Pigerne Bruden
 imellem sig. Konerne, der ikke deeltog i Dansen, søgte at
 faae Bruden bort fra Pigerne, hvilket da altid maatte lykkes
 efter nogen Kamp. Derpaa blev Bruden ført ind i et andet
 Bærelse, Brudekronen taget af hende og der paasattes hende
 en Konehue af et eget Snit. Naar dette var skeet, stillede
 Brudgommen sig ved Døren, og han maatte da passe paa
 at faae fat i Bruden, naar hun kom ud, for at give hende
 et Kys under Konehuen, hvilket ansaaes som et godt For-

varfel. Dandsen varede til langt ud paa Natten. Driftgildet fortsattes tillige, og de Eldre fik sig ogsaa et Slag Kort. Saaledes gik det, som sagt, tre Dage i Ræk, dog pleiede rigtignok den sidste Dag Gjæsternes Antal at være betydeligt formindsket.

Følge Pastor Paludans Beskrivelse af Møen havde Møenboerne en Skif, der fortjener at nævnes. Naar fattige Folk havde haft Bryllup, førte Brudgommen, ledsaget af en Anden, allevegte omkring paa Landet og bad om Sædekorn. Enhver Bonde pleiede da at give fra $\frac{1}{4}$ til 1 Skp. Rug, Byg, Malt eller Urter, undertiden kun fiint Brød. En saadan omreisende Egtemand kunde undertiden bringe 10 à 12 Tdr. forskjellige Kornvarer hjem, en betydelig Hjælp til at begynde en Huusholdning eller et Jordbrug med, men en ikke ubetydelig aarlig Udgift for Jordbrugerne, naar de, som det vistnok skete, oftere bleve anmodede om denne Tribut. At de næsten altid efterkom disse Anmodninger er et smukt Beviis paa Beldædighed.

II.

Bed Barselgilder var der ogsaa Traftering, dog langt fra saa betydelig som ved Bryllupper. Paa nogle Steder var det en Skif, at saasnart Barnet var kommet til Verden, blev der sendt Bud om til de nærmeste Familier, for at underrette dem om Fødslen og indbyde Konerne til Kaffe. Det var deres Pligt at indfinde sig pøbelklædt enten det var Dag eller Nat, for at lykønske Barselkonen og lade sig beværte med Kaffe, Thee, Smørrebrød, Vin dsl. Nogle Steder i Jylland bragte de Besøgende Gaver, En havde Kaffe med sig, en Anden Fløde, en Tredie Sigtebrød, en Fjerde Barselgrød. Der førtes da en lignende Fadderfladder

som den, man faaer faa ypperlige Prøver paa i Holbergs „Barfjeltstue“. I ældre Tid vare forskjellige overtroiske Skikke i Brug ved Barnefødsler. Man frngtede for at Barnet, forinden det var døbt, skulde blive forbyttet af de Underjordiske og for at forhindre dette blev der skrevet Kors i hver en Krog og lagt Staal og Psalmehog ved Barnet. Det blev ogsaa signet og maalet, for at holde Sygdomme og alskens Ufærd borte. Denne Overtro deelttes af Kjøbstedsfolk. I Holbergs „Barfjeltstue“ skal Anne Signefjærling have 4 Mark i Betaling for at have „maalet“ Barnet for Moersot eller Modsoth, en Art Tæring. Der blev strøet Hørstrø udenfor Sengen, for at holde de onde Aander borte fra Barfjeltkvinden. Mod disse overtroiske Skikke udkom der til forskjellige Tider Love, men desuagtet holdt de sig endnu paa flere Steder til ind i dette Aarhundrede.

I Reglen blev Barnet døbt i Kirken 8 Dage efter Fødselen. Ved den Leilighed holdtes der et Fadderagilde, hvortil Fadderne, deres Egtesæller og Børn vare indbudne. Naar der kom Folk, for at see til Barfjeltkvinden, saae Gjordemoderen sit Snit til at præsentere Barnet, og der blev da næsten altid stuet et Par Skilling til hende. Imidlertid maatte Barfjeltkvinden holde Sengen i lang Tid, undertiden hele syv Uger som det var Skik næsten overalt i Jylland. Paa Værp maatte Manden være tilstede i en bestemt Paaklædning: en Kalemantes Kasseking, hvid Nathue, røde Løfler og en lang Kridtpibe i Munden. Paa denne Ø var det ogsaa i Brug, at naar Barfjeltkvinden holdt sin Kirkegang, lod hun alle Koner af sin Familie anmode om at følge hende til Kirken. De mødte da Søndag Morgen i hendes Huus, bleve godt trakterede og fik hver 6 Kommensfringler med iommen.

III.

Endnu til vore Dage udfoldes der ved Begravelser en stor Overdaadighed hos Bondebefolkningen. Her er det Pligt for Alle, som have kjendt den Afdøde eller hans Familie, at indfinde sig frivilligt til Jordefærden. Forinden og efter denne bevæertes Gjæsterne rundeligt med Spise- og Drikkevarer næsten som ved et Bryllup og disse Begravelsesgilder vare endnu undertiden flere Dage. Det hører ikke til Sjældenhederne, at en slig Begravelse koster en velstaaende Mand 2 til 300 Rdl.

Af de forskjellige Skikke og Ceremonier, som i ældre Tid og tildeels endnu iagttages ved Begravelser, skal her anføres nogle af de meest karakteristiske.

Naar et Menneske var dødt, bleve Vinene trykkede til, der lagdes en Skilling paa hvert Dielaag, en Psalmebog under Hagen og undertiden gaves der den Døde en Citron i Haanden. Nogen Tid efter blev Liget klædt, hvilket blev besørget af Gjordemoderen, og derpaa lagt i Kisten, som blev staaende aaben og hensat paa en Forhøining, omgivet af Lys, der brændte hver Nat indtil Begravelsen skete. Der holdtes da de saakaldte Vaagestuer, idet Nabokonerne toge Plads om Liget og bleve beværtede med Kaffe eller Viin og Kage, medens Mændene samlede i et Bærelse ved Siden og fik Smørrebrød, Brændeviin og Al. Ved Jordefærden, der sjelden fandt Sted før efter sex til otte Dages Forløb, blev Kisten baaren til Kirken skifteviis af Følget, om Veien var nok saa lang. Naar Jordefæstelsen var sket, vendte man tilbage til Sørgehuset. Her stillede den Afdødes Familie sig i en Række udenfor Huset for at modtage Haandtryk af Enhver. Der blev nu spist varm Mad til Middag, Suppe eller Grød, Rjødspiser og Kager, og da der sjældent var Rum nok til

Alle paa eengang, gjorde Gjæsterne efterhaanden Blads for hinanden naar Appetiten var fyldestgjort. Atter om Aftenen var der Traktering med kolde Spiser og Punsch, og da blev der ikke sjældent spillet Kort.

I et følgende Hefte skulle Folkeforlystelserne blive omtalte.

James Watt,

Dampmaskinens Opfinder.

Skilbringen af en Mands Liv, som ved Geni og og skabende Kraft som kun faa Andre har bragt mægtige Naturkræfter i Menneskets Tjeneste, maa være af Interesse for Enhver. Ingen er istand til at maale Omfanget af det Omsving, som Watts Opfindelser har fremkaldt i Industrien, Handelen og i Verdens-Samfærsefen. Han blev født den 19de Januar 1736 i Byen Greenock i Skotland, var i sin Barndom svagelig af Helbred og indgjød derfor sine Forældre stor Bekymring. Derved blev han forhindret fra at deeltage i sine Jevnaldrendes Lege og Legemsøvelser. En Samtidig, der kjendte James fra hans tidligste Barndom, fortæller, at han var svag og sngelig, og tilføjer: „Da James var 6 Aar gammel, kom engang en ældre Herre i Besøg hos hans Forældre og da han saae James med et Stykke Sortfridt i Haanden bøiet over en Marmorplade ved Kaminen, sagde han til Faderen; „Kjære Hr. Watt, De skulde sætte Drengen i Skole, det er ikke rigtigt at han spiller sin Tid med Narrestreger.“ — „Før-

end De dømmer," svarede Faderen, „skulde De dog først see ret til, hvad Drengen har for." Og nu bemærkede den Fremmede til sin Forbauselse, at Barnet havde tegnet matematiske Linier og Cirkler paa Marmorpladen og var ifærd med at udtrykke Resultatet af sin Beregning i Bogstaver og Tal. Han gjorde nu Drengen forskellige Spørgsmaal og hans Forundring steg til det Høieste ved de ligesaa hurtige som forstandige og rigtige Svar, han gav. „Jeg beder Dem om Forladelse, Hr. Watt," sagde den Fremmede tilsidst, jeg indseer nu, at Drengen ikke er forsømt, det er i Sandhed et overordentligt Barn."

Alt tidlig udmærkede James Watt sig ved sit behjertede og bestemte Væsen, sin fortræffelige Huskommelse og sin strenge Sandhedskjærlighed; han kunde nok være noget egenfindig og vranten, men altid var han oprigtig. Han tilstod aabent de Feil, han havde gjort sig skyldig i, og var der engang Strid mellem ham og de Dreng, han omgiffes med, pleiede Faderen altid at sige: „Lad James fortælle mig, hvad Nar-sagen er, han siger mig altid Sandheden."

Hans Moder gav ham den første Underviisning i Læsning, Faderen lærte ham at skrive og regne. Paa Grund af hans svage Helbred var hans Skolegang temmelig uregelmæssig, men hans Forældre, der nærede store Forhaabninger om hans Evner, sørgede for, at han fandt Sysselsættelse hjemme og at hans Værdom ikke blev forsømt. Hans Fader forærede ham blandt Andet noget smaat Tømmerværktsi, og det var et prægtigt Tidsfordriv for Drengen, at skille de smaa Instrumenter ad, sætte dem sammen og opfinde et eller andet nyt Legetsi.

James var endnu ikke fjorten Aar gammel, da hans Moder engang tog ham med paa et Besøg hos en Veninde

i Glasgow. Her blev han i nogen Tid. Da Mrs. Watt, som imidlertid var reist hjem til Greenock, atter kom til Glasgow efter et Par Ugers Forløb, sagde Veninden til hende: „Hør, Du maa tage James med Dig, det er mig reent umuligt at udholde den Spænding, hvori han sætter mig. Jeg kan næsten ikke mere sove. Hver Aften inden Kl. slaaer ti og vi skulle gaae tilsæns, har han indviklet mig i en Samtale, og det er saa interessant hvad han har at fortælle, at hele Familien ikke kan blive træt af at høre paa ham.“

En Aften sad han med sin Tante, Mrs. Muirheid, ved Theebordet. Hun sagde: „James Watt, jeg har, saa sandt jeg lever, aldrig seet en saa doven Arabat som Du. Tag dog en Bog og gjør noget Nyttigt. I en heel Time har Du ikke sagt et eneste Ord, men kun taget Vaaget fra Theekjedlen og sat det paa igjen. Saa holder Du snart en Kop, snart en Theeskee over Dampen, betragter, hvorledes denne kommer ud af Tuden og opfanger de Draaber varmt Vand, hvori Dampen forvandler sig. Skammer Du Dig ikke ved saaledes at øde din Tid?“

Og hvad var nu det, der saaledes sysselsatte James Watts Tanter? Det var Vanddampens Fortætning (Condensation).

Naar hans Helbred tillod det, var hans Aand stadig sysselsat, og ikke blot med een Ting, men med mange forskjellige. Videnskaber, Sprog, Literatur, Alt forstod han at sætte sig ind i uden synderlig Anstrængelse. Saalænge han var hjemme beskæftigede han sig med forskjellige kemiske Experimenter, og disse gjentog han saa ofte indtil han ved egen Jagttagelse havde overbeviist sig om deres Rigtighed. Han

havde ogsaa konstrueret en lille Elektriseermaskine, med hvis pludselige Slag han undertiden forfrækkede sine unge Venner.

Sin første Ungdomstid tilbragte han i Greenock; fra sit fjortende Aar var han ofte i Glasgow hos sin Onkel Muirheid og beskæftigede sig meget med Kemi og Anatomi. Det sidstnævnte Studium saavel som Lægevidenskaben tiltalte ham meget; engang bragte han Hovedet af et Barn, der var død af en ualmindelig Sygdom, hjem med sig. I hele sit Liv dyrkede han Lægevidenskaben nærmest for at kunne behandle sig selv, sin Familie og sine Venner naar de feilede Noget. Han fortalte ogsaa sin Søn, at han vilde være bleven Læge, dersom han havde kunnet udholde Synet af de Syges Lidelser.

I Muirheids Huus fandt han godt Selskab og Leilighed til at knytte venskabelig Forbindelser med flere dannede unge Mænd. Disse kom ofte sammen om Aftenen til gjensidig Underholdning og Belæring, og de anerkjendte og satte saameget mere Priis paa Watts udmærkede Begavelse som han var venlig og fordringsløs i hele sit Væsen. De agtede ham for hans strenge Retskaffenhed og medens de elskede ham for hans varme Følelse, nærrede de ogsaa en vis Respekt for ham, fordi han ikke taalte Narrestreger og temmelig skarpt revsede disse.

Som en ivrig Jagttager forstod han at drage Nytte af de smaa Udflugter, der bleve foretagne. Dog indskrænkede han sig ikke til Botanik og Mineralogi for at forøge sine Kunnskaber, han holdt ogsaa af at tale med fattige Folk og besøge deres Hytter, for at lære deres Sæder at kjende og høre deres Sagn og Folkeviser.

Et lille udvalgt Selskab satte han stor Priis paa og han havde en mærkværdig Gave til at underholde og fortælle.

Kun sjældent stod han tidlig op, men han lærte i Dagens fag Timer mere end almindelige Hoveder i mange Dage. Han læste alle de Bøger, han kunde faae fat paa. Da en Ven engang meente, at han skulde være strengere i sit Valg, gav han til Svar: „Jeg har aldrig endnu læst nogen Bog og aldrig endnu passieret med noget Menneſte, uden at jeg har lært Noget eller forſkaffet mig et fornøieligt Dø=blif.“ Han kunde være ualmindelig flittig og atter var der Tider, da han idetmindſte tilsyneladende ikke beſtilte det Mindſte. Ikke ſjældent syntes han noget adſpredt. Naturſkønheder tiltalte ham i høieſte Grad, og det var ham en ſand Glæde at gjenneſtreife ſin Hjemſtavnſ vilde Dale og Kløfter og at forfølge Bjergſtrømmene til deres Kilder. Skjøndt beſteden og fordringsløs var han dog ſom andre ſtore Mænd ſig de høie Nandsgaver bevidſt, ſom Naturen havde forundt ham, og ikke uden en Jølelſe af Stolthed imødeſaae han den Fremtid, der ſkulde bringe ham Hæder og Ære.

Saalænge Watt endnu levede hos ſine Forældre i Gree=noch nød han Underviisning hos en Mand, der beſtyrede et Handels=Inſtitut. Rektoren ved Latinskolen i Greenock lærte ham Græſk og Latin, men ſom det lader til gjorde han ikke ſynderlige Fremſkridt i diſſe klaſſiſke Sprog. Med langt ſtørre Lyſt og et deſto bedre Reſultat ſtuderede han derimod Mathematik.

For den unge James var det en ſtor Adſpredelſe at fiſke i en Bæk, der løb bagved Faderens Huus, og at komme hjem med et rigt Dræt. I Huſet ſelv havde han en travl Virkſomhed for ſine Dine. Faderen var baade Fabri=kant og Kjøbmand. Der var ſtore Bærkſteder for Gjenſtande til Skibsbrug og Skibsbygning. Forfærdigellen af Maſter,

Rundholter, Spil, Aarer, Kompas, Seil, Touge, Taillereb gav den unge James god Leilighed til at gjøre sig fortrolig med Mekanikens første Grundsætninger. Snart lærte han med egen Haand at forfærdige forskjellige Gjenstande af Metal, Træ og andet Materiale. I en lille Smedie, der var indrettet til hans eget Brug, forfærdigede og udbedrede han allehaande Instrumenter.

Den første Kran i Greenock var bleven forfærdiget af James' Fader til et virginisk Skib, der var ladet med Tobak, og saavel af denne som af andre nyttige og sjældne Maskiner — deriblandt en Vrekasse — havde den unge Mekaniker gjort smaae, smukt forarbejdede Modeller, som han brugte til sine egne Experimenter. Endnu i sin høie Alder mindedes han de „Haandværkerhemmeligheder“, hvori han, arbeidende i Skjortærmer, var bleven indviet i Greenock af Tømmermændene. Saaledes raadede han i sit firfjendstyvende Aar en anseet Boghandler til at lade sine Bogkasser hvoile indvendig, og til Sir Henry Raeburn skrev han den 2den Marts 1816: „Siig til den Mand, som pakker ind for Dem, at han skal smøre sine Træsruer med Lysetælle, thi ikke blot for ham vil Tilskueringen gaae meget lettere, men ogsaa for dem, der skulle løsne Skrueene.“

James Watt bestemte sig nu til at blive Mekaniker og i sit 20de Aar, den 7de Juni 1755, begav han sig paa Veien til London, hvor han mod en Lørepeng af 20 Guineer fandt Optagelse i John Morgans Værksted. Dengang medtog Reisen fra Greenock til London 12 Dage, medens man nu ved Hjælp af Watts Opfindelse tilbagelægger denne Vej i ligesaa mange Timer.

Hos Morgan beskæftigede Watt sig i et Aar med at forfærdige mathematiske Instrumenter, navnlig Reflexionsfer-

tanter til Skibsbrug. Alt i August 1756 vendte han tilbage til Skotland, for at nedsætte sig i Glasgow. Det var meget nær ved, at de derværende Haandværkeres Laugsnid havde fordrevet ham derfra, dersom ikke Universitetets Bestyrelse havde blandet sig i Sagen og overdraget ham at forfærdige Instrumenter til akademisk Brug. Hans daværende Belyndere havde vist ikke nogen Anelse om det Talent, der slumrede hos den fordringsløse unge Mand. Men denne benyttede fortræffeligt enhver Leilighed til at udvide sine Kundskaber. Medens han om Dagen beskæftigede sig med mekaniske Arbejder, anvendte han en Deel af Natten til alvorlige Studier. Alt dengang vakte han Forbauselse hos de Studerende ved den Grundighed, hvormed han undersøgte og drøftede ethvert Spørgsmaal, der fremspød sig for ham, og aldrig forlod en Opgave uden at have løst den fuldstændig. Som et Exempel paa hans Evners og Studiers forskjellige Retning kan anføres, at han ogsaa dengang byggede et Orgel, som ved sin fortrinlige Mechanisme, men ogsaa ved sin gode Stemning erhvervede Kjenderes Bifald. Da Watt ikke havde noget musikalsk Gehør, havde han ved Stemningen betjent sig af de saakaldte Sværninger, en Methode, der først meget senere er bleven fuldt anerkjendt.

Vi skulle nu fortælle om Watts første System med Dampmaskinen. To Englændere, Newcomen og Cowley, den ene Knivsmed, den anden Glarmester i Dartmouth i Devonshire, havde i Aaret 1705 bygget den første Dampmaskine eller „Fyrmaskine“, som man dengang kaldte den, og som blev anvendt i Bjergværkerne til at udpumpe Vandet. Universitetet i Glasgow eiede Modellen til en saadan Maskine, men den kunde ikke ret bringes i Gang. Anderson, Professor i Physiken, overdrog derfor Watt i Aaret 1761

at reparere den. Det lykkedes ham ogsaa at forbedre Mø-
dellen i den Grad, at den kunde gjøre Tjeneste ved Ander-
sons physikaliske Foredrag. Men derved lod Watt det ikke
beroe. Han indsaar snart, at den Newcome'ske Maskine led
af den væsentlige Feil, at den brugte for megen Damp.
Da nemlig Dampens Fortætning skete i selve Cylindren, saa
blev denne hver Gang affjølet med det Samme, og en an-
seelig Deel af den paany indtrædende Damp maatte ude-
luffende anvendes til igjen at opparme Cylindren. Men
først tre til fire Aar efter de første Forsøg, i Foraaret 1765,
kom Watt paa den ligesaa rigtige som simple Tanke, at
lade Fortætningen udføre i et eget Apparat, Condensatoren,
som affjøles ved indsprøjet koldt Vand og fra hvilken en
Pumpe fjerner Luft og Vand. Watt havde imidlertid op-
givet sin Stilling i Glasgow, ægtet sit Spøksendebarn Miss
Miller og overtaget Anlægget af Kanalen fra Forth til Clyde;
senere overtog han i Skotland Udmaalingerne til den paa-
tænkte kaledoniske Kanal. Nedtrykt af Sorger, ydmyget ved
en Bestjæftigelse, der fortærede hans Kræfter og kun ud-
frævede ringe Begavelse, blev han meget mismodig og til-
sidst betagen af Livslede. Ikkedestomindre viste han de
smigrende og fordeelagtige Tilbud tilbage, som Reiserinde
Katharina af Rusland gjorde ham. Først i Aaret 1775
begyndte en lykkeligere Tid for James Watt. Han traadte
for en Tid af 25 Aar i Kompagni med Boulton, Eieren af
en stor Fabrik, og de Dampmaskiner, som begge leverede,
vare saa ypperligt konstruerede, at deres Forbrug af Brændsel
kun var en Fjerdedeel mod forhen. Disse Maskiner bleve
dengang kun anvendte i Bjergværker, navnlig i Cornwall, til
at oppumpe Vandet, og Opfinderne fik af Bjergværkseierne
Trediedelen af den sparede Brændsels Værdi som Præmie.

Alene fra et eneste Værk, Chace-Water, som brugte tre Maskiner, havde de en Indtægt af 19000 Rdlr. aarlig, saa at der ved Condensatoren sparede aarlig ikke mindre end 57000 Rdlr. i Kul.

Imidlertid beskæftigede Watt sig med yderligere at forbedre sin Maskine og efter nogle Aars Forløb traadte han frem med en „modificeret Maskine“, som han kaldte den. Ved denne var Cylinderen ogsaa luffet ovenfor og et ved en Stang befæstet Stempel gik lufftæt gennem Laaget paa Cylinderen. Virkningen af den atmosfæriske Luft var udeluffet ved denne Maskine, den var altsaa en virkelig Dampmaskine; ved Stempelets Nedgang trykkes Dampen ovenfra ned paa dette, medens den nederste Deel af Cylinderen stod i Forbindelse med Condensatoren. Var Stemplet kommet ned, saa bleve Cylinderens begge Dele fyldte med Vand og Stemplet ved en Modvægt skudt iveiret.

Som man seer virkede denne Maskine, ligesom den Newcome'ske, endnu kun enkelt, idet Dampen kun bevirkede Stempelets Nedgang. Men Watt blev ikke staaende derved; han udsandt en Maade, hvorpaa Stemplet kunde gaae regelmæssigt op og ned blot ved Hjælp af Damp. Til dette Formaal lod han Dampen sfisteviis strømme ind i den øverste og den nederste Deel af Cylinderen og satte hver Gang den anden Deel i Forbindelse med Condensatoren. Dermed var den dobbeltvirkende Maskine opfunden. Men ved denne kunde Forbindelsen mellem Stemplet og Pumpevingelen ikke mere skee ved en Kjedde, naar Stemplet ved at gaae op skulde bevæge Pumpevingelen. Der maatte saaledes opfindes en af faststaaende Dele bestaaende Ved-Forbindelse, som kunde holde Enden af Stempelstangen i en lige op- og nedgaaende, men Enden af Pumpevingelen i en roterende Bevægelse.

Watt løste Opgaven ved det bekjendte Parallelogram, som endnu findes ved alle Maskiner med Pumpesvingel. Watt foretog endnu flere Forandringer ved Dampmaskinen, som det vilde blive for vidtløftigt at omtale.

I Aaret 1800 traf Watt sig tilbage fra Forretningerne. Han havde nogle Aar efter sin første Hustrues Død giftet sig med Miss Mac Gregor, som først døde i 1832 i en høj Alder, efter at hun havde overlevet sin Ægtefælle og sine tre Børn, en Søn og to Døttre. Watt selv havde indtil sin høie Alder den sjældne Lykke at nyde Frugterne af sine Opfindelserne. Endnu i Aaret 1814 foretog han paa Dampskibet „Caledonia“ en Reise over Kanalen og paa Rhinen opad til Koblenz.

I Sommeren 1819 angrebes Watt af en tilsyneladende let Upasselighed; men han indsaar snart med from Hengivenhed at hans sidste Time var kommen. Roligt talte han med de Omstaaende om forskjellige Gjenstande, men især udtalte han sin Taknemmelighed til Staberens, der saa herligt havde velsignet hans Hænders Arbejde, forundt ham Ære og Rigdom og et langt Liv. Den 19de August 1819 døde han, 84 Aar gammel, i sin ældste Søns Arme i Heatfield, en Eiendom i Nærheden af Soho. Paa Kirkegaarden i Heatfield ligger han begravet og her blev der i 1827 reist et Mindesmærke for ham.

Maanen.

(Efter det Franske.)

Det er nu Fuldmaane, og dens blide Straaler skinne med Sølvlands mellem de store, ubevægelige Træer. Vor Drabant seer ned paa os, og hvad enten vi ville eller ei, ere vi nødte til at betragte den en Smule, ligesom vi adlyde det energiske Blik hos nogle Personer, som see stivt paa os og kalde os til sig. Hvorfra skriver dette behagelige og poetiske Lysstjær sig, som falder saa blidt i Diet og uvilkaarligt henseatter os i en drømmende Tilstand? Man veed nu fuldtvel, at Maanen ikke selv er et lysende Legeme. Som et paalideligt Speil gengiver den os de Straaler, som Solen laaner den. Dens Lys kommer først til os, efterat det er bleven brudt mod dens vulkanste Klipper og Fordybninger. Den lille Straale, som kom fra Solen, standsede først dernede, og derpaa træffer den Diets Net- hinde efter i nogle saa Sekunder at have gennemløbet Tusinder af Mil.

Ligesom Maanen giver os et Gjenskin af Solens Lys, saaledes sender Jorden til Gjengjæld det Lys, som den modtager fra Solen, tilbage til Maanen, og naar de to Himmellagemers Stilling egner sig dertil, kunne vi endog skjelne Virkningen deraf. Lysen fra Jorden kaster nemlig Gjenskin paa vor Drabant og vender derpaa endnu engang tilbage til os. Denne Fremtoning viser sig kort før og efter Ny- maane, naar man kun bemærker en svagt lysende af- eller tiltagende Maane. Seer man nøiere til, da skjelner man

en svag Lysning, som aftegner det formørkede Himmelleghemes Omrids og Grundflade. Denne neppe synlige Lysning er kjendt under Navn af „det aftegraa Lys“. I det Dieblif, da Maanen er ny, det vil sige mørk for os, befinder den sig midt imellem Jorden og Solen. Vi bemærke kun den Side, som ikke er belyst, men da Solen oplyser Jorden, gaaer Lyset fra vor Klobe nu over paa den mørke Side af Maanen, som derved bliver svagt belyst. Under disse Omstændigheder gaaer Straalen først fra Solen til Jorden, dernæst fra Jorden til Maanen og fra Maanen tilbage til Jorden; det er en uophørlig Bevægelse frem og tilbage, en Bevægelse, der foregaaer med saa stor Hurtighed, at der i nogle Diebliffe tilbagelægges først 21 Millioner Miil og derpaa igjen omtrent 110,000 Miil.

De forskjellige Skiftelser, hvori Maanen viser sig, forbause ikke længere Nogen. Alle Mennesker vide nu, at vor Drabant dreier sig omkring os. Naar den kommer ind mellem Jorden og Solen, viser den, som vi have seet, sin mørke Side ud mod os. Det er Nymaanen. Ved Fuldmaanen har den dreiet sig en halv Omgang omkring. Den befinder sig endnu ligeoverfor Solen, men paa den anden Side af Jorden, og vi see nu Forsiden belyst. Første og sidste Kvarteer have Karakteren af Overgangstillinger; Himmelleghemet har kun gennemløbet Fjerdedelen eller de tre Fjerdedele af sin næsten cirkelrunde Bane, og vi kunne kun see Halvdelen af dens Flade oplyst af Solen. I Sammenligning med Solens forholdes Fuldmaanens Lys sig kun som 1 : 801,072; eller med andre Ord, hvis man kunde tænke sig, at der ingen Sol var, da vilde man behøve 800,000 Fuldmaaner for at erstatte dens Virkning paa Jorden. Ved første og sidste Kvarteer er Maanens Lys naturlig-

viis kun halvt saa stærkt som ved Fuldmaane. — Med Sollyset faae vi altid Varme; derimod har man Grund til at spørge sig selv, om Maanen beholder al den Varme, som Solen sender den, for sig selv alene, eller om den afstaaer os en, om endog kun ringe, Deel deraf. De nyeste Erfaringer lade ingen Tvivl tilbage i saa Henseende. Maanen sender os tilligemed sine Lysstraaler ogsaa enkelte Varme-straaler, men den Varme, som Maanen udstraaler, gaaer næsten ganske tabt i Atmosfærens høie Regioner. Ogsaa for at gjøre denne Kjendsgjerning klar, maa man stige saa høit op som muligt. Melloni har i Omegnen af Neapel med sin Thermo-Multiplikator kun kunnet spore den. En skotsk Astro- nom, Mr. Piazzzi Smyth, har bestegit Cap Teneriffa, og ihvorvel Maanen da stod meget lavt i Horizonten, kunde han dog konstatere, at Virkningen af dens Straaler alligevel endnu var Trebiedelen af den, som frembringes af Varme-straalerne fra et Børlys, som er opstillet i $2\frac{1}{2}$ Alens Af- stand. — Naar man altsaa anbringer Børlyset i $22\frac{1}{2}$ Alens Afstand, vil man faae en Forestilling om den Varme, som Maanen udstraaler mod os, naar vi ere i en Høide af 4100 Alen. Denne Varme tager ganske vist til, efter- haanden som man stiger høiere op i Atmosfæren. Paa Jordens Overflade er den imidlertid ikke til at mærke. Var- men alene vilde selvfølgelig ikke være tilstrækkelig til at forklare Maanens interessante Indflydelse paa Planternes Væxt, hvorom nogle Gartnere tale, og hvis virkelige Tilstedeværelse det i det Hele taget udentvivl vilde være uflogt absolut at benegte. Hvis Maanen virkelig udøver Indflydelse paa de unge Planter, maa man ikke tilskrive Varmen, som den sender os i saa ringe Kvantitet, Grunden dertil, men der- imod vel dens Lys.

En Samling af Lysstraaler sammensættes ikke blot af den Deel, der rammer vort Øie og forekommer os glimrende, men ogsaa af Straaler med udprægede Eiendommeligheder, hvoraf nogle ere begavede med Varme, andre besidde Evnen til at udvikle kemiske Processer. Disse sidste Straaler bidrage til visse Substantiers Sammensætning og Opløsning. Man seer altsaa ingen Grund til, at de ikke skulde lette de unge Spirers Udvikling.

M. Warren har skænket os nogle smukke Fotografier af Maanen, hvilke naturligvis ere tagne om Natter. Naar altsaa Maanen har Kraft nok til i den Grad at virke paa en fotografisk Plade, at den endog kan afpræge Billedet af sine Bjerge paa den, saa har man ikke længere Lov til at falde dem for Taaber, som hælde til den Tro, at vor Drabant udøver en vis Indflydelse paa Planternes Væxt.

Den Side af Maanen, som vender mod os, seer i mange Menneskers Øine ud som et menneskeligt Ansigt. Man seer Næsen, Øinene og Munden. Maanens Ansigtstræk ere imidlertid kun fremragende Punkter, Kløfter og Bjerge. Da Maanen dreier sig selv nøiagtigt i selvsamme Tid, hvori den udfører sin Bevægelse omkring Jorden, see vi kun og kunne vi stedse kun see den samme Side af den; derfra skriver det sig, at den stedse viser hiint usoranderlige Billede af et meer eller mindre menneskeligt Ansigt.

Bed Hjælp af en god Riffert opløse Maanens Næse, Mund og Øine sig i et særdeles stort Antal Kratere, Vulkaner, Bugter, Bjerge, Forbjerge etc. Der findes hiit oppe en heel, affældig, gammel Verden, hvor Grønsøret mangler, hvor Rilderne med det klare Vand ikke længere løbe rislende hen under Urterne, hvor Luften slipper op, og hvor de forhen levende Væsener nu ligge døde og stivnede paa

den af Kulden hærbede Jordbund. Hvor sørgeligt! Alt gaaer ud paa at bevise, at det er en Verden, som har levet, en Jord, som har endt sit Kredsløb.

Man observerer heller ikke længere noget Livstegn paa den; alene den uorganiske Natur hersker udeelt: Klipper, Klipper og atter Klipper! Dens Bjerge ere overordentlig høje. Genimod den sydlige Pol seer man to Forbjerger, som maale 22,800 Fod, medens Montblanc hos os kun er 14,439 Fod høit. Efter Humboldt have over 40 af disse Bjerge en Høide, der overgaaer Montblancs. Dens højeste Forbjerger ere dog 3600 Fod lavere end Himalaya-Bjerget, hvilket man tillægger en Høide af henved 27000 Fod. Men Himalaya repræsenterer kun $\frac{1}{720}$ af Jordens Radius, hvorimod Bjergene paa Maanen naae en Høide, der er liig med $\frac{1}{230}$ af Maanens Radius, saa at de altsaa ere forholdsviis tre Gange saa høje som Jordens.

Alle de Beviser, man kan paafalde, tale imod Tilværelsen af en Atmosfære paa Maanen. Der findes nu ikke længer hverken Luft eller Damp paa den, eller hvis der findes en Smule deraf, saa kan man ikke bemærke det. Ved en simpel Beregning, som ikke vilde være paa sin Plads her, finder man, at den gamle Atmosfære, som fordom har maattet omgive vor Drabant, lidt efter lidt er bleven absorberet, saa at den nu kun kan indtage en Høide af omtrent 1500 Fod. Hvis der endnu findes Lustarter, indtage de Lavningerne og strømme ved Foden af Bjergene, ligesom Vandene paa Jorden.

Et Væsen er kun en Samling af faste, flydende og luftartige Stoffer. Det er disse Stoffers gjensidige Paa-virkning, deres idelige Værel, som betinger Livskraften; de faste alene frembringe Ubevægeligheden, Umuligheden af at

røre sig, det vil sige: Døden. Hvor altsaa de faste Stoffer fandtes alene, hvor de materielle Omdannelsers Cylus var borte, der vilde man ikke kunne fødes, organiske Væsener vilde være en Umulighed, og overalt vilde der være Taus-
hed og Ubevægelighed. Paa Maanen er der ikke længere flydende Stoffer, følgelig have de levende Væsener ogsaa ophørt at trives og formere sig og deraf følger, at der ikke længere er Beboere paa Maanen.

Men ligesaa meget som det er i sin Orden, at man fra-
tjender vor Drabant hvilketsomhelst organiske Væsener, lige-
saa ufornuftigt vilde det være at paastaae, at denne aldrig havde seet saadanne.

Alle Himmelleger synes at gennemgaae de samme Forvandlinger. Oprindelig luftartige og med en Temperatur af flere tusinde Grader, afkjøles de umærkeligt, og desto hurtigere, jo mindre de ere. De blive flydende og derpaa faae de en Skorpe og blive faste. Solen er endnu kun en Kugle af Luft og brændende Damp, en sand Ballon med brændende hede Damp, som udstraaler Varme og Lys i det tomme Rum. Jorden har i Tidernes Begyndelse været ligesom den; først er den smeltet, derpaa er den bleven fast igjen, og da Temperaturen var bleven lav nok, begyndte Livet at røre sig paa vor Planet.

Da Maanen er mindre end Jorden, er den hurtigere bleven afkjølet; den fremstiller nu vor Jordfugles Frem-
tid for os, ligesom Solen giver os Billedet af dens Fortid. For ethvert Himmellegeres Vedkommende beroer dets Til-
værelses Varighed (i biologisk Henseende) paa dets Omfang. Jo mindre volumineust det er, det vil sige, jo hurtigere dets Kredsløb udføres, desto hurtigere viser sig og forsvinder Livet paa det.

De Bæsnere, som nu leve paa Jorden, maae allerede paa et fjernt Tidspunkt have havt deres Jævnbyrdige paa Maanen. Vor Drabant er kun forud for os, og naar man gjennemgrave de dens Jordbund, vilde man uden Tvivl gjenfinde en Dyrverden og en Planterverden, der svarede til vor Jords Dyrverden og Planterverden.

Da Udgangspunktet er det samme, Kræfterne meget overeensstemmende, Grundstoffet eens, kan man med temmelig Sikkerhed slutte fra det, som er, til det, som har været og skal komme, samt fra det, der foregaaer midt iblandt os, til det, som foregaaer hos vor Nabo.

Efter de nyeste Undersøgelser kan man med den største Sandsynlighed slutte sig til, at Maanen har været beboet, men at den nu er uddød, ligesom vor Planet engang vil uddøe. Det er et umaadeligt Gravsted, Gravstedet for en heel Verdens Generationer, hvis jordiske Levninger sove den evige Søvn.

Dette blide og melankolske Bys, som om Aftenen skinner for os gennem Himmelsrummets mørke Luftlag, er det Æneste, som veed Besked om hin for stedsø forsvundne Glandsperiode. Det er det eneste Baand, som knytter Fortiden til Nutiden!

See ikke mere af dem, som holde af at drømme ved Maaneskin. Hvem veed? Siger man ikke, at Sjælene falde paa hverandre?

Et Eventyr med Prairiulve.

Prairiulven (*Canis latrans*) beboer de vidtløftige og endnu ubefolkede Strækninger mellem Mississipp og det stille Havs Kyster. Dens Udbredelse udstrækker sig endog vidt udenfor de egentlige Prairier, thi man træffer den i Kaliforniens skovbevogrede Bjergkløfter, mellem Klippebjergene saavelsom i hele Mexiko, hvor den kaldes Coyote. Endog i Dalen ved selve Mexiko forekommer den og en Mængde af disse Dyr saaes der paa Valpladsene, hvor de holdt deres afskyelige Maaltid paa de Faldnes Viig. Navnet Prairiulv er egentlig ikke ganske passende, thi ogsaa den større Ulveart findes paa Prairierne, og denne Betegnelse hidrører formodentlig kun derfra, at de første Naturforskere i disse Egne allerførst traf Dyret paa Prairierne Best for Mississippi.

Prairiulven ligner Schakalen mere end nogetstahelt andet Dyr. I Størrelse staaer den midtvejs mellem Ulven og Ræven og har ikke blot endeel af Sidstnævntes Ydre, men ogsaa dens Skarpsindighed. Den er sædvanlig graa af Farve, som efter Omstændighederne er lysere eller mørkere og undertiden har et Anstrøg af Bruunt. I Vistighed er Ræven næsten et Barn mod den. Man kjender Tilfælde, hvor den har arbeidet sig ud af en Fælde og medtaget Maddingen. Selv den bedst skjulte Rævesnar forstaaer den at undgaae. Dens Maade at liste sig paa Antiloper og andre Dyr, paa hvilke den gjør Jagt, hvorledes den veed at skjule sig og dukke ned i deres Nærhed, tyder paa en sjelden Grad af snild Opfindsomhed. For den Reisende og

for Beltsjægeren paa Prairierne er denne Ulv en sand Landeplage. Fra den Første stjæler den Levnetsmidlerne selv i Teltene; den Sidstnævnte narrer den for Maddingen, som han har sat i sine Fælder, eller vel endog for de Dyr, der ere komne i dem. Den følger bestandig efter de Reisendes Karavane gjennem Prairierne undertiden i hele Skarer for at falde over det, som ved de Reisendes Opbrud bliver tilbage paa Leirpladsen. I Reglen holde Ulvene sig da i en saadan Afstand, at Bøsserne ikke kunne naae dem, men undertiden komme de ogsaa meget nærmere, da de synes at vide, at man sjelden finder det Umagen værd at spille Krudt og Rugler paa dem, fordi Skindet har saa godt som ingen Værdi.

Prairiulvene ere ogsaa stadige Vedsagere af de store Hjorder vilde Bøfler, som drage igjennem Vestens Prairier. De følge disse og ere enten paa Siden af dem eller udgjøre Bagtroppen; de ligge i Baghold i ringe Afstand fra Bøflerne i Forventning om, at et af disse Dyr skal fjerne sig fra de øvrige eller ikke være istand til at følge med, eller i det Haab, at en Ro med sin Kalv skal blive tilbage efter Hjorden. I saa Fald styrter den hele Skare Ulve over det ulykkelige Dyr, river det omkuldb og fortærer det. Undertiden stiller ogsaa en saaret eller gammel Tyr sig fra Resten af Hjorden og angribes da af Ulvene, men med denne blive de ikke saa hurtig færdig, thi den gjør fortvivlet Modstand og i Reglen sælger den sit Liv meget dyrt.

Den Rejsende kan længe see sig om paa Prairien før end han opdager en Ulv; men saasnart han har gjort et Skud, saa viser sig idetmindste en halv Snees som ved et Tryller; de forlade nemlig da deres Smuthuller i Haab om at faae deres Part af det Bytte, som er faldet for

Skjyttens Skud. Ved Nattetid lyder deres uhyggelige Hyl rundt omkring Vivouafen, skjøndt den Reisende gjerne gjør Afkald paa denne Musik. Deres Skrig ligner en Hunds Gjæn, tre Gange gjentaget, og gaaer derpaa over til et sandt Ulvehyl. Af denne Grund falde nogle Naturforskere dette Dyr „den gjøende Ulv“, hvilken Benævnelse Say, der først har beskrevet denne Dyrart, ogsaa har givet den ved det videnskabelige Navn *Canis latrans*.

Prairiulven har vel sin Races hele Vildhed, men desuagtet gives der neppe et feigere Dyr. Under almindelige Omstændigheder behøver Ingen at nære nogen Frygt for den; men der har ogsaa været Tilfælde, hvor hele Skarer have angrebet ubevæbnede Personer, især naar Hungeren i strengt Veir har gjort dem ualmindelig vilde. Men den Reisende eller Jægeren bryder sig kun lidet om den og han foretrækker, som sagt, i Almindelighed at spare Krudt og Rugler til en mere lønnende Jagt. Jeg kjendte — fortæller en Amerikaner — kun en eneste Undtagelse fra denne Regel, en gammel Trapper (Vildtfanger) ved Navn Hinnay. Han var den Eneste, der skød paa Prairiulve saasnart han fik Die paa dem. Jeg troer, at selv den sidste Kugle, han havde i sin Taske, vilde han anvende for at skyde en Prairiulv paa Beltsen, naar den kom ham for Skud. Da jeg en Dag spurgte ham, hvor mange han alt havde nedlagt af dem, tog han et lille Karvetræ frem af sin Kandsel og bød mig tælle Stregerne, som jeg fandt at være 145 i det Hele.

„Hvordan? De har altsaa skudt 145 Ulve?“ spurgte jeg ham, overrasket over det store Antal.

„Jo vist!“ svarede han med et selvtilfreds Smil, „nei, 145 Dufin; Enhver af disse Streger betyder et Dufin, jeg gjør først et Indsnit, naar Dufinet er fuldt.“

„Et hundrede og femogfyrgetyve Dufin!“ raabte jeg forbauset og kunde dog ikke betvivle Trapperens Udsagn, thi han var en sanddrue Mand og det laae ikke i hans Interesse at narre mig. Naturligviis var jeg meget spændt paa at erfare, hvorfra dette hans Had til Brairiulvene skrev sig, thi jeg indsaae, at et fjendtligt Sindelag kun kunde være Aarsagen til det store Nederlag, han havde anrettet blandt disse Dyr, uden at have nogen synderlig Nytte deraf. Flere Gange spurgte jeg ham forgjæves, men omsider fik jeg ham til at rykke frem med Anledningen til hans Antipathi. Han fortalte da Følgende:

„For omtrent ti Aar siden reiste jeg fra Banks Fort ved Arkansas til Laramie ved Platte-River. Jeg var ganske alene. Jeg var kommen over det Sted, hvor Arkansas deler sig i Nærheden af de sorte Bjerge, som jeg havde lige for mig, da jeg en Nat var nødt til at kampere paa den aabne Prairi under fri Himmel, hvor der ikke var et Træ, ingen Busk, ingen Klippe, der kunde yde mig Ly. Det var den koldeste Nat, jeg nogensinde havde oplevet, og fra Bjergene blæste en iiskold, skærende Vind. Forgjæves indhyllede jeg mig i mit Tæppe, Binden trængte derigjennem som om det var fuldt af Huller. Da det nu ikke hjalp at blive liggende paa Jorden, hvor jeg ikke kunde sove for Kulde, saa satte jeg mig overende. Jld havde jeg ikke og det af gode Grunde, thi for det Første var der ti Mil der omkring ikke et Stykke Brænde at finde, og for det Andet vilde jeg ikke have vovet at tænde Jld om jeg ogsaa havde nok saa meget Ved, da jeg befandt mig i en Egn, hvor der er Indianere i Mængde, og om Dagen havde jeg ogsaa seet flere Spor af dem. Rigtignok var der i Nærheden en Mængde temmelig tørt Bøffelmøg, som kan benyttes til Brændsel, men som sagt,

jeg var bange for at bringe de røde Djævole i min Nærhed. Endelig bragte den utaalelige Kulde mig til at sætte al Betænkelighed tilside og jeg gjorde Jld paa en egen Maade. Efterat jeg nemlig havde samlet en Bunke tørt Bøffelmeget, gravede jeg med min Bowiekniv et Hul i Jorden, et ikke videre let Arbejde paa Grund af det haarde Lag Jis, som bedækkede den, og fik saaledes indrettet en Slags Ovn omtrent en Fod dyb. Nede paa Bunden lagde jeg tørt Græs og nogle tørre Stængler af vild Salvie, antændte det og lagde min Bøffelfage ovenpaa. Det brændte temmelig godt, men Lugten derfra var ikke videre yndig. Jeg lagde mig tæt ned ved Hullet, saa at Varmen kunde trænge ind under Tæppet, og efterhaanden blev jeg ret godt opvarmet. Indianerne kunde naturligviis ikke bemærke Røgen i Nattens Mørke, og selv det skarpeste Øie vilde neppe kunne have seet Jlden i denne Fordybning.

Min Hest var en ung Mustang og kun tildeels tæmmet, først for otte Dage siden havde jeg kjøbt den af en Mexikaner. Det var Dyrets første Rejse idetmindste med mig. Jeg havde tabt min Tpirepind og holdt derfor hele Tiden Hesten ved Variat'en (Læderslyngen) i Haanden. Det var heller ikke min Hensigt at sove. Men efterhaanden gjorde Varmen mig søvnig, jeg tænkte at jeg dog nok kunde tage mig en halv Times Luur, bandt derfor Variat'en fast om Haandleddet, støttede Hovedet paa Knæet og var snart sovet ind. Forinden havde jeg bemærket, at Mustangen stod nogle Skridt fra mig i Prairien og afgnavede Græsset.

Jeg havde vel sovet en halv Time eller saa omtrent, sikkert veed jeg det ikke. Jeg veed kun endnu, at jeg ikke vaagnede af mig selv, men blev vækket, og da jeg vaagnede var det som om jeg bestandig drømte. I Begyndelsen kunde

jeg ikke ret fatte, hvad der gik for sig, strax troede jeg, at jeg var falden i Hænderne paa Indianerne, og at de slæbte afsted med mig over Prairien. Saa meget opdagede jeg snart, at jeg blev slæbt afsted, om end ikke af Indianerne. Nogle Gange laae jeg et Dieblif stille, derpaa gik det igjen afsted i en voldsom Fart langs henad Jorden over Tuer og igjennem Græs som om jeg var bunden fast ved Halen til en Hest i fuld Galop. Og hele Tiden løb det som Gjæen og Hølen i mine Øren, som om jeg forfulgtes af et heelt Hævede af Hunde og Katte. Kort sagt, det varede temmelig længe førend jeg ret kunde fatte, hvad alt dette havde [at] betyde. Endelig bragtes jeg ret til Beviisthed ved en stærk Sliden i mit Haandleb, det var Variat'en, hvorved jeg blev truffen afsted. Min Mustang var løben løbsk og slæbte mig i Galop over Prairien; Varmen, som jeg hørte, kom fra en Flok Ulve, som havde angrebet Mustangen og drevet den bort. Alt dette blev mig snart tydeligt. Man vil nu mene at det vilde have været en let Sag at gribe Strikken og at bringe Mustangen til at staae, men det lod sig langt fra saa nemt gjøre, idetmindste ikke for mig. Mit Haandleb stak i Øffen og blev snæret tæt sammen. Jeg kunde derfor naturligviis ikke komme op paa Benene saalænge jeg blev slæbt afsted. Saa ofte Mustangen gjorde Holdt og jeg halvt var kommen op, foer den afsted igjen inden jeg endnu kunde gribe Remmen, jeg blev atter kastet saa lang jeg var ned paa Jorden og Farten begyndte igjen. Der var ogsaa noget Andet, som hindrede mig; jeg havde nemlig førend jeg lagde mig til at sove kastet mit Tæppe om mig paa mexikansk Maade, det vil sige: stufket Hovedet ind gjennem et Hul i Midten; da jeg nu slæbtes afsted var Tæppet faldet ned over Ansigtet paa mig og nærved at kvæle mig.

Men det kan nok være, at Tæppet sparede mig for de Saar og Skrammer i Aufigtet, som jeg vistnok ellers vilde have faaet.

Endelig — jeg var vel nu bleven slæbt en Fjerdingvei — lyffedes det mig at faae Tæppet af mig og nu først kunde jeg see mig lidt omkring. Det var rart, hvad jeg saae, kan De troe, Maanen var gaaet op og saa vidt jeg kunde øine var Jorden bedæffet med Snee. Medens jeg havde sovet var der faldet en tæt Snee, men det forfærkede mig ikke saameget som den Omstændighed, at hele Prairien var fuld af Ulve — ægte Prairiulve — der gjøede og knurrede omkring mig. Jeg kunde see deres nedhængende Tunger og Dampen af deres Gab.

Da jeg nu ikke mere var forhindret af Tæppet, betjente jeg mig af mine Arme saa godt som muligt. To Gange havde jeg grebet Variat'en, men førend jeg kunde bringe den flygtende Hest til at staae blev Remmen igjen reven ud af Haanden paa mig. Endelig lyffedes det mig at drage min Kniv og at gjøre et Snit i den stramt spændte Variat og snart gif Remmen over med et Skrald. Nu blev jeg uden Bevægelse liggende paa Prairien og jeg troer næsten at jeg var ligesom lidt bekvimet. Faltfald varede det ikke længe, thi da jeg kom til mig selv igjen, kunde jeg see min Mustang en halv Fjerdingvei fra mig, farende afsted med en Flok hylende og gjøende Ulve efter sig. Nogle Ulve havde ogsaa samlet sig omkring mig; men da jeg igjen stod paa mine Fødder og sprang ind imellem dem med min Bowiekniv, fløi de feige Rjøtere fra hinanden til alle Sider.

Jeg saae efter Mustangen indtil jeg ganske havde tabt den af Syne og overveiede nu hvad jeg havde at gjøre. Først vendte jeg om og søgte efter mit Tæppe, som jeg da

ogfaa snart fandt, skjøndt i en forfærdelig sønderreven Tilstand. Nu fulgte jeg mit eget Spor, for at hente min Bøsse, mine Snarer og andre Giendele, som jeg havde ladet blive liggende paa det Sted, hvor jeg havde havt mit Natteleie. Sporet var naturligtviis endnu ganske friskt og let at følge i Sneen, og snart naaede jeg Stedet. Efterat jeg havde samlet mine Ting og læsset dem paa Skulderen, fulgte jeg min Mustang og gif idetmindste over to Mil efter Sporet, men fik ikke mere Die paa den. Om Ulvene havde sønderrevet den, skal jeg ikke kunne sige. Jeg brød mig heller ikke stort om det skye Dyr. Men jeg saae godt af Sporene, at Ulvene stadigt havde forfulgt Hesten, og erkjendte snart det Unyttige i at gaae videre. Det var nu ikke Andet for mig end tilfods at tage Veien til Xaramie. Der var endnu tre gode Dagsreiser dertil, og De kan troe, at paa denne Vandring blev min Udholdenhed og mit Taalmod sat ikke lidet paa Prøve. Endelig naaede jeg dertil, jeg behøver ikke at sige i hvilken uheldig Tilstand. Ikke et Sted paa hele min Krop var fri for Smerte, det var som om jeg var bleven sønderknuust i en Suffermølle, og mit Skind var ligesom sønderrevet som mine Klæder. Desuagtet maatte jeg ønske mig til Lykke med at være sluppen saa godt. I Fortet Xaramie udhvilede jeg mig, spiste og drak godt, og anskaffede mig en ny Klædning af Hjorteskind og en frisk Hest. Men fra den Tid kunde jeg aldrig see en Prairieulv i min Nærhed, uden at føle Lyst til at brænde den paa Peltzen."

Planten i det gamle Havehuus.

(Efter det Engelse.)

I det gamle Havehuus herskede der ikke nogen stor Orden, de forskjelligste Redskaber stod der mellem hverandre hultertilbuler. Da det kun havde et meget smalt Vindue, var det lille ubeboede Rum altid temmelig skummelt. Naar man havde vænnet sig lidt til Mørket kunde man her see Vandkander, River, Spader og andre Gjenstande rundt omkring.

Om Foraaret eller om Sommeren kom Børnene ofte løbende derind for at hente deres smaae Haveudrustninger; men de havde i Reglen et saadant Hastværk, at de ikke fik Tid til at lægge Mærke til en lille Plante, som skjød op mellem Gliserne i det ujævne Steengulv. Den stod tæt ved Muren bag Døren netop lige under det smalle Vindue. Paa denne kolde, triste Plads voksede den iveiret spæd og svagelig, udfoldede et Blad efter det andrt af en bleg, mat Farve, som man neppe kunde kalde grøn, men af en smuk, tiltalende Form og gjennemtrukken af mange lyse Aarer.

Uden Bevægelse stod den unge Plante der i den stille Luft, mat belyst af den svage Lysning, der faldt ind gjennem det aabne Vindue. Den havde ikke nogen Anelse om den lystige Verden udenfor og hensant hver Aften i sin Søvn, for den næste Morgen at vaagne glad og, skyde Stængelen lidt høiere og udfolde Bladene lidt bredere. Men da den blev større og stærkere, strømmede Lyset mere ned paa den, og undertiden fløi endog en let Sommervind gjennem Vin-

duet, aandede lidt paa den og opfyldte den med en ubestemt Bængsel efter noget Skjönt, noget Ny, som den ikke kjendte, ikke var istand til at gjøre sig nogen Forestilling om.

Undertiden hændtes det ogsaa, at en Vi i sin Travlhed sløi ind fra den duftende Have og sagte summende foer om i det gamle Havehuus. Og den lille Honningbi nynnede en Sang til Blomsternes Priis, og derved blev Planten efterhaanden bekjendt med den skønne Rose, den stolte Villie, den yndige, beskedne Fiol, den som en Stjerne dannede Lufindsfrø, der med aabne Øie seer op mod Solen. Spadene og Riverne og de andre Redstaber bleve næsten hver Dag brugte i Haven og igjen om Aftenen bragt ind i det gamle Stur, men der var ogsaa Vandkander og Leer og Drumler, som ofte hele Uger stode i den mørke Krog uden at benyttes, og disse pleiede da som oftest at faae sig en luun Pasziar sammen, naar der ikke var noget menneffeligt Øre i Nærheden, der kunde belure deres Samtale. Foruden alle disse Ting var der ogsaa nogle levende Beboere i det gamle Havehuus; en Flagermuus hang med sine med Hager forsynede Klør ved Muren og forlod kun dette sit Hjem om Aftenen, for at flyve ud i Haven eller paa de nærliggende Marker, hvor den pleiede at gaae paa Jagt. Over Vinduet havde en lille bruun Sommerfugllarve klamret sig fast; dennes eneste Livstegn bestod deri, at den fra Tid til anden gjorde en svag Bevægelse med den ene Ende af sin hornede Krop.

Udenfor Vinduet, i den mørke Sammenslygning af Vedbend, vild Viin og Kaprifolier, som i Ranker krøb opad Muren, havde en Rødbjælk bygget sin Rede, og henimod Slutningen af Mai vare Ungerne krøbne ud af Egget. Da de bleve større og kraftigere, da deres Vinger vare vorede, vorede

ogsaa deres Lyst til at forspøge dem, og Rødkjælmutter havde sin Rød med at holde Styr paa dem. Naar de saaledes nu flagrede frem og tilbage i Reden, ligesom forspøgende om Bingerne vare brugbare, og den Ene klattede over den Anden og de paa den Maade vare nærved at falde ud af Reden, saa søgte Moderen at faae dem til at være rolige ved at fortælle dem Smaahistorier. I Almindelighed dreiede disse sig om de forskjellige Frugter, som de Smaa vilde faae at spise, naar de vare gamle nok til at flyve om i Haven. Hun fortalte dem om de smukke runde Kirsebær, der hang ved lange tynde Stilke, og om Spurve, som pleiede at komme tidlig om Morgenen og undertiden vare saa onde at stjæle dem, førend de endnu vare ret modne. Hun beskrev dem ogsaa de saftige røde og hvide Ribs og Stikkelsbær, og hvor yndigt det var at hoppe omkring paa en rigtig varm Sommerdag under de skyggesfulde Grene og plukke de modne Frugter. De smaae Fugle kunde ikke blive fede af at høre paa den Gamle og de havde altid mange Spørgsmaal at gjøre hende. Saaledes vilde de gjerne vide, hvor store Ribbene egentlig vare og om de vare ligesaa røde som Bryttet paa Rødkjælmoder, og om der ikke var noget at gjøre ved disse uopdragne Spurve. Efterhaanden bleve Ungerne større, Moderen forlod dem af og til og Faderen paatog sig da at passe paa dem. Siddende paa en Green i Nærheden af Reden — men dog ikke saa nær, at Enhver kunde see hvor han sad — pleiede han at synge kjønne Sange for dem.

Og de Toner, som udgaar fra Rødkjællens lille Strube, ere liflige at høre. De unge Fugle lyttede til dem med Fornøielse, men de forstode ikke altid Indholdet af Sangen.

Rødkjællen sang om Solfinnet, som bryder gennem
Bibl. f. Ungd. 1. Aarg.

Skjen, om Regnbuen, der seer smilende ned paa den fugtige Jord, om de milde, rolige Septemberdage med deres Høstglæder; den sang om den dæmrende Morgens Døsigheid og sang ogsaa om de Krummer, som udstrøges af barnlig Haand naar Jorden er bedækket med Sne — og om det varme Vindpust, som frigjør de frosne Vandløb og løser de unge Knopper fra Vinterens Lænker. Og da den ogsaa i sit Liv havde følt det Sørgelige og Triste, som ofte pleier at gaa forud for alle disse yndige Ting, som den besang, saa klang dens Kvad saa smukt og tillige saa rørende, saa glad og dog saa vemodigt, at Ingen kunde høre det uden at føle sig dybt bevæget.

Den blege Plante i Havehuset agtede kun lidet paa de smaae Fugles Passiar og Rødkjælmutteres Fortællinger; men den lyttede med spændt Opmærksomhed til Faderens Sang og daglig længtes den bestandig mere efter at see al den Skjønhed udenfor sit Fængsels Mure, efter at blive bekendt med de vidunderlige Ting i den Verden, som den nu hørte om. Bestandig haabede den at blive saa stor og høi, at den kunde see ud af Vinduet og faae et Glimt af den solklare Have — men af, endnu var den langt fra dette Maal, og alt nærmede sig August Maaned. Da Dagene bleve kortere blev ogsaa dens Haab svagere, hvorvel der i den sidste Tid var skudt nogle nye Blade frem, og den heller ikke var led af at lytte til hvad der fortaltes om Verden udenfor. En Dag ved Middagstid bragte Gartneren alle sine Rødsfaber ind i Havehuset, rullede Trillebøren ind og stillede den hurtig mod Muren, hvorpaa han gik sin Vej.

„Hvad er der nu paa færde?“ raabte i en temmelig hovmodig Tone en malet Urtepotte, der stod paa en Træ-

hylde; „den gamle Gartner pleier dog just ikke at skynde sig saameget.“

Trillebøren svarede ikke strax, den sølte sig krænket i sin Værdighed ved saaledes uden Omstændighed at være sat op til Muren.

„I Grunden,“ brummede den endelig, „i Grunden er det dog et fælt Liv man fører. Jeg siger ligesvem, at jeg hellere hele mit Liv vil staae roligt her i Havehuset end saadan evig og evindeligt at stubbes frem og tilbage og fylbes med Jord og Steen og alt saadan Smuds — nei, jeg betaffer mig for en saa simpel Bestilling.“

„Aa!“ svarede Urtepotten, „det siger Du nu bare fordi Du er i daarligt Humeur; Du veed meget vel, at Du ikke altid bruges til saadant smudsig Arbeide. Har Du glemt, hvor ofte Du har kjørt med de smukkeste Blomster, med Roser og Fulsier?“

Trillebøren var imidlertid kommet paa andre Tanter, thi i Grunden var den en skikkelig Fyr.

„Roser og Fulsier ere jo meget pæne Ting,“ sagde den, „men jeg har ikke bemærket, at de bekymre sig videre om mig. Uden min Hjælp kunde Gartneren naturligviis ikke faae dem affted, men han sagde ikke engang saameget som Tak. Men veed Du,“ tilføiede den, „hvad der rigtig kan glæde mig?“

„Nei, — hvad da?“ spurgte Urtepotten, der var temmelig nysgjærrig.

„Det er naar Børnene faae fat i mig, naar Drengene faae den lille kjønne Pige med de lange brune Lokker sat op paa mig, naar de falde mig deres Stadsvogn, og naar de kjøre frem og tilbage med mig, flappe i Hænderne og raabe: hurtigere! hurtigere! Undertiden falder jeg ogsaa

om og de flyve ud i Græsset og lee saa høit, saa høit, at det er en Lyt at høre."

Det lod til at Trillebøren var en stor Børneven, som om den var en gammel Bugge eller Gangkurv, der havde tilbragt hele sit Liv med at passe paa de Smaa.

"Naar jeg skal sige min Mening," svarede Urtepotten, "saa gjør jeg ikke meget af Børn. Komme de engang imellem herind og de saa springe om her i Kammeret, bliver jeg angst og bange, og jeg ryster da formelig af Frygt for, at de skulle kaste mig ned fra Hylben. De Unger vide jo slet ikke, hvor fiin og zart man er, naar man som jeg er gjort af Porcellain. Desuden ønsker jeg meget," tilføiede Urtepotten suffende, "at blive anbragt i Drivhuset, der er der virkelig saa net og Alt gaaer saa anstændigt til."

"Na, Du kommer aldrig i Drivhuset," lod det svagt og hæft fra en Krog i Havehuset. Stemmen kom fra en Skrubtudse, som hørte hjemme i Drivhuset, men af og til foretog en Udflugt i Omegnen.

"Og hvorfor ikke, om jeg tør spørge?" raabte Urtepotten fornærmet.

"Fordi Du ikke er af den rette Sort," svarede Skrubtudsen i rolig Tone, "Blomsterne vore bedst i Leerpotter."

Porcelainspotten svarede Intet, den og de øvrige Ting i Havehuset havde en vis Respekt for Skrubtudsen. Denne stod nemlig under Gartnerens specielle Beskyttelse, den var egentlig selv et Stykke af en Gartner, thi den holdt Drivhuus og Mistbænke fri for skadelige Insekter, og førte derfor et ligesaa nyttigt som behageligt Liv.

"De seer rigtig vel ud idag," sagde Leen, som hang paa

Bæggen, „frisk og munter, og Deres Kjole, Frue, sidder som støbt paa Dem.“

Saaledes fik man da at vide, at Tudsen hørte til det smukke Kjøn, og det var virkelig første Gang, at den havde sin nye Kjole paa; men Leen vilde sikkert ikke have vovet at spørge om den gamle Klædning, og havde den gjort det, saa vilde Skrubtudsens neppe have svaret, thi den lille alvorlige Dame havde — man vil neppe troe det — rullet sin slidte Klædning sammen og spist den til Frokost.

„Ja, De fører et rigtigt behageligt og roligt Liv,“ tog nu Havetromlen Ordet, „De har Lov til at spadserere frem og tilbage paa de revne Gange og vælge det Veir De bedst synes om. Jeg derimod,“ vedblev Tromlen med dyb, huul Stemme, „jeg maa blive liggende her i dette stygge, mørke Huus og kommer kun da for Lyset, naar Veiene og Gangstierne ere saa daarlige og uordentlige som vel muligt.“

Den megen Talen forstyrrede Flagermusen i dens Søvn. Den bevægede sig lidt, vendte Hovedet til Siden og sagde med sagte, siin Stemme:

„Som det lader til, ere I alle misfornøiede med Eders Skjæbne.“

„Jeg paa ingen Maade,“ svarede en smuk, grøn Bandfande. „Jeg har her et hyggeligt Opholdssted mod Vind og Regn, og i varme Sommerdage faaer jeg koldt Vand saameget jeg ønsker; jeg bæres hen til Blomsterbedene og saa vedervæger jeg Roser og Lillier og Nelliker med en forfriskende Regn; de ere saa taknemmelige derfor, at de sende mig den yndigste Duft. Saaledes fører jeg et nyttigt og behageligt Liv og er i enhver Henseende tilfreds med min Skjæbne.“

En vranten Rive mumlede mellem sine lange Jerntænder:

„Nytte, det kan være, men behagelig, det forstaaer jeg ikke. Den gode Vandkande synes at forglemme, at de uvorne Drengene nylig rev Tragten af den, fyldte den med Steen og gjorde en forfærdelig Spektakkel med den, for paa den Maade at faae det stakkels gamle Væsel til at trave hurtigere.“

Denne Passiar passede kun lidet til de søde Drømme og Forhaabninger, som Rødkjælkens Sang havde fremkaldt hos den lille Plante; den begyndte næsten at blive hange for, at der vel dog ikke var saa smukt i den ubekjendte Verden, som den havde forestillet sig.

Da hørte den pludselig en sagte Raslen og Sprutten. Det hidrørte fra den brune Sommerfuglelarve, som saa længe havde siddet sovende over Vinduet. Og hvilken Overraskelse! Hylsteret brast og den fra sit Svøb befriede Dagsværmer hilste Dagslyset. Den lille brogede Sommerfugl sad nu der og rystede Bingerne, saa at de udfoldede sig, flagrede først noget ubehjælpsomt, senere mere sikkert fra et Sted til et andet og hvilede endelig nogle Diebliske paa den lille Plante før den svang sig ud i den blomstrende, lystelige Have, hvor den i Fremtiden skulde tumle sig. Atter gjorde Flagermusen en Bevægelse, den tænkte paa om den ikke skulde fange lidt til Aftensmad, men saa meente den, at det dog egentlig var for tidligt og saaledes lod den Sommerfuglen flagre afsted uden at tilspøie den noget Ondt. I Begreb med igjen at klamre sig fast til Væggen traf dens Die Planten, hvis Blade endnu skjælvede af Glæde, fordi den smukke Dagsværmer havde berørt dem.

„Jeg mærker nok, hvorledes det forholder sig,“ sagde Flagermusen, „om Du ogsaa seer saa rolig ud, er Du dog ikke mere tilfreds end alle de Andre. Rødkjælken har gjort Dig tummelumst i Hovedet med sine Sange om Solstien,

Sommerluft og alt saadant Noget. Men hør nu, hvad jeg har at sige og tag mod Fornuft, jeg er fri og har Balget og jeg siger Dig, at jeg ikke giver saameget som en Flue for al den Herlighed, som Fuglen har været om."

Dette lød ikke behageligt for Planten; men tiltrods for Flagermusens plumpe Ord fulgte dens Tanker dog den smukke og lyffelige Dagsværmer ud i det Frie.

"O, hvor søde og yndige maae ikke de Blomster være, hvor Du skjuler Dig, paa hvilke Du hviler Dig og som Du kysser, Du nydelige Stabning," sukede den, og følte med en vis Bitterhed, at den ikke havde nogen Blomst og ikke kunde frembringe noget Frø.

Flagermusen meente det iøvrigt ikke saa ilde, men den havde kun ringe Sands for det Skønne, ikke den fornødne Taft til at skaane Andres Følelser.

"Naar Du ikke vil troe mig, saa spørg din egen Slægt om jeg ikke har Ret," hviskede den og vendte Hovedet mod den anden Side af Huset, hvor Bedbenden var krøben ind gennem nogle Abninger i Taget og nu hang ned i lange, tynde Ranker, der vare besatte med blege Blade af et sygeligt Udseende: "Spørg Bedbenden, hvorfor den trænger sig ind her, naar der er saa yndigt ude i Haven."

"Åh, vi have jo intet Valg," svarede Bedbenden spørgsmodigt, "os fattige Stakler vil Solen ikke have Noget at bestille med. Vi høre til en stor og talrig Slægt, hvor den Svagere maa lystre den Stærkere; vore lyffelige Brødre snoe sig lystigt op i Himlens friske Luft, grønnes kraftigt i Solens Straaler, medens vi ere henvisste til at snylte og liste os frem i den triste Dæmring, hvor ingen Dug forfrisker os, ingen Vind kjøler os med sit Pust."

Medlidende saae Planten op til den stakkels Bedbend.

Men da den bemærkede, at hist og her holdt den ene Ranke den anden omslynget, betoges den af smertelig Beemod ved at føle sin egen forladte Stilling.

I nogen Tid var det nu stille i Havehuset, thi Flagermusen var igjen faldet i Søvn. Men pludselig blev Stilheden afbrudt af en munter Stemme, som førtes ind af Binden:

„Der er smukt, der er herligt under Guds frie Himmel!“

Fra et ungt, rankt Træ med sit af sommerlig Friskhed spulmende Løvtag, med sin yppige Fylde, udgik disse Ord.

„Ja,“ tonedet det, „det er yndigt at lege med Foraarsvindene, naar de smutte ind mellem Bladene og vække Knopperne af Slummeren, — yndigt at see Solstraalerne glide mellem Grenene, — yndigt at strække Armene op mod Aftenhimlen, naar Dagens Hede er forbi, og saa at bade sig i Maanens Sølvglans. Det er smukt og stolt at kæmpe mod den vilde Orkan og lade sig bøje af Bindens mægtige Aande. Det er luunt og behagelig at sove under Sneetæppet og at pleie om de spæde Spirer, som ere bestemte til at blive den kommende Vaars Smykke og Frugt. Ja, der er smukt, der er herligt under Guds frie Himmel!“

Træets Stemme hendøde og en dyb Stillehed udbredte sig i det gamle Havehuus. Mange, mange Dage gik hen og der skete Intet, som kunde trøste Planten i dens Længsel efter det frie Liv udenfor dens triste Opholdssted. Da hændtes det paa en smuk, solvarm Septembermorgen, medens Børnene legede i Haven, at den ældste af Drengene henvendte sig til sin lille Søster og sagde:

„Anna, skynd Dig hen til det gamle Havehuus og hent mig en Ende Seilgarn. Der er vist Noget der.“

Den lille Pige gjorde som der var sagt hende. Hun

føgte i alle Kroge, saae bag Døren og stillede sig paa Taaspidserne, for at undersøge Hylben, men intetsteds kunde hun opdage noget Seilgarn. Bludselig faldt hendes Bine paa den blege, vantrevne Plante. Forundret blev hun staaende og betragtede den; saa hørte hun sine Spødsfende falde; hurtigt løb hun ud og fortalte dem, hvad hun havde fundet. „Kom og see,“ sagde hun; „derinde i det mørke Havehuus er en lille Plante skudt iveiret, den maae I see.“

„Har Du noget Seilgarn?“ spurgte den ældste Dreng. „Nei, jeg har ikke fundet Noget; men kom dog for at see Planten, den staaer i Krogen bag Døren og Bladene ere saa hvide, at de ordentlig sfinne.“

Men Drengene havde ikke Lyst til at gaae hen i Havehuset, de vilde hellere lege i det Frie. Den lille Pige derimod løb tilbage til den stakkels Plante og betragtede den med medlidende Blikke. Hun tænkte paa den klare Himmel, paa Solfinnet, og fandt det sørgeligt, at den skulde staae saae ene, og ikke som Blomsterne i hendes eget kjønne Bed ved Siden af hinanden i Grupper. Saa faldt det hende ind, at hun jo kunde grave Planten op og bringe den ud i det Frie. Som tænkt saa gjort og snart stod det blege Planteskud fra Havehuset midt i den lille Piges Blomsterbed mellem Asters og Georginer. Den hele Nat tænkte det gode Barn paa, hvor glad Planten nu maatte være og frydede sig til, at see til den om Morgen. Da hun var staaet op, fløi hun strax ud i Haven, men af, hvor skuffet følte hun sig ikke. Plantens Udseende var mere sørgeligt og sygeligt end nogenfinde, de spæde Blade hang ned og Stammen var skrumpet sammen. Den lille Anna var nærvæd at græde. Saaledes traf hendes Moder og Brødre hende.

„Hvad er der iveien, Anna?“ raabte Drengene.

„Den arme Plante,“ klagede Barnet, „jeg bragte den ud i det Frie, for at den skulde glæde sig i Solskinnet, og see nu hvorledes den seer ud.“

„Den er visnet, den er død,“ sagde en af Drengene. Da begyndte den Lille at græde.

„Er det nu Noget at tvine for,“ sagde Drengene, hvem det dog gjorde ondt, at Søsteren var bedrøvet.

Men Moderen, en venlig Kone med godlidende Træk og et noget svageligt Udseende, greb den lille Piges Haand og sagde trøstende:

„Vær ikke bedrøvet for den lille Plantens Skyld. De visne Blade maae falde og de vantrevne Rødder hvile i Jorden, men naar Foraaret kommer, skal Du see, at der vil røre sig et nyt Liv i den. Denne visne Plante,“ vedblev hun med høiere Stemme, „være Dig et Billede paa det det menneskelige Liv. Aldrig skulde vi tabe Haabet, aldrig nære Tvivl om den kjærlige Faders Godhed, der forunder selv de usleste af sine Skabninger Fred og Lykke, om ikke her paa Jorden, saa hisset.“

*

*

*

Da Vinteren var forbi og Foraaret kommet, gif Moderens Spaadom i Opfyldelse. Planten drev friske Stud, den blev bedækket med Blade, satte Knopper og frembragte Blomster og Frøforn til største Glæde for den lille Pige, der havde omplantet den i sin Have og forskaffet den Solskin og Luft.

Skikke og Forlystelser

hos den danske Almue

(Andet Afsnit; see Pag. 125.)

Naar vi nu gaae over til at omtale de Skikke og folkelige Forlystelser, der knytte sig til visse Tider af Aaret, ansee vi det rigtigst derved at følge de kirkelige Festsdage, ikke blot dem, der endnu helligholdes, men ogsaa saadanne, der nok nævnes i Almanaffen og i ældre Tid havde nogen Betydning, men ikke mere medregnes til Helligdage.

I.

Vi begynde saaledes med Nytaarsdag. Denne havde som Aarets første Dag og tillige som Mindefest om Christi Omstjærrelse, hvortil den blev bestemt i det ottende Aarhundrede af vor Tidsregning, en dobbelt Betydning. Dog har dens Festsligholdelse aldrig haft nogen særegen Karakter, hvilket vel for endeel skyldes den Omstændighed, at den kommer saa hurtigt ovenpaa Julefesten med dens rige Afveksling af Forlystelser og Udspredelser. Det var en meget almindelig Skif, som nu tildeels er gaaet af Brug, at skyde Aaret ind Nytaars Aften. Hvem der paa Landet havde en Bøsse til sin Raadighed, fik den taget frem, og saaledes hørtes der den hele Aften Skud paa Skud, indtil Sagen blev saa broget, at denne Skif blev forbudt ved Politianordninger. En anden Skif var det, at kaste Potter paa Døren fyldt med Afse eller deslige; den fandt Sted paa Landet, men ogsaa i Byerne bruges den endnu undertiden

Det var just ikke Tegn paa Venfkab, at „give en Potte“, som det hed. Fik man en faadan Gave Nytaarsaften, saa vidste man, at det kom fra En eller Anden som Tegn paa et mindre venligt Sindelag. Paa nogle Steder blev der ved Slaget tolv tændt Blus paa Høiene, forsaavidt Veiret tillod det. Til Nytaarsaften knyttede der sig desuden en overtroisk Skik. Naar Pigerne vilde vide, om de skulde blive gifte i det nye Aar, eller hvilken Mand de vilde faae, toge de Nytaarsaften et Glas Vand, hældte smeltet Bly deri, lod det henstaae om Natten, og undersøgte da om Morgen den Skikkelse, det havde faaet. Lignede det en Hammer blev Kjøresten en Smed, lignede det en Sax blev den Udfaarne en Skrædder. Der blev ogsaa slaaet Æg op i et Glas Vand, og fra de Figurer, der herved dannede sig, sluttede man sig til den Tilkommende. Endnu gaaer denne Overtro ikke saa sjelden i Svang baade paa Landet og i Kjøbstæderne. Iøvrigt var selve Nytaarsdag en Hviledag, og de Fleste gif i Kirke. Om Aftenen var der selskabelige Sammenkomster med Julelege o. desl.

II.

Den 6te Januar er i Almanakken betegnet som Hellig-trekongersdag. Den var indstiftet til Minde om de mystiske Viismænd fra Østerland — Caspar, Melchior og Balthasar — som af en Stjerne bleve førte til Christi Bugge i Bethlehem. I den katholske Tid blev denne Dag fejret med en vis Høitidelighed. Nu veed man neppe at den er til, undtagen naar man mindes derom enkelte Steder ved tre fattige Dreng, der med sværte Ansigter — thi hine vise Konger var Mohrer — og i en pjaltet Masketedragt med en Stjerne af Guldpapir løbe om og tigge. De synge ved

denne Leilighed en gammel Vise, kaldet Stjernesangen og som begynder saaledes: „Der kom tre Konger fra Østerland“. En lignende Overtro som den foran omtalte var forbunden med Helligtrefongersdag. Pigerne bade Kongerne om, at de om Natten i Drømme vilde vise dem deres tilkommende Mand og de brugte da dertil følgende Riim:

„Jeg beder Jer, hellige Konger tre,
 At I mig inat vil lade see
 Hvis Dug jeg skal brede,
 Hvis Seng jeg skal rede,
 Hvis Navn jeg skal bære,
 Hvis Brud jeg skal være.“

III.

Der er nok Grund til at antage, at Fastelavn hos os er traadt istedetfor vore hedenske Forfædres Midtvintersfest som blev fejret med store Gilder og anden Lystighed; men egentlig er den en Overlevering fra de katholske Tider. Før end Fasten begyndte med Askeonsdag vilde man ret slaae Gjæffen løs, og dertil blev især Mandagen anvendt. I de katholske Lande i Syden ender paa denne Dag Karnevalslystighederne, af hvilke Fastelavnsløjerne her i Norden dog altid kun have været en svag Afstygning. Disse Løjer vare af en forskjellig Natur. Paa Landet saavel som i Byerne var der Optog, Masfering o. desl., hvorved i Reglen en som Harlekin udklædt Lystigmager var Hovedpersonen. Det kaldtes „at løbe Fastelavn.“ Men undertiden var Lystigheden af en saa grov Art og skeiede i den Grad ud, at der blev udstedt Forbud mod disse Masfaradeoptog. Der var derimod andre saakaldte „Løjer“, der holdt sig meget længe og hvoraf der endnu findes Spor tilbage. Til disse

hørte det nationale at „flaae Ratten af Tønden“ og at „trække Hovedet af Gaasen“. Her paa Sjælland vare disse eiendommelige Forlystelser især i Brug paa Amager og i Baldby, men ogsaa andetsteds. I ældre Tid havde de en yderst raa Karakter. En levende Kat blev sat ind i en malet og med Guldsflitter udstyret Tønde, der var ophængt paa en Tværbjælke mellem to Træer. Byntede Bønderkarle til Hest slog da skifteviis til Tønden, og man kan forestille sig de grusomme Kvaler, som det arme Dyr maatte lide under denne Medfart. Undertiden hændtes det ogsaa, at Ratten, naar Staverne gik istykker, fløi ud og i sit Galsskab foer ind paa en af sine Plageaander, der til Løn fik synlige Mærker af dens Kløer. Den, som tilsidst slog Tønden i Stykker og befriede Ratten, blev kaldet „Rattefonge“. Han var det da et heelt Aar og blev af sine Medbrødre holdt skattefri. Undertiden blev der ved den Leilighed holdt Væddeløb. Endnu indtil for et halvt hundrede Aar siden var en levende Kat Offeret, men da satte et strengt Politiforbud en Skranke for dette Barbari. Hvor nu Skiffen anvendes, er der en udpyntet Duffe i Tønden. En anden Forlystelse Fastelavns Mandag til Morsskab for Børn er at flaae efter en ophængt Gryde. Den, som skal flaae efter Gryden, bliver bunden for Dinene, hvoraf Følgen er, at han som oftest flaaer i Luften.

At trække Hovedet af Gaasen beskrives af Pontoppidan paa følgende Maade: „En levende Gaas ophængtes mellem tvende Stænger ved Fødderne; Halsen blev bestrøget med grøn Sæbe, saa at den blev ganske glat; siden rede de igjennem og greb den saalænge om Halsen, at denne omsider fulgte med og den Rytter, som beholdt Gaasenhalsen i Haanden, blev det Aar „Gaasfonge.“ „Denne Forlystelse

var saaledes næsten grusommere end den med Ratten. Samme Forfatter fortæller om en anden Skif, der var brugelig paa paa Amager ved Fastelavnstid: „Paa en Dynge Sand sættes et ovalt Bæger og paa Bægeret et Æg. Man danser saa omkring Dynngen og de Dandsende søge nu at give et saa behændigt Stød med Foden til Bægeret, at det flyver bort og Ægget ubeskadiget ligger i Sandet. Derefter fatter den Dandsende Ægget mellem begge Fødder indtil han har faaet det anbragt igjen i Bægeret.“

At pidfskes op Fastelavns Morgen brugtes og bruges endnu meest af Børn, der hertil havde et udpyntet Fastelavnsriis, men ogsaa Borne pidfske hinanden op, og da bruges et almindeligt Riis. Paa Landet anvendes der mangfoldige Kneb, for at undgaae Oppidskningen eller for at oppidske Andre. Man søger at sikkre sig ved at laase Dørene, ved at sætte Kroge paa Vinduerne o. s. v., men undertiden hjælper det ikke. Der sættes Stiger til Vinduerne, de løstes af Hængslerne, eller man skjuler sig endog om Natten i Bærelset for om Morgenens at være paa rede Haand med Rifet. Den Oppidskede maa høre med Fastelavnsboller, der sammen med de saakaldte Strutter særligt nydes i Fastelavn.

I Kjøbenhavn har der til den sidste Tid holdt sig en særegen aldeles ikke priisværdig Skif, den nemlig, at faste Skillinger i Grams fra Børstrappen blandt fattige Dreng og lade dem rives og flaaes om dem. Af en anden langt bedre Karakter var en Skif, der indtil for endeel Aar siden var i Brug i Stege paa Møen. Skolebørnene gif da om Fastelavns Mandag fra Huus til Huus, isørte deres bedste Klæder og med en Kjæp i Haanden, paa hvis øverste Spids der var anbragt Figuren af en Hane. De sang inde i Husene følgende Sang:

„God Dag! god Dag! baade Søster og Moder saa kjær,
 Vi komme til Eder — vor Bøn vi frembær,
 Vi Unge have os forsamlet idag
 For ret at holde et lystigt godt Dag;
 Men da vores Dag var bedst udi Stand,
 Da fik vi at vide, at Fjenden var i Land.
 Vi bleve ei bange for dette kom paa,
 Men strede mod Fjenden baad' Store og Smaa;
 Vi bleve ei bange for dette Ansfrig,
 Men strede mod Fjenden baad' Fattig og Riig.
 De Fjender var tvende og kom inat,
 Den ene var en Hane, den anden var en Kat;
 Men Hovedet af Hanen vi mægtigen drog,
 Og Ratten paa Flugten vi priselig jog.
 Og vil I ikke troe, at dette er skeet,
 Saa kan I her Hovedet for Dinene see,
 Vi bede Eder om et Par Skilling eller tre,
 Og have I Evne, da give I fleer.“

Naar de saa havde modtaget en lille Gave til et „lystigt godt Lav“, saa takkede de atter paa Riim og droge videre. Det Hele endte med et lille muntært Gilde.

Endelig knyttede der sig i de danske Spstæder i ældre Tid til Fastelavn en Skif, der ifølge Sagnet skal være indført af selve Christian den Fjerde. Den bestod deri, at Sømændene udpyntede en Baad, satte den paa Gænger og førte den frem igjennem Gaderne. Naturligviis vaiede Dannebrog fra Baaden. En af Matroserne, der forestillede Kapitainen, sad med Uniform og trefantet Hat ved Siden af Baadsmanden i Agterenden. Kapitainen styrede Roret, Baadsmanden gav Signal med sin Pibe. Sluproerne vare i hvide Skjorter med røde Skjærf om Livet, de sadde paa Tofterne sammen med Musikanterne. Om Baaden dandsede unge pyntede Sømænd med store Fastelavnskoske af Buxbom og Baand i Hænderne en lystig Reel, og foran og efter

Baaden blev der baaren Flag paa høie Stænger. Var der Snee, blev Baaden stødt frem paa Gængerne, undertiden blev den ogsaa sat paa en Bogn og trukken af fire Heste. Man drog nu fra Dør til Dør. Udenfor hvert Huus blev der dandsset og de dertil beskaffede Kassemeistere indsamlede Bidrag, som intetsteds blev dem negtet og undertiden vare ret rundeligt. Derefter aslagde Kassemeisterne Rapport til Baadsmanden om det modtagne Bidrag og efter dennes Pi=ben fulgte nu flere eller færre Hurraraab i Forhold til Gavens Størrelse eller Giverens Anseelse blandt Sømændene. Disse fik sig da for Pengene en munter Aften og undertiden lidt tilovers til Kone og Børn.

IV.

Det har næsten altid været Skik paa Landet, at festlig=holde Begyndelsen af enhver af Aarstiderne paa en særegen Maade. Det var som om den Livsgjerning, man havde at udføre i enhver af disse Aarets Dele, skulde gaaes indpæ med et let og muntret Sind. Første Mai blev betragtet som Sommerens Begyndelse. Den kaldtes Valdborgs Dag (Bønderne paa Fyen kalde den Bullemes=Dag) og fejredes med forskjellige Lystigheder, hvorved Ordet Mai meget blev brugt. Men dette Ord stod ikke i nogen videre Forbindelse med Maimaaned, det betegnede kun de løvfulde Grene af Birke= og Bøgetræer, som man strax om Foraaret, naar Skoven er udsprungen, brugte til at smykke Husene med. Fra dette Ord hidrører ogsaa Mundheldet „at mæje sig ud“ om den, som gaaer med brogede og affstikkende Klæder. Valborgaften var det tidligere Skik at brænde Blus paa Høiene, for som, det hed, at gjøre Trolddom usfadelig. Saa=vidt Querne kunde sees, kunde ikke nogen Her eller noget

Korvdyr stude Kvæget. Disse Blus kaldtes Gadeild, men da de ikke have noget at bestille med Gade, er det sandsynligt, at de egentlig hed Gudeild, idet de oprindelig bleve brændte til Gudernes Ære i den hedenske Tid, hvorfra Skikken oprindelig stammer. I Jylland kaldes de ogsaa Gaadeild.

Hovedfestligheden paa Valdborgs Dag bestod i at „ride Sommer i By“. Baludan meddeler herom Følgende i sin Beskrivelse af Møen: „De unge Karle af en eller flere Byer forene sig om at sammenskyde nogle Penge til at leie et Gildehuus og bekoste det Fornødne til Høitideligheden. To af de meest yndede og ansete Karle vælges til Maigrever; en munter, sædelig Gaardmand udkaares til Staffer eller Rjøgemeester. Denne forestaaer saavel det Økonomiske ved Festen som de foregaaende Øvelser. Tvende stærke Karle vælges til at føre Spæret, d. e. en 5 til 6 Alen lang Stage med anbragte Tværstænger, overalt omsnoet og behængt med alle Kuleurer Baand, Flitterguld, brogede Silke- og Bomuldstørklæder. Til Toget betinges og nogle Violinspillere og en Trommeslager, hvilke alle til Fæst og i fuld Trav kunne opføre deres Musik. Alle maae have blaae eller brune Kjoler, hvide Skjær om Livet, grønne, med Blomster og Baand besatte Krandsje over Skuldrene og Mai (Løv) i Hatten. De bedste Heste, der ere at faae, maae fodres godt og dresseres iforveien, samt nogle Baand og anden Stads haves til dem. Tvende Herolder sendes da nogle Dage iforveien ud og stikke om Natten til 1ste Mai en Maigreen i Taget over hver Port til Tegn, at Sommerkarle kunne ventes. Natten før den til Toget bestemte Dag forsamle de sig i Gildehuset, ordne Skaren og begynde om Morgenens deres Ridt i følgende Orden: først Maigreverne, saa Stafferen, med sin pyntede Stafferstok, derefter Spærspøreren og Musi-

fanterne, og efter dem de Øvrige parviis. Hvor Maigrenen ikke er taget bort, drage de ind, og efterat have ronderet i Gaarden og hilset med Spæret, stige de af og gaae efter Jndbydelse ind. De dandse der et Par Dandse med Huusmoderen og Pigerne, beværtes med Hvedebrød og Brændeviin, modtage desuden Foræringer af Æg og deslige til deres Gilde, og drage derpaa videre." Saavidt Paludan. Gildet afholdes i det dertil bestemte Huus, udenfor hvilket Spæret, der kaldes Maistangen, nedrammes. Der dandses om Stangen af Piger og Karle, og saa synges der efterstaaende smukke Maifang til en egen Melodi:

Alverdens Staber mild og blid,
Hør det som vi bede!
Vi prise alle Aarsens Tid.
Vær os Alle en naadig Gud med Glæde!

Den Vinters Tvang brykst du af Land,
Hør det som vi bede!
Lad Sommeren blid gaae os til Haand!
Vær os Alle en naadig Gud med Glæde!

Befkommen hid Maimaaneds Tid;
Gud glæde os med Sommer blid!

Vor Skov og Mark sig fryder smukt!
Baldborg bær Løv og Græs med Frugt.

Den lille Lærtes listig Klang
Dig lover med Maimaaneds-Sang.

Thi bære vi dig Mai i By,
Og lover dig med Psalmer ny.

Forbi vi bære Mai i Gaard,
Hør det som vi bede!
Befsign os med et frugtbart Aar!
Vær os Alle en naadig Gud med Glæde!

Vi pløie i vort Ansigts Sæd,
Og saae vort Korn i Jorden ned.

Fremfør vor' Hænders Gjerning vel,
Velsign os Gud til Liv og Sjæl!

Giv tidligt Veirligt ovenfra,
At Grødens Væxt maa lykke faae.

Med Olden god velsign vor Skov,
Giv Flæst paa Bord, dit Navn til Lov.

Giv Korn og Kjern' paa Agrene,
Til Brød og Ol i Kjeldrene!

Giv Frugt paa Træer i Haverne,
Til søden Most i Tønderne.

Bed Bier giv Bøx og Honning sød
Til Lys og Lægedom, Mad og Mjød.

Stært Humle hæng paa Stængerne,
Sæt bedst Malurt i Bedene.

Lad Urter groe til Smag paa Mad,
Hør det som vi bede!
Giv Urter, Rødder, Kaal, Salat.
Bær os Alle en naadig Gud med Glæde!

Velsign os og med Livets Frugt,
Med Faar og Fæ paa Marken smukt.

Giv Mælk og Smør, og Osten sød,
Velsign os med Boghvedegrød.

Velsigne ferst og saltet Vand,
Med Silb og Fisk for hver en Mand.

Lad Hønen give Æg paa Fod,
Til Pandekag' og Æggemad.

Bevar vore Gæs fra alflens Nød,
Gjør Kaalen fed og Dyngen blød.

Til Klæder giv Hør, Hamp og Uld,
Til Kroppens Skjul i Hæde og Kuld.

Dertil regjer os med din Aand,
Bed dine Engle gjør os Vistand!

Gud fri os fra en blodig Krig,
Fra Krankhed og den dyre Tid!

Bevar, o Gud! din Kristenhed,
 Hør det som vi bede!
 Saa og vor kjære Øvrighed.
 Vær os Alle en naadig Gud med Glæde.

Bevar, o Gud! vor Konge vel,
 Velsigne ham til Liv og Sjæl!

Vor Konges og vor Landets Raad,
 — Hør det som vi bede —
 Gud vær med dem i Raad og Daad!
 Vær os Alle en naadig Gud med Glæde!

(Fortsættes i et paafølgende Hefte.)

De danske Kosakker.

De danske Kosakkers Land er kun lidet dyrket, skjøndt det vilde være istand til at ernære det fire- til syrdobbelte Antal Mennesker. Kosakken er sødt Kriger, han holder ikke af Markarbeide og udfører det kun fordi Nøden tvinger ham dertil; men da dyrker han kun saameget som netop er nødvendigt til hans Underhold. Istedetfor at opdyrke Stepperne og lede Floderne til de Steder, hvor der er Vandmangel, sværmer han om paa sin Hest eller kaster sig hen paa et skyggesfuldt Sted, for at hengive sig til den søde Søvnen, som han elsker fremfor Alt. Landet er paa ingen Maade saa fattigt paa Vand, som det almindelig hedder, thi det har ikke faa Floder. Blottet for store Skove regner der kun sjældent om Sommeren, og der indtræder ofte en Tørke, som holder ved i flere Maanedes, navnlig i Juni, Juli og August. Kosakkerne boe derfor ogsaa i Reglen kun

i Nærheden af Floderne og dyrke der Jorden. Hvor let kunde der ikke anbringes Bandlebninger, hvis disse Egne vare beboede af virksomme og driftige Mennesker. Paa Grund af denne Kosakernes medfødt Lædighed indtraadte der i tidligere Tid ikke sjældent Misvæxt og som en Følge deraf Hungersnød, hvorved en stor Mængde Mennesker gik til Grunde. For at forebygge denne Elendighed, har den russiske Regering i de senere Aar anlagt store Magasiner og tillige tvunget Kosakkerne til, efter enhver Høst at aflevere et vist Kvantum Korn, af hvilket de kunne forsynes naar der indtræder Mangel. Saaledes er et eller to Misvæxt-Aar nu ikke istand til at fremkalde Hungersnød. Og dog finde Kosakkerne sig nødig og med stor Overvindelse i denne gavn- lige Foranstaltning.

Kosakernes Kvægavl er ubetydelig og netop saa stor som deres personlige Fornødenhed udfærdiger. Desto større Omhu vise de derimod deres Heste, hvilke de fordetmeste vurdere højere end Koner og Børn og pleie bedre end disse.

Ligesaa lidt som Kosakken bryder sig om Agerdyrkning, ligesaa lidt forstaaer han at benytte Don og andre seilbare Floder. Og hvad skulde han ogsaa udføre? Han eier jo Intet, som han kan tilbyde den fremmede Kjøbmand. Kun tvungen bygger han en daarlig Baad, for at komme over paa den anden Bred, og har Høsten en sjelden Gang givet ham et Overskud over den Deel Korn, som han skal aflevere til Magasinerne og anvende til eget Forbrug, eller vil han udtuiste Huderne af sit slagtede Hornkvæg mod Brændevin, Klæde o. s. v., da bygger han et lille Seilfartøj, som neppe kan rumme mere end 12 til 16 Mennesker, ikke har noget Dæk og i Reglen bliver for stærkt ladet. Paa det seiler han til det nærmeste Hav. Den ringeste Blæst

kan tumle det lille Fartøj og gynge det op og ned, men uden at røre en Haand hengiver Kosaffen sig frygtesløs til sin Skjæbne, som han troer ikke kan undgaaes. Troen paa det ubønhørlige Fatum deler han med Tyrkerne og med den styrter han sig imod enhver Fare. Dog forsømmer han aldrig som god Christen fra Tid til anden at bede til Landets Skytspatron, den hellige Nikolaus. Man har seet Baaden, liggende paa Siden, hvert Dieblif true med at vende Bunden iveiret, alligevel sad Kosaffen rolig paa sin Dofte og blæste med den største Sindsro Røgskyer af den korte Pibe, som om der ikke var den mindste Fare paa færde.

Ligesom Kosafnationen efterhaanden har dannet sig af de forskjelligste Folkeslag, saaledes er Klædebragten ogsaa meget forskjellig. Imidlertid er dog det tscherkessiske Element fremherskende saavel i Mandens som i Kvindens Dragt, og endnu kaldes den Førstnævntes Overkjortel Tsjerkesska. Den er af Klæde og adskiller sig fra Tsjerkessernes Nationaldragt derved at Ermerne som paa Polakernes Frakke ere opslidsede. Tsjerkessernes er næsten altid besatte med Sølvtresfer, Kosakernes med Guldtresfer. Den er kort og naaer neppe til Knæet. Under den bæres en Silkefastan, Kaukasiernes og Grusierne Algaluf, besat med Sølfnapper og holdt sammen ved et rigt broderet Bælte. Paa Hovedet har han en høi Hue af høirødt Fløil, broderet med Guld og besat med Tresfer. Kvinderne have ligeledes en Klædeskjortel eller Belts Kaviaka, der er noget længere, og under den, men neppe rækkende til Knæet, en Kjortel, der ligner Algalufen og kaldes Kobolet; istedetfor Bæltet har hun en Art bredt, ligeledes rigt broderet Bind om Livet. Fra Knæet vise sig de vide Beenklæder, der i Reglen ere af hvidt Silketøj. Hovedtøiet er omtrent det Samme som de russiske Fruentimmers og be-

flaaer af en Povjaska (et Slags Pandebind) af rosenrødt Atlasf eller af en almindelig Kalpatjka af blomstret Tpi, bunden fast med et Tørklæde.

Ikke mindre forstjellig end Klædedragten er Kosakernes Legemsstørrelse og Figur og derfra hidrører sagtens den Modsigelse, der gjør sig gjældende, idet Nogle finde, at Kosakkerne ere en smuk Race, Andre, at den er meget hæsliq. Den ægte Kosak af reen tscherkessisk Stamme har en høj, ædel Figur, og det tykke sorte Mundskjæg trækker sig ned til Hagen. Men jo mere tyrkisk eller mongolsk Blod der flyder i hans Arer, desto mere fremtræde de opsvulmede Lemmer, de fremstaaende Kindnoger, de smaae plirende Dine og den gule Hudfarve. Mærkeligt er det iøvrigt at Kosakpigen næsten altid er smuk. Det lader næsten til, at det mongolske Præg ikke ret har kunnet fæste Rod hos Kvinderne.

Et glad Sind og en stor Sorgløshed ere de meest fremtrædende Egenskaber hos Kosakkerne. Ingen Ulykke, om den er nok saa stor, er istand til at bpie ham, og understøttet af sin Tro paa et uundgaaeligt Fatum bærer han de største Lidelser roligt og uden at knurre. Den Reisende Koch fortæller, at han har seet Fædre, der med hele deres Hjerte hang ved deres vorne Sønner, med en vis Ro modtage Budskabet om deres Død. Den største Smerte formaaede kun for et Par Timer at undertrykke den medspøgte Munterhed. Snart kom denne frem igjen og vederfvægede det saarede Hjerte. „De ere døde i Kampen for Fædrelandet,“ vare de Ord, hvormed Faderen indgjød sig selv Trøst.

Hvert sjette Aar drager Kosakken bort for at bevogte det russiske Riges fjerneste Grændser. Den, som er bleven hjemme, dyrker Jorden, hvis Udbytte tilhører ham selv uden

nogen Afgift, og sørger for Kvægets Røgt. Men da han kun dyrker saameget Korn som der behøves til hans og hans Families Livsophold, er hans Arbejde kun ringe. Om Vinteren og om Sommeren, naar Markarbeidet er udført, foretager han sig saa godt som Intet og hengiver sig til sin naturlige Sorgløshed.

Dog er han ikke ligegyldig for Naturens Skønhed og for landlige Adspredelser. Især om Søndag Eftermiddag kommer den hele Staniza, Gamle og Unge, sammen paa den grønne, med de smukkeste Blomster smykkede Steppe, for at hengive sig til Lystighed. Kun de bedagede Mødre blive hjemme eller tage Plads udenfor Døren, for at see paa Alt hvad der gaaer for sig. Efter Alder og Køn dele Stanizaens Beboere sig i Grupper. Mændene sætte sig i en Kreds, ryge af deres korte Piber og fortælle Historier fra deres paa Tildragelser saa rige Liv. Den Ene omtaler en Kamp, som han har havt med en Tscherkesser, den Anden fortæller om den Tid, da Keiseren seirende førte ham til de forhadte Franskmænds Hovedstad. Med stor Beltalenhed fremhæver en Tredie deres elskede Hetman Platoffs Jdrætter, og en Fjerde omtaler den skønne Tid, da de frie og uafhængige som Herrer droge gennem Sydruslands Stepper. Hvor meget end Rosaffen elsker og ærer sin Keiser, saa fremkalder dog Mindet om den gamle Tid mangt et Suk, og utilfreds med den Uvirkksomhed, han nu af Omstændighederne er tvungen til, undflyr han ofte det fredelige Samkvem med sine Kammerater, bestiger den trofaste Hest og styrter sig ud paa den vide Steppe for ved Jagtens Adspredelse at fordrive den Harme, der begynder at trænge ind i hans Hjerte. Den guulbrune Saipa, den russiske Steppes Gazelle med den tykke, opsvulmede Hale og de vide Næsebor, er da

fordetmeste den Gjenstand, paa hvilken Kosaffen øver sin Færdighed og søger at styre sin medfødt krigeriske Lyst.

Alt fra den tidligste Ungdom uddannes Kosafdrengene til deres Livssyssel. Enhver Dreng er født Soldat og han har kun at hellige sig til Krigshaandværket. Nogle Aar efter sin Fødsel faaer han alt Gevær og Landse. Meget tidlig lærer Faderen sin Søn at bestige Hesten og at betvinge den med kjæf Haand. Drengen leger daglig med den lille Landse og bliver snart vant til at haandtere den, ikke saasnart er han istand til at bruge den svære Bøsse førend han gaaer paa Jagt eller flyder til Skive. Alle hans Lege gaae ud paa Krig og de ende ikke sjeldent blodigt. Men den Saarede vover ikke at udgyde en Taare, hvis han ikke vil udsætte sig for almindelig Latter. Neppe kan den unge Mand oppebie det Dieblif, da Fædrelandet kalder ham langt bort fra hans Hjemstavn. Kun i Krigen føler han sig i sin Kraft og han forbander ikke sjelden de ser Aars Uvirkomhed, som fængsler ham til Hjemmet. Krigen er hans Element selv i hans høie Alder, og finder Døden ham ved hans Arne, saa beder han om, at hans Landse, Gevær, Hue og Nagaisa (den korte Ridepidst) maa blive opstillede bag Korset paa hans Grav.

Indvaanerne af de Stanigaer, som ligge ved Dons Bredden, elske denne Flod og feire paa den aarlig ved Pintsetid muntre Fester. Den flyder kun langsomt i den flade Steppe og kaldes der Tichoi Don (den langsamme eller blidt henslydende Don). Kosafferne betragte den ogsaa undertiden, ligesom Egypterne Nilfloden, som Frugtbarhedens Ophav og vise den næsten Tilbedelse. Da i Rusland enhver nævnes ved sit Fornavn og sin Faders Fornavn, ikke ved Familienavnet, saa har ogsaa Donsfloden, fordi den har sit Udspring

fra Ivan=Søn i det Tulaiske Gouvernement, faaet som Fader en Ivan, efter hvilken den nu kaldes Don Ivanovitsch (Ivans Søn). Navnet Ivan (Johan) er ogsaa meget udbredt hos Russerne, og til Ære for dette Navn blive Fremmede, hvis Fornavn og Faders Fornavn man ikke kjender, kaldet Ivan Ivanovitsch, ligegyldigt hvad de saa ellers hedde.

Paa en smuk Mai= eller Junidag bedækkes Donfloden med festligt smykkede Baade, og Unge og Gamle roe lystigt hid og did. Fra den ene Bred til den anden lyde muntre Sange. Er der en Ø i Midten af Floden, saa udvælges den til Festen og derhen skaffes Spiiser og Drikke. Mellem Stanizaen og Den er der nu en livlig Færjel af Baade. Først seent, naar Solen for længere Tid siden er gaaet ned, skilles man og Enhver seiler til sin Hytte. Spiiserne og Drikkevarerne ere langt fra saa simple som man skulde troe, og ved store Festligheder forstaae Kosakkerne med stor Kunstfærdighed at tillave de forskjelligste Retter og at give dem et som oftest eventyrligt Udseende. Kwaz, den russiske Nationaldrik, er vel indført her i Landet, men Indvaanerne synes ikke videre om den, desto større Priis sættes paa Mjød og Viin, der tilberedes ved Dons Bredder. Fremfor Alt elsker Kosakken sin daarlige og lette Brændeviin. Spiiserne ere deels russiske, deels orientalske. Suppen er ikke som hos Orientalerne forviist fra Bordet, men den er i Reglen anderledes tillavet end vor. Den russiske Kaalsuppe, Itchi, spises vel ofte og gjerne, men Kosakken giver sin Pochlebka Fortrinnet, en Art flydende Pillau og som denne tillavet af Høns, Riis, Rosiner og Smør. Bedestjødnet er som hos Orientalerne Kosakernes Indlingsspiise og foretrækkes for alle andre Kjødsorter. Meget ugjerne spise Kosakkerne Dre-kjød. Med stor Kunst forstaae de at stege et ungt Lam paa

Spid og da at opstille det paa et Fod i staaende Stilling paa sine fire Fødder med Hovedet iveiret, som om det levede. Ofte er det omgivet af Græs og Blomster, saa at det seer ud som om Lammet græsser paa en Eng.

Om Kosaffernes militaire Betydning bemærker den bekendte Reisende Wagner: „Sine vidtløftige Steppelande, der gennemstrømmes af Donfloden og hvor Enhver er født Soldat, er for Rusland af en overordentlig Vigtighed. Kun en Enestes Stemme behøver at kalde, og fra Don til Ural svinge 100,000 Landsferyttere sig kampbegjærlige i Saddelen. Alle militaire Autoriteter have erkjendt den store Fordeel, der er ved at have et saa talrigt let Rytterkorps. Kosafferne kunne bruges paa mangfoldige Maader i den store saavelsom i den lille Krig: til Bedækning af Konvoyer, til Overfald af Fjendens Transporter, som ridende Bud og som Spioner, som Eskorte og som Forsølgere. Selv paa ordnede Slag-rækker har det stormende Angreb af deres Landsferyttere ved flere Leiligheder viist en frygtelig Virkning. En Armee med Kosaffer er altid sikket mod Overfald, medens Fjenden aldrig er i Ro for dem. Disse Landsferyttere ere især for Rusland af overordentlig Værd fordi de bøde paa en væsentlig Mangel i Rækken af de betydelige militaire Egenskaber, som den russiske Soldat uimodsigelig besidder; de tilføre nemlig Hæren den lette Bevægelighed, den Hurtighed, der er en af de saa krigeriske Egenskaber, der fattes den stærktbyggede, kraftige Storrusser, som desuden er iført en Uniform, der hindrer ham i at bevæge sig med Raskhed.“

Blomsterne i de tropiske Egne.

Det er en almindelig udbredt Vilsfarelse, at Skuet af Naturen i Tropelandene er langt glimrende og mere rigt paa Farver end i de tempererede Lande. Saameget er afgjort, at i Henseende til Blomsternes Rigdom og Farver ere vore Skove og Marker langt bedre udstyrede end de fleste tropiske Egne. Af denne Anskuelse er ogsaa den engelske Reisende Alfred Wallace, der i 8 Aar bereiste Verne i det Malayiske Arkipel og der paa sine mangfoldige Udflugter har gjort mange interessante Jagttagelser, som han har nedlagt i et eget, for nogle Aar siden udgivet Værk.

Folk, siger Wallace, der nære de sædvanlige Forestillinger om Vegetationen i de tropiske Egne, og som i deres Indbildning udmale sig Blomsternes Pragt og Yppighed og det herlige Skue af Hundreder med en Masse glimrende Blomster bedækkede Skovtræer, ville forbauses ved at høre, at skjøndt Vegetationen er meget yppig og mangfoldig paa Aru (en til Papua-Gruppen hørende malayisk Ø) og frembyder en Mængde skønne og sjældne Planter, der ville være en Prydelse for vore Værthuse, er der dog i Almindelighed stor Mangel paa glimrende og iøjensaldende Blomster eller de ere saa sjældne, at de ikke frembringe nogen gennemgaaende Virkning i Landskabet. For at godtgjøre dette skal jeg anføre, at jeg har bereist fem forskellige Egne af denne Ø, at jeg har besøgt Skovene og i en Tid af sex Maanedes har fulgt Kysterne og Flodbredderne medens Veiret i Reglen var meget smukt, uden at jeg har truffet en eneste Plante

af nogen paafaldende Skjønhed, ikke en Vært, der kommer en Hvidtjørn nær, eller en Snylteplante, der ligner vor Kaprifolium. Man troe ikke, at Blomstringstiden ikke dengang endnu var indtruffen, thi jeg saa mange Buskværter og Skovtræer i Blomster, men alle Blomsterne vare af en grønlighvid Farve og de vare neppe saa smukke som vore Lindetræers Blomster. Hist og her ved Flodbredderne og Kysterne staae nogle Convolvulaceer, der ikke komme vore Have-Isomæer nær, og i Skovens dybeste Stygge finder man vel smukke skarlagens- og purpurrode Zingiboraceer, men saa saa og spredte, at de ligesom forsvinde mellem den store Masse af grønne og blomsterløse Planter. Og dog vidne de ædle Cycadaceer og Pandaceer, der blive tredive til fyrgetyve Fod høie, de smuktformede Bregner, de høie Palmetræer og den store Mangfoldighed af smukke og sjældne Værter, som Diet overalt træffer paa, om Tropernes Varme og Fugtighed. Ganske vist forekom Aru mig som en Undtagelse især fattig paa Blomster, men det gjælder i en større eller mindre Grad om alle tropiske Lande og min Erfaring fra Egnene under Ækvator i Vest og Øst have i det Hele taget givet mig den Overbeviisning, at Blomsterne i de yppigste Dele af Troperne ere mindre talrige, i Gjennemsnit langt mindre fremtrædende og give Landskabet en mindre livlig Farve end i tempererede Klimater. Jeg saa aldrig i Troperne saa glimrende Masser af Blomster som selv England har at opviise paa sine med Gyvel bevogede Enge, sine hedeagtige Bjergskrænter, sine brogede Græsgange, sine med Balmue smykkede Marker, sine Kløverenge, der alle vise sig for Diet som Tæpper med et fortryllende Farvespil af Gult, Aurblaat, Purpurrodt. Og saa er der vore Hvid- og Rødtjørn, vore blomstrende Bletræer, vore Bjergasfer, vor Gyvel,

vore Klokkeblomster og Primler og vore purpurrøde Viffer, hvilke alle med deres lyse og klare Farver beklæde hele Landet. Disse Skønheder findes overalt, de ere karakteristiske for Landet og Klimatet, man behøver ikke at søge dem, thi de glæde Diet ved hvert Skridt. I Ækvatorialegnene derimod, enten der er Skov eller Savanna, viser Naturen sig kun med det Mørkegrønne. Man kan reise hele Timer, ja hele Dage uden at møde Noget, som afbryder det Gensformige. Blomster ere overalt sjældne, og nogetsomhelst Paafaldende træffer man kun efter lange Mellemrum.

Man kan let forstaae, hvad der har fremkaldt den feilagtige Mening om den tropiske Vegetations Natur. I vore Drivhuse og paa vore Blomsterudstillinger samle vi de smukkeste blomstrende Planter fra Jordens fjerneste Egne og stille dem saa tæt ved hinanden, som de aldrig forekomme i Naturen. Hundrede forskjellige Planter, alle med glimrende eller sælsomme Blomster, yde et vidunderligt Skue naar de ere samlede; men maaskee neppe to af disse Planter sees i Naturtilstand ved Siden af hinanden, idet enhver af dem voger i forskjellige Regioner eller paa forskjellige Steder. Desuden er man tilbøielig til at blande alle tempererede Landstrøg udenfor Europa sammen med Troperne, og man faaer saaledes den Idée, at Alt hvad der er fremtrædende smukt maa komme fra de varmeste Dele af Jorden. Men netop det Modsatte er Tilfældet. Rhododendron og Azaleer ere Planter fra de tempererede Zoner, de pragtfulde Lilier hidrøre fra det milde Japan og en stor Deel af de Planter, der udmærke sig ved det yppigste Farvespil, have deres Hjem paa Himalaya, ved Kap, i de Forenede nordamerikanske Stater, i Chile eller Kina og Japan — alle Egne i den tempererede Zone. Ganske vist findes der en stor Deel herlige og pragt-

tulde Blomster i Troperne, men den Rolle, de spille i Vegetationen, er forsvindende ringe, saa at det, der synes at være en Modsigelse, alligevel er en Kjendsgjerning. Blomsternes Virkning i landskabelig Henseende er saaledes langt fra saa stor i Zonerne under Linien som paa den øvrige Deel af Jordkloden.

En amerikansk Konkyliesamler.

I Aaret 1865 reiste Albert S. Vickmore, Professor i Naturhistorie ved Madison-Universitetet i Hamilton i Staten New-York, til Batavia og seilede derfra til Kryderierne, der ligger østlig for Celebes, for at samle de smukkeste Muslinger der paa Kysterne.

Vickmore havde valgt denne Egn, fordi Hollænderen Rumphius, der i mange Aar havde levet i Amboina, Hovedstaden paa disse Øer, her havde sammenbragt en betydelig Mængde af de sjældneste Konkylier og beskrevet dem i et stort Værk „Rariteitkamer“, der udkom i 1705 og af den store Naturforsker Linné blev benyttet ved hans Undersøgelser. Selve Samlingen fik Plads i Leyden, men da Holland i 1811 blev en fransk Provinds, blev den af Napoleon bragt til Paris, hvorfra den dog atter efter nogle Aars Forløb vendte tilbage til Leyden, ved hvilken Blanding frem og tilbage naturligviis en ikke ringe Deel af Konkylierne gik tabt.

Deels for at faae det Manglende i Rumphius' Samling erstattet, deels for at tilveiebringe en lignende Mønster-

samling for de forenede nordamerikanske Stater bereiste Vidmore det ostindiske Arkipel, for paa de samme Kyster og Fjorberge og i de samme Bugter, hvor Rumphius havde fundet hine Exemplarer, selv at søge efter de Muslinger, der ere afbildede i „Rariteitkamer“. Paa denne Reise tilbragte han to Aar og har beskrevet den i et udførligt Værk, som frembyder stor Interesse.

De første Kontylier samlede Vidmore paa Den Timor. Han tog en malayisk Fører, der skulde ledsage ham til en Landsby paa Kysten. Veien gik langs et Korallrev, hist og her traadte Korallstykkerne frem igjennem det tynde Jordsmon, saa det var mærkværdigt, at Veien kunde passeres af de barfødte Indfødte uden at de kom til Skade. Man kom snart til et halvt Dusin Hytter, der vare indhegnede af en lav Steenmuur. Disse Hytter have en rundagtig Form og ere de usleste Boliger for menneskelige Væsener, som man kan tænke sig. Vægene bestaae af omtrent tre Fod høie, i Jorden nedrammede Staver og have et kogleformigt med Palmemblade bedækket Tag. Rundt om disse Hytter rodede Sviin af et hæsligt Udseende og med lange Børster paa Ryggen. Kort efter førte Veien over en Begravelsesplads. En lav Muur omsluttede en lille regelmæssig, med Jord opfyldt Flade, der indeholdt flere Grave. I den næste Landsby hilste en Flok Hunde, der lignede Ulve, Naturforskeren og hans Ledfager med en rasende Gjøn. Landsbyen syntes forladt og først efterat Malagen i længere Tid havde raabt og skreget, viste der sig endeel Kvinder og Børn. Mændene vare tagne ud paa Fiskeri. Det holdt haardt, at gjøre Folkene indlysende, at vor Rejsende var kommen, for at kjøbe Muslinger, og at han havde en god Deel Kobbermønt til at betale dem med. Men da de omsider havde

Bibl. f. Ungd. 1 Aarg.

forstaaet, hvad Tælen var om, løb de glad afsted og kom snart tilbage med et stort Antal Nautilus=Muslinger af en overordentlig Størrelse. Børnene vare nøgne og Kvinderne bar kun et Stykke Bomuldstøi (Sarong), der var bundet om Livet og hang ned til Knæerne. Foruden Nautilus fik Bidmore mange Pteroceras= og Strombus=Arter, samt et stort Antal Regler (Coni) og Cypræer.

En af de sidste Dage i Juni naaede Bidmore Amboina, Maalet for hans Reise. Amboina har i mange Tider været berømt for sine Muslinger og Skaldyr. De hollandske Embedsmænd pleie i Reglen hvert Aar at sende deres Venner i Europa en stor Deel Konfylter, som de kjøbe af de Indfødt. Disse lægge sig derfor efter at samle Muslinger, og Nogle af dem drive en ikke ringe Handel med disse mærkværdige og smukke Naturprodukter.

Det rygtedes snart, at en Fremmed var kommen fra et Land, der laae endnu længere borte end Ollanda, som man der kalder Holland, for at kjøbe Muslinger, og snart ankom den ene Kurv efter den anden med de sjeldneste og værdifuldeste Arter; thi den ene Indfødt skyndte sig at komme den Anden i Forkjøbet. Enhver søgte at blive af med sine Varer, for at opnaae sin Part af de glimrende Penge, som Bidmore velbetænkt udbredte for deres Vine. Ved denne Rappestrid mellem de Indfødt bleve Priserne naturligviis trykkede og meget billige.

Handelen blev med hver Dag mere livlig; ikke saa Indfødt kom langveisfra deels for at sælge deres Muslinger, deels for at see den Mand, der var kommen saa langt fra det Fjerne for at øde sine Penge, thi en saadan Mand maatte bestemt ikke være ved sine fulde Fem.

I Begyndelsen kjøbte Bidmore hele Kurve, indtil han

var kommen i Besiddelse af alle almindeligere Arter. Derpaa viste han de Indfødte Afbildningerne i Rumphius' „Rariteitkamer“ af de Arter, han endnu ønskede at kjøbe, og beskrev dem tillige endnu flere Andre, som ikke indeholdes i dette Værk. Han lovede dem en Extrabelønning, naar de kunde bringe dem tilveie. Der var især en Art, han ønskede at faae i levende Tilstand, nemlig Perle-Nautilus. Det var endnu ikke lykkedes nogen Rejsende at faae en saadan, og han blev derfor overordentlig glad, da en Indfødtt allerede et Par Dage efter hans Ankomst indfandt sig med et Exemplar. Den Indfødte saae snart, hvor stor Priis den fremmede Muslingekjøber satte paa hans Varer, thi han forlangte strax ti Gylben for Dyret, dog folgte han det tilsidst for to.

Da Bidmore kun meget ufuldkommen var det malayiske Sprog mægtig, brugte han en meget simpel Fremgangsmaade ved sin Handel med de Indfødte. Saasnart han var kommen til et Sted, hvor han havde ifinde at opholde sig, blev der i Verandaen foran Rajahens Huus stillet et lille Bord, bag hvilket Bidmore tog Plads. Derefter traadte de Indfødte En for En frem og lagde deres Muslinger i en Række paa Bordet. Bidmore lagde nu ligeoverfor hver Musling eller hvert Parti Muslinger den Sum, han havde ifinde at give for dem, pegede først paa Pengene, siden paa Muslingerne, og sagde derpaa: „Ini atau itu“, dette for dette, og lod dem vælge. Paa den Maade blev der ikke skiftet mange Ord og Kjøbet gif hurtigt for sig. Havde En en sjelden Kontylie og det gjorde Tilbud ikke stemte overeens med hans Forventninger, saa meldte der sig hurtigt en Anden, som var tilfreds dermed. Derpaa kom den Første paa andre Tanker og saaledes lykkedes det Bidmore bestandig at faae begge Exemplarer til en billig Priis.

I Lariki forøge de Bidmore i den Grad sin Samling, at han maatte leie otte Kulier (indiske Lastdragere), for at staffe den videre. Enhver Kuli har to Kurve, en paa hver Ende af en to Alen lang Stang. Kurvene ere af Bambusbarf, indvendig bedækkede med Palmblade, og derfor meget lette og varige. Den simpleste Musling i Lariki var den lille *Cypraea caput serpentis* eller „Slangehoved-Kaurien“, der i Form og Farve ligner en Slanges Hoved.

I Wafasihu kom den gamle hvidstjæggede Rajah Naturforskeren imøde, for at byde ham Velkommen. Da han af Tolkten hørte i hvilken Anledning den Fremmede var kommen, lod han strax udgaae Befaling til alle Indvaanere om at forsamle sig ved hans Huus. Meget hurtigt udbredte sig den Efterretning, at en Fremmed var kommen, for at kjøbe Muslinger, og gamle og unge Mænd, Kvinder og Børn indfandt sig med alle de Skatte, som de i Maanedes, ja i hele Aar havde samlet i deres usle Boliger. Her viste sig udmærkede Exemplarer af den smuftsfarvede *Cassis flamma*, ja der var endog den besynderligt tegnede Musling *Cypraea mappa*, eller „Landfort-Kaurien“, kaldet saaledes paa Grund af de uregelmæssigt lysfarvede Linier paa Ryggen, hvor Kappens to Rande stode sammen, naar Dyret spænder sig fuldstændig ud. Disse Muslingdyre vare frøbne ind i de Kurve, som man havde nedsænket i en Dybde af flere Favne for at fange Fisk.

En riig Høst havde Bidmore ogsaa i Tulahu, en Landsby paa Amboinas nordlige Kyst. Indbyggerne ere her Mohamedanere. I Begyndelsen troede Rajahen ikke, at Bidmore kunde faae synderlig mange Muslinger i hans Landsby, men saa bad Bidmore ham om at lade slaae paa Tisa'en (en Art Tromme) og kalde sine Capalas sammen. Capalas be-

tyde ordret Høvdinge, men i Birkeligheden ere de kun en høiere Klasse af Tjenere, hvis Pligt det er at overbringe Rajahens Befalinger og paasee, at de punktlig udføres.

Disse Capalas fik Befaling til at opfordre alle dem, om hvem det kunde formodes at de havde Konkylier i deres Huse, at komme med dem og indlade sig i Handel med Bickmore. Imidlertid blev Aftensmaden tilberedt hos Rhajaen. Den første Ret paa Bordet var en Oktopus eller Blæksfisk, en temmelig underlig Spise. Langt bedre smagte en Høne og den tørrede Frugt af Brødsfrugttræet. Efter Maaltidet gif Bickmore en Tour gennem alle Gader i Byen, hvorved han ikke undlod at uddele en god Deel smaae Robberstillinger blandt Børnene. Dette virkede som et Trylleri. Enhver var begjærlig efter at gjøre den Reisendes Bekjendtskab og at sælge ham Muslinger. Selv den gode muhammedanske Præst satte sin Eiegyldighed for den christne Fremmede tilside og indbød ham under sit Tag. I Fortrolighed meddeelte han Bickmore, at han af særdeles Artighed mod sin Gæst vilde overlade ham nogle sjeldne Arter; men da hans Priser vare fem Gange saa høie som de andre Folks, undlod den Reisende at gjøre Brug af dette saa uegenntlige Tilbud.

Den følgende Dag tog han mod Vest til Waai, hvor den Reisende fik flere Exemplarer af den store *Trochus marmoratus*. Med sin skønne marmorerede søgrønne Overflade og glimrende perlemoragtige Indre er den en Prydelse for Bærelser i alle Lande. Undertiden fjerner man det ydre grønne Lag enten ved Hjælp af Hydroflor- eller Salpetersyre, for ogsaa at give det Ydre en glimrende perlemoragtig Regnbuefarve. Muslingestallens Laag findes i Hundredviis paa Strandbredden. Naturen har forsynet Muslingen med

et Slags Laag eller Dør, som Dyret kan trække til efter sig og saaledes fiske sig for at beskadiges.

Paa alle Molukker er Landsbyen Amet paa Den Musa-laut allerbedst skiftet til at samle Konkylier. Den Korallbanke, der omgiver Den som et Bælte, strækker sig her fra Spivandslinien indtil det Sted, hvor Havets stærke Bølgeslag bryder sig mod den ydre Rand, næsten en Fjerdingvei ud i Søen, og hele dette Fladerum er ved Lavvande enten blottet for Vand, eller bedækket med nogle Tommer dybe Pytter. Her forekommer den skønne Mitra-Musling eller „Biskops-huen“ og „den store Bavekrone“ i Mængde, ligesom der ogsaa findes mange smukke Regler og Cypræer.

Forinden Bidmore forlod Amboina besøgte han Rumphius' Grav. En lille firkantet Spile i en Have betegner det Sted, hvor „den indiske Plinius“ er begravet. Spilen er omgivet af en tæt Gruppe Kaffetræer, der synes at værne om den med sine nedhængende Grene. En latinsk Inscription er anbragt paa det simple Mindesmærke.

Bidmore opholdt sig to Maaneder paa Den Amboina og var saa heldig i dette Tidsrum at samle alle de Konkylier, der ere afbildede i Rumphius' „Rariteitkamer“, men desuden to Gange saa mange Arter. Tillige havde han den Lykke at faae disse Samlinger i den bedste Orden og uden at de led nogen Overlast bragt til Amerika — Noget, der meget sjældent er Tilfældet med naturvidenskabelige Gjenstande, som samles i Orienten.

Hazardspillerne i Kalifornien.

(Af Fr. Gerstæder.)

Hazardspillet, en af de ulykkeligste Videnskaber, som Mennesket kan forfalde til, er vel strengt forbudt i de Forenede Stater, og kan kun drives hemmeligt og for lukkede Døre, men da Kaliforniens Guldrigdom var opdaget (i 1848), forplantede dette Onde sig dertil med den stærke Indvandring. Rigtignok hørte Kalifornien ogsaa alt dengang under de Forenede Staters Jurisdiktion, og de samme Love skulde her som der have været holdt i Hævd, men Landet var endnu for vildt og for stort. De Embedsmænd, som sendtes derhen, løb desuden strax deres Bei, for at forsøge deres Lykke i Minerne, og Regeringen maatte foreløbigt lade det gaae som det kunde. Spillet blev endog om end ikke tilladt saa dog taalt i Hovedstaden St. Fransisco, og hvor Folk saa hurtigt fortjente Penge som dengang, søgte de ogsaa at finde Leilighed til at blive ligesaa hurtigt af med dem.

Det er næsten utroligt hvilken Mængde af Spillehelveder der opstod her i kort Tid, ja der blev endog reist store Telte, hvor Bord ved Bord bleve udleiede til Spillerne mod en uhyre Betaling, og det overlodes da til disse igjen at udpresse Beløbet af Guldgraverne.

At disse Spillere af Profession derved gennemgaaende spillede falsk og vidste at finde paa mangfoldige Midler til at bedrage deres ulykkelige Offre, er desværre tilstrækkelig bekjendt. Ja, der eksisterer endog i selve de Forenede Stater, og, om jeg ikke feiler, især i Pensylvanien, store Fabrikker,

hvor der forfærdiges forfalskede Spillekort. Forfalskningen bestaaer deri, at paa ethvert Kort ere de paa Ryggen trykte Punkter eller Stjerner anbragte paa en forskjellig Maade, der sætter Spillerne istand til ved nogen Øvelse at vide, hvilket Kort det er blot ved see det paa Ryggen. Naar de da tillige forstaae med Behændighed at slaae den saakaldte Bolte, ere de sikke paa at kunne bedrage Medspillerne.

Disse Spillere vare et sandt Udsud af det menneskelige Samfund; de søgte ikke alene at fortjene Guld ved slige Bedragerier, nei, hvor det gif dem for langsomt er der hundrede Exempler paa, at de ved Rov og Mord forsøgte at faae Tingen hurtigere i Gang.

Men dette Paf opholdt sig ikke alene i San Francisco, hvorhen Guld søgerne rigtignok hver Gang vendte tilbage, naar de havde vundet Guld oppe i Bjergene, men de traf ogsaa op i selve Minerne for at være nærved Kilden, thi der havde Gullet, som de godt vidste, langt mindre Værd end i Havnestaden, og Ordsproget lyder jo: „Det kommer det og let gaaer det.“

Naar de nu vare ankomne til Minerne, udsøgte de et af de bedste Beværtningsstelte, som meest blev besøgt af Guldgraverne, udbredte deres Serape (et Stykke broget Vordug) paa Bordet, lagde en Haandsfuld Guld- og Sølvmonter derpaa, et Spil Kort ved Siden og havde desuden i Almindelighed som Løkkefugl en saakaldet „stille Deeltager“, der tilsyneladende spillede med dem og vandt deres Penge. Kom nu Guldgraverne om Aftenen trætte fra Arbeidet for at drikke endnu et Glas, saa mødte Fristelsen dem her, de satte et Par Stykker af det nylig udvaskede Guld ind, vandt, satte mere ind, tabte denne Gang, vilde have det tilbage og havde efter et Kvarteers Forløb mistet Alt, hvad de om Dagen eller

maaffee den hele Uge med største Møjsommelighed havde udgravet.

Ved Richguld, en af de smaa Bjergstrømme i de sydlige Miner, der alle senere flyde ind i San Joaquin og ved Stockton udgylde sig i Bugten ved San Francisco, havde der samlet sig en stor Deel af disse Spillere og fordeelt sig i tre Beværtningsstelte. Egnen var riig paa Guld, som alt Navnet antyder, og der blev her fundet ikke saa store Stykker, saa at Arbeidet lønnede sig godt. Guldgraverne befandt sig idetmindste tilsyneladende i gode Omstændigheder og betalte uden at prutte de uhyre Priser, hvori Levnetsmidler og Drickvarer her bleve holdte. Havde Folkene udgravet to til tre Unzer Guld om Dagen, saa var det let for dem at betale ti Dollars for en Flaske daarlig Champagne. Guldet laae jo i Jorden og ventede kun paa at blive taget op. At Rigdommen pludselig kunde ophøre, derpaa tænkte Ingen.

Det er let at indsee, at Spillerne maatte gjøre gode Forretninger paa et saadant Sted. Havde Folkene først faaet en halv Flaske Rognaf i Livet, syntes Guldet ikke at have nogen Værdi for dem. De vilde jo rigtignok gjerne tjene noget mere med det, men tilsidst maatte de med tom Pung, men desto tungere Hoved, søge deres Leie.

Mere og mere blev Nabolaget befolket af Guldgravere, de spredte sig hen til de forskjellige smaae Sidedale og fandt der riigt Bytte, medens de mange Handlende naturligviis søgte at befordre denne Tilstrømning ved at sende glimrende Beretninger om Richguld-Minernes Rigdom til Aviserne i San Francisco. At der derved blev hiddraget en heel Trop Spillere er let at forstaae, thi hvor Nadslet er forsamle Ravnene sig, og den lille Mineby vrimslede af dem. Der var næsten ingen Beværtning eller Handelstelt, hvor disse

Bedragere ikke havde opslaaet idetmindste eet Bord, undertiden to eller tre, og da der til ethvert hørte to Spillere, saa dannede der sig midt imellem de ærlige Arbeidere en stor Koloni af dette Paf, hvis fordærvelige Indflydelse snart viste sig tydelig nok.

Røverier og Mord hørte nu ikke mere til Sjeldenhederne, og om end Spillerbanden ligesom gav de enkelt der arbejdende eller gennemreisende Mexikanere Skylden derfor, saa troede dog de mere velsindede Amerikanere og Tybskere ikke derpaa, thi Mistanken pegede hen i en anden Retning. Men det var vanskeligt at indsee, hvorfra Hjælpen skulde komme, thi disse Personers Antal var alt vorret til en anseelig Skare, man vidste, at Enhver af dem idetmindste bar een Revolver hos sig og at de vare istand til Alt.

Det undgik naturligviis ikke Spillerne, at de bleve betragtede af en Deel af Befolkningen med mistroiske Øine, men hvad brød de sig om saadanne Folk, der jo ikke indfandt sig ved Spillebordene? At man ikke vovede at foretage Noget imod dem, derom vare de overtydede. Kun saa meget mere trodsig var deres Optræden, de viste sig aabenlyst med Vaaben i Bæltet og at de ved passende Leilighed gjorde Brug af dem, vidste man. Hvad Bægt lagde disse Niddinger paa et Menneffes Liv meer eller mindre.

Men Uvæsenet tiltog bestandig, og efterhaanden som Banden følte sig stærkere og stærkere ved sit Antal turde nu næsten ingen Guldgraver, om hvem man vidste at han havde været heldig i Minerne, forlade Pladsen alene uden at resitere sit Liv. En Fransmand, der havde et Telt der og vilde til San Francisco for at indkjøbe Varer, blev neppe tusind Skridt fra Richguld skudt ihjel og udplyndret, og en Amerikaner fristede samme Skjæbne. Tre Mexikanere fandtes

myrdede og skammeligst lemlæstede og man søgte at henlede Mistanken for disse Mord paa nogle Kinesere uden at det vilde lykkes. Ogsaa en Tydsker havde i længere Tid været savnet, efter megen Søgen fandt man ham i Skoven med en Kugle gennem Hovedet og i stærk forraadnet Tilstand. Naturligviis var han fuldstændig udplyndret.

Ogsaa fra de nærliggende Miner, med hvilke Richguld stod i stadig Forbindelse, indløb der Klager over, at enkelte meget brave og ordentlige Arbeidere vare forsvundne i Skoven, men endelig gjorde en ung Amerikaners Død Udslaget. Han havde arbejdet sammen med en Tydsker og fundet Betydeligt. De havde begge i Forening begivet sig paa Veien til St. Francisco, for at bringe deres Guld i Sikkerhed, og undervejs vare de i Skoven blevene overfaldne og dødeligt saarede. To andre Amerikanere kom dem til Hjælp og drev Morderne paa Flugten, men begge de Saarede døde kort efter. Imidlertid havde dog Amerikaneren seet saameget, at det ikke var Mexikanere, og endnu samme Aften blev der i Sheriffens store Telt, — man antog nemlig med Visshed, at den amerikanske Alkalde ganske var paa Spillernes Parti — sammenkaldt en Forsamling af Guldgravere, for at forhandle om, hvorledes man skulde gøre en Ende paa dette skjændige Uvæsen. Et Par bekendte Spillere, der vilde trænge sig ind, bleve uden videre kastede ud, og der blev holdt mange Taler, men til nogen bestemt Beslutning kunde man ikke komme.

De Resolutioner, der endelig bleve vedtagne, bestode deri, at Alkalden skulde opfordres til i Overeensstemmelse med de forenede Staters Love at forbyde Hazardspil under Straf af uførtøvet Udviisning, og Forsamlingen tilbød Dommeren

sin Bistand til at overholde dette Forbud. Mange af de Handlende stemte ogsaa derfor, thi da Forbudet jo skulde gjælde alle Telte, kom Ingen til at lide derunder. Men Alfallden vægrede sig ved at efterkomme Opfordringen, idet han erklærede, at han midt i Skoven ikke kunde forbyde Noget, som selv i San Francisco, i Sacramento og i Stockton var taalt, om ikke tilladt.

Derved blev det foreløbigt. Spillerne, der naturligviis fik Underretning om Alting, triumferede og bleve desto mere overmodige; de bragte endog et Antal løsgagte fileniske Fruentimmer med sig i Minerne og gjorde derved Opholdet for den anstændige Deel af Arbejderne næsten utaaleligt. Men derved tiltog Forbittrelsen imod dem ogsaa Dag for Dag og der behøvedes kun en Gnift for at faae Fjendtligheden mellem de to Parter til at bryde ud i fuld Flamme.

Spillet havde imidlertid taget i den Grad Overhaand, at det nu ikke blot blev drevet om Aftenen, men ogsaa ved hvilys Dag; ialtsald begyndte det regelmæssigt Kl. 3 om Eftermiddagen.

En ung Amerikaner var kommen over fra Macalome, hans Arbejde her i Minerne gav ham et riigt Udbytte, da han havde fundet en heldig Plads, men hvad han fortjente om Dagen, det skilte Spillerne ham ved hver eneste Aften og de vidste derved at bære sig saa snildt ad, at han altid igjen gik i Garnet. Undertiden, naar han havde haft store Tab, lode de ham vinde 2 til 300 Dollars tilbage, thi de kunde jo forlade sig paa, at han ikke derfor vilde høre op. Han vilde sprænge Banken, satte Alt paa eet Kort og — tabte.

En Dag havde han gjort et riigt Bytte og paa et lille Sted fundet henved fire Unzer Guld. Den Dag havde han

jo ret havt Nyffen med sig, og nu vilde han forsøge, om den vilde holde sig. Længe førend den sædvanlige Arbeidstid var tilende ilte han op til Teltene og kunde neppe oppebie det Dieblif, da han igjen kunde staae ved Spillebordet og betroet sit erhvervede Guld til de bedragerste Kort.

Naturligviis tabte han. Hvad enten nu den ene af Spillerne havde haaret sig lidt ubehændig ad, hvilket ellers dog sjældent var Tilfældet, eller ogsaa Amerikanerens Die var blevet skærpet ved det stadige Tab, noksagt: han opdagede noget Galt ved Aftrækningen, hvorved der kom et Kort frem, der skilte ham ved det sidste og største Stykke Guld paa to Unzer. Hurtig greb han efter Guldet og besyldte Spillerne i heftige Ord for Bedrageri. Denne rev Guldet til sig med en Ed, medens den unge opbragte Amerikaners Næve ramte ham mellem Vinene, saa at han tumlede to Skridt tilbage. Men et Dieblif efter foer Skurkens Haand ned til Siden, en Revolver kom frem, et Lyn, et Knald og den unge Amerikaner styrtede ned ved Bordet.

Da Tiden alt var fremrykket og flere Guldgravere ifærd med at vende tilbage fra deres Arbeide, havde Larmen loffet nogle Nysgjærrige ind i Teltet og netop da den Ulykkelige faldt kom et Par af hans Landsmænd til som Vidner.

„Skurf!“ raabte den Ene og vilde fare ind paa Spilleren, men denne, som endnu bestandig holdt Revolveren i Haanden, rettede denne paa den nye Fjende og truede ham med at skyde ham ned som den anden „Pjalt“, hvis han vovede at gjøre et Skridt. Hans Kammerat havde tillige trukket sin Revolver, og da de Andre vare komne fra Arbeidet og derfor vare ubevæbnede, var der for Diebliffet Intet at udrette. Men uforsærdet raabte Guldgraveren til sin Ledsager:

„Dit, løb til Sheriffen og kald ham; jeg vil være fordømt, om disse Skurke skulle forlade Teltet uden at de ogsaa skyde mig ihjel, og saa kan J hænge dem op paa Egetræet udenfor. Kald blot paa Sheriffen og siig at han skal strax komme, og bring saa vore Bøsser og Rugletasker med!“

Manden fløj ud af Døren, for at udføre hvad der var paalagt ham. Spillerne følte sig ialfald ikke videre vel tilmode, de fandt det rigtigst at slutte sig til deres Kammerater, hos hvilke de, som de godt vidste, kunde finde Beskyttelse. Hurtigt samlede de Guldet paa Bordet og vilde til at forlade Teltet, da Beien blev spærret for dem af den frække Amerikaner, som nu blev understøttet af flere Guldgravere, der imidlertid vare komne ind.

„Jeg vil være fordømt,“ raabte han, idet han indtog en ægte Boxerstilling, „om J der med den grønne Pancho, som har skudt Manden, forlader Stedet førend Sheriffen er kommen. Ja, grib kun til Jeres Revolvere; at J ikke bryde Jer om at myrde en Amerikaner, det veed jeg godt — der ligger Beviset . . . men skyd endnu en Gang og saa viist som jeg er en ærlig Mand ere J dødsens.“

„Hvad er der skeet — hvad er paafærde?“ raabte et Par andre Spillere, som havde hørt Skuddet og ahnet Uraad. „Hvad er der iveien, Simms?“

„Det er godt, Pawly, at Du kommer,“ raabte Simms ham imøde. „Den Bande der troer, at den kan gjøre med os, hvad den vil; det er paatide, at vi dog engang vise de Slyngler, at vi ere ligesaa gode Amerikanere som de og affurat have samme Ret. Giv Blads der, eller ved Helvede, jeg sender et halv Dussin af Jer samme Bei som denne der.

Herhen, Pawly, vi have 24 Rugler i Revolverne, og det er nok til dem alle."

De gjorde nu et Par Skridt henimod Guldgraverne, som endnu ikke ret vidste, hvad de skulde gjøre. Om de end saae Liget paa Jorden, vidste de dog ikke, hvem der havde begyndt Striden og paa hvis Side Uretten var. Da hørtes pludselig en kold, rolig Stemme, og der viste sig en Mand, som Guldgraverne villig gjorde Plads for.

"Holdt! hvad gaaer her for sig? Stille! — i Lovens Navn."

Det var Sheriffen John Hays, der talte saaledes. John Hays var tillige Slagter der paa Stedet, Kentuckier af Fødsel, just ikke høi af Vægt, men bredskuldret, stærktbygget, med blonde, næsten rødlige Haar og lyseblaae Øine. Medens hans Blik hurtigt fløi over Gruppen og kun et Dieblik hvilede paa Liget, trykkede hans Læber sig tæt sammen, og han sagde derpaa alvorligt, men med en isnende Ro medens han frampagtigt omfattede den lange Kentuckyriffel med begge Hænder:

"Hvem har dræbt Manden?"

"Jeg, Sir!" raabte Simms, idet han trodsigt traadte frem, "og vil stille mig for enhver Jury i Kalifornien. Endnu tør vi, Gud være lovet, afværge et Angreb paa vort eget Liv og beskytte os selv. — Giv Plads der!"

"I Lovens Navn er De min Fange!" svarede Sheriffen med den største Ro; kun sænkede han sin Bøsses Munding lidt ned mod Morderen.

"Bah — Loven!" loe Spilleren trodsigt. "Hvad, Pawly, skulde vi taale det?"

"Fremad!" raabte denne, svingende sin Revolver i Haanden, "hvortil saa mange Ord? Hvem der spærrer Veien for os maa tage Følgerne — af Veien, Hr. Sheriff, eller

hvad De ellers er. Tag Geværet bort fra Hovedet, eller, ved Djæveln, De er en dødt Mand!"

John Hays havde neppe rørt sig, kun de klare Dinegnistrede ud af det blege Ansigt medens han rettede Mundingen ved en neppe mærkelig Bevægelse paa Angriberen. Og ikke saasnart hævede denne Revolveren mod ham førend det ogsaa lynede fra det lange Løb og med et Brøl styrtede den Trufne til Jorden.

„Sturk!“ skreg Simms, da han saae sin Ven falde, og to Skud faldt efter hinanden fra hans Vaaben, hvoraf det ene streifede Sheriffen paa kinden, medens den anden Kugle skjød Armen istykker paa en af Tilskuerne. Men han gjen tog ikke Skuddene, thi Kolben af den lange Bøsse, som Hays vendte om i en Haandevendig, traf hans Hjernekal og kastede ham som en Sæk til Jorden. Nu kom ogsaa Guldgraverne i Bevægelse, for at gribe de andre bevæbnede Spillere. Men for disse var Situationen bleven betænkelig, da de saae at det blev til Alvor og at to af deres Kammerater alt vare faldne. Da de ikke kunde komme ud i det Frie gjennem Indgangen, gjorde den Ene uden Videre med sin brede og svære Bowiekniv en lang Rift i Teltets Væg og derigjennem flygtede Begge, idet de værgede for sig ved at holde Revolverne frem.

Imidlertid strømmede Guldgraverne i Masse hen til Teltet. Som en Opbeild udbredte sig i de forskjellige Beværtningsstelte det Rygte blandt Spillerne, at Sheriffen havde skudt Pawley og slaaet Simms ihjel eller taget ham tilfange, og Bevægelsen blandt denne tøilesløse Bande var ubestridelig.

Alle Spilleborde bleve forladte, for at Spillerne kunde bringe deres Guld i Sikkerhed; dernæst aftaltes det at samle

fig for at mønstre de Kræfter, de havde at raade over, for at tage en blodig Hævn. Desuden sendtes to af dem til Alkalden, for at forlange Simms udleveret, skete det ikke vilde de befrie ham med Magt.

Men Guldgraverne vare heller ikke ledige, thi de indsaae meget godt den Fare, de udsatte sig for, naar denne Bande beholdt Overhaanden. Paa Hjælp udefra kunde de ikke gjøre Regning, Pladsen laae altfor affides, de maatte derfor see til, hvorledes de kunde hjælpe sig selv.

Sheriffen var en blandt de Faa, der bevarede en uroffelig Rolighed, og han traf sine Foranstaltninger med stor Koldsindighed. Simms, der kun havde været bedøvet og snart gav Livstegn, blev paa hans Befaling fængslet, idet man bandt Hænderne bag paa Ryggen — om de to Liig bekymrede foreløbigt Ingen sig — og nu skyndte Hays sig saa hurtigt det lod sig gjøre til Alkaldens et lille Stykke Vei derfra beliggende Huus, for at opfordre denne til at tage øieblikkelige og kraftige Forholdsregler. Men han kom her til den Urette.

„Er De der, Hays?“ sagde Major Beetle, fra hvem de to assendte Spillere nylig vare gaaede bort og derfor befandt sig i stor Forlegenhed, „jeg er virkelig bange for, at De er gaaet for vidt; De veed, at vi her i Minerne mere trænge til Ro og Fred end til Had og Tvedragt.“

„Ro og Fred, Sir,“ sagde Hays mørkt, „kunne vi først faae naar denne Bande Spillere er jaget Fanden ivold, og jo hurtigere det skeer, desto bedre.“

„Men de ere ligesaa godt frie Amerikanere som vi, og de kunne opholde sig, hvor de finde for godt.“

„Nei, jeg vil være fordømt, om de tør det,“ raabte Sheriffen heftigt. „Vi have længe nok taalt det Uvæsen,

og naar De ikke selv indseer, at der maa gøres en Ende derpaa, saa —"

"Nu, hvad saa, Mr. Sheriff?" spurgte Mr. Beetle med et noget spodst Smil.

"Saa — ja, Mr. Beetle," brød Sheriffen ud, "saa faae De gaae samme Vej som Spillerne."

"Mr. Hays," raabte Alfallden heftigt, "De forglemmer, at jeg er den øverste, af Folket valgt Embedsmand, og at jeg alene har her at befale. Giv øieblikkelig Fangen fri indtil jeg har udstedt en Arrestordre. De kan anklage ham, og en Jury kan da træde sammen for at dømme ham, men indtil den Tid har De ingen Ret til at —"

Sheriffen slog en høi Latter op. "Paa den Maade staae vi altsaa med hinanden? Meget vel, Hr. Alfallden og Øverstkommanderende i Richguld! De vil sætte en Skurk i Frihed, der offentlig i et Telt har udøst en Amerikaners Blod, og en Jury skal træde sammen — af de falske Spillere, ikke sandt? — Ja, en Jury skal træde sammen, men en anden end De tænker Dem, og saa skal vi gjøre reent Bord, det kan De forlade Dem paa."

Major Beetle var af Brede bleven ganske rød i Hovedet. "Mr. Hays!" sagde han heftigt, "i Kraft af mit Embede affætter jeg Dem herved som Sheriff i Richguld og forbyder Dem —"

"Reis De til Hækkensfelt!" sagde Hays, idet han vendte ham Ryggen og slog den lille Dør i Alfalldens Bræddehuus heftigt til efter sig. Og det var i Sandhed paa høie Tid at han kom, thi i Leiren blev Røret bestandig mere truende, og Patrick O'Mourke, en rødhaaret Irlænder, der hver Aften regelmæssig befandt sig ved Spillebordene og syntes at arbejde for disse, løb alt omkring med en stor Rytterpistol og

svor at han vilde skyde Enhver ned, der vilde forbyde ham at spille. Tillige samlede Spillerne sig. Det tog rigtignok nogen Tid da Enhver af dem forinden maatte bringe sine Penge i Sikkerhed, men omsider vare de samlede og truede med at gjøre alvorlig Modstand.

Guldgraverne strømmede imidlertid til fra alle Sider med Bøsser og Knive, thi Jugen af dem var kommen uden Vaaben i Minerne. Medens en Deel af dem holdt Vagt ved Fangen, samlede de Andre sig om Sheriffen, der nu traadte ind imellem dem og fortalte hvad der var passeret hos Alfalden.

„Bort med den Slyngel!“ raabte Skaren, „De skal være Alfalde — han skal jages bort!“

„Han har falsk Vægt,“ raabte en ung Knøs, „nylig snød han mig for en Fjerdedeel Unze.“

„Mig ogsaa — mig ogsaa!“ raabte Andre. „Hans skal være Alfalde.“

„Saa var jeg en god Nar,“ brummede Hays, „men nu er der ikke Tid til saadan Snak. Hvad skal der gøres ved den Ridding, som stjød Amerikaneren?“

„Han skal hænges!“ raabte Massen, der stadigt blev forpøget ved nye Tilstrømmende, medens Dæmringen alt udbredte sig over Skoven.

„Men skulde vi ikke først stille ham for en Jury?“

„Hvortil det? Her er Vidner!“ skreg Andre; „bort med ham; saa er der en Skurk mindre i Verden.“

Folkene stormede nu, uden at oppebie noget Svar, hen til det Sted, hvor Fangen laae bagbunden med Kaseri i sine Træk. Deres Vidskab var nu vaagnet, de vilde have Hævn for det udgydte Blod.

Hays vidste, at han, naar han lod Mængden udøve denne

Selvtægt uden at gjøre nogen Indsigelse, paadrog sig et stort Ansvar; men han indsaae ogsaa, at der maatte stee Noget, for at stræmme den overmodige Bande, og denne gav ham heller ikke Tid til Betænkning.

De to Afsendinge havde vel meget godt indseet, at Alfalden var paa deres Side og at de Jntet havde at frygte af ham; men de indsaae ogsaa snart, at han vilde være magtesløs, naar de ikke selv ydede ham Bistand. Efter en kort Aftale med de Øvrige vendte de derfor hurtigt tilbage, for at opspøge Sheriffen. De kom netop til rette Tid for at være Vidne til, hvorledes Guldgraverne, der vare vorede op til en Sværm af 30 haandsfaste Mænd, fastede sig over den fangne Simms, der udstødte hvinende Raab om Hjælp.

„Sheriff!“ raabte den Ene til Hays, medens den Anden løb afsted for at hente Hjælp; „hvis Simms kommer Noget til, stikke vi hele Reden i Brand! Sæt øieblikkelig Fangen i Frihed. Alfalden har givet os Fuldmagt til at kræve ham tilbage.“

Hays stod med fældet Gevær og skarpt iagttagende ham; endelig sagde han med et trodsigt Smil om Læberne:

„Hvis Alfalden vil have Fangen tilbage, saa er det bedst, at han selv seer at komme bort fra Rødgulp, inden Jordbunden viger under hans Fødder som under ham derhenne.“

„J tør ikke hænges ham, eller ved Gud! Ingen af Eder kommer levende herfra!“ raabte Manden, der nu virkelig var forstræffet, thi derhenne forberedtes en af de Rødsels-scener, der ofte ere gaaede for sig i de amerikanske Skove og maatte gaae for sig, naar de ærlige Folk vilde være fiffre paa Liv og Eiendom, som Loven ikke var istand til at beskytte.

„Tør vi ikke?“ loe Hays; „vend tilbage til din Bande, Skurk, og sig den, at naar En af Eder endnu vover at opløfte en Revolver mod en Amerikaner, saa skal han døe som den Hund, jeg erpederede inde i Teltet. Afsted! Det er forbi her med Jeres Bæsen.“

Et vildt Skrig afbrød ham; nede fra Beien væltede sig en mørk Skare, der neppe kunde sees i den frembrydende Dæmring. Men Maanen var oppe, og Hays, der vidste, at det afgjørende Dieblif nu var kommet, ilte hen til sine Venner, medens Spilleren sluttede sig til sine Kammerater.

Spillerne vare en sluttet Trop paa 18 Mand, hvortil af Guldgraverne kun Patrick O'Rourke havde sluttet sig. Men overfor den stod nogle og tredive haandsafte Mænd, næsten alle bevæbnede med lange Bøsser, og medens nu den Henrettedes Legeme svingede frem og tilbage i Egetræet over dem, opløstes de lange Løb og syntes kun at vente paa Befaling eller paa et Angreb for at sende deres dødelige Ladning mod Fjenden. Men Angrebet udeblev. Vel sprang et Par frem og søgte at opmuntre de Andre, men det var feige Karle. Fra et Skjul eller Baghold havde de vel Mod til at styde paa en Fjende, men ikke overfor et Geværsløb. Den Henrettedes Legeme viste i sin Svingen frem og tilbage et uhjggeligt Skue i Maanestkinnet og med Undtagelse af Tre eller Fire syntes de Andre at have tabt Lyften. Men før end de endnu havde fattet nogen Beslutning om at tiltræde Tilbagetoget, traadte Hays hen til dem og sagde paa sin rolige Maade:

„Gutter, I synes at have Lyst til at gjøre Modstand mod Loven, men nu skulle I faae at vide, hvad vi have besluttet. Vi ville ikke her mere taale noget Spil ved Richtigulps; enten I troe at have Ret dertil eller ikke, er

ligegyldigt. J, som staae der med Revolveren i Haanden, have at forlade Stedet inden Daggrø; hvem der træffes efter Solopgang eller vender tilbage, skal hænges deroppe paa Egen, hvor Eders Kammerat dingler. Have J forstaaet mig?"

„Bov at lægge Haand paa os!" lød en Stemme fra Sværmen.

„Som sagt, Den, som vover at vise sig imorgen efter Solopgang, er dødsens!" svarede Hays med fast Stemme. „Og see nu til at komme tilbage til Jeres Telte, hvis ikke, lader jeg Eder skyde ned som en Flok Ulve eller gale Hunde."

Dalen var kort, men forfeilede ikke sin Virkning. Spillerne holdt sig vel samlede endnu om Aftenen og syntes, ophidsede ved stærke Drikke, at vise Lyst til at sætte Magt mod Magt; men da Morgenens kom fik de andre Tanker; de vare komne for at tjene Penge, ikke for at lade sig skyde ihjel, og der var andre ligesaa gode Pladse som denne. Da Solen den næste Morgen lyste over Dalen, var det vakkre Selskab forsvundet. Ogsaa Alkalden havde taget det fornuftige Parti at gaae sin Vej.

Den Eneste, der i Førstningen rasede over det Passerede og senere i Stilhed sørgede over Spillernes Flugt, var Patrick O'Rourke. Paa hiin bevægede Aften blev han ogsaa alene tilbage paa Pladsen, men rigtignok saa beruset, at Solens brændende Straaler paa hans Ansigt først vækkede ham den næste Morgen; derpaa besøgte han den ene Telt efter det andet, fik sig i hvert et eller to Glas Whisky og kunde intetsteds finde Leilighed til at blive af med sine suurt erhvervede Penge saa hurtigt som tidligere. Endelig fandt han sig i sin Skjæbne; han vilde gjerne være draget efter Spillerne, men den Plads, hvor han arbejdede, viste sig saa

frugtbringende, at han dog betænkte sig. Den eneste Fornøielse han havde tilbage, bestod deri, at han havde et gammel Spil Kort hos sig, hvormed han om Aftenen spillede med sig selv og vandt eller tabte i Indbildningen mange Bund Guld.

Men Minepladsen selv befandt sig fortræffelig ved Spillerbankens Fordrivelse. Mord og Røverier forekom ikke mere og endnu i mange Aar hørte dette Distrikt til det rigeste og ordentligste i de sydlige Bjerger.

G u l d f i s k e n.

I Reglen sætter Mennesket mere Priis paa glimrende og brogede Farver end paa eensformige og blide. De Bilde smykke sig med røde og blaa Tattooveringer paa deres brune og gule Hud, Huronerne og de Bilde mellem Klippebjergene farve Kragesfjer røde og gule og anbringe dem paa Hovedet. I Middelalderen valgte Ridderne brogede Farver til deres Skjolde, og Borgfruerne og Frøknene fandt stor Behag i at see disse smykkede med blaae Drager og gule Griffer i et rødt Felt, omgivne af søvlglindsende Hjortehoveder og grønne Enhjørninger. Men denne Forkjærlighed for glimrende og paafaldende Farver findes ikke alene hos Indianerne og var ikke blot eiendommelig for Fortiden, den findes ogsaa i civiliserede Lande og i Nutiden. Ved Festsag og folkelige Festsigheder ere Faner med brogede og glimrende Farver og Emblemer en Nødvendighed; afbrændes der

Fyrværkerier, saa er Bisfaldet og Jubelen størst, naar en hvid Sol viser sig med blaae Straaler og naar blinkende røde Gnister med grønne Straaler oplyse Mørket. Selv Folk af Smag have denne Fortjærlighed og finde det smukt, naar der mellem Bøgens Blade viser sig Rønnebærrenes Rødt og Sølvgranens hvide Løv. Stillaidsen finder man smukkere end Spurven, og hvorfor synes man bedre om Forellen end Hvidlingen? Fordi den Førstnævnte har røde Finner, en rød Hale og sølvglindsende Skjæl. Hvorfor finde vi mere Behag i Kamelien og Dahlien end i Heliotropen og Jasminen? Fordi de Første have mere glimrende Farver og de Sidstnævnte kun tiltale Lugtesandsen. Alle Mennesker, gamle og unge, dannede og udannede, tænke eens i saa Henseende, og at de alle finde Behag i det Glimrende, fremgaaer tilstræffeligt deraf, at Jagen endnu har fundet de smaae Fiske ufsjonne, som overstraaler Alt, hvad den organiske Natur frembyder i Henseende til Farvepragt og Glands, selv ikke de ædleste Metaller undtagne — fortsagt, hvem betragter ikke Guldfisken med stort Velbehag?

Om disse Smaaafst, der ere en Prydelse for Bærelser, for Afvarier og for Dammene, og hvis yndige Farver og Former ret vise sig i klart Vand, ville vi meddele nogle Enkeltheder, og troe derved at tjene vore Læsere, der ogsaa i dette Dyr see en af de utallige Skønheder, som Naturen i en saa riig Mangfoldighed frembyder.

Guldfisken hører til Karpernes store smukke Slægt og er derfor af Linné kaldet *Cyprinus auratus*. Den adskiller sig fra den almindelige Karpe derved, at den mangler dennes fire korte Mundtrevler. Den er sædvanlig 8 til 10 Tommer lang, 2 til 2½ Tommer bred og halv saa tyk som den er bred.

Guldfisken er blandt alle Dyr det, som frembyder størst Afveerling i Farver og Afstygninger. Foruden de almindelige guldfarvede er der sølvfarvede, røde og grønne, de sidste med et gyldent Skjær. Der findes ogsaa Guldfisk, hvis Farve er rosenrød, rød med Sølv, grøn med Sølv, Guld og sort, rød og sort, sort og Sølv, grøn og sort, Sølv med gyldne Finner, kort sagt i alle Nuancer fra Gult til Hvidt, fra Sort til Hvidt, fra Grønt til Sølv.

Den stammer fra Kina og oprindelig fra Provindsen Tche-kiang. I denne Provinds er i Nærheden af Staden Chang-whahyen ved Foden af Bjerget Tshen-king en Sø, hvor Guldfisken forekommer i stor Mængde og af Kineserne betragtes som dens egentlige Hjem. Derfra har den udbredt sig til hele Kina; den hører ogsaa til de Foræringer, som Provindsen aarlig sender Keiseren, foruden at den anvendes som Lægemiddel mod andre Landes Produkter. Der kaldes den Kin-yn, d. e. den forgylde Fisk. Ifølge Missionairers Beretninger ere alle Dammene i Keiserens Haver opfyldte med Guldfisk og der findes flere derimellem, der ere en til halvoanden Fod lang. De kunne ikke taale Frost især hvor Vandet er lavt; i dybe Damme døde de først da naar det fryser stærkt. I April og Mai faste de deres Leeg og Ungerne vore saa hurtigt, at de alt i det første Aar naae Halvdelen af deres almindelige Størrelse. De skifte hyppigt Farve, først naar de ere tre eller fire Aar gamle, bliver Farven stadig. Bæster saa dem først blive grønne, saa røde, tilsidst guldfarvede. Man finder alle Sorter og Varieteter i Dammene i Keiserens Haver, saavelsom i de Damme, der tilhøre det himmelske Riges Stormænd. De fleste og bedste findes i Peking, men kun de almindelige stilles ud til Salg. De udmærket smukke Sorter faaer man kun at see,

naar en kinesisk Stormand falder i Unaaide hos Keiseren og mister sine Besiddelser, da bliver ogsaa hans Kin-yn solgte. Disse Fisk ere meget graadige og sluger Orme, der ere større end de selv. For de kinesiske Damer er det en Udspredelse, ved Hjælp af en Fløite at lokke Guldfisken hen til Dammens Rand, at give dem en lang Orm, at see hvorledes de flygte bort med den, og hvorledes de andre Fisk forfølge de Lykkelige, for at faae Part i Byttet. I Kina ansees en vis Art røde Orme, der findes paa Havbredderne, som den bedste Føde, fordi den forhøier Skjællenes metalliske Glands. Keiseren har derfor et Antal Slaver, der ikke have Andet, at bestille end at lede efter disse Orme.

De unge Guldfisk ere meget zarte og en stor Masse af dem døe i det første Aar af deres Liv. Man har derfor ogsaa i Kina Folk, der forstaae at pleie de smaa Fisk saa godt, at de holdes ilive. Fra de ere blevne tre Aar gamle, døe de ikke saa let, og man sørger nu kun for at skaffe dem en lang Levetid; i de keiserlige Damme er der Guldfisk, som ere halotredsjindstyve Aar gamle. I de lange og strenge Bintre stivne disse Fisk og der hengaaer undertiden sex Maaneder uden at de faae Føde. Alle de forskjellige Damme og Kanaler i de keiserlige haver udmunde i en stor Sø, i hvis Midte der er en femten Fod dyb Grav. Om Esteraaret samle alle Guldfisken sig i denne Grav og forblive der hele Vinteren over, medens der ved Huller i Isen sørges for den fornødne Luft.

Hvis det er sandt, hvad Englænderen Jesse fortæller, at da den ene af to Guldfisk, som i flere Aar havde levet sammen i en Vandkumme, blev foræret bort, vægrede den Anden sig ved at tage Næring, var ligesom utrøstelig og ikke begyndte at æde igjen før end man bragte dens Kamme-

rat tilbage, — saa beviser dette, at Guldfisken adskiller sig fordeelagtigt fra de fleste andre Fisk, der svømme alene omkring og synes aldeles at mangle Sands for Selskabelighed.

Guldfisken vilde, ligesom Karpen og andre af Arten, vistnok være et fortrinligt Næringsmiddel, hvis den ikke var saa lille. For Dyrene er den en stor Lækkerbidstykke, Rovfiskene gaar paa Jagt efter den og for Maagen og Isfuglen er den et kjærkomment Bytte. Den sidstnævnte Fugl med den prægtige Fjederham er utrættelig i sin Jagt efter Guld-
fisk; den sidder ubevægelig paa en Green ved Vandet paa Luur; ikke saasnart faaer den nedefor i Dybet Die paa den glimrende Fisk, førend den pludselig lader sig falde ned, dukker under Vandet og kommer igjen op paa Overfladen med sit Bytte i det lange Næb. Det er et Billede, som fortjente en Malers Pensel, at see den himmelblaae og kastaniebrune Fugl dukke op af Vandet med den sprældende Guld-
fisk i Næbet, medens Solen sender sine Straaler gennem det mørkegrønne Løv over Vandet og lader Fugl og Fisk gnistre og glimre i det skønneste Farvespil. Men dette rører ikke Gartneren; som oftest betager han ved et forræderisk Skud Isfuglen for bestandig Lysten til at fange Guld-
fisk.

At anvende Guld-
fisk som Prydelser for Værelser ved at anbringe dem i Glaskummer, skriver sig sikkert fra det Die-
blif de første Gang bleve indførte til Europa. Denne Skik er næsten mere i Brug nu end tidligere, hvortil de saakaldte Afvarier væsentligt have bidraget. Nogle Vink om at op-
bevare Guld-
fisk i disse Beholdere turde maaskee ikke være uvel-
komne.

Det koster stor Uleilighed at holde Guld-
fisk sunde og derfor er det af Interesse at vide, om de ere komne til Verden og opvokse i rindende eller i stillestående Vand.

Guldfisf, der have gaaet i Damme, gennem hvilke der gaaer en Strøm af frisk Vand, ere kraftigere og leve ved mindre omhyggelig Pleie længer end de Fisf, der have tilbragt deres Ungdom i stillestaaende Damme, skjøndt de Sidstnævnte nygle mere og have mere glimrende Farver. Derimod ere de ogsaa langt mere underkastede Indflydelsen af Veirforandringer.

Den væsentligste Grund til at Vandet i Akvarierne ofte maa fornyes er det Klim, som Fisfene affondre. Det plumrer Vandet og er altsaa ikke skiftet for Fisfene. Om Sommeren maa man derfor to Gange om Ugen give dem reent Vand og naar Veiret er meget varmt hver anden Dag. Om Efteraaret er een Gang om Ugen tilstrækkelig og om Vinteren hver tiende eller tolvte Dag. Man skaffer Vandet bedst Af- og Tiløb ved Hjælp af en Hævert. Man lader saameget Vand som er nødvendigt løbe ud af Beholderen og gyder strax et ligesaa stort Kvantum og af samme Temperatur igjen deri ved Hjælp af en Vandkande med smaae Huller. Derved faae Fisfene sammen med Vandet frisk Luft, altsaa de to Elementer, der ere aldeles nødvendige for at holde dem raske.

I et godt indrettet Akvarium behøver man ikke saa ofte at komme frisk Vand, naar man kun sørger for at fjerne Slimet, saasnart det sætter sig paa Glasfjet eller paa de deri vøgende Vandplanter. Dette Diemed opnaaer man bedst ved at sætte et tilstrækkeligt Antal Ferskvandsbløddyr ind til Guldfisfene i Beholderen. Bløddyrene ernære sig af Fisfenes Klim, og derfor bidrage de til at holde Vandet reent. Af disse vælger man helst Tallerkensneglen (*Planorbis*).

Men om disse Snegle end holde Vandet reent, maa det dog fra Tid til anden fornyes, for at der kan tilspres

Fiskenes den for Aandedrættet nødvendige Luft. Herpaa kan der dog ogsaa hødes ved at anbringe Vandplanter i Beholderen. En Plante kan kun trives hvor der er Kulstof, men Kulstoffet er en Hovedbestanddeel af Kulsyren, som udaandes af de i Vandet levende Fisk. Vandplanterne optage den Gas, der for dem er Livsbetingelsen, gjennem Rødder, Stængler og Blade og udsille fra Kulsyren det Kulstof, som anvendes til Udviklingen af deres Organer. Men Kulsyren indeholder, foruden Kulstoffet, som anden Bestanddeel Ilt, der er Livsbetingelsen for Vanddyrene, og denne Luftart beholder Planterne ikke hos sig, men give den tilbage til Vandet, for at den kan tjene til at vedligeholde Livet hos Alt, hvad der aander i Vandet, Fisk, Krybdyr, Insekter o. s. v. Medens altsaa Planterne befrie Vandet i Akvariet for Kulsyren, der snart vilde have forgiftet det, forsyne de det paa den anden Side med den for det organiske Liv uundværlige Luftart, Ilt, og ere altsaa paa to Maader af uberegnelig Nytte for Dyrene.

Med Hensyn til Guldfiskenes Føde har Erfaringen lært, at Brød ikke er dem ret gavnligt og at det ogsaa gjør Vandet slimet. Mindre er dette Tilfældet med de almindelige hvide Oblater; men det Bedste man kan give Guldfiskenes, naar de ikke kunne finde nok af unge Snegle, Orme, Larver o. s. v. i selve Akvariet, er lange Strimler flaaet Drekjøb og af og til udblødte Havre- eller Hvedegryn.

Inden vi tage Afsked fra Guldfiskenes i Akvarierne skulde vi endnu bemærke, at de have en farlig Fjende, som man ikke sjældent træffer i Selskab med dem. Det er den sorte Vandtorbist (*Hydrophilus peceus*). Dette Insekt angriber Guldfisken paa en besynderlig Maade, idet den først afbider dens Halefinner og dernæst dens Ryg- og Bugfinner med

vedsiddende Kjød, saa at den paa denne Maade lemlæstede Fisk er næsten halv fortæret og tilsidst dør.

Vandets Betydning og Natur.

(Af F—.)

Hvilken Betydning har Vandet for os? Det kunde synes, som om dette Spørgsmaal var meget let at besvare: vi anvende det til Fødemidlernes Tilberedning, til Badst, til at stille vor Tørst, som bevægende Kraft ved Vandmøller, Fabrik anlæg osv. osv., hvilket den daglige Erfaring altsammen lærer os; men denne Viden slaaer dog ikke til for tilfulde at opfatte dette Elements store og indgribende Betydning; vi ville derfor i al Korthed betragte den Rolle det spiller i Naturens store Huusholdning. Vi see da først, at Vandet ikke alene hjælper til at sammensætte alt Levende, men tillige udgjør en saa vigtig Bestanddeel af den levende Organisme, at Livet ikke kan bestaae uden dets Medvirkning og dette gjælder baade for Planterigets og for Dyrerigets Vedkommende.

Vandet er Opløsningsmidlet for alle de faste Næringsstoffer, der skulle tilføres Planter; det gennemtrænger alle deres Dele og begrunder deres større eller mindre Grad af Bøielighed og Smidighed. Vi see derfor, at det unge Planteskud, der er næsten dobbelt saa rigt paa Vand som det udvorne Træ, er meget smidigt; det lader sig med Lethed vikle om en Gaard, medens den ældre Green paa Træet kun ved Anvendelse af stor Kraft og i ringe Grad lader sig bøie.

Ligeledes har Mængden af Vand Indflydelse paa Træsorternes Vægt, medens det friske Ege- og Bøgetræ kun indeholder 20—30 pCt. Vand, saa indeholder det lettere Bii- eller Poppeltræ 40—50 pCt. Dog ikke alene Træets Ved og Bark, ogsaa dets Blade og Frugter ere vandholdige; saaledes kan man regne, at der i Hvede indeholdes 15, i Byg 16, i Rug 17, i Havre 18, i Kartofler 72, ja i Runkelroer endog c. 89 pCt. Vand. Som vi see, er Planternes Vandmængde altsaa meget forskjellig; medens den f. Ex. i Riisgryn kun udgjør c. 5 pCt., naaer den i meget saftfulde Planter op til 70—90 pCt, ja derover. — Naturligviis vexler Mængden efter den Jordbund, hvori Planten voxer, og efter Klimatet, af hvilken Grund Angivelserne ikke altid stemme nøie overeens.

Vandet optages for Størstedelen gennem Plantens Rødder for atter at udskilles gennem dens Blade, hvor det, udbreddt over en større Overflade, lettere kan fordampe. Der gaaer altsaa en stadig Vandstrøm gennem Planten; det optages som flydende Vand og udskilles som Vanddamp; Planten bliver saaledes paa en Maade et Destillationsapparat for Vandet. Og denne Vandstrøm er meget betydelig. Man har saaledes ved Forsøg beregnet, at 1 Td. Vand beplantet med Humle i de 4 Sommermaaneder eller 120 Dage ved Fordampning vil afgive c. 6,800,000 Pund Vand, hvilket andrager 56,000 Pund, der svarer til 28,000 Potter, eller over 200 Tønder daglig. En almindelig Solsikke fordamper i Reglen $1\frac{1}{2}$ Pund Vand daglig, men i varme Sommerdage, hvor Fordampningen altid er større, endog $1\frac{1}{2}$ Pund. Der optages dog endnu mere Vand, end der udskilles, thi endeel af dette Bestandsdele, hvorom vi senere skulle tale, forbruges til at hjælpe til ved Dannelsen af

Planternes faste Dele. Man kan regne, at, naar der optages 100 Pund Vand, fordampes der af disse kun c. 87 Pund; Resten forbruges paa den nævnte Maade og er nødvendig for Plantens Væxt. Man vil heraf see, hvilken uhyre Vandmængde, Jordbunden maa levere Planterne, og hvor betydelig den Regnmængde maa være, der efter en lang Tørre ret skal styrke og oplive Vegetationen, ligesom ogsaa, hvilken betydelig Indflydelse en frodig Skov- og Plantevæxt udøver paa Klimatets Forhold. Vi forstaae da let, at Vandet er en ligefrem Nødvendighed for Plantens Liv. I Virkeligheden see vi ogsaa dette bekræftet af den daglige Erfaring: den nylig friske og duftende Blomsterbouquet, den pragtfulde Potteplante i vore Vinduer visner og overgives til Døden, hvis vi berøve dem deres vigtigste Livsbetingelse: Vandet, og hvor dette mangler, som i store Ørkenstrækninger, der finde vi heller intet Spor af Planteliv.

Med den dyriske Organisme gaaer det ligesaa, dens allerstørste Deel er Vand: den forholder sig fuldstændig som Planten. Den indholdte Vandmængde er naturligviis meget forskjellig: medens saaledes den fra Havet velbekjendte og ved Badning saameget frygtede „Vandmand“ (ogsaa kaldet „Brændeboble“) næsten alene bestaaer af Vand og indtørret saa at sige forsvinder, saa indeholder Staalormens Legeme kun en Vandmængde, der omtrent svarer til dens halve Vægt. Det er dog sjældent, at Vandmængden er saa ringe, thi i Dyreriget indeholdes der i det Hele taget en forholdsvis langt større Vandmængde end i Planteriget.

Man kan i Gjennemsnit regne, at c. 70 pCt. eller henved $\frac{3}{4}$ af det menneskelige Legeme bestaaer af Vand, hvilket sikkert vil lyde noget overraskende for den ikke sagkyndige Læser, thi hvo skulde vel ane, at vor gode Ven, der hilser

os med et kraftigt Haandtryk, næsten kun er Vand; at af hans Legeme, hvis Gjennemsnitsvægt for en voksen Mand kan sættes liig med $9\frac{1}{2}$ Pispund, næsten 7 Pispund er Vand, det rene, klare Vand. Der findes i det menneskelige Legeme ikke et eneste Bæv, der ikke indeholder Vand; baade Huden, Musklerne (der i daglig Tale kaldes Kjødet), endog Knoklerne, ja selv Tændernes faste Emaille ere vandholdige, men rigtignok i meget forskjellig Grad. I Knoklerne findes der saaledes i Gjennemsnit 10, i Huden 57, i Musklerne 77, i Blodet 79 pCt. Vand og i mange Legemsbestanddele endnu langt Mere.

Den for Legemet nødvendige Vandmængde optage vi udelukkende gennem vore Fødemidler, der alle i større eller mindre Grad indeholde dette Stof, og gennem de Drikke, vi nyde. Den optagne Mængde er meget forskjellig og retter sig tildeels efter Legemets Tilstande og efter Banen, der i denne Henseende gjør sig gjældende med en forholdsvis langt større Styrke end i de fleste andre Forhold. Enhver vil i sin Kreds have bemærket, at Een saagodt som aldrig drikker udenfor de regelmæssige Maaltider, medens en Anden idelig og idelig trænger til at lække sig, som det hedder. Forskjellen ligger her for en stor Deel kun i Banen, omendstjøndt dog ogsaa nok andre Omstændigheder kunne komme i Betragtning. Saaledes trænger ganske vist den, der beskæftiger sig med strengt legemligt Arbejde, hvorved Stofomsætningen i Legemet foregaaer meget livligt, til at optage en større Vandmængde; han udstiller Mere og maa selvfølgelig ogsaa optage Mere. See vi hen til Dyreriget, da træffe vi ogsaa her en stor Forskel med Hensyn til Vandforbruget, hvilket ikke alene afhænger af Fødemidlernes større eller mindre Sættighed; Kamelen kan undvære Vand Uger igjennem,

Bibl. f. Ungd. 1 Aarg. 15

medens den lille Sangfugl neppe kan leve een Dag tilende, naar man lader den være uden Vand; derimod driffe Rovfuglene kun yderst sjældent, thi deres Føde, det friske Kjød og Blod, er, som vi have seet, saftig nok. Mange Dyr leve hele Maaneder alene af Løg og Rødder, medens der omvendt findes Landdyr, der kun træffes i Nærheden af Vand. Dr. Livingstone beretter saaledes i sine Reisebeskrivelser fra Sydafrika, at det var ham et sikkert Tegn paa, at der fandtes Vand indenfor en Afstand af 1 til 2 Mile, naar han traf paa Bøfler, Rhinocerosser, Giraffer osv.

Udsifflingen af Vandet foregaaer deels gjennem Huden, der er forsynet med egne Smaarør, hvorigjennem Uddunstningen skeer, deels gjennem Lungerne og deels gjennem Legemets andre Udsondringer. Den udsiflte Mængde er meget varierende efter forskjellige Omstændigheder — naturligviis navnlig efter den Mængde, der optages — men altid noget mindre end den optagne, thi i Modsætning til Planten, hvor vi saae, at meget Vand adsiffltes i sine Bestanddele og sammensattes, dannes der i Legemet en rigtignok kun ubetydelig Mængde Vand. Som Gjennemsnitstal for alle Individer kan man sætte den udsiflte Mængde lig med $4\frac{1}{2}$ — 5 Pund daglig; dette vilde for Kjøbenhavns Befolkning — beregnet til 150,000 Individer — andrage over 750,000 Pund, hvilket svarer til 375,000 Potter eller over 2,700 Tønder daglig.

Resultatet af disse korte Betragtninger maa nu blive, at Vandet ikke blot er en meget væsentlig, men ligesom den væsentligste Bestanddeel af alt Levende baade i Plante- og Dyreriget, den første og nødvendigeste Livsbetingelse, forsaavidt der overhovedet kan være Tale om at lade noget enkelt Stof gaae fremfor de andre, hvor alle ere uundvæ-

lige. Om man skal kalde det et Næringsmiddel eller ikke, beroer paa den Mening man lægger i dette Udtryk: man kan i Reglen ikke let gjøre sig fortrolig med den Tanke, at Vandet skulde være nærende, og i det daglige Liv henregnes det jo heller ikke til Næringsmidlerne; men dette er jo i høieste Grad Uret, thi hvis Hensigten med Jorden (o: Næringen) er at bevare Livskraften i Organismen, da maa det Stof, der længst understøtter og vedligeholder den, der mindst af alle kan taale at undværes, ogsaa være det meest nærende, og see vi Sagen fra denne Side, da er Vandet ikke alene et Næringsmiddel, men ogsaa et saadant, der staaer over alle andre. Afkør en Plante eller et Dyr fra Alt, hvad vi i daglig Tale kalde Næring, og det vil dog kunne leve endog i flere Uger, men berøv det Vandet, og det vil i Løbet af faa Dage gaae tilgrunde.

De utallige og vigtige Tjenester, Vandet yder os i det daglige Liv, ere tilstrækkelig bekendte; vi skulle her kun henpege paa de store Fortrin, det har som bevægende Kraft, nemlig Priisbilligheden, og den jevne, stadige Kraft, hvormed det virker, to Egenskaber, der stille Vandet paa den første Plads mellem de mange forskjelligartede Bevægelsesmidler.

Men staaer det saaledes fast, at Vandet har en saa høj og indgribende Betydning i Naturlivet, at det yder Menneskeslægten, Jordens Herre, hvem Forsynet har underlagt alt Eksisterende til Brug efter Gode og fri Villie, saa værdifulde, ja uundværlige Tjenester, fortjener det da ikke, at Alle søge at gjøre sig nøiere bekendte med dets Natur og Egenskaber, med dets hele indre Væsen og Karakter?

Vi troe ikke, at Nogen vil besvare dette Spørgsmaal med et Nei, og antage, at Alle ville erkjende, at det er en Sag, der ikke tør staae uopklaret for Nogen. Vi skulle der-

for i det Følgende søge paa en saa kort og almeenfattelig Maade som muligt, at oplyse vore Læsere om Vandets Natur, Egenskaber og øvrige Forhold, idet vi ikke ere blinde for de Banfeligheder, der ere forbundne med denne Opgave, efterdi Sagens rette Forstaaelse egentlig kræver Forudsætninger (Forkundskaber), som man ikke tør gjøre Regning paa at finde overalt.

Hvad er Vandet?

I Oldtiden kaldte man det „et Element“ og med denne Forklaring, der jo slet ikke oplyser Noget, lod man sig nøie gennem hele Middelalderen (man antog som bekendt 4 Elementer: Ild, Luft, Vand og Jord) og med den lader desværre det langt overveiende Fleertal sig nøie endnu den Dag idag. Først i Slutningen af forrige Aarhundrede opdagede Kemikeren Priestley, at Vandet ikke er et Grundstof (d. v. s. et Stof, der ikke lader sig yderligere adskille i andre Bestanddele), men en Forbindelse af to Lustarter: Ilt og Brint. Hvorledes 2 saadanne Lustarter kunne forbinde sig og blive en Bædsfe, lader sig ikke nøiere forklare, men det er et paa Kamiens Omraade ingenlunde sjældent Fænomen. Man kan tænke sig, at de enkelte Deles Tiltrækningskraft til hverandre er saa stor, at der herved gennem hele Luftmassen indtræder en Fortætning, en Stræben efter at indtage et mindre Rum, hvis Resultat da er en Bædsfedannelse. Vi ville dog ikke opholde os ved denne Omstændighed, hvilken vi bede Læserne tage som en Erfarings sag. I Vandet ere disse Lustarter tilstede i meget ulige Forhold; thi 100 Dele Iltluft forbinde sig med $12\frac{1}{2}$ Dele Brint, eller, hvad der er det Samme, i Vandet findes nøiagtig 8 Gange saa meget Ilt som Brint. Iltten er det af alle Grundstoffer, der forekommer meest udbredt i Naturen; det forbinder sig med stor

Livlighed med de andre Grundstoffer og man kan regne, at det udgjør $\frac{1}{3}$ af hele Jordklodens Vægt; endelig er Ilt det Stof, der gjør det muligt for os at drage Ande, ligesom Ilt ogsaa er nødvendig for enhver Forbrændingsproces, hvorom vi maaskee ved en anden Leilighed skulde tale. Brinten har mindre Interesse; den træffes kun i ringe Mængde udenfor Vandet og er det letteste af alle Grundstofferne; den er nemlig $14\frac{1}{2}$ Gang saa let som den omgivende Atmosfære, hvilken Egenskab begrunder dens Anvendelse til Fyldning af Luftballoner.

Vi kjende Vandet under 3 forskjellige Former, som Luftformigt, flydende og fast. Luftformigt stiger det som Vanddamp op fra Jordens Overflade. Vanddampenes Dannelse afhænger af Varmen og Tilstedeværelsen af Vand; ved Kysterne er Luften derfor i langt høiere Grad end inde i Vandet riig paa Vanddampe. Disse samle sig og danne Skyer. Naar Luften indeholder saamange Vanddampe, som den kan optage, sige vi, at den har naaet sit Mætningspunkt, hvilket afhænger af Varmegraden. Fugtigheden maales ved forskjellige Instrumenter, der gaae ud paa at faae Vandet til at affætte sig som Dug, og den Varmegrad, hvormed dette skeer, kaldes Dugpunktet. Da nu ikke alle Legemer afkjøles lige stærkt, idet nogle ere gode, andre ere slettere Varmeledere, kunne vi let indsee Grunden til, at vi om Morgenene finde et Legeme stærkt bedugget, medens et andet er næsten tørt; Græsset, der er en bedre Varmeleder end Steen og Jord osv., og desuden rager mere frit frem, er saaledes altid stærkere bedugget end disse. Den Anvendelse, vi gjøre af Vanddampene til Dampmaskiner, i kemiske Fabrikker osv. er velbekjendt.

I sin flydende Form træffe vi næsten aldrig Vandet

reent; det indeholder altid flere eller færre fremmede Bestanddele og det i meget forskjellige Mængder. Vi skulle her ikke tale om de saakaldte Mineralvande: Seltersvand, Karlsbadervand osv. osv., hvis Tal er Legio, thi de afvige i alt for høi Grad fra det rene Vand, saa at dette her ikke bliver det Væsentlige; men selv vort almindelige Brønd- og Kildevand er aldrig frit for fremmede Stoffer. Disse ere navnlig Kalksalte, Kulshyre, lidt Jern og organiske Vegemer, som Støv, Smaadyr osv. Reent alene bestaaende af de to Luftarter, Ilt og Brint, træffe vi det kun naar det er destilleret d. v. s. bragt til at fordampe og derpaa atter opfanget, men Regnvandet er dog allerede temmeligt reent, naar det opfanges som det falder fra Himlen, uden først at passere Tagrender osv. Det er da uden Smag og Lugt; seet i ganske tynde Lag er det farveløst, men i tykke Lag, som i Havet, har det derimod en tydelig grøn Farve. Dette rene destillerede Vand er Udgangspunktet for alle vore Bestemmelser af Maal, Vægt og Varme. En Rubikfod veier 62 danske Pund. Afkjøles det under 0° , stivner det som Is, og opvarmes det til 100° , da koger det og forvandles til Damp. Denne Inddeling af Thermometret i 100 er først indført af Celsius og benævnes efter ham; den er nu almindeligt brugt til alle videnskabelige Angivelser og vinder mere og mere Indgang i det daglige Liv, hvor hidtil Reaumur's Inddeling i 80° har hersket, hver Grad er da liig $\frac{4}{5}^{\circ}$ Reaumur.

Indeholder Vandet en stor Mængde Kalksalte, hvilket i Reglen er Tilfældet med Brønden, da kaldes det haardt, indeholder det derimod kun en ringe Mængde kaldes det blødt, saaledes ofte Flod- og Bækvand. Paa dette Indhold af Kalksalte beroer nogle Fænomener, som vi iagttage

i det daglige Liv, og som vi her skulle søge at klare os. „Det er kjedeligt, den Sæbe vil slet ikke skumme,“ siger man og saa skyder man Skylden over paa den ulykkelige Sæbefabrikant, der dog kun i de færreste Tilfælde havde den; thi Feilen ligger næsten altid i Vandet; dette er for haardt og indeholder for mange Kalksalte. Med disse vil Sæben ifølge kemiske Love danne en uopløselig Forbindelse, der vil flyde om i dette som de fra dette Tilfælde velbekjendte hvide Snopper, og den vil da ikke gjøre den tilsigtede Nytte. Bruges nu den samme Sæbe til et mindre kalkholdigt Vand, ja saa skummer den prægtigt; vi see derfor ofte, især paa Vandet, at Huusmødrene foretrække at vaske i Bækvand; de have erfaret, at Vasken enten aldeles ikke er mulig i det haarde Brøndvand eller dog, at dette fordrer en langt større Mængde Sæbe, fordi den Deel, der medgaaer til at binde Kalksaltene til en uopløselig Forbindelse, gaaer aldeles tilspilde. — Hvert Dieblif maa Theekjedlen renses for „Steen“: hvoraaf kommer denne, der kommes dog aldrig andet i Kjedlen end reent klart Vand; det er kun Kalksaltene, der affætte sig. Ved Røgningen uddrives den i Vandet indeholdte Kulsyre, ved hvis Hjælp Kalksaltene for Størstedelen holdes opløste; disse maae da udsvedes paa Kjedlens Sider og Bund; er Vandet meget haardt, kan der saaledes i kort Tid affættes meget betydelige Mængder.

Paa det samme Fænomen grunder sig Banskiligheden ved at fuge Grter. Denne Operation vil ofte slet ikke lykkes, og man maa da tyе til Naboens Post. Hvorfor? Jo, ved Røgningen affættes der en tynd Kalkskal paa Grterne, og denne vil forhindre Vandet at trænge ind i Grterne, og disse kunne da ikke svulme op og sprænge Hinderne, hvilket tilsigtes ved Røgningen. Paa alle disse Ulemper

der følger med haardt Band, kan man dog raade Bod ved først at fuge det, lade det affjøles og nu hælde det klart af; Kalksaltene ville da for Størstedelen være forsvundne.

Mængden af organiske Vægemer er meget forskjellig; den er størst i stillestaaende Vand, der let raadner, som man siger. Her føre Myriader af smaae mikroskopiske Dyr, de saakaldte Infusionsdyr, deres muntre og bevægede men forvarige og for Betragteren usynlige Liv.

I sin faste Form optræder Vandet som Is, Sne, Rim og Hagel.

Det er da frystalligt γ : bygget op af smaae regelmæssigt dannede Stykker, der alle ere eens. Isen er lettere end det flydende Vand, hvilket ligger i, at Vandet ikke har sin største Tæthed ved 0° , men ved 40° . Dette er af største Bigtighed og et Exempel paa, hvor viist og hensigtsmæssigt Alt er ordnet i Naturen, thi hvis Isen var tungere end Vandet vilde det synke tilbunds, det ene Lag ovenpaa det andet, indtil hele Vandmassen var Is; nu derimod see vi, at den dækkende Is hindrer Kulden fra at indvirke paa de dybere liggende Vanddele, og nogenlunde dybt Vand bundsfryser derfor aldrig. — Vi see af Ovenstaaende, at Vandet udvider sig, idet det fryser; den Kraft, hvormed dette skeer, er uimodstaaelig. Man har fyldt Bomber af Jern med Vand, omgivet dem med Is — og Bomberne sprængtes fuldstændig, idet Vandet ved sin Overgang til Is fordrede større Plads. Af samme Grund kan man see, at Stene af mere porøs Væbskaffenhed springe om Vinteren, idet Vandet, der indeholdes i Porerne, bliver til Is. Idet Vandet fryser, udstiller det for Størstedelen sine fremmede Bestanddele, og den smelte Is er derfor temmelig reent Vand. Isfladen, der dækker Havet, er saaledes fri for de ellers i Hav-

vandet indeholdte Salte og vil smeltet kunne benyttes som ferskt Vand. Snee og Hagl ere kun Vanddele, der ere frosne i Luften. Deres Dannelsesmaade er endnu ikke tilstrækkelig nøie opklaret; navnlig bliver det vanskeligt at forstaae, hvorledes Haglene kunne opnaae en saa betydelig Størrelse, inden de naae Jordens Overflade, endskiøndt Hagelstykkerne svæve forholdsvis lavt i Luften. Haglkornenes Størrelse ligger vel i Reglen mellem et Hampefrø og en lille Rød, men de kunne blive langt større, som en Baldnød, som en knyttet Haand, ja man har iagttaget Haglkorn, der veiede over $\frac{3}{4}$ Pund. Kiim er ikke andet end frosen Dug.

Vi have nu fulgt Vandet i dets vigtigste Eiendommeligheder og i store Træk søgt at skildre dets overordentlige Betydning i Naturen. Hvad have vi lært? Her er intet Nyt fremsat, og det var ei heller Hensigten. Have vi bidraget til, at et eller andet hvad, hvorledes eller hvorfor nu staaer klarere for vore Læsere, da er Maalet naaet.

Onkel Bernards Konkylie.

(Efter Grafmann=Chatrian: »Contes populaires».)

Onkel Bernard havde en stor Konkylie paa sin Kommode. En Konkylie med røsenrøde Rande er ikke almindelig i Skovene ved Hundsegg hundrede og halvtred-

findstyre Mile fra Havet; Daniel Richter, en gammel Marine-soldat, havde bragt den med fra Sydhavet som et Minde om sine Reiser.

Man kan tænke sig den Beundring, hvormed vi Børn i Landsbyen betragtede dette Underværk. Hver Gang Onkel gik ud i Besøg, listede vi os ind i hans Bærelse, og med Bomuldsbuen i Halsen, Hænderne nede i Lommerne paa vor lille blaa Blouse, med Næsen tæt mod Marmorpladen betragtede vi dette Sneglehuus fra Amerika, som den gamle Pige Grede kaldte den.

Ludvig meente, at den kom fra Bjergene, Kasper troede, at den havde hjemme i Floderne; men Ingen vidste ret, hvor den hørte hen.

Da Onkel Bernard en Dag hørte os tale saaledes, loe han. Han lagde sin trefantede Hat paa Bordet, tog Konfylien og satte sig i sin Rænestol. „Kunne I høre Noget derinde?“ spurgte han.

Nu lagde Enhver af os Øret til Konfylien, og vi hørte en Lyd som af en Susen, en Mumlen som af Vindpust dybt inde i Skovene. Og vi saae paa hinanden med forbausede Blikke.

„Hvad mene I det er?“ spurgte Onkel Bernard, men Ingen kunde svare ham.

Da sagde han til os i en alvorlig Tone: „Børn, denne Susen og Mumlen, det er Lyden af Blodet, som rinder i Eders Hoved, i Eders Arme, Eders Hjerte og alle Eders Lemmer. Paa et Sted rinder det som smaae Bække, paa et andet som Vandfald, paa et tredie som store Floder. Det gennemstrømmer hele Legemet, for at Alt kan leve, kan udvikle sig og trives ligesaa Spidsen af Eders Haar til Fodsaalerne.

„For at I kunne forstaae den Susen, som I høre inde i Konfylie, maa jeg forklare Eder en Ting. I kjende Ekkoet i det hule Fjeld ved Altenberg; naar I raabe, naar I syng, naar I om Aftenen blæse i Hornet, for at føre Gederne tilbage fra Altenberg, høre I en Gjenlyd deraf. Nuvel, denne Konfylie frembringer et Ekko lig det fra det hule Fjeld, men det skeer kun, naar I lægge Øre til, og saa er det Gjenlyden af det, som gaaer for sig hos Eder selv, og denne Larm ligner alle Lyd i Himlen og paa Jorden, thi Enhver af os er en lille Verden. Den, som kunde see kun en Hundrededeel af de vidunderlige Ting, som kun i et Sekund gaae for sig i vort Hoved, for at Livet og Tænkeevnen kan vedligeholdes, og hvoraf han kun hører Gjenlyden i det Indre af Konfylie, vilde falde paa Knæ og takke Gud for hans uendelige Godhed.

„Engang, naar I ere blevne voksne Mænd, ville I bedre forstaae mine Ord og erkjende at jeg havde Ret. Men indtil den Tid, kjære Venner, vaag over Eders Aand, lad den være pletfri. Herren har indgivet Eder den for at oplyse Eders lille Verden, ligesom han har sat sin Sol paa Himlen for at oplyse og opvarme Universet.

„I vide, kjære Børn, at der paa Jordkloden gives Lande, hvor Solen saa at sige næsten aldrig skinner. Disse Lande ere meget sørgelige. Menneskene kunne ikke trives der, der er ingen Blomster, ingen Træer, ingen Frugter, ingen Fugle, kun Is og Snee — Alt er dødt. Det Samme vilde være Tilfældet med Eder, naar I ikke virke til, at Lyset i Eders Sjæl holder sig; Eders lille Verden vilde da være indhyllet i Mørke og Sorg, I vilde være meget uhyggelige.

„Undgaae derfor Alt hvad der kan formørke Eders Sjæl, den formørkes ved Dovenskab, Graadsjeri, Ulydighed og især ved

Usandhed. Alle disse hæslege Ting ere som Dunster, der komme nedefra og tilsidst ville formørke det Lys, som Herren har forundt Eder.

„Dersom I holde Eders Aand fri for disse Dunstfyer vil den glimre som en smuk Sol og I ville være lyffelige.“

Saaledes talte Onkel Bernard, og vi hørte Alle opmærksomt og lovede ved os selv at følge hans Raad og ikke lade Dunsterne nedefra formørke vor Aand.

Hvor mange Gange siden har jeg ikke lyttet til Konfyliens Susen eller Rogen, som det kaldes. Hver Aften paa de smukke Efteraarssdage, naar jeg kom tilbage fra Græsgangen, tog jeg den paa mit Skjød og med Rinden mod den rosenrøde Email lyttede jeg med Andagt. Jeg forestillede mig de vidunderlige Ting, hvorefter Onkel Bernard havde talt og tænkt: Vare man kunde see alt dette gjennem et lille Hul, det maatte være yndigt!

Men hvad der meget undrede mig var at jeg ved at blive ved at lytte syntes ligesom midt i Konfyliens Susen at høre Ekkoet af alle mine Tanker, glade og milde; det sang som Meisen og Jrsken ved Baarens Tilbagekomst, og det var saa smukt at høre. Jeg vilde have døølet hele Timer med opspilede Dine, med halvaaben Mund, neppe dragende Aande for at høre desto bedre, dersom ikke vor gamle Gredel havde raabt:

„Frigel, hvad tænker Du paa, Frigel. Læg det Sneglehuus bort og hjælp til at dække Bordet, Doktoren kommer strax hjem.“

Saa lagde jeg sukkende Konfylien igjen paa Kommoden, jeg hjalp med at dække for os To, for Onkel paa den ene Ende af Bordet, for mig paa den anden Ende, og gif ud med den store Karaffe, for at hente friskt Vand fra Posten.

Men en Dag var Lyden fra Onkel Bernards Konfyliet slet ikke behagelig; dens Toner lød strengt og voldte mig stor Skræk. Men jeg havde heller ikke Grund til at være tilfreds med mig selv. Graae Skyer formørkede min Aand og det var min egen Skyld. Men jeg skal oprigtigt fortælle det Hele fra Begyndelse til Ende. Det var gaaet til paa følgende Maade.

Ludvig og jeg havde samme Eftermiddag som sædvanlig vogtet Geder paa Høisletten ved Altenberg; vi smeltede med Bidsken, vi fløitede, vi tænkte paa Jngenting. Gederne klavrede op ad Klipperne, strakte Halsen med Skjægget op mod Himlen. Vor gamle tandløse Hund Bockel fik sig en Luur med sit Ulvehoved mellem Poterne.

Vi laae henstrakt i Skyggen af nogle Graner da Ludvig pludselig pegede med sin Bidsk hen til Klippestrænten, sigende:

„Derhenne ved Randen af den store Klippe kan jeg see en Drosselrede i den gamle Bøg.“

Jeg saae derhen og fik Die paa en Drossel, der fløi fra Green til Green, thi den vidste alt at vi betragtede den.

Mangfoldige Gange havde Onkel Bernard forbudt mig at tage Jnglereeder. Desuden hang Reden, anbragt i den kløftede Ende af en stor mosbegroet Green, ud over Afgrunden. Længe, længe betragtede jeg den ligesom drømmende.

„Der er Unger,“ sagde Ludvig, „da jeg imorges var derhenne og plukkede Morbær, hørte jeg dem pibe efter Føde; imorgen ere de bestemt borte, de have Fjer.“

Jeg svarede Jngenting, men de onde Lyster kom over mig. Endelig stod jeg op, travede gjennem Lyngen hen til Træet og forsøgte at omfatte det, men det var altfor tykt. Uheldigviis stod der ved Siden af en ganske lille grøn Bøg.

Jeg klattrede op paa den, strakte mig ud og fik saaledes fat i en Green paa det andet Træ. Jeg steg nu videre op. De to gamle Drosler udstødte Klageskrig og slagrede frem og tilbage mellem Bladene. Jeg satte mig overkrævs paa den mosbegrøede Green for at komme hen til Røden, hvor der, som jeg meget godt saae, var tre Unger og et Æg. Det forøgede min Lyst. De Smaa strakte Halsen frem, deres store gule Næb stod paa viid Gab, og jeg troede alt at have dem i min Magt. Men samme Dieblif som jeg, arbejdende mig med nedhængende Been og udstrakt Haand hen til Røden, var ligeved at tage den, knækkede pludselig Grenen som Glas. Jeg havde neppe Tid til at raabe „O min Gud!“ før jeg vendte en Kollbøtte i Luften og faldt paa en tyk Green nedefor, hvorved jeg klamrede mig fast med al min Kraft. Hele Træet rystede lige til Roden og den anden Green styrte ned langs ad Fjeldet med en Arm, der bragte Haaret til at reise sig paa mit Hoved. Uvilkaarlig saae jeg ned i Dybden. Her skummede Fossen afsted i en rivende Fart, indtil den forsvandt i en Tragt.

Jeg klattrede nu forsigtig langs ad Grenen med tæt sammensluttede Knæer og lod mig glide ned paa Lyngen. Jeg var bleg som et Æg og bad Gud om Tilgivelse. De to gamle Drosler fløj bestandig om mig og udstødte Klageskrig. Ludvig var løbet sin Vej, men da han paa Stien til Altenberg tilfældig dreiede Hovedet om og saae mig i god Behold, kom han tilbage, raabende ganske andelsløs:

„Er Du der? Du styrtede altsaa ikke ned fra Klippen?“

„Jo jeg gjorde,“ svarede jeg næsten uden at kunne saae Ordene frem. „Gud har frelst mig! Men lad os løbe, lad os løbe . . . jeg er saa hange.“

Kloffen var fyv om Aftenen. Solen sænkede sig bag

Granerne. Den Dag havde jeg faaet nok af at vogte Geder. Hunden drev Flokken foran sig paa Stien til Hirschland. Hverken Ludvig eller jeg blæste lystigt i Hornet som de andre Aftener, for at høre Ekkoet fra det hule Fjeld.

Jeg var endnu saa angst at Fjodderne skjælvede under mig.

Da vi ankom til Landsbyen, løb Gederne til Høire og Venstre, brægende ved alle Foldene. Jeg sagde til Ludvig: „Du maae ikke fortælle Noget.“

„Det kan Du stole paa.“

Jeg gif nu hjem hos Onkel Bernard. Han var redet op paa Bjerget for at see til en gammel syg Brændehugger. Greidel havde dækket Bordet. Da Onkel endnu ikke var kommen Al otte, spiste vi alene til Aften. Saa tog Greidel af Bordet og vaskede af i Rjøfkenet. Men jeg gif ind i Onkels Bærelse og tog ikke uden Uro Konfylien. Gud, hvor det kogte derinde. Det var som om jeg hørte Skovbækken bruse og larme, de gamle Droslers Klageskrig, den knækkede Greens Fald mod Klippen og Træets Rysten. Og saa tænkte jeg mig de stakkels Smaafugle knuste mod en Steen. Det var skrækkeligt!

Jeg iilde op paa mit lille Kammer over Loen og gif tilsengs; men endnu var Skrækken saa stærk at jeg ikke kunde sove.

Henimod Al. ti hørte jeg Onkel komme, jeg kjendte Hovslagene af hans Hest. Han standsede udenfor Porten og førte Hesten ind i Stalden. Jeg hørte ham lukke Spiiskammerdøren op og tage et Stykke Mad, som han pleiede naar han kom seent hjem.

„Hvis han vidste, hvad jeg havde gjort!“ tænkte jeg.

Endelig gif han tilsengs. Jeg fastede mig frem og tilbage paa mit Leie, uden at kunne sove. Jeg tænkte mig

min Sjæl indhyllet i det dybeste Mørke, jeg vilde gjerne græde, men kunde ikke. Genimod Midnat var jeg saa ilde tilmode, at jeg hellere vilde tilstaae Alt. Jeg stod op, gik ned i bar Skjorte og traadte ind i Onkel Bernards Sovestue. Han sov roligt, paa Bordet stod en Natlampe.

Jeg faldt paa Knæ foran Sengen. Han foer op af Sengen, lænede sig paa sin Albue og saa forbauset paa mig.

„Er det Dig, Fribel?“ sagde han, „hvad bestiller Du her mit Barn?“

„Tilgiv mig, Onkel Bernard!“ raabte jeg, „jeg har syndet mod Himlen og mod Dig.“

„Hvad er der skeet?“ sagde han ganske bevæget.

„Jeg flattede op paa et Træ ved Altenberg for at tage en Drosjelrede og Grenen gik over.“

„Gik over! min Gud!“

„Ja, men Gud frelst mig ved at jeg fik fat i en anden Green. Nu forlange de gamle Drosler deres Unger, de flyve om mig, jeg kan ikke sove for dem.“

Onkel taug en Stund. Jeg græd hede Taarer.

„Onkel,“ sagde jeg igjen. „Jeg har iasten hørt Alting i Konfylien, Alt er ligesom forvirret, Alt er galt, det bliver vist aldrig bedre.“

Han tog min Haand og sagde et Dieblif efter med høitidelig Stemme:

„Jeg tilgiver Dig; vær trøstet. Men lad det være Dig en Lære. Tænk Dig min Sorg, hvis man havde bragt Dig død til dette Huus. Ja, de smaa Droslers stakkels Fader og Moder ere nu ligesaa bedrøvede som jeg vilde have været. De forlange deres Unger tilbage. Det tænkte Du ikke paa. Men efterføm Du angreer din Brøde, maa jeg vel tilgive Dig.“

Han stod nu op, lod mig drikke et Glas Sukkervand, og sagde:

„Gaa nu og sov. De stakkels Fugle ville ikke mere forurolige Dig, og din Sorg har forskaffet Dig Guds Tilgivelse. Nu falder Du nok i Søvn. Men Du skal ikke mere vogte Gederne. En Dreng i din Alder maa gaae i Skole.“

Jeg gik op paa mit Kammer mere rolig og sov snart ind.

Næste Morgen fulgte Onkel Bernard mig hen til vor gamle Skolemester Tobie Beyrius. Sandt at sige var det i de første Dage temmelig drøjt for mig saaledes at være indespjttet i et Værelse fra Morgen til Aften uden at røre mig. O, hvor jeg længtes efter at komme ud i det Fri! Men man opnaaer Intet i denne Verden uden Anstrængelse. Og Arbeidet bliver tilsidst en kjær Bane. Alt vel overveiet, er det den reneeste og bedste af vore Nydelser. Kun ved Arbeidet bliver man Mand og gjør sig nyttig for sine Medmenneſker.

Nu er Onkel Bernard meget gammel. Om Vinteren sidder han i den store Lænestol ved Kaffelovnen, om Sommeren paa Steenbænken udenfor Huset i Skyggen af Viinløvet paa Muren. Jeg er nu Læge, jeg har overtaget hans Praxis. Tidlig om Morgenene stiger jeg til Hest, og kommer først hjem om Aftenen træt og mødig. Det er drøjt nok især naar det har sneet stærkt, men ikke desto mindre føler jeg mig meget lykkelig.

Konsthylien er endnu bestandig paa sin Plads. Undertiden, naar jeg kommer hjem fra mine Lægebesøg i Bjergene, tager jeg den som i min Ungdom og lytter da til Ekkoet af mine Tanker; disse ere ikke altid glade, undertiden ere de ogsaa sørgelige — som naar en af mine fattige Syge er i Dødsfare og jeg ikke kan gjøre Noget for at hjælpe ham, — men

aldrig ere de saa truende som hiin Aften efter Eventyret med Droslereden.

Den alene er lyffelig, hjære Venner, som uden Frygt kan lytte til sin Samvittigheds Stemme; fattig eller riig nyder han da den største Lyksalighed, som det er forundt Mennesket at kjende paa Jorden.

Skikke og Forlystelsen

hos den danske Almue

(Fortsat; — see Pag. 171.)

V.

I det Foregaaende er ikke nævnet Skærtorsdag, Langfredag, Paaskefesten og Christi Himmelfartsdag, skjøndt de ifølge Ordenen skulde have været omtalte før end Valdborgdagen. Men Karakteren af deres Festsligholdelse har aldrig, hverken i Byerne eller paa Landet, været synderlig forskjellig fra deres nuværende. De ere jo Mindedage, henholdsvis om Indstiftelsen af Alterets Sakramente, om Christi Korsfæstelse, Død og Opstandelse og om Himmelfarten, og saaledes kan deres Høitideligholdelse ikke have noget glad Præg. Ved Paaskefesten er der endnu bevaret nogle Skikke fra ældre Tid. Navnlig er det Brug paa Landet at staae tidlig op første Paaske-dag og see Solen dandse (en Skik, som ogsaa iagttages første Pintsedag). Denne Dands er ikke Andet end at de ved denne Aarstid af Jorden opstigende Dunster og Dampe ved Luftens Tryk komme i en zittrende Bevægelse,

faa det seer ud som om Solen, naar den skinner gennem dette Taagesløj, bevæger sig frem og tilbage. Eiendommelig for Paasken ere Paaskeæggenes; de ere en Overlevering fra de katholske Tider, da man til denne Høitid bragte Præsterne og Munkene Æg og andre Fødemidler for at faae lyst Belsignelse over dem, og hvoraf de da beholdt en Tiendedeel som en dem tilkommende Afgift. Farvede haardkogte Æg gives Børn til en egen Leg, der kaldes at trante, og som egentlig bestaaer deri, at de lade Æggene løbe ned ad et sraat Brædt eller deslige.

VI.

Pintsefesten er indstiftet til Minde om den Helligaands Sendelse og høitideligholdes den 50de Dag efter Paaske. Den finder altsaa Sted paa Aarets skjønneste Tid, naar i Reglen Skoven er smukt udsprungen, naar Frugttræer staae i Blomster og Alt er saa friskt og behageligt. Mennesket føler sig da vel tilmode, Sindet er mere let og muntert og derfor modtageligt for Glæderne i Naturen. Pintsefesten bliver derfor ogsaa som oftest anvendt til Udflugter. Madkurvene fyldest, hvem der har Kjøretøi benytter det, og man tilbringer Dagen i det Frie. I Kjøbenhavn er det en almindelig Skik ganske tidlig om Morgenen at drage ud paa Frederiksberg. Her nyldrer det da, naar Veiret er smukt, af festligklædte Folk og alle Beværtningssteder ere overfyldte.

Af de Skikke, der paa Landet knyttede sig til denne Fest i gamle Dage, var der en heel eiendommelig, som med mange Andre er forsvunden. Første Pintsedag afholdtes der et saakaldet Gadelangs-gilde, hvortil Forberedelserne allerede vare trufne længere Tid iforveien. Naar det i en By var af-

talt, at et saadant Gilde skulde afholdes, samlede de unge Dreng og Karle en Aften, f. Ex. Valdborg Aften, til Dands under aaben Himmel. Ud paa Natten fordeeltes Selfabet i flere Hobe, og enhver af disse begav sig paa Vandring hen til det Sted, hvor Karlene vare bekendte og meente at kunne have Frispas. Man søgte nu at spille sine Benner et Puds, saasom at borttage et Hjul fra en Vogn, stifte Plads for Kreaturerne, saa de ikke kunde findes o. dsl. Derefter samlede Hobene igjen og der udnævntes nu Fogder eller „Gadebasser,“ der havde det Hverv, deels at sørge for Gildet, deels at skaffe alle de unge Karle hver et „Gadelam“ blandt Egnens Piger. Den, som fik et saadant Gadelam, var forpligtet til at dandse med hende hele Næt igjennem. Til Gjengjæld skulde hun stoppe hans Strømper og sye om ham, hvilket kom mangel fattig Karl vel tilpas. Naar Valget var skeet, samlede man en Søndag derefter, Pigen overrakte da Karlen en Blomsterkøst og han gav hende et Stykke Hvedebrød. Gadebasserne, der i Almindelighed fremtraadte pyntede med Grønt og Blomster, fik ligeledes hver deres Gadelam, som da kaldtes „Gadinde.“ Naar nu alt dette var afgjort, gik alle Karle samme Aften omkring i Byen og afgang den forhen anførte Maavise. Første Pintsedag, naar Gildet skulde holdes, forsamlede Karlene sig igjen om Morgenens meget tidlig, gik da atter omkring og sang en Pintsedags=Sang. Paa nogle Steder i Sjælland og i Fyen løb denne saaledes:

„Nu er da kommen den glædelig Pintsdag,
Da all' vi Ungkarle vil holde et Dag;
Saa frydelig
Alt udi den Sommer saa grøn.

Baldborg er forgangen med Lyft og med Fryd,
 Og nu er kommen den Helligaands Tid;
 Saa frydelig o. s. v.

Her staae vi Ungkarle baade store og smaae,
 Vi vente en Gave spænd vi bortgaae;
 Saa frydelig o. s. v.

Vi vente en Gave alt udi Guds Navn,
 Saa ville vi tage Jer Piger i Favn;
 Saa frydelig o. s. v.

Stor Tak skal I have for Gaven I gav
 Her staaer Ungkarl, Eders Pige skal hav';
 Saa frydelig o. s. v.

Taksigelsen maae vi jo ikke forglem',
 Vorherre bevar' Eders Huus og Hjem.
 Saa frydelig o. s. v.

Vorherre bevar Eders Huse og Hjem,
 Saa at I med Glæde kan gange paa dem;
 Saa frydelig o. s. v.

Nu ville vi ende vor Pintsedags-Sang,
 Eder Gud vi befale for denne Gang!
 Saa frydelig o. s. v.

Nu ville vi gange ud fra dette Sted,
 Bærer Alle befalet i Himmels Fred!
 Saa frydelig
 Alt udi den Sommer saa grøn.

Under Sangen holdt den Karl, som havde Husets Pige
 til Gadelam, en med Blomster udpyntet Kuro, og naar
 Sangen var endt blev han tilbage for at spise Frokost,
 medens de Andre gik videre; siden traf han sammen med
 dem igjen, og saaledes gik det hele Byen rundt. Om Efter-

middagen afhentede Enhver sit Gadelam og førte hende til Gildehuset. Al og andre Drikkevarer anskaffedes for det Jndsamlede eller ved Sammenflug, men Pigerne skulde sørge for Spisevarer. De medbragte derfor en velforsynet Madkuro fra Madmoderen. Der blev dækket paa et langt Bord, hvorved de bænkedes sig Par ved Par. Efter endt Maaltid fortsattes Gildet med Dands indtil den lyse Dag. Følgen af disse Gadelamsgilder var som oftest Forlovelse og Bryllup.

Det var ogsaa en almindelig Skik og er det tildeels endnu, at pryde Kirkerne med Grønt til Pintsefesten. Det kaldtes „at sætte Mai.“ Denne Skik har en smuk Betydning, thi ligesom Naturens opvaagnende Liv træder frem i det friske Grønne, saaledes blev ogsaa den kristne Kirke, hvorved et nyt aandeligt Liv vaagnede, stiftet paa Pintsefesten.

VII.

St. Hansdag, den 24de Juni, er indstiftet til Ære for Johannes, Christi Forløber, og hørte i de katholske Tider til de vigtigste Festdage i den kristne Kirke. Men dens Festligholdelse her i Norden er smeltet sammen med Minder fra den hedenske Midsummersfest. I det gamle Norden tændtes der, som det hedder i Fortalen til Finn Magnusens Oversættelse af den ældre Edda, Midsummersnat store Baal overalt paa Højene, hvormed man tildeels har villet betegne Sammersjolpherv eller Solens længst Døsning paa den Tid, tildeels sigtes dermed til Mythen om den hedenfarne, af Hødur eller Mørket myrdede Baldurs Opbrændelse paa Vigbaalet. Ved Christendommens Jndførelse vilde Nordboerne ikke give Slip paa en saa ældgammel og afholdt Følkefest, hvormed man havde forbundet den betegnende Overtro, at Rilder, Bade, visse Urter o. s. v. ved Solens hemmeligheds-

fulde Vendepunkt havde en overnaturlig Kraft til at helbrede Sygdomme, tilintetgjøre Troldomskraft, bringe Mennesker og Kreaturer Held o. s. v. Nordens katholske Omvendere rettede sig saavel heri, som i Andet, saavidt muligt efter Omstændighederne ved at overføre den Baldur helligede hedenske Midsommersfest til St. Hansaften, som indtraf omtrent paa samme Tid. Men ogsaa i Syden og i Østerland, Christendommens Bugge, optog Kirken som en Arv fra Persernes, Grækernes og Romernes Jldtilbedelse den Skik at brænde Blus paa Høiene ved Sommerhverstid som et Renselsesmiddel og for at afvende den Skade og Fare, som kunde befrygtes af onde Aander. For de Christne var det da et Symbol paa det Lys, der udbredte sig over Norden ved Christi Fødsel.

Endnu har den Skik, at tænde Blus St. Hansaften, vedligeholdt sig hos os mange Steder paa Landet. Ifølge ældre Tids Overtro, hvoraaf der vel endnu hist og her findes Spor, vare disse Blus bl. A. bestemte til at forjage de lede Hæere, der St. Hansnat rede paa Rosteskæfte til Bloksbjerg, fra Agrene, hvor de undertiden hvilede sig paa Touren derhen til stor Skade for Sæden. Men ogsaa paa anden Maade søgte Almuen at holde disse frygtede Væsner borte, og Kors paa Veiene, to Jernsøm, lagte overfors i Skorstenen o. desl., antoges som probate Skræmmemidler.

Ogsaa den forhen omtalte Tro paa Rilders og Urters lægende Kraft ved Sommerhverstid blev fra Hedendommen forplantet til den christelige Tid. Nu var det Helgnene, og ikke de hedenske Guder, hvem det skyldtes, at disse Rildevæld, disse Urter, der indsamledes under visse hemmelighedsfulde Ceremonier St. Hansnat, besad en saa vidunderlig

Kraft til at læge alskens Sot og Syge. Af saadanne Kilder, hvor Syge søgte hen St. Hansnat, for at blive helbredte, var der ikke saa heri Vandet, saasom Kippinge paa Falster, Frørup i Fyen, Karup og Mariager i Jylland, men ingen var saa berømt og saa søgt som Kirsten Piils Kilde i Dyrehaven ved Kjøbenhavn og Helene-Kilde i Tibirke Sogn paa Frederiksborg Amt, ligesom ogsaa en Kilde ved Gammevartou paa Strandveien ved Kjøbenhavn (Kildendal) i sin Tid blev meget søgt, indtil Kirsten Piil med sine yndige Omgivelser aldeles tog Luven fra den. At Folk paastodes at være blevne helbredte ved at drikke Vandet af disse Kilder eller ved at vaske sig i dem, er let at forstaae; Vandets forfriskende Kraft i Forbindelse med den ved Overtroen nærede Tillid kan gjerne have udøvet en helbredende Virkning. Flere af Kilderne kom derfor ogsaa i stort Ry for disse formeentlige Mirakelfure, og der var en regelmæssig Balfart til dem selv langvejsfra St. Hansnat, af hvilket Besøg da den i Nærheden liggende Kirke eller Kommune fik ikke ubetydelige Indtægter.

Udflugterne til Kirsten Piils Kilde St. Hansnat have, som man veed, holdt sig lige til vore Dage, rigtignok i et andet Diemed end i fordums Tid. Nu skeer det for at forlyste sig, medens man forhen søgte Lægedom, og der var ogsaa en Tid, hvor begge Dele, det Nyttige og Fornøielige, vare forenede. Dette kjender man fra Holbergs „Kildereisen“, hvor der drives Gjæk med Overtroen, og som det lader til lykkedes det ham ogsaa tildeels at fordrive denne. Om denne Kilde vides det kun, at den er opdaget i Aaret 1583; det fremgaaer af følgende Vers, som findes paa Steensætningen ved Kilden:

„Det Rildevand, som her sit Udspring haver taget,
Er af Kirstine Piil først fundet og opdaget. — A. 1583.
Og nu til Manges Lyft og Nytte sat istand
Ved Grev af Reventlow som Stiftsbefalingsmand. — A. 1750.“

Hvem denne Kirsten Piil var veed man kun lidet om. Der maa have existeret et Sagn, som paa forskjellig Maade er behandlet af flere Digtere. L. C. Bruun har i sin Digtning „Rildereisen“ fremstillet Kirsten Piil som eneste Datter af en Ridder Erik Bjørn. Hun havde megen Modgang at kæmpe med og da hun var bleven Enke endte hun sin Bane som Eremitinde i en Hytte i Dyrehaven. Det hedder da fremdeles i Digtet:

„Hun plantede med egen Haand for Døren
En Grædepiil som Minde om sit Savn;
Hvorover det ei vared' længe spænd
Folk hende selv tillagde samme Navn;
Thi naar de kom og gif i Kulde og i Hede,
De hende daglig saae for der at knæle, bede.

Det spredte sig endog til fjerne Egne;
Kirstine Piil blev meer og meer bekjendt.
Man flokkedes didhen fra alle vegne,
Og spurgte Raad, hvormed man vel var tjent;
Thi hun fik nemmet af en Bog, som mellem flere
Tilhørte hendes Mand, at Sot og Saar kurerer.“

Meget poetisk i Henseende til Formen er just ikke denne Skilbring. Desto smukkere fremtræder Sagnet eller en fri Behandling deraf i Dehlenschlägers deilige Digtning „Santft Hansastensspil.“ Her synger Manden ved Rilden:

„J gamle, længst forsvundne Tid
Der var en deilig Pige,
Hun var saa god, hun var saa blid,
Hun var saa from tillige:

Et Crucifix i Hytten stod,
 For det hun altid knælte,
 Naar Maanen med sit Aftenblod
 Paa Crucifixet dvælte.

Engang hun gif i denne Skov
 Og frydede sit Døie,
 Imens hun sang sin Frelzers Lov,
 Paa Stjernen i det Høie;
 Da foer hun vild paa spæde Fod
 Og Tørsten hende plaged;
 Tilfaldt blev hun i Hu saa mod,
 Hun græd og sig beklaged.

Al Gud! hvorledes kommer jeg
 Faste til min Hytte?
 Jeg reent forfeilet har min Vei
 Jeg kan ei Foden flytte,
 Jeg er saa tørstig, og her er
 Ei allermindste Draabe,
 Kun vilde Dyr og Spøgelser!
 Al Gud! hvad kan jeg haabe!"

Og see — hver den, som troer paa Gud,
 Den hjælper han i Nøden —
 Hvor Taaren faldt, et Bæld sprang ud
 Og løe i Aftenrøden.
 Da drak hun af det klare Vand,
 Og fulgte Bølgen rolig,
 Den ledte med sin Blomsterstand
 Til Kirstens lille Bolig.

Sanft Kirsten hviler spdt i Blund,
 I Gravens Arme milde,
 Dog kommer hun hver Midnatsstund
 Og stirrer paa sin Kilde.
 Som hendes Døie den er blaa,
 Som hendes Blik den blinker.
 Kom I! som gaae derovenpaa,
 See, liben Kirsten vinker."

I et Skrift fra 1756 om Kjøbenhavns og dens Egenes naturlige Vande kaldes Kilden Brinckmanns Kilde, uden at det ansæres, hvorfra dette Navn hidrører. Men det maa hurtigt været forsvundet, thi altid senere har man kun hørt om Kirsten Piils Kilde. Man har forffjellige mere eller mindre blomstrende Beskrivelser af Livet ved Kilden St. Hansnat i fordums Tid. Man saae Bærffrudne, Lamme og andre Syge bade sig med Vandet og Andre paa Knæ at forrette deres Andagt, medens atter Andre derimod kun tænkte paa at forlyste sig. Efterhaanden blev Bassen i Nærheden af Kilden Skuepladsen for allehaande Adspredelser. Der var Beyerntningstelte, Gynger, allehaande Gjøgler, Liniedansere, Beridere, Vassellbagere, musicerende Krøblinge o. s. v., og at tage ud i Skoven var dengang det Samme som at tage til Dyrehavsbakken. Det maatte Ingen forsømme, og der var ikke en kjøbenhavnsk Familie uden at den idetmindste een Gang om Sommeren havde gjæstet Kirsten Pii. Især var det Tilfældet Sankt Hansdag og det hedder derom i den gamle Vise:

Sankt Hansdag er Glædens og Midsommers Fæst,
 Og derfor til Kilden vi drage;
 Jeg priser den kloge, som morer sig bedst
 I Sommerens blideste Dage:
 Snart Pigen, snart Glasset, snart Harpen i Favn
 I Lundens Tempel vi tage.

Oplivende Glæde at skue den Fryd,
 Som muntret den brogede Brimmel:
 Til Glasfenes Klang toner Strengenes Lyd
 Og stiger mod solklare Himmel;
 Snart Gyngens, snart Glædens, snart Kjærligheds Fryd
 Gjør Panden paa Vandrerens svimmel.

Her dandses paa Line, hift spiser man Blaar,
 Man raaber Hurra og man støier;
 Komedier spilles med Potter og Skaar,
 Hift man sig i Gyngen fornsier.
 Saaledes fra Morgen til Aften det gaaer,
 Hurra! det er tusinde Øier.

Her trippe to Hunde en pæn Menuet,
 Hift seer man en Bjørn slaae paa Tromme,
 En Firemand synger og spiller sig træt
 Og faaer dog kun lidt i sin Lomme,
 Hift Halte, her Blinde, Ung, Gammel og Riig —
 Enhver maa en Rildetour gjøre.

Denne Skildring af Dyrehavslivet fra det første Parti af nærværende Aarhundrede passer tildeels endnu, rigtignok med den Forfjæl, at mange andre Forlystelsessteder, saasom Tivoli, Klampenborg o. s. v. aldeles have fordunklet Dyrehavs-Lystigheden. „Bakken“ besøges nu kun stærkt om Søndagen meest af Almuen, og det hører næsten til god Tone, paa Udflugter i Skoven at undgaae denne Deel af Dyrehaven, idet man foretrækker at besøge Steder som Klampenborg, Fortunen, Raadvaddam, Skodsborg, Bedbæk o. s. v., der rigtignok ogsaa ved idylliske Omgivelser yde en for Anden og Legemet behageligere Nydelse end det støjende Liv i Kirsten Biils nærmeste Omgivelser. Endnu skulle vi efter Nyerup, der skuldes flere af de her anførte Enkeltheder, anføre, hvorledes Livet var ved Kirsten Biils Rilde i Aarene Tyve. „Dette,“ siger han, „afgiver en paafaldende Kontrast til de Pilgrimsfarter, man i de katholske Tider skal have anstillet til Rilden, og de Andagtsøvelser og Bønner, der endog her skulle være holdte. Istedetfor disse hersker der i Almindelighed hele Natten igjennem Sværm og Støi, Sang og Lystighed; Gyngerne ere i Bevægelse, Trampen og Dands

lyder fra Dandsboderne; lystige Selskaber drage om paa Bassen og mellem Telte og Brædeskure og en af Guddommene, der kunne vente sig Hylsning, er Bachus. At en Sankt Hansnat i Dyrehaven imidlertid ogsaa kan have sin Lyside og ikke er uden Interesse, naar den oplives af en talrig Mængde af saadanne Besøgende, der ei blot, som det hedder, gaar ud paa Kommerts, men søge Morfskab i Sang og anstændig Munterhed, er unegteligt. I de sidste Par Aar skal St. Hansnat i denne Henseende vel have været temmelig livløs og ulystelig; iaar (1827) aandede her derimod nogen mere Munterhed. Flere forskjellige Selskaber samlede sig nemlig fra Tid til anden nede ved Rilden og sang, hvorefter de skareviis syngende drog igjennem Skoven. Fire Musici, hvis Kunstfærdighed, der stod i nogen Modsetning til det sædvanlige Bierfidleri, man her er vant til at høre, holdt Musik ved Rilden hele Natten igjennem, og der blev af og til dandsset paa det udenfor lagte Bræddegulv. Svingerne vare i stedsvarende Gang, dels under den sædvanlige tyrkiske Musik, dels under Ledsaagelse af Sang, og i det Hele blev den herskende Lystighed, som denne Nat syntes at bringe Rildens Najaden et ikke uværdigt Offer, ingen- sinde forstyrret af Tøiløshedens vilde Tummel."

Den anden Rilde, som her i Sjælland i tidligere Tider især var Maalet for Syges Balsarten St. Hansnat, var den forhen nævnte Helene-Rilde ved Tidsvilde. Om Oprindelsen til dens Lægekraft fortælles Følgende. Den svenske Helgeninde Helene var en Datter af Hertug Guttorm. Hun levede i Enkestand, reiste til den hellige Grav i Jerusalem, blev ved sin Hjemkomst meget navnkundig for denne Reise og berømt for sine Mirakler. Hun blev myrdet af Nogle, der havde hende mistænkt for Forgiftelse. Da man førte hendes

Viig til Skiedevigs Kirke, blev man vaer, at der fattedes en Finger paa den ene Haand. Man søgte efter den og fandt den i en Tornebusk. Fingeren lyfte om Natten med en saadan Glands, at nogle Blinde fik deres Syn igjen. Da dette kom Paven for Dre befalede han Sverrigs Erkebisp Stephanus, at indskrive hende blandt Helgenes Tal. Munkene i det af Absalon stiftede Næserbofloster, beliggende i Nærheden af Tidsvilde, fortalte, at Helenes Viig var flydt over til Sjælland, hvor det fandtes under en høi Brink i Tjørnirke Skov. Men da det paa Grund af Skraaningen ikke lod sig gjøre at bringe Viget op paa Land, skete det Vidunder, at Skrænten brast, saa at man kunde føre Viget derigjennem op paa Marken, og denne Kløft vises endnu. Paa det Sted, hvor man først satte Viget, vælte en Kilde frem af Jorden og fik hendes Navn. Da hendes Legeme derefter var lagt i et Skrin, blev det ført til Tidsvilde Kirke, men underveis brugte Værerne usømmelige Ord, da blev Vaaren saa tung, at de ei mægtede at drage den fra Stedet. Og den sank dybt ned paa det Sted, som derefter endnu kaldes Helenes Grav.

Der er endnu adskillige andre Sagn om Kilden, men alle gaae ud paa, at Navnet skyldes en svensk Kvinde Helene. Saameget er afgjort, at der tillagdes denne Kilde stor Lægekraft ved at drikke af Vandet eller vaske sig deri paa visse Tider af Aaret og især St. Hansaften. Der skete Balfarter dertil fra hele Landet, og selv Fattige i de fjernere Dele, som f. Ex. i Aarhus, fik Hjælp af Myndighederne til at gjøre en Reise dertil for at blive af med deres Sygdomme. Brugen af Vandet var lige til den nyere Tid forbunden med visse overtroiske Skikke, saasom „ved Bøn at bede sig til af St. Helene,“ kaste det bag over Hovedet paa sig

førend man drak deraf, sove paa Helenes Grav et Stykke
 Bei fra Kilden og tage noget Jord fra Graven med sig.
 Der blev givet Almisser til Sognets Fattige, der opreistes
 Trækors, behængte med Klude og Lapper, og der fandtes
 Krykker og Stave, som de formeentlig Helbredte nu troede
 at kunne undvære. Hvor stor Tilstimlen var til Kilden frem-
 gaaer af en Beretning fra en Jesuit Henr. Lindanus, som
 i 1658 opholdt sig i Kjøbenhavn. Ved at omtale Kilden
 siger han, at mange Tusinde Menneſker aarlig samlede ved
 den St. Hansaften og Dagen efter St. Olafsdag (30te Juli),
 og nævner tillige forſkjellige af de der ſtedfundne Mirakel-
 ſure, ſom naturligviis ſkulde godtgjøre Helgenindens Magt.
 Det var, ſom Werlauff bemærker (Antegn. til Holbergs Lyſt-
 ſpil) ikke Almuen alene, ſom nærrede ſtort Tilid til Vandets
 Kraft; men mod viſe Tilfælde, ſaſom Dienſvagheit, til-
 raadede endog dygtige Læger undertiden Brugen af Helene-
 Kildevand. Flere af de ældre danſke Konger beſøgte Kilden
 jævnlig, iſær Chriſtian den Fjerde, ſom ſatte megen Priis
 paa den, indhentede det mediciniſke Fakultets Betænkning om
 Vandets naturlige Beſkaffenhed og anlagde et offentligt Bade-
 huus i den nærliggende Landsby. Imidlertid fandt den
 geiſtlige Øvrighed det fornødent at modarbeide de papitiſke
 Ceremonier og de Levninger af katholiſk Helgentro, der endnu
 vare forbundne med diſſe Balfarter. Der udgik i 1617 og
 1639 Forbud mod Udøvelſen af diſſe Ceremonier, ſkjøndt
 dog Kildens Lægekraft anerkjendtes. Ligeſom Troen herpaa
 har vedligeholdt ſig til de ſeneste Tider, ſaaledes har ogſaa
 Brugen af overtroiſke Skikke trods Forbudet holdt ſig meget
 længe, og det er fortalt os, at ſelv i Nutiden foretages deſlige
 med Udøvelſen af overtroiſke Skikke forbundne Balfarter til
 Helene-Kilde.

(Fortſættes i et følgende Heſte)

Løssen og Hungrotten.

Et Billede af Dyrlivet i Sydamerika.

Jeg og to andre Jagtkammerater — fortalte den gamle P—, der som en fortrinlig Skytte og erfaren Jæger i Stepperne stod i stor Anseelse hos os Alle — havde skjult os bag store Træstammer, for ikke at bemærkes af Prairi-Harerne, der ere meget skye. Disse aad og legede afverlende i Græsset og nærmede sig derved bestandig mere Skovbræmmen, men da de derved tog en skjæv Retning, var det neppe at vente, at de vilde nærme sig den Gruppe Træer, hvor vi lurede paa dem. Ja, vi vare alt i Begreb med at forlade vort Skjul og gaae de smaae Dyr imøde, da pludselig en anden Gjenstand lagde Beslag paa vor Opmærksomhed og fik os til at blive hvor vi vare.

Ikke langt fra dette Sted viste sig pludselig en Ros, der sneg sig snart sagte mellem Græsset og Krattet, snart løb hurtigt, dækket af en omstyrtet Træstamme, fremad, indtil den naaede den frie Slette, hvor den da langsomt krøb henad Jorden. Undertiden standsede den, trykkede sig dybt ned og hævede Hovedet lidt, for opmærksomt at see ud over Prairien. Dens gule Dine vare rettede paa Harerne og det lod til at den havde Lust til at hente sig en Steg. Vi kunde meget nøie iagttage den. Dens Løb var guulrødlig med lange Striber eller Baand langs Rygraden og brune Pletter paa Siderne, der gav den Udseende af en lille Leopard eller Tiger; ved sit katteagtige, runde Hoved, sine spidse med Børster besatte Øren og sin tynde korte Hale, der

var neppe fem Tommer lang og rettet i Beiret som den stude Hale paa en Hønsenhund, var den dog endeel forskjellig fra de større Dyr af Ratteslægten. Denne Art Los kalder Amerikanerne i Reglen Bildkatten.

Lossen havde utvivlsomt lagt an paa at komme Harerne nær nok til at den kunde faae fat i et Par af dem eller idetmindste een. Den vidste meget vel, at den kun kunde komme ind paa dem og gribe dem ved et raft Spring, da den ikke er istand til at indhente dem ved at løbe dem op i det Frie. Jordbundens Beskaffenhed var gunstig for dens Plan, thi skjøndt det var en aaben Steppe, stod der dog hist og her mellem det nylig opskudte Grønsvær Græs fra det forrige Aar i Klynger, som vare store nok til at skjule Lossens Krop, naar den duffede sig ned.

Næsten i lige Linie mellem Lossen og Harerne stod et gammelt Pecantræ med langstrakte Grene og næsten lige under det viste sig et lille Krat af Brombær og andre Buskværter. Henimod dette Krat listede Lossen sig fra den ene Side, medens Harerne nærmede sig til det fra den anden Side, legende og staaende paa Bagbenene. Harerne vare saa nær Krattet, at vi fra vort Skjul kunde see deres lette og ziirlige Bevægelser og deres lange Øren, som gav dem en stor Lighed med den almindelige europæiske Hare. Kun i Henseende til Farve vare de forskjellige fra denne, thi de havde et graabrunt Lød, som nedad til blev noget lysere, men ikke paa nogen Deel af Kroppen, selv ikke engang under Halen, gik over i det Hvide. Disse smaae uskyldige Dyr, der snart nappede af Græsstraaene, snart sprang nogle Skridt hen over Sletten og da med nogle smaae Rolbøtter satte sig med komisk Alvor paa Bagdelen, ydede i hele deres Væsen et interessant Skuespil.

Dog var Opmærksomheden snart igjen fængslet af en ny
Bibl. f. Ungd. 1 Aarg.

Gjenstand. Bludselig viste sig i Nærheden af Harene og lige ved Krattet en Pungrotte, kaldet Oppossum, skjøndt der Ukyndige vist ikke vilde have anseet den for et Dyr, men for noget ganske Andet. Den lignede paafaldende en Klump Haar eller Uld af lysgraa Farve. Og saa Harene bleve denne Ting vaer, og nærmede sig nysgjærrig til den. Der var Intet i dens Udseende, som kunde indgyde dem Frygt, de vare aldrig bleve angrebne af et Dyr med en saadan Skikkelse; Tingen havde desuden, som det lod til, hverken Tænder eller Klør og de behøvede derfor ikke at være bange for den. Saaledes i den Mening, at der var Fred og ingen Fare, kom to af Harene bestandig nærmere indtil de med Snuden berørte den løierlige Gjenstand. Men nu fløi det klumpede Legeme fra hinanden og der viste sig et firspøddet, langsnudet Dyr, hvis lange, slangeagtige Hale i samme Nu foer om i en Kreds og omslyngede en af Harene i sine Snoeninger. Den lille Skabning udstødte en hvinende Piben, medens dens Kammerat sprang forfækket bort. Den snedige Røver dreiede nu sin Hale om, greb Harens Hoved med sine Kjæber, der lignede et Sviins, og dræbte den ved et eneste Bid. Den viklede nu Haren løs af Snohalen, lagde den foran sig paa Græsset og lavede sig til at fortære den. Men den havde gjort Regning uden Rossen. Denne, der imidlertid langsomt var krøbet nærmere og nu befandt sig i en Afstand af neppe tyve Skridt, havde seet det Hele og syntes bestemt paa at gjøre Pungrotten et Bytte stridig, som den selv havde gjort sikker Regning paa. Den vedblev at krybe langsomt, med Forbenene slæbende hen ad Jorden og hvert Dieblif rustet til Spring. Men Pungrotten blev Rossen vaer, greb hurtig Haren med Tænderne og sprang med den ind i Krattet.

Da Løssen saae, at den ikke mere behøvede at lege Skjul, sprang den frem med krummet Ryg og strittende Manke. Den fulgte dog ikke strax Pungrotten i Krattet, men omkredsede dette for at see, paa hvilket Sted Pungrotten havde skjult sig deri, thi aabenbart frygte den for, at Dyret havde sin Hule der og at saaledes baade Oppossum og Haren vare tabte for den. Tilfældigviis var dette dog ikke Tilfældet, thi ikke saasnart havde den omkredset Krattet nogle Gange førend den med et rasf Spring var midt inde i det.

En Stund saaes der Intet hverken til Pungrotten eller til Løssen, thi hvor lille end Krattet var i Omfang, desto tættere var det ved Brombær, vilde Ranke, Tjørn og en Mængde Slyngeplanter, der vare sammensnoede og bedækkede med Blade. Dyrene gave ikke en Lyd fra sig, kun en stærk Raslen i Løvet og Stænglernes og Grenenes Knagen paa forskellige Punkter vidnede om den haardnakkede Forfølgelse, der her fandt Sted. Den forfulgte Pungrotte havde ved sin mindre og smidige Krop en ikke ringe Fordeel i det tætte Krat fremfor Løssen.

Denne sælsomme Forfølgelse varede nogle Minutter, derpaa saae vi Pungrotten springe ud i det Frie og flygte hen til det enestaaende Træ, paa hvilket den klattrede op med stor Behændighed, idet den omfattede Stammen med Forpoterne. Vi vare ikke lidet forbausede ved at see, at Pungrotten endnu bestandig havde Haren i Flagen medens den steg opad Træet, der var lille og neppe femten Alen høit og ligeledes med Lethed kunde bestiges af Løssen, der er øvet i at klatte. Vi vare meget spændte paa at see Udfaldet af denne Dyrkamp og forholdt os derfor rolige i vort Skjul.

Løssen forlod nu ogsaa Krattet og naaede med et eneste Spring Pecantræets Stamme; dog fulgte den ikke strax efter

Pungrotten, men standsede et Dieblif for at drage Nande. Aabenbart var den meget tilfreds med den Bending, Jagten havde taget og betragtede Oppossumen og Haren som et sikkert Bytte, hvilket den med Lethed kunde faae fat i ved at klattre op paa Træet. I denne Hensigt tog den et stærkt Tilløb og svang sig op ad Pecantræet med en saadan Kraft, at dens stærke Alper stræbde Barken. Imidlertid havde Pungrotten naaet næsten Træets Top og vovet sig ud paa en Green, som i en ret Vinkel stod ud fra Stammen. Løssen som fulgte den i Hælene, var kommen den nær paa et Par Alen, da pludselig Pungrotten snøede sin lange Hale om Grenen og lod sig falde ned paa en anden Kvist. Løssen syntes et Dieblif at have Lyst til at springe efter den, men Kvisten var meget spinkel og saa svag, at den hverken kunde bære Løssen eller give dens Alper et sikkert Holdpunkt. Med synlig Værgrelse vendte den derfor om, klattrede ned ad Stammen og løb ud paa Grenen, hvor Pungrotten sad. Men denne oppebiede ikke sin Fjendes Ankomst, den lod sig glide ned fra den ene Green til den anden og hang sig omsider ved sin Snohale paa den yderste Spids af Træets nederste Green.

Vi troede, at Pungrotten nu vilde springe ned paa Jorden og flygte ind i Skoven. Men dette havde den aabenbart ikke i sinde, fordi den formodentlig godt vidste, at Løssen da hurtigt kunde indhente den. Den forblev derfor hængende paa den nederste Green af Pecantræet og saa nær ved den yderste Ende, at Grenen bøiede sig under Tyngden. Neppe kunde Grenen bære Pungrotten, meget mindre den langt tungere Løs, som ogsaa strax syntes at indsee dette.

Den ærgrede sig aabenbart ikke lidet derover, men vilde desuagtet ikke opgive Forsølgelsen uden at have gjort endnu

et Forsøg. Langsomt og forsigtigt krøb den saa langt ud paa Grenen, som den meente at kunne gjøre uden at falde ned, og forsøgte da med udstrakt Lab at naae Pungrottens Snohale, for om muligt at sønderrive den med sine Kløer. Dette lykkedes den dog ikke, thi Halen var fast slynget om Grenen og den vilde lettere kunne have revet Kløerne paa et større Roddyr bort end en af disse Snoeninger. Den steg nu op paa den ovenfor hængende Green i det Haab derved at komme nærmere til sit Bytte, men ogsaa denne Forventning blev skuffet. Et Dieblif syntes den at ville springe ned paa Pungrotten og at rive den med sig til Jorden, men Afstanden skrækkede den, den trak sig fortredelig tilbage og tog Blads paa en Gaffelgreen. Men nu syntes den at faae en anden Idee. Pungrotten hang ikke meget høit fra Jorden, maastee kunde den springe op og faae den fat i Snuden. I Tilfald var det værd at gjøre et Forsøg. I denne Hensigt flattrerede den ned fra Træet og løb hen til det Sted, over hvilket Pungrotten hang. Men den svævede dog høiere end den havde formodet og efterat have gjort nogle forgjæves Spring opgav den ethvert videre Forsøg og lagde sig nu roligt ned i Græsset, liig en Sporhund med Dinene fæstede paa Pungrotten. Den syntes at ville oppebie det Dieblif, da Pungdyret udmattet vilde være tvungen til at forlade Træet, og denne Ventetid vilde den idetmindste tilbringe i en magelig Stilling.

Al den Tid hang Pungrotten rolig ved sin Snohale og holdt Haren i sine Tænder. Fra det Dieblif af den havde indtaget denne Stilling syntes den ikke mere at frygte sin Modstander. Ivertimod viste der sig i Pungrottens Træk et umiskjendeligt Udtryk af Skadesryd over den Streg, den havde spillet Lossen. Først efterhaanden syntes Situationen

at blive den noget betænkelig; Rossens Stilling og Udseende vidnede om, at den saalænge som muligt vilde søge at blokere den. Det kom nu kun an paa, hvilket af de to Dyr havde meest Taalmodighed eller længst kunde holde ud at sulte. For det sidstnævnte Tilfælde var Pungrotten bedst forsynet, og for at forberede sig til en længere Faste tog den Haren i sine haandformige Forpoter og begyndte at sønderrive den og fortære den. Nu tabte Rossen endelig Taalmodigheden, en slig Haan kunde den ikke udholde, den sprang pludselig op, klattrede med strittende Manke op ad Træstammen, og ud paa den samme Green, hvor Pungrotten hang. Denne Gang syntes den ikke at bryde sig om den Fare, som den udsatte sig for, gjorde et Spring fremad, slog sine Kløer i Pungrottens Sider og greb dens Hale med sine Tænder, — Grenen bragede og knak og begge Dyr styrtede sammen til Jorden.

Et Dieblif syntes Rossen bedøvet af Faldet, men hurtigt kom den til sig selv, reiste sig op, krummede Ryggen som en rigtig Kat og styrtede løs paa Pungrotten. Den syntes ganske at have forglemmt Haren, som Pungrotten havde tabt i Faldet. Hævn var nu den eneste Videnskab, som bejælede den — Hævnsyggen lod den endog forglemme sin Hunger.

Pungrotten havde ikke saasnart naaet Jorden før end den trillede sig sammen til en Kugle og saae nu ganske ud som i det Dieblif vi havde bemærket den. Af Hoved og Hals, af Hale og Fødder var nu Intet at see, det Hele var kun et stor Nøgle af tæt Uldhaar, som Rossen i dette Dieblif sled i med Tænder og Kløer, indtil den efter ti Minutters forgjæves Anstrængelse maatte erkjende, at den ikke kunde komme nogen Vei dermed. Pungrotten var aabenbart død eller anfaaes

idetmindste af Løssen for at være det; Sidstnævnte fandt det derfor rigtigst at fortære Haren, som laae i Græsset.

Nu kunde vi ikke dye os længere, vi brændte Løssen paa Peltjen; men endnu inden vi gave os isærd med der dræbte Dyr, var den listige Pungrotte løbet sin Vej. Den havde kun anstillet sig som død og roligt udholdt Løssens Biden og Sliden indtil Haren var forbi, hvorpaa den var listet bort og flygtet til sin Hule, der sandsynligviis befandt sig under Rødderne af et Træ i Nærheden.

To Robinsoner.

Saa Bøger have havt en saa eiendommelig Skjæbne som den berømte engelske Forfatter Daniel Defoes „Robinson Crusoes Levnet og mærkværdige Eventyr“, hvortil en skotsk Matros Alexander Selkirk's Begivenheder gav Stoffet, idet han af sin grusomme Kapitain blev udsat paa den øde D Juan Fernandez og levede her alene indtil han efter fem Mars Forløb blev befriet af et Skib og taget med til England. Ved Bogens Udgivelse i 1719 blev den modtaget med uhyrt Bifald og fremkaldte en heel Hærskare af Efterlignelser, som, skjøndt de ikke fjernt kunde maale sig med deres Forbillede, alligevel bleve læste med stor Begjærlighed, saa at næsten Defoes Bog blev forglemmt. Først i den nyere Tid er dennes Værd bleven almindelig anerkjendt.

For os Alle har „Robinson“ i den Form, hvori Defoes Bog fremtræder i Campes Bearbejdelse, været en kjær Barnsven og mange behagelige Grindringer knyttede sig til den. Derfor kan det antages, at Læseren med Interesse vil høre om to nye Robinsoner, der for endeel Aar tilbage ved et ulykkeligt Tilfælde aldeles hjælpeløse over et Aar saae sig fængslede til en ubeboet og sørgelig Ø i det atlantiske Ocean. Vi give denne mærkværdige Begivenhed som den er fortalt af den ene af de to Videlseskammerater, der nu er en gammel Søgut og betegnes som en aldeles troværdig Mand.

I de første Maanedes af Aaret 1828 befandt James Paine, en ung flink Matros, sig ombord paa Skonnerten „Hunter“ paa Veien til Sydhavet paa Sælhundejagt. Uden at have oplevet noget Eventyr, der er værd at omtale, naaede man Den Amsterdam. Det Første, man her gjorde, var at bringe en anseelig Deel Salt i Land, som skulde tjene til at indsalte Sælskindet. Da Veiret var smukt blev Saltet udloset i Kystens umiddelbare Nærhed. Da Aftenen kom begav hele Mandskabet sig ombord og begyndte Forberedelserne til Robbefangsten, som skulde finde Sted den næste Morgen. Om Natten reiste der sig pludselig en stærk Storm fra Vest, saa at man frygtede for, at Saltet skulde blive skyllet bort af Brændingen. Paine og en anden Matros ved Navn Proudfoot tilbød sig derfor at begive sig tilbage til Den for at føre Saltet fra Stranden længere ind i det Indre. Endnu fysisksat med dette Arbejde, der medtog en lang Tid, bemærkede de midt under Uveiret, der var ledsaget af Lyn og Torden, at Vaaden hvormed de vare komne i Land, ikke mere var ved Kysten og sandsynligviis var reven bort af Strømningen.

Man kan forestille sig de to Mænds Bestyrtelse. I den

største Spænding saae de henad den Kant, hvor de formodebe Skonnerten, for at give den et Tegn paa den Forlegenhed, hvori de vare komne ved Tabet af Baaden. Men det var imidlertid blevet saa mørk Nat, at de ikke kunde see en Haand for Die. Endelig viste dem et Lyn, stærkere og lysere end de foregaaende, at ogsaa Skonnerten ikke mere laae paa sin Ankerplads og sandsynligviis var gaaet tilgrunde med Mand og Muus, medens i det Fjerne Braget af deres egen Baad tumledes om af Bølgerne. Hvor sørgeligt, hvor ubeskriveligt var ikke dette Dieblif!

Ulykken var brudt saa uventet, saa pludselig ind over dem, at de neppe kunde fatte dens hele Betydning. For Dieblifket tænkte de kun paa Tabet af Baaden; derpaa indrettede de sig, saa godt det lod sig gjøre for Ratten og oppebiede roligt Morgenens i det Haab, at de, saasnart Stormen lagde sig, atter vilde faae Skonnerten i Sigte og at den vilde befrie dem af deres piinlige Stilling. Endelig kom Dagen, men med den var al Udsigt til Frelse forsvunden. Intetsteds kunde Skonnerten pines, og indtil den Dag idag er der aldrig hørt Noget til den.

Den Amsterdam er alt Andet end en paradisiisk Have. Den er aldeles blottet for Træer, næsten for al Plantevæxt, der er ingen Urter og Rødder, som i Nødsfald kunne tjene til Næring; de ulykkelige Mænd havde ingen anden Udsigt til at faae Føde end ved at fange Fisk i Havet, og dertil fattedes dem alle Redstaber og Midler. Men i Tusindviis søærmede vilde Maager omkring og syntes med deres Skrig at spotte de arme Menneffers Nød. De gave sig strax ifærd med at gjennemføge Den, men det var næsten spildt Meilighed. Med Undtagelse af en Deel Fugleæg, som de fandt i Klippespalterne, skjænkede deres Opdagelsesreise dem ikke

noget som helst Udbytte, der kunde være dem til Nytte. Naturligvis vare deres Dine fremfor Alt rettede paa Havet, men der saaes ikke et frelsende Seil. Endnu i vore Dage er det en Sjældenhed, at et Skib lægger an ved Amsterdam, og dengang var det endnu mindre Tilfældet, da Robbefangsten langt fra havde den Udstrækning som den nu har naaet. Men andre Skibe end Hvalfangere kom neppe til den øde Ø.

Fremfor Alt maatte de nu skaffe sig Ild, for at koge de fundne Eg, dernæst udsøge sig en passende Plads, hvor der kunde reises en Signalstang; fremdeles gjaldt det at forskaffe sig Ly mod de Storme og Regnstrømme, der ere saa hyppige i disse Regioner. Først Vand var der ikke at finde paa hele Øen, til at slukke deres Tørst havde de altsaa ikke Andet end den Smule Regnvand, som hist og her havde samlet sig i Klippernes smaae Fordybninger. Men hvorledes kunde de hindre dette Vand fra at fordampe og hvorledes komme ud dermed indtil det atter regnede?

Ild bragte de tilveie efter den bekjendte oprindelige, tidsspildende og anstrængende Methode, idet de, som Robinson Crusoe dengang og mange Vilde endnu, gned to Stykker Træ mod hinanden. Efter lang Søgning fik de samlet saa meget Busskvært og Sivgræs, at de kunde bygge en Hytte. De vare enige om at Ilden, som i Zoroasters Tempel, aldrig maatte slukkes. Men hvorfra tage Signalstangen, det Gnest, hvorved de om Dagen kunde tildrage sig Forbiseilendes Opmærksomhed? Paany gjennemstreifede de Øen, men de fandt Intet, der i mindste Maade kunde tjene til dette Diemed. Omfjæder kom Søren dem tilhjælp. Brændingen kastede op paa Stranden et Spær, der utvivlsomt havde hørt til deres eget Skib; det blev hurtigt nedrammet i Jorden og forsynet med nogle Lapper af deres Klæder, forestillende et Flag.

Dermed var for det Første Alt gjort, hvad der kunde gøres, ved denne Beshjæftigelse havde de dog haft nogen Adspredelse, nu havde de Tid nok til at gruble over deres haabløse Stilling, og Lediggangen, forfærdeligere end Fortvivlelse, blev til en Pine, som næsten ikke var til at udholde.

Den ene Dag gif hen i uhyggelig Langsomhed efter den anden. Ugene, deres eneste Fødemiddel, begyndte at blive knappere, de maatte see til at faae Fingre paa nogle Fisk. Men hvorledes skulde dette lade sig gjøre, da de jo ikke havde det ringeste Redskab, overhovedet ikke havde Andet, end hvad de bar paa Kroppen, da de forlode deres Kjøer, for at roe til Den: en Skjorte, et Par Beenklæder, et Par Skoe for Enhver og een Hat for dem Begge. Til Lykke havde baade Paine og Proudfoot hver sin Lommekniv hos sig og desuden var der et Par Sælfskind, med hvilke Saltet var bedækket. Da — hvo kan beskrive deres Glæde! — bemærkede de i de Brædder, paa hvilke Saltet var udbredt, flere store Søm. Af disse lyffedes det dem, efter mangehaande Forklaringer og Debatter om den rette Fremgangsmaade, og efter et uendeligt Arbejde samt ved Hjælp af et Par Steen, der maatte forestille baade Hammer og Ambolt, at konstruere et Par underlige Fiskekroge, der ikke engang manglede de fornødne Modhager. Man kan tænke sig, hvilken Anstrængelse og hvilken Tid der maatte anvendes for ved Hjælp af en simpel Kniv at naae dette Maal. Nu skulde der laves Fiskeknører. Dette var dog lettere; Sælfskindene bleve skaarne i Remme, disse flattedes omhyggeligt sammen og bandtes fast til Krogene. Saaledes fik de Medetøi istand og Fangsten var ikke ringe. Fiskene tilberedte de paa forskjellig Maade, de ristede dem paa gloende Steen eller kogte

dem i en stor Kjedel eller et Bækken, som de med stor Møjsommelighed havde udhulet i en Klippe.

Imidlertid var der alt hengaaet tre Maanedes og endnu bestandig viste der sig ikke den fjerneste Udsigt til Forløsning. Vel havde de i den Tid haft flere Skibe i Sigte, men i en saa stor Fraastand, at hverken deres Signalild om Natten eller Røsten af deres Skjorter, der om Dagen maatte vaare som Flag, førte til noget Resultat. Deres Klæder havde fra Begyndelsen af ikke været de nyeste og stærkeste, nu vare de fuldstændige Laster, der ikke mere kunde beskytte dem mod Vind og Veir; for længe siden vare Saalerne paa deres Skoe opslidte og deres eneste Hat var nu en Søndagspynt, som de skistevis bar. Da de ikke ved at følge Tidens Løb betjente sig af Robinson Crusoes bekjendte Fremgangsmaade, frygtede de for efterhaanden at komme i Forvirring med deres Tidsregning; det viste sig dog senere, at de i Virkningen kun havde forregnet sig et Par Dage.

I den første Uge af den fjerde Maaned saae de fra en Bakke, hvor de tilfældig befandt sig, et Skib dukke op paa Horisonten og sætte sin Kurs nærmere til Ven end alle de andre Fartøier, som de tidligere havde faaet Se paa. Proudfoot var efterhaanden bleven ligesom ganske sløv, han interesserede sig kun for at spise, drikke og sove, viste sig vranten naar Røden var til ham at fiske eller holde Vagt, og syntes selv at miste Taleevnen, thi han grublede hen for sig den hele Dag og svarede paa sin Kammerats Tiltale kun med korte, næsten uforstaaelige Lyd. Da Paine saae, at Skibet vedblev at rette Kursen mod Ven, gjorde han Proudfoot opmærksom derpaa og opfordrede ham til at skynde sig ned til Røsten og faae Signalilden til at flamme stærkere op. „Hjælper dog ikke!“ brummede Proudfoot og kastede sig bandende

paa Jorden, for igjen at sove medens Paine løb ned og fik Baalet til at blusse høit iveiret. Hvilken Syffe! Skibet syntes at bemærke Signalet og styrede lige paa Den og det Sted, hvor det viste sig. „Kom ned, kom hurtigt ned, Proudfoot! Endelig er der Hjælp!“ raabte han til sin Kammerat. Skibet, en anseelig Brig, var nu ganske nært, der fires til vore to Robinsoners usigelige Glæde en Baad ned, og de ruste sig til at forlade det sørgelige Opholdssted, som de saalænge nødtvungent havde beboet.

„Hvem er I? Hvorledes ere I komne her, og hvad bestille I her?“ tilraabte Baadsføreren de to Videlseskammerater. Lidt utaalmodig gav Paine de fornødne Svar og bad derpaa om at blive optagne i Baaden og befries af deres sørgelige Stilling. Men Baadsmanden — skulde man troe det muligt? — svarede roligt, at det kunde han ikke gjøre; han skulde spørge Kapitainen derom, naar han kom ombord, og saa høre hvad han havde at sige. Ingen Bønner, ingen Fortvivlelsens Jammer var istand til at formilde det haardhjertede Menneske. Endnu opgav Paine dog ikke alt Haab, han bad, at man idetmindste vilde forære dem nogle Fiskekroge og nogle andre nødvendige Smaating, saa vilde de til Gjengjæld give Æg og Fisk. „Jeg veed ikke, om vi have noget Saadant,“ svarede dette Mønster paa Menneskekjærlighed, „skal see ad, naar vi komme ombord“ — og dermed gav han sine Folk Befaling til at vende og gaae tilspes. Med en Spænding, som Ord ikke kunne skildre, saae Paine og Proudfoot efter Baaden indtil den havde naaet Skibet, saae til deres ubeskrivelse Forfærdelse og dybe Rummer, hvorledes den blev trukken op og Briggen uden at give mindste Tegn paa Medfølelse for de Ulykkelige stikke i Søen og forsvinde for deres Blik.

Det Grusomme i en saadan Udfærd overlades til Væserne selv at bedømme. Men Gjengjældelsen rammede det ubarmhjertige Skib. Det sidste Spørgsmaal, Paine havde gjort Baadsmanden, angik Briggens Navn og hvorhen den seilede. Han erfarede da, at det var en Koffardisarer, hed „Hope“ og var paa Veien fra London til Bantiemensland. Siden fik Paine at vide, at det aldrig havde naaet sit Bestemmested, og man har heller ingenfinde hørt Noget til det.

Elleve Maanedere vare alt forløbne; der viste sig intet nyt Haab, der syntes ikke at være Andet tilbage for de to Mænd end med stille Fatning at gjøre Afkald paa al Udsigt til nogenfinde at vende tilbage til Hjemmet og til det civiliserede Livs Betsignelser. I Udseende lignede de nu næsten Wilde, deres Haar hang langt og forpudset ned og var guult af Solen som paa Somali-Afrikanerne, deres Hud havde antaget Kobberfarve, Skjægget naaede ned over Brystet, og deres eneste Klædningsstykke var et lafet Tørklæde, som de havde bundet om Lænderne. De elleve Maanedere bleve til fjorten, og i den Tid havde de ikke et Dieblif ladet Jlden gaae ud, skjøndt den oftere havde været nærved at slukkes, fordi de Begge tilsidst vare blevene saa ligegyldige, at de neppe gad forstyrre deres Ro, for at lægge et Stykke Brænde til Jlden. Paine paastod, at Touren var til Proudfoot, og denne meente, at det var Paine, som skulde lægge til Jlden, indtil Begge tilsidst sprang op og kom til lige da den var nærved at gaae ud. Bøger havde de ikke, og alle de Historier de vidste, vare alt ofte nok fortalte, — med eet Ord, Redsommeligheden var næsten dræbende. Deres eneste Nydelse var at tale om Hjemmet og om de tidligere bedre Tider. Dertil kom, at Fiskeoprør og Kroege alt begyndte at blive ubrugelige og de mødesaae med Gysen den Dag,

da de ikke mere kunde have Nytte af dem. Hvad skulde de da gjøre? Der var jo næsten en sikker Udsigt til at døe af Hunger.

En Aften i Slutningen af den fjortende Maaned saae de igjen et Skib nærme sig Dem. Paany fandt Haabet Indgang hos de arme Mænd, paany lod de deres Signalild blusse op til en mægtig Flamme, paany traf de Forberedelser til omsider at forlade Skuepladsen for deres Lidelser; selv Proudfoot jublede høit af Glæde. Da standsede Skibet pludselig i sin Kurs og begyndte at seile videre i en modsat Retning. Det er umuligt at skildre den Fortvivlelse, der bemægtigede sig dem Begge! Dog, hvad var det? Skibet vendte atter, og nei, nu var det ingen Skuffelse, det styrede for fulde Seil mod deres Kyst.

Deres Spænding var uhyre. Baklende mellem Frygt og Haab fulgte de taus Fartpiets Bevægelser — endelig, endelig var der ingen Tvivl mere om at de vare sete og at man vilde komme dem til Hjælp. Baaden blev firet ned og med kraftige Aareslag kom den hen til det Sted, hvor Jlden brændte. Men Brændingen gik saa høit, at den ikke kunde komme nær nok til at Mandskabet kunde gaae iland. Den kommanderende Officeer tilraabte nu de to Robinsoner og, mærkeligt nok, Paine kjendte en gammel Skibskammerats Stemme. Endnu mærkværdigere var det, at Skibet „Palmyra“ havde saaet det Hverv, at see sig om efter Paine, naar det kom til Sydhavet, og hvis han endnu var ilive at bringe ham med til England. Derfor spurgte ogsaa Officeren, om En af dem var den samme Paine, men aldeles ubegribeligt vidste denne ikke mere sit Navn. Dernæst blev han spurgt om han ikke havde hørt til Hunters Mandskab, men ogsaa det benegtede han.

Naturligviis lod Officeren sig ikke derved afholde fra at udføre sin Barmhertighedsgjerning. Uden at spille Tiden med videre Forhandlinger, opfordrede han Mændene til at svømme ud til Baaden, da denne ikke vovede sig nærmere til Land. Proudfoot var en udmærket Svømmer og efterkom strax Opfordringen; men Paine kunne ikke svømme. Ifledestomindre styrtede han sig ud i Bandet, thi det var dog tusind Gange bedre at drukne end at blive alene tilbage paa den øde Ø, og Bovestykket lyffedes. Hvorledes han kom op i Baaden kunde han ikke selv sige; han tabte Befindelsen, og da han kom til sig selv igjen, saae han sig ved Siden af Proudfoot og Baaden især med at roe bort.

Da deres øde, sørgelige Opholdssted forsvandt for deres Blik, blandede sig dog en veemodig Tølelse i Glæden over deres Frelse, ja de tænkte med et vist Savn paa den Rest af Salt, de havde ladet tilbage paa Øen, og Proudfoot maatte med Magt holdes tilbage fra at hente de usle Snører og Kroge, ved hvis Hjælp de i saa lang Tid alene havde fristet Livet. Deres Signalild brændte endnu klart, med rørt Hjerte saae de længe dens Flamme, og fulgte med Blikket de Maager og andre Spøgle, der sværmede om Øens Klipper og i vilde Skrig ligesom syntes at tilsende dem et Farvel.

Paa „Palmyra“ vare de to usfrivillige Gneboere naturligviis Gjenstand for den højeste Interesse; man saae forbausset paa dem som de Indspøgte af Guanahani engang havde seet paa Columbus og hans Ledsagere. Kapitanen sørgede i enhver Henseende for de Gjenfundnes Befvemmelighed og gav dem saameget at spise og at drikke som de ønskede; men han bad dem dog, at blive med vasse, barbere sig og klæde sig paa indtil den næste Dag for at han først med

Dagslystet kunde see dem ganske paa samme Maade som de havde færdebes paa Den. Og saaledes skete det ogsaa. De var paa Skibet en Mand, som kunde tegne. Han tog en Skizze af dem som de gik og stod. Først derefter gjorde de første Gang i Femfjerdingaar menneskelig Toilette.

Lykkelig naaede Skibet Calcutta. Ogsaa her viste man stor Deeltagelse for de to Mænd og deres forunderlige Historie. Der blev endog aabnet en offentlig Subskription, der indbragte dem en ret anseelig Sum, som var dem til god Nytte ved deres Tilbagekomst til England.

Den lille Violinspiller.

(Af »Les récits de la grève.«)

I.

Det var i Høsttiden; ingensinde saalænge Landsbyens Indvaanere kunde huske, havde man havt et saa smukt Veir til at hugge og kjøre Sæden ind. Himlen havde en gjennemsigtig og mørkeblaa Farve. Solen straaede i sin fulde Glænde, og den milde Luft syntes ligesom blandet med Diamantstøv.

Men Barmen blev trykkende under Høstarbeidet. Og da Middagskloffen løb forlod Høstfolkene i Hast Marken og søgte Skygge under de store løvfulde Frugttræer.

Deres Maaltid var dækket paa Grønsøvet. En uhyre Gryde stod i Midten og deromkring vare Fajancetallerkener og Træskeer ordnede i en stor Rundfreds. Riisknipper tjente til

Stole. En velopdragen Karl lagde en Haandfuld Halm hvor Pigerne skulde sidde. Nu tog man Plads.

Det var et smukt Stue, kan jeg forsikre, og mangen en Maler vilde have været glad ved at have et saadant Billede for sig. Frugthaven, en smuk normannisk Have, høinede sig op ad Bakkekrænten, og de gamle Vbletræers Skygger dannede sorte Pletter paa det smaragdgrønne Græstæppe, der var udbredt under deres Grene. Høstfolkene havde valgt den største og tætteste af disse Skyggepletter; neppe en eneste Solstraale kunde liste sig igjennem de løvfulde Kroner. Vare Sæderne end ikke bløde og bekvemme, var Stillingen dog magelig. Nogle sad orerskrævs paa Riisknipperne, Andre benyttede dem kun til Rygstød og strakte Benene ud i Græsset.

I det første Kvarteer talte Ingen, af den simple Grund at de havde nok at gjøre med Maden; men Tallerknerne vare snart tomme og alle paa eengang. Derpaa hørtes ligesom et tilfredst Suk som et Beris paa, at Maden havde smagt fortræffelig, og saa gjorde man atter et nyt Ansald paa Gryden. Kruset med Cider*) gif imidlertid omkring og Tungerne kom i Gang. I Begyndelsen taltes der om almindelige Ting, men pludselig henvendte Kathrine sig til den Ældste i hele Selskabet og raabte:

„Naa, Papa Mathurin, det er Touren til Jer at give en Historie tilbedste til Eftermad.“

„Ja vel,“ svarede den gamle Mand, „men vi have ikke lang Tid førend vi igjen skulle tage fat og det er derfor nok bedst, at jeg begynder strax.“

*) En i Normandiet almindelig Drik, der bestaaer af Viin og Honning.

„Saa begynd da, Fader Mathurin, lad os høre!“

Og Enhver indtog en saa magelig Stilling som mulig; Nogle strakte sig paa Maven i det bløde Græs, Andre støttede Hagen paa Haanden, de Fleste hvilede med Hovedet paa Riis=knipperne og Armene overfors paa Brystet. Næsten Alles Dine vare halvt tillukkede, og det varede ikke længe førend nogle lukkede sig heelt til; efter nogle Minutter hørtes der endog en Snorken hist og her. Men heldigviis var den skikkelige Mathurins Hørelse ikke den bedste; han lod sig ikke forstyrre og fortsatte sin Fortælling.

2.

„Det jeg vil fortælle Jer er ikke fra igaar. Men der er maaskee nok Nogle, som endnu kunne huske det. Det er ikke længere siden end fra min Ungdom, og nu til Mikkelsdag fylder jeg tredsindstyve Aar.

Der var her i Landsbyen en fattig Enke; man kaldte hende Hyrdinden, fordi hendes salig Mand havde været Hyrde. Hun boede dernede lige i Kanten af Skoven ved den store Huulvei i den gamle forfaldne Hytte, som endnu den Dag idag kaldes Djævehytten. Man maatte være meget fattig, for at søge Ly for Legeme og Sjæl paa det Sted.*) Men hvad skulde hun gjøre? Hyrdinden var meget fattig og desuden havde hun sin lille Søn at sørge for.

Men det var en underlig Fyr den Dreng; han var ikke grimmere end Andre, nei, tvertimod, han var ret smuk, stor af Væxt, havde blaa Dine, bruunt Haar og et Ansigt som lignede paa en Prib den lille Johannes' paa Alttertavlen henne i

*) Til Forstaaelse af det Paafølgende er det nødvendigt at anføre, at Landalmuen i Nordmandiet er meget overtroisk og anseer Hæxeri og Djævlens Tilværelse som en Troesartikel.

Rirken, et venligt Smil om Læberne og en skjælmst Mine; men alligevel var der noget Besynderligt, noget Bildt ved ham, ret noget Djævelst, meente Nogle.

Hans stakkels Moder kunde aldrig ret komme ud af det med ham. Forgjæves forbød hun ham at drive omkring uden at bestille Noget, forgjæves luffede hun ham inde — jo, det skulde fedt hjælpe! Barnet sprang ud af Vinduet, Nogle paastode endog, at han krøb gennem Nøglehullet. Men en Dovenkrop var han, som Dag ud og Dag ind drev om i Stoven, hvor han ofte blev hele Uger uden at man vidste, hvor han havde sovet eller hvor han havde faaet at spise.

Mødte man ham engang i de eensomste Dele af Stoven, blandt de vildeste Fjælde og spurgte man ham saa, hvad han gjorde der, svarede han med en besynderlig Mine og med en Tone saa alvorlig som om han var en Præst: „Tys! jeg lytter til Musikken fra det raslende Løv, til Bækkens Sang, naar den rinder hen over Steenleiet?“

Og man kunde ikke sige Noget dertil, han stod virkelig og lyttede..

De klogere Hoveder i Byen meente da, at Drengen var en Fjante, en Idiot, Andre derimod, og det var de Fleste, meente, at der i alt dette var Hereri. Moderen boede jo i Djævehytten — det var tydeligt nok, at Djævelen havde bemægtiget sig Sønnens Sjæl. Nu begyndte man at betragte de To med mistænksomme Blikke, at trække sig tilbage fra dem og vise dem bort, naar de kom En nær. Selv Børnene fulgte de Eldres Eksempel og kastede Stene efter dem, naar de om Søndagen gik gennem Byen. Kort sagt, Hyrinden og hendes Søn Nicole bleve efterhaanden vant til at leve adskilte fra de andre Menneſker som Spedalske.

Imidlertid vorede Barnet til. Moer Jeanne, saaledes hed Hyrdinden, vilde at han skulde gaae i en Lære eller idetmindste gaae paa Markarbeide. Det var spildt Uleilighed. Sattes Nicole i Lære i Byen, saa var han Dagen efter forsvunden fra Bærstedet. Forsøgte man at bruge ham ved Højbjergningen eller til at rense en Ager for Ukrud, som vore Drengs pleie at gjøre inden de have faaet Kræfter til tungere Arbeide — jo pyt! Nicole kastede snart Høtysten eller Skovlen fra sig. Og kan I sige mig hvorfor? Alene for at gaae om ligesom i Drømme eller lytte til Vinden, naar den strøg gjennem Krattet.

Moer Jeanne var meget bedrøvet og græd sine modige Taarer, men Nicole kastede sig om Halsen paa hende og kysede dem bort. Hvad skulde hun gjøre, den Stakkel, hun kunde ikke mere være streng, og saa fordobblede den Knægt sine Kjærtegn, han kunde finde paa saa snilde Ord, saa lystige Indfald, hans Smil var saa yndigt, at den gode Kone tilsidst blev glad igjen, og den usle Hytte oplystes da af en Straale af den Lykke, som den ellers ikke kjendte.

„Ja, ja,“ sagde de onde Tunger i Byen, „bestemt staae de i Pagt med Fanden, de eie jo ikke det der ligner, og dog ere de ligesaa glade som vi.“

Dengang var der her i Byen en berømt Spillemand, man kaldte ham Fader Haab, for han trøstede alle Folk som vare bedrøvede, med at de blot skulde haabe. Han sagde: „Blæse med Betymringer! Om det er nok saa mørkt nu, kan der dog altid komme bedre Tider. Haabet maa man ikke kaste bort.“

Og han gav selv Beviser paa denne Fortrøstning; trods sin Fattigdom var han altid glad og lystig som en Foraarsdag. Han fortjente vel af og til nogle Skillinger naar han spillede op til Dands ved Bryllupper og Gilder, men han

kunde ikke holde paa Bengene, de gled bort mellem Fingrene paa ham. Kroen tog først og fremmest sin Bart og Resten gav han sine Benner, som trængte, og han havde hele Verden til Ven, kan jeg troe. Den skikkelige Fader Haab, jeg seer ham for mig i dette Dieblis som han stod og gif. Det var en høi, mager gammel Karl, noget frumrygget, men altid pæn og reen; han gif i Knæbuxer og en lang Vest, som naaede ham ned til Knæerne; han brugte Pudder i Haaret og en lille Bidst dinglede frem og tilbage om Kraven paa hans æblegrønne Kjole. En gammeldags Hat med to Hjørner foran og et bagud havde han paa Hovedet. Han saa altid saa mild og venlig ud, og i Dinene lyste Noget, der rigtig gjorde godt, og han bar sin Violin under Armen.

Trods Alt hvad man fortalte om Djævehytten gif han aldrig forbi den uden at gaae derind; han var Moer Jeannes og især Nicoles Ven og Belynder. Fader Haab var reent som tosset i den Dreng, der forresten ogsaa holdt meget af ham; det var ogsaa Nicole, som først havde gjort Bekjendtskab med den gode Spillemand.

En Dag, da Fader Haab spillede den ene Dands efter den anden ved et Bryllup, fik han i Nærheden af sin Tønde Die paa en lille Fyr, som med opspærrede Dine og Mund fulgte hans Buestrøg; men altid løb den lille Nicole bort, naar Spillemanden vilde lægge Haanden paa hans Skulder. Denne besynderlige Kjærlighed til Musik og dette ligesaa besynderlige folkefjæ Bæsen gav Fader Haab Lyst og Taalmodighed til at tæmme den lille Vildmand. Ved Hjælp af sin Violin lyffedes det ham omfider; kun ved at Nicole fik Lov til at holde den var han at formaae til at svare paa Spillemandens Spørgsmaal. Han blev ogsaa nødt til at

give ham Buen og at vise ham, hvorledes man førte den. Det var den første Begyndelse til hans Underviisning.

Den næste Morgen bankede Nicole paa den gamle Violin-spillers Dør og ikke saasnart var han smuttet ind førend han kastede sig over det kjære Instrument.

„Du burde dog idetmindste først sige Godmorgen,“ sagde Fader Haab og loe.

„Godmorgen!“ gentog Nicole og tog Buen.

„Hør nu! Hvad gjør Du der?“ udraabte Spillemanden.

Drengen satte det venligste Ansigt op han kunde og bad:

„Vær mig at spille Violin.“

„Du vil altsaa være Bondespillemand, min lille Dreng?“

„Ja, det vil jeg.“

Fader Haab gik ind paa hans Indsald. Han syntes iøvrigt meget godt om Eleven og han fandt selv at det kunde være morsomt engang i sit Liv at agere Lærer, thi skjøndt han var en meget simpel Spillemand, betragtede han sig dog selv som en stor Musikus.

Og saa stor Uret havde han endda ikke. Naar han spillede sine Dandse og sine Viser, kunde man umuligt staae stille. Jeg kan især huske en Melodi „Det var den gamle, gode Tid!“ Den skulde J høre, den kunde sætte Kroppen i Bevægelse.

Fader Mathurin tog et dygtigt Drag af Kruget, som for dermed at opfriske Minderne fra sine unge Dage, og saa vedblev han:

„Efter den Tid var Fader Haab og den lille Nicole som Gæster. Moer Jeanne var vel i Begyndelsen noget fortreddelig derover. Der gik neppe en eneste Dag uden at den gamle Spillemand gjæstede Hytten. Og kan man undres derover?

Den stakkels gamle Karl var alene i Verden. Han følte sig nu lykkelig ved at have en Familie.

Beständig var han sammen med Nicole i Skoven, ved Bækene, i Bjergkløfterne. Man saae dem sidde ved Siden af hinanden, Drengen øvende sig paa Violinen og den Gamle visende ham hvorledes han skulde bære sig ad. Undertiden tog han selv Violinen for at lære sin Elev nogle vanskelige Greb. Og Nicole gjorde mærkværdige Fremskridt.

En Dag var der Gilde og stor Dands hos en af Naboerne; men Fader Haab var pludselig bleven syg, og de Unge var meget bange for at de ikke skulde komme til at dandse. Men hvem var det der kom? Jh, det var den lille Nicole. Han træder ind i Kredsen med Violinen under Armen, springer op paa Tønden og spiller op en Musik, som J aldrig have hørt Magen til! Der kom Liv i de Unge. De svang og snurrede sig rundt under Træerne, selv de Gamle, baade Mænd og Kvinder, maatte med. Det var som en Heredands. Skjøndt det er nu mere end fyrgetyve Aar siden, husker jeg det grant og jeg faaer næsten Lyst til en Spingom blot ved at tænke paa den Musik og den Dands. Man var nærved at bære den lille Spillemand i Triumf. Men der var ogsaa Nogle, som ikke vilde vide af Sligt at sige, men meente at det ikke var naturligt, og at der var Hereri med i Spillet.

Det er ogsaa ganske vist, at den lille Nicole havde gjort saadanne Fremskridt i sit Spil, at Fader Haab, der dog førte sin Bue som en Karl, ikke kunde gjøre det bedre. Men J maae ikke troe, at den Gamle var misundelig derover. Paa det Lag — nei! han var stolt af sin Elev og gjorde alt muligt for at lære ham mere.

Saaledes hengif nogle Aar og Tingen gif sin jevne

Gang. Moer Jeanne skjændte nu ikke mere paa Nicole. Han kunde jo blive Spillemand som Fader Haab, hjælpe ham saalænge han levede og blive hans Efterfølger naar han døde. Nu var det altid ham, som bar i den ene Haand den sorte Violinkasse, og med den anden støttede den Gamle paa deres Vandringer; det var ham, der hjalp ham op paa Tønden naar han skulde spille og siden hjalp ham ned igjen, og endelig var det ham, som stemte Instrumentet og indsamlede Pengene. Det hændtes ogsaa undertiden at den lille Nicole paa Slutningen af Aftenen, naar den Gamle begyndte at blive træt, gav sig til at spille op en Kontredands, og den var altid den bedste. Der var et Liv i hans Spil, som J ikke have noget Begreb om, og Alle maatte med i Dandsen. Det var en sand Fortryllelse! Saa sagde især de, som ikke holdt af den lille Nicole og som spaaede at den lille Djævelmusikant tilsidst vilde volde os Ulykke. Der var Andre, som toge ham varmt i Forsvar og til dem hørte jeg. Det kom saagar til Splid og undertiden vankelede der Knubs. Følgen var, at det andet Parti fik sig en anden Spillemand, der hed den tykke Bastian. Han skulde spille op til Dands og saaledes fordrive Fader Haab og Nicole. Men vi holdt paa dem. Vi bleve enige om, at betale Fader Haab bedre, for at han ikke skulde lide noget Tab, og maafee ogsaa for at ærgre den tykke Bastians Tilhængere. Disse hævnedes sig ved at udsprede stygge Rygter om den lille Nicole. De paastod, at han var en forklædt ond Mand, at han gik ud i Skoven og spillede Violin den hele Nat i Maanestien, og at da Træer og Dyr og Alting dansede omkring ham. Ved Lyden af hans Violin steg især om Fredag Nat de Døde op af Gravene og gav sig i deres

Riigklæder til at dandse en gruelig Længangelsf — saadan fortalte den stakkels Nicoles Fjender.

Men saa hændtes der en stor Ulykke: Fader Haab døde pludselig i en Krog af Stoven. Nicole var alene med ham, de vare paa Hjemveien fra en fjern Bondegaard, hvor de havde spillet til Dands. Det var ved Midnatstid. Den Gamle var mere oprømt end sædvanlig. Pludselig vakkede han, støttede sig til et Træ, segnede langsomt ned i Græsset og kunde kun sige:

„Farvel, Nicole! Jeg efterlader Dig min Violin; næste Søndag er der Dandsegilde hjemme hos os, saa skal Du alene spille for de lystige Pigebørn.“

„Jeg, Fader Haab? Hvor kan I troe, at jeg vil det?“

„Det er min sidste Villie — farvel!“

Og den Gamle var gaaet til Vorherre.

Saaledes fortalte idetmindste Nicole, som Dagen efter gik hen til Mairen der paa Stedet, for at melde ham Fader Haabs Død. Den paafølgende Morgen blev den gamle Spillemand begravet; vi vare Allesammen med.

Men de onde Tunger vilde ikke troe Nicoles Fortælling, de vare endog saa nedrige at udsprede, at det stakkels Barn havde myrdet den Gamle, for at stjæle Violinen fra ham.

Dagen til Dandsegildet kom.ungen havde seet Nicole siden Begravelsen, og da det kun var lidet troligt at han vilde spille op til Dands saa kort efter sin Mesters Død, lod vi uden Modsigelse den tykke Bastian indtage den Plads, som Fader Haab havde havt mindst i halvtredsindstyve Aar. Bastian havde ikke povet at benytte den Udsødes gamle Tønde, han havde ladet sin egen bringe.

Pludselig viste Nicole sig; han var bleg og hans Gang var vaklende; man kunde see, at den Stakkel havde grædt

meget. I det første Dieblif blev han modtaget med en velvillig Mumlén. Men da man saae, at han havde den lange forte Violinfasse under Armen, da man saae ham som sædvanligt træde frem, tage Violinen ud, stemme den og tilsidst stige op paa Tønden, da hørtes et Udraab af Harmé hos Nogle, af Forundring hos Andre. Al, Ingen af os vidste, at Nicole kun gjorde det for at opfylde den gamle Fader Haabs sidste Villie.

Men hele Hoben taug ved de første Toner fra Violinen. Hvad man havde hørt var et Udbrud af Smerte, et Suk.

Den lille Violinspiller blev ved.

O kjære Børn, aldrig har Orgelet i Bayeux rørt Eder saaledes med sit Miserere, og dog var det en Dandsmelodi han spillede, det var Fader Haabs Indlingsstykke. Men istedetfor at klinge lystigt som ellers var nu hver Tone Graad og Suk.

Snart lød det mildt som en Moders Klage, naar hun vaager over sit døende Barn, snart var det skarpt og sønderslidende som den fortvivlede Uvindes Skrig naar den berøves sine Unger. Snart hørtes kun Væffens Rislen, snart var det en Brusen som naar Floden stiger. Man følte ligesom noget Koldt ned ad Ryggen, der kom noget Vaadt i Diet, som Ingen rigtig vilde være ved; Hjertet var saa beklemt. Børn, jeg siger Jer, aldrig saae I noget Saadant at høre igjen. Var det den Onde eller var det den gode Gud, som havde listet sig ind i Violinen? Jeg veed det ikke, men vist og sandt er det, at der var noget Overnaturligt i den Musik.

Vi stode ogsaa Alle ubevægelige med vidtaaben Mund og Taarer i Øinene. De unge Karle holdt endnu Pigerne om Livet, men tænkte ikke paa at træde i Dands. De Gamle sadde om Bordene med Glasene i Hænderne, men glemte

at tømme dem. Der var ikke et Barn, som ikke var grebet af den almindelige Rørelse og som ikke pludselig var standset i Legen med fremstrakte Arme og Been. Ja, vi vare alle som forherede.

Men Nicole brød sig om Intet, han vedblev at bruge sin Bue.

„Ned med Spillemanden!“ raabte pludselig en Stemme; „vi ere her for at lee og more os, ikke for at græde.“

Bed denne heftige Afbrudelse syntes Fortryllelsen brudt. Man raabte: „Ja vist, ned med ham!“

Nicole var den Eneste, som ikke hørte Noget.

„Stille!“ skreg den samme Stemme, „bort med den for-dømte Violin.“ — Og en Snees Stemmer gjentog det Samme. Man var vred paa den lille Violinspiller for de Taarer, han havde loffet frem, for den Sorg, han havde udbredt paa en Glædesdag.

Ulykkelige Barn! Han spillede vedvarende, han spillede uophørligt. Hvi skulde han ogsaa have hørt op? Var det ikke en Engelsklands han spillede, Fader Haabs Indlingsstykke? Var det vel hans Feil, at den var bleven forvandlet til en klagende Melodi? Han hverken hørte eller saae Noget. Men rundtom guistrede Vinene af Brede. Nicoles Fjender truede ham med hsi Røst, hans faa Venner tænkte ikke længer paa at forsvare ham.

Omsider brød Stormen løs. De meest Rasende styrte frem og kastede pludselig den gamle Tønde omfuld, den rullede langt bort, den lille Violinspiller faldt paa den ene Side, Violinen paa den anden.

„Tag den! Tag det forherede Instrument! Tag Djævels-violinen!“ raabte den forbittrede Skare. Og Alle styrte til for at gribe den. En Arm hævede sig iveiret mod den

stakfells Violin, tyve andre Hænder søgte at naae den. Og rundt om hørtes der Raab, Eder og Skoggerlatter.

Imidlertid havde Nicole reist sig fra sit Fald. Nu begreb han Alt, nu forstod han det. Skjøndt forstødt af Faldet styrtede han tappert hen til den affindige Hob, som sloges om hans Violin. Men ak! han var for lille og svag. Det lyffedes ham ikke at trænge sig igjennem den tætte og hvirv-
lende Hob, han stødtes tilbage med Hug og Slag. „Gode Folk!“ raabte han med et Udtryk som kunde have rørt en Tiger, „giv mig min Violin tilbage. Det er den eneste Grindring jeg har om en tabt Ven, det er det eneste Middel til at ernære min Moder!“

Forgjæves! Man hørte ham neppe i denne forfærdelige Støi, hvor Alle raabte, loe og hylede paa eengang.

Nicole vedblev imidlertid at bede, og hans Røst var saa blid, saa sorgfuld, saa trøstesløs. Have I nogensinde hørt Hjorten flage i Dødskampen? Nu, omtrent saaledes jamrede det stakfells Barn.

„Naade! Forbarmelse!“ raabte han hulkende. „Det er min Rigdom, min Glæde, det er mit Liv! Slaa mig saa meget I ville, men lad mig bare faae min Violin!“

Men Tumulten fordobbledes. Man vilde Intet høre. Alt opløstedes to eller tre Knipler over Mængdens Hoveder og fægtede om i Luften med et Slags affindigt Raseri.

„Naade!“ raabte Drengen for tredje Gang og kastede sig fortviolet paa Knæ. „Hjælp! Skaan den! Jeg . . .“

Han endte ikke sin hjertesskjærende Bøn.

En af Kniplerne havde endelig rammet Violinen og slaaet den istykker. —

Hele dette Optrin havde ikke været saa lang Tid som jeg behøver til at fortælle det. Ikke saasnart var Violinen knust førend hele Tumulten hørte op. Tykke Bastian var atter steget op paa sin Tønde, Dandsen begyndte ved den anden Ende af Græsplainen og Alle strømmede strax derhen.

Paa det Sted; hvor der før havde hersket en saa stor Larm og Støi, var nu kun Stumperne af den knuste Violin, den stakkels halvfæmægtige Nicole og jeg, som maaskee mere af Medynk end af Nysgjærrighed endnu stod som Tilskuer.

Efter nogle Sekunders Forløb løftede Drengen Hovedet op og saae spørgende omkring sig, som om han var vaagnet af en smertelig Drøm. Men nu faldt hans Blik paa det sønderbrudte Instrument. Da udstødte han et gjennemtrængende Skrig, over hans dødblege Kinder strømmede store Taarer.

„Stakkels Fader Haab!“ mumlede han halvhøit, „var det derfor Du gav mig den.“ Derpaa gik han langsomt hen til det Sted, hvor Ulykken var skeet, samlede alle Stumperne af Violinen, kysjede hver enkelt af dem og gjemte dem indenfor sin Blouse.

J kunne vel nok indsee, Børn, at jeg var rørt, meget rørt. Jeg gik hen og hjalp ham med at søge uden at sige et Ord. Han lod mig gjøre det, men sagde heller Ingen-ting. Da alle Stumperne vare samlede, da den lille Nicole gjorde Mine til at gaae hjem til sin gamle Moders Hytte, forsøgte jeg at sige ham nogle trøstende Ord, jeg lod ham endog forstaae med, at han mulig kunde faae en Erstatning.

Da afbrød Nicole mig fort. „De onde Menneſker — hvor kunde de dog gjøre det!“ Og uden at ville høre længere paa mig ilte han bort med store Skridt.

Et Dieblif standsede jeg, men derpaa fulgte jeg efter ham uden næsten at vide hvorfor. Han gik over Aaen, vandrede over Lyngheden, som ligger paa den anden Side af Skoven og snart naaede han Djævehytten. Moer Jeanne sad udenfor. Da han saa hende, paaahyndede han sin Gang, og kastede sig i den stakkels Enkes Arme og fra det Sted, hvor jeg stod, kunde jeg høre Sukke, som kunde røre et Steenhjerte. Derpaa gik Moder og Søn ind i den forfaldne Rønne og jeg saa Intet mere.

Men der er noget Besynderligt ved os. Ofte foretage vi Handlinger, som vi siden finde latterlige; den Dag kunde jeg ikke skilles fra den lille Violinspiller. Og dog gik Dandsen lystig henne under de store Træer, jeg var tyve Aar, og maaskee ventede min Kjæreste paa mig. Men alligevel standsede jeg ubevægelig og takkefuld og stirrede i Afstand hen til den gamle Hytte i Kanten af Skoven. Jeg troer, Gud forlade mig, at jeg ogsaa var bleven forhevet som den.

Da det allerede var Aften og Natten brød frem listede jeg mig som en Tyv langs Krattet, kom hen til Bagfiden af Hytten og skjult af den tætte vilde Viin, som snoede sig opad Bæggen, saa jeg ind gennem en af de mange Revner deri. Moer Jeanne sad paa en gammel Skammel, hun græd og syntes at bede, Sønnen laa paa Bænke ifærd med at lægge nogle gamle Klædningestykker i et Lommeørklæde, som man gjør naar man skal rejse. Nu lagde jeg Dret til Sprækken istedetfor Diet.

„Nei, Moder,“ sagde Nicole; „jeg vil ikke blive længere her; de have gjort Ondt nok imod mig, jeg vil afsted.“

„Men hvor vil Du hen, ulykkelige Barn?“ spurgte den Gamle trøstesløs.

„Jeg veed ikke, Moder . . . jo, jeg vil gaa lige til

Paris. Det er mit Kald at blive Musikus, som den gode Fader Haab pleiede at sige, og han tilspiede, at han selv, hvis han blot var kommen til Paris, vilde have gjort sin Lykke med sin Violin. Nu har jeg ikke længer nogen Violin, men hvad gjør det? Den stakkels Gamle vil vogte paa mig deroppefra og Du, Moder, Du skal bede for mig hernede. Jeg gaaer."

I Drengens Die lyfte en fast Tillid, i hans Stemme ud-
talte sig en Villie, der ikke syntes at forseile sin Virkning
paa Moderen, thi hun taug. Imidlertid havde Nicole samlet
Stumperne af den sønderlagne Violin i et Stykke Kardus-
papiir, og da han havde lagt denne Pакke ovenpaa Klæderne
bandt han Tørklædets fire Hjørner sammen.

Bludselig raabte den gamle Kone: „Men jeg, hvad skal
der blive af mig her alene, i denne Elendighed?"

„Moder," sagde Nicole, „Du veed ikke, hvad min Sjæl
liden. Men lad mig have min Villie, jeg føler ved mig
selv, at denne Reise vil gjøre min og din Lykke. Og hvad
kan jeg gjøre her for Dig? Jeg duer ikke til at arbeide,
det veed Du, jeg vilde blot blive Dig til Byrde. Havde
jeg kun havt min Violin, saa kunde jeg nok have fortjent
Noget til os Begge. Men nu er det umuligt, de have flaaet
min stakkels Violin istykker. O Moder, lad mig tage bort!
Her er kun Sorg og Lidelse for mig. I Paris venter mig
en Fremtid — lad mig gaae. De første Penge jeg kan
fortjene skal Du faae, jeg skal sende dem til vor Præst, for
at han skal give Dig dem."

„Hvad bryder jeg mig om Penge!" svarede Moer Jeanne,
„men Du, lille Stakkel, naar faaer jeg Dig at see igjen?"

„Der vil komme bedre Tider, som vor gamle Ven pleiede
at sige. Vær trostig, Moder. Naar det lykkes mig at naae

Maalet, skal Du strax høre fra mig. Og naar Du en Aftenstund, som nu for Exempel, hører en Violin spille Fader Haabs Yndlingsbands under dit Vindue, saa løf hurtig Døren op, Moder, saa er det din Søn, som kommer tilbage, for at give Dig Rigdom og Lykke. Thi det er især for din Skyld at jeg er ærgjerrig. Kjære, gode Moder, vær bare rolig!"

Og jeg hørte ikke Andet end et langt Rys. Og naar I ville vide, hvad jeg saae, saa er det mig umuligt at sige det, thi jeg græd.

Efter nogle Minutter hørte jeg igjen Moer Jeannes Stemme, men denne Gang rolig, langsom og høitidelig:

„Nicole, min lille Nicole, lad os bede og sove. Ratten vil bringe Raad. Jeg har ikke Mod til at sige til Dig: Følg din Kaldelse. Men naar Du kommer til Paris, saa husk hver Dag og gjentag for Dig selv: Moder har vel-signet mig, min stakkels Moder venter mig."

Derefter hørtes kun en utydelig Mumlén i Hytten; Lampen blev slukket og jeg gik tilbage til Dandsepladsen. Sele den følgende Dag drev jeg om ved Djævehytten — der var Ingen. Først om Aftenen gik Døren op og jeg saae den fattige Moer Jeanne. Stakkels Kone, hun var alene, hun havde røde Øine. Jeg behøvede ikke at spørge hende. Jeg vidste, at Nicole var paa Veien til Paris."

4

Bed dette Sted i sin Fortælling standsede gamle Mathurin anden Gang for at see til Kruset med Cideren og Kathrine sagde til ham:

„Husbond gaaer derhenne og seer paa sit Uhr. Du maa skynde Dig, Papa Mathurin, hvis Du vil komme til Ende
Bibl. f. Ungd. 1 Aarg. 19

med Historien. Det er snart paatide at vi igjen tage fat paa Arbeidet."

"Saa aabn da Eders Ører," sagde den Gamle. Og han begyndte strax:

"Flere Aar hengif uden at man hørte Noget om den lille Violinspiller. Moer Jeanne boede endnu i den gamle Hytte. Begge, baade Enken og Hytten, led af Alderdomssvaghed. Hun var ikke mere saa rask som tidligere, og hver Storm rev et Stykke bort af Rønnens Straatag. Det vilde have været borte for længe siden, dersom ikke nogle saa Benner — blandt dem jeg — havde sørget for at lægge nogle Bundter Halm derpaa, naar vi gif^e forbi, og tilstoppe Hullerne i Væggene saa godt det lod sig gjøre. Men vi trøstede ogsaa Moer Jeanne saa godt som det stod i Enhvers Magt. „Vi faae en god Høst iaar," sagde den Ene, „vi skal nok see at finde lidt til Jer til den kommende Vinter." En Anden viste hende et Sted i Skoven, hvor der laae endeel tørt Riis, og hvor hun kunde samle sig en Dragt. Og Alle sagde: „Nicole kommer snart tilbage. Der kommer nok bedre Tider."

Men trods alt dette var den stakkels Kone meget bedrøvet. Tilslidst kunde hun ikke arbeide mere. En Søndag-Morgen saae jeg hende sidde ved Kirkedøren, udstrækkende Haanden. Stakkels Moer Jeanne!

Men akkurat Dagen efter kom der et Brev til vor Præst. Hvad stod der i dette Brev? Jeg skal ikke kunne sige det, men Pastoren begav sig strax paa Veien til Djevlehytten. Jeg fulgte ham i Graastand, men jeg kom for seent til at høre Noget dengang. Alt hvad jeg kunde see var, at Moer Jeannes Ansigt straaede af Glæde, at hun græd og loe paa eengang, at hun saae ud som om hun var bleven ti Aar yngre.

Nogle Dage efter var Hytten repareret og hvidmalet og Moer Jeanne havde en ny Uldkjole paa. Man saa hende aldrig mere tigge ved Kirkedøren, og aldrig mere mødte man hende høiet under en Dragt Riis eller opsamlende Nr efter Afhøstningen; hendes Skab og Deigtrug vare nu aldrig tomme, men altid godt forsynede. Istedetfor at tjene Andre havde hun nu selv en lille Tjenestepige. Der kom flere Breve til Præsten, han gif strax til Moer Jeanne, læste dem for hende og saadanne Dage vare sande Glædesdage for den stakkels Kone. Hvad stod der da i disse Breve? Jeg vilde have givet Meget for at vide det. Jeg forsøgte at lure, men nu var der ingen Revner i Hyttens Muur.

Alt hvad jeg kunde opdage var, at vor Præst ved ethvert af disse Besøg flyede Moer Jeanne nogle Penge. Der kunde ikke være Tvivl om, at baade Breve og Penge vare fra Nicole.

Men var da Nicole bleven riig ved sin Violin? Det maatte man antage, hvis man ikke vilde troe, hvad hans Fjender sagde, at Djævelen paa en eller anden Maade var med i Hemmeligheden. Men saaledes hengif nogle Aar. Den lille Violinspiller, som nu maatte være en fuldvoxen Mand, vendte ikke tilbage. Moer Jeanne havde det dog godt, ja man begyndte at betragte hende som En, der levede af sine Rente-penge.

Imidlertid blev hun med Aarene alvorlig og sorgfuld, og meget ofte, naar hun sad i Solskinnet paa Tærskelen til sin Hytte, sagde hun saa høit at jeg kunde høre det:

„Han lovede at komme tilbage. Han lovede, at jeg en Aften skulde høre en Violin spille Fader Haabs Indlingsdands under mit Vindue og at jeg da strax skulde lukke op, fordi det var min Søn, der spillede. Det lovede han mig,

og dog kommer han ikke tilbage, han kommer maaskee aldrig!" Og ved disse Ord trillede store Taarer ned ad hendes indfaldne Kinder.

Staffels gamle Kone! Det var ikke Penge og Belfærd, der kunde gjøre hende lykkelig, kun hendes Søn.

En Aftenstund vandrede Præsten atter hen til Djævelhytten. Da han gik over Høien, ilte han med saa lette Fjed som om han kun var tyve Aar gammel. Moer Jeanne kom som sædvanlig Pastoren imøde. Han sagde kun nogle faa Ord ganske sagte til hende. Hun udstødte et Glædeskrig og faldt besvimet i hans Arme.

Jeg havde været Vidne til det Hele paa Afstand og jeg skyndte mig derhen; men Moer Jeanne og Præsten vare alt inde i Stuen. Men hvad jeg havde seet gav mig nok at tænke paa. Jeg gik tilbage til min Ploug og sagde ved mig selv: „Vi ville ganske vist snart spørge Nyt."

Iffedestomindre hengik der en heel Uge, og jeg havde næsten glemt det Hele.

Imidlertid kom Claude, Krybskytten, og hviskede mig i Øret: „Jeg veed, hvor der inat er en god Raabuk. Er Du med, Mathurin?"

Jeg maa ikke fortælle Noget derom til Skovfogd Jobin, Børn. Men rigtignok er det nu alt en Snees Aar siden. Naa, jeg svarede Ja. En god Raabuk er en svær Fristelse.

Vi begav os paa Veien med Bøssen under Armen, Hatten ned i Vinene og listede os langs Hækkene for ikke at blive opdagede. Det var en Fredag, jeg husker det som om det var igaar. En Fredag er Djævlens og Troldenes Dag. Men det var en rigtig smuk Nat i August, en af disse Nætter, hvor Sjælen løfter sig op til Vorherre. Vi vare

inde i Skoven, vi havde valgt os et godt Sted til Baghold, vi ventede.

En Time, to, tre forløb. Der var ikke mere Raab, end bag paa min Haand. Vi fandt det naturligtvis fedeligt og da vi kun befandt os hundrede Favn fra Djævehytten, begyndte vi at tale om Moer Jeanne og den lille Violin-spiller. Som I vel kan forstaae var Talen derved om Hereri. Kloffen slog Tolv. Og skal jeg være oprigtig, saa løb det mig ligesom koldt ned ad Ryggen. Og pludselig midt i den store Stilhed hørtes der Musik i Skoven, Musikken af en Violin. Nei aldrig, Børn, have I hørt noget saa yndigt, saa mildt, saa forunderligt. Den Musik kom bestemt ikke fra Jorden.

Og dog . . . nei, jeg tog ikke fejl, det var den Dands, som Fader Haab helst pleiede at spille. I Begyndelsen vare vi ligesom fortryllede, men vi kom snart til os selv. Vi toge Mod til os og listede os hen til det Sted, hvor vi troede at den fortryllende Musik kom fra. Det var udenfor Djævehytten. Ja, vi saa der i Maanekfinnet en Mand spille Violin under Moer Jeannes Bindue. Han vendte Ryggen til os, saa at vi ikke kunde see hans Ansigt. Jeg vilde gjøre en Vending for at see ham, men det fik jeg ikke Tid til.

Binduet gik op, Moer Jeanne viste sig og forsvandt strax igjen med et høit Glædesraab. I samme Dieblis hørte Violinspilleren op med sin Musik og iulde hen til Døren, medens han raabte paa Nogen. Ved dette Signal nærmede sig fra de høistammede Træer en Bogn, som vi aldrig havde ventet at finde paa dette Sted, og hørte hen til Djævehytten. Døren gik op i det Samme og Moer Jeanne styrtede

i Violinspillerens Arme. Han hjalp hende op i Bognen og den foer afsted i Fiirspring.

Claude og jeg standsede ubevægelige og troede, at det Hele var en Drøm. Først da Bognens Raslen havde tabt sig i det Fjerne kom vi frem fra vort Skjul. Døren til Hytten stod endnu paa viid Gab. Vi gik ind. Der var ikke et Menneske. Det var altsaa ingen Drøm. Jeg gik til Hytten flere Dage i Rad, men Moer Jeanne var borte. Siden den Tid har man ikke hørt et Ord om hende eller den lille Violinspiller. Men den almindelige Mening hos de Eldre i Byen, som vi fortalte vort Eventyr, var den, at den Mand, der havde spillet Violin under Binduet, var ingen Anden end Fanden selv og at han havde taget Moer Jeanne med sig, for at føre hende til Sønneren i Helvedes Afgrund.

Jeg var nu ikke af den Mening, kan I vel tænke. Den Eneste, som kunde sprede Lys i Sagen, var vor Præst, men naar man spurgte ham, svarede han altid kun med et Smil.

Men Hviletiden maa jo alt for længe siden være tilende; hvor kommer det sig, at Husbond ikke endnu har givet Tegnet?"

5.

Den gamle Mathurin reiste sig, forundret over, at see Solen saa langt nede paa Horisonten. „Men hvor er Husbond henne?" sagde han og saae sig omkring.

„Husbond," sagde Kathrine, „jo, han staaer dernede og taler med Præsten og en anden Herre, som jeg ikke kjender."

„Jeg veed hvem det er," sagde en anden af Aulskarlene, „det er den Pariser, som vil købe Slottet, igaar Aftes var han her for første Gang."

Og Alle fæstede Blikket paa den nye Godseier, som

nærmede sig med langsomme Skridt mellem den gamle Præst og Forpagteren.

„En rigtig fjøn Herre,“ sagde Fader Mathurin, og skyggede med Haanden for bedre at kunne see. „Men hvad? — har jeg ikke seet de blaae Dine tidligere? Vi lidt — nei, jeg tager ikke fejl, jeg er jo ikke blind, nei, nei, det er bestemt ham, det er bestemt Nicole.“

De Tre vare nu komne hen til Høstfolkene. Præsten henvendte sig til dem:

„Ja, mine Venner, det er Nicole eller rettere Nicolini, den berømte Nicolini, en af Hovedstadens største Kunstnere og Normandiets Stoltthed. Du, Fader Mathurin, Du har jo kjendt den lille Violinspiller? Du veed, hvor grusom man var imod ham? Men istedetfor at nære noget Nag til sin Fædreneby er han, riig og hædret, kommet hertil for at bosætte sig. Ved sin store Rigdom, som han har erhvervet ved sin Kunst, kan han sørge for, at der ikke findes Ulykkelige her paa Stedet. Nogle Tosskehoveder troede, at Fanden havde taget ham. Jeg kan nu forsikre Jer, Børn, at den gode Gud idag bringer ham tilbage til os.“

Og den forhenværende lille Violinspiller, den nu saa berømte Mand, rystede hjerteligt Mathurins Haand.

Derefter kom Touren til de andre Karle og Piger, og efterat Forpagteren havde givet dem fri for Resten af Dagen, gik Nicole, fulgt af den hele Hob, op til Slottet. Snart var hele Byen samlet for at drikke en Staal for den lille Violinspiller, der ligesom i gamle Dage tog sin Violin, steg op paa Tønden, gav Signal til en Svingom og spillede Fader Haabs Yndlingsdands.

Østindiske Skovtræer.

I Hinduernes Land er der meget store Skove, men et saa imponant Skue som de amerikanske frembyde de ikke. Uendelige Strækninger af Urskove, hvis Træer staae i tætte Rhynger, som ere forbundne og sammenslettede ved utallige Slyngeplanter, gennem hvilke Mennesket kun ved Hjælp af Øren kan trænge, maa man ikke søge i Østindien. Her findes ingen Ørfener, der aldrig ere betraadte af en Jægers Fod, ingen Skovkæmper, der gennem Aarhundreder sætte Ring ved Ring, saa at de tilsidst naae et Omfang, hvorom man vanskelig kan gjøre sig en Forestilling, Træer, der forgaae ligesaa langsomt som de ere vorede, af og til tabe en Green, tilsidst berøves alt deres Løv og derefter, naar Saften er udtørret, styrter sammen, givende Plads for yngre Træer. Denne Hsihed har Naturen ikke i Østinden, thi Menneskene have opslidt og misbrugt den. Landskabet har kun altfor ofte en sørgelig Karakter. Udyrket Land er nu forladt Land, Skovene ere omhuggede og bebyggede med spredte Landsbyer, der synes at hidrøre fra de ældste Tider. Østindien er en af de Dele af Jorden, som først bleve beboede af Menneskene, og siden den Tid ere Tusinder af Generationer fulgte efter hinanden og have krævet den samme usle Tilværelse af den samme Jordbund. Skovene gav dem hvad de behøvede til deres Hytter og deres Arne. Opholdt de sig paa et Sted i længere Tid med deres Hjorder, saa omhuggede de der saa mange Træer, at de kunde faae Plads til at dyrke deres Riis og Hirse, og naar saa Jorden her

var udtømt, fortsatte de dette Odelæggelsens Værk paa et andet Sted. Paa denne Maade er en stor Deel af Ostindiens Bjergerne bleven hærget af Menneffene. Ofte støder den Reisende i de tætteste Dschungler paa Ruiner af gamle Landsbyer og paa forladte Grave, ja den Dag idag endnu er der vandrende Stammer, som søge sig et Hjem dybt i Skovene.

Kun i de fjerneste Dale og paa næsten utilgængelige Bjerger finder man Skove med Træer, der imponere ved deres Mængde og deres Størrelse. Overordentlig stor er Mængden af de Arter, som man, selv naar man lader den uendelige Masse af Buskværter ude af Betragtning, her finder. Drager man ud fra de sydligste Punkter i Hindostan, for at trænge frem mod Nord til Himalayas Tinder, saa træffer man alle de Træer, der forekomme i næsten ethvert Klima, fra de Planter, der ere eiendommelige for den tropiske Zone, indtil de, der betegne Alpefloraen. Omkring Landsbyerne staae Palmer, Kokusnøddetræer og Figentræer, paa Sletterne ere Tamarinder, Teaktræer og Mangos fordeelte i Grupper. Vængere mod Nord forsvinde Palmerne, men Blomsternes Glands og Størrelse faaelsom Skovenes mørkegrønne Farvetone, der altid holder sig, bevare Plantevæxtens tropiske Karakter. De Træer, som groe paa Himalayas Skrænter, minde om vore Skoves Graner og Egtræer. De høre til de samme Familier, skjøndt til forskjellige Arter. Alene den immergrønne Eg er ganske den samme som den sydeuropæiske. I Setledsch's uhyre Bækken Nord for Himalaya findes pragtfulde Grupper af Deodora=Cedre, der deels alene, deels i Forening med Fyr, Eg og Cypresser bedække Siderne af Hoveddalen og dens utallige Forgreningen. Ved Foden af disse Bjerger seer man virkelige Skove, i de øvre Regioner

forsvinder Vegetationen efterhaanden indtil man endelig kun mæder Græs.

Hvor mangfoldige Arterne end ere, gives der dog her kun faa, der kunne anvendes til Savntømmer og Meubler. Som saadanne kunne nemlig kun de betragtes, der ere istand til at modstaae Insekternes Angreb og Indflydelsen af et afværende og varmt Klima. Af disse maa først og fremmest nævnes Teaktræet, der ved sin lige, ranke Stamme voxer op til en anseelig Høide, har store Blade og hvide Blomsterkapsler. Oprindelig hørende hjemme i de bjergfulde Dele af Malabar og Siam, har det nu udbredt sig til de fleste Skove i det sydlige Ostindien. Men medens det i Bjergene danner cylindriske Støiler to til tre Alen i Omfang og tyve til tredive Alen i Høiden, antager det paa Slettene som oftest uregelmæssig Former. Stammen vedbliver vel at være lige, men den mister den cylindriske Form, bliver ujævn og taber i Værdi som Bygningstømmer. I en Alder af firfirsindstyve Aar har det naaet sin yderste Kraft, men vedbliver at holde sig grønt og bliver undertiden fyrgetyve Alen i Høiden. Træerne paa og imellem Bjergene yde et ypperligt Ved, der er meget varigt, let kan forarbejdes og ikke angribes af klimatiske Paavirkninger. Teaktræet kan vistnok betragtes som det solideste af alt Bygningstømmer og søges af denne Grund meget til Skibs- og Huusbygning. Man siger, at Skibe af Teaktræ kunne holde sig i halvtreds til tredfirsindstyve Aar, og Sommerat, der for omtrent hundrede Aar siden bereiste Ostindien, vil endog have truffet Fartpøier af dette Træ, der vare hundrede Aar gamle. I lang Tid har England forsynet sine Arsenaler med dette Ved, der udsøres i stor Mængde fra Ostindien. Teaktræet bedækker en Deel af Neilgherries-Rjæden og Anamalai-Bjergene, som løbe langs

Malbarfhyften i lige Linie med Havet, beklæder Sittang- og Irawaddi-Dalene i Kongeriget Birma og danner der Skove, hvis Udstrækning anlæaes til 550 danske Kvadratmile. Genimod Nord strækker det sig til den 20de Breddegrad og ender i Kongeriget Siam, paa Ceylon, Java og andre Øer i det indiske Arkipel.

Da der tidligere er anrettet stor Ødelæggelse blandt disse fortræffelige Træer, har den engelske Regering troet at maatte træffe Forholdsregler for at vedligeholde dem, og forbudt at omhugge dem førend de have naaet den yderste Modenhed. Skal der skoves, saa undersøger man Træerne og inddeler dem i fire Klasser, af hvilke den første har sex Fod i Omfang, den anden fire, den tredje tre, medens den sidste Klasse indbefatter alle Træer, der ere smallere end den tredje Klasse. For Omhugningen af første Klasse er der fastsat et Tidsrum af 24 Aar, ligesaa for enhver af de følgende Klasser, saa at der hengaaer et Tidsrum af 96 Aar inden Skoven har fornyet sig. De til Skovning bestemte Træer blive ringlede d. v. s., man gjør et Jndhug rundt om Stammen ved Roden. Derved dræber man Træet inden man fældet det og man befries for den Nødvendighed at lade det tørre paa selve Stedet. Den i Saften indeholdte Albumin løber derved ud og som en Følge deraf bliver Vedet uforandret, da det er dette Stof, som under Luftens Paavirkning frembringer Forraadnelse. Da disse Operationer stee paa samme Sted hele Aar igjennem og som oftest i Egne, der ere fjerne fra Byerne, saa bygger man i Skovene Huse for Forstmesteren og de Opsynsmænd, der lede Arbejderne, Hytter for Arbejderne, Stalde for Trækvæget, Magasiner for Levnetsmidler og en Bolig for Lægen, der formedelsst det usunde Klima altid maa være ved Haanden. Man har og-

saa forsøgt at anvende Saugmøller, men opgivet det, da det var umuligt at transportere dem, naar Arbeidet var endt her, andetsteds hen. Arbeidsfolkene høre til de vandrende Stammer, der ere saa dovne, at de ikke gide bestille Noget, naar de have tjent nogle Rupier. Har man hugget de sælde Træer i Firkanter, skaffes de affted paa Bogne forspændt med Bøfler eller trækkes af Elefanter til den nærmeste Flod. Man foretrækker Elefanten, da den viser en mærk værdig Forstand ved Transporten, trækker de sværeste Stammer, hvortil den spændes som en Hest, løfter dem paa vanskelige Steder op med Tænderne og behøver ikke at ansføres ved Andet end ved Førerens Stemme.

Det antages almindeligt, at de tæmmede Elefanter ikke formere sig, og at de Elefanter, som anvendes til Arbeide, oprindelig ere vilde Dyr, som man først har maattet tæmme. Men dette er en Bilsfarelse; thi i Siam findes der en med Skove bedækket og tyndt befolklet Provinds, hvor man opdrætter Elefanter som andre Huusdyr og hvorfra de fleste komme, der benyttes som Trædyr. De Andre indføres man fra Ceylon eller fra Skovene Øst for Kalkutta, eller fra Himalaya, hvor man ofte fanger dem, og disse Elefanter ere i Reglen kraftigere end de, der nedstamme fra de tamme Dyr. Prisen er meget forskjellig og retter sig efter den Vægt som Elefanten kan trække. En, der kan transportere treds til fiirs Kubikfod Træ med Lethed, er idetmindste 120 R. Strl. værd.

Naar Elefanterne have overvundet de store Vanskeligheder ved Transporten i Egne, hvor der ikke findes banede Veie, og nedlagt Byrden ved Bredden af en Flod, blive Stammerne paa eiendommeligt byggede Tømmerflaader transporterede til Havet. Disse Flaader ere meget lange, paa

Midten er der en lille Bambushytte, hvor Flaadefolkene boe, naar de ved Mørkets Indtræden have lagt an ved Bredden og fastgjort Flaaden ved et Tong til et Træ. For at lette denne Transport har man navnlig i den erobrede Deel af Birma foretaget store Arbejder, fjernet Klipper fra Flodleierne og gravet Kanaler. Ved de tre birmanniske Floder Irrawaddi, Sittang og Saluin er der nemlig paa den øvre Deel endnu store Arbejder i Gang, efter hvis Tilendebæringse Teaktræet kan skaffes hid fra de fjerneste Provindser, saa at den Handel, som Maulmein og Rangoon drive med denne Artikel, vil tiltage betydeligt.

Efter Teaktræet er Sandeltræet det kostbareste. Det benyttes ikke til Bygningstrømmer, men sælges i smaae Bundter som Røgelsestof. Europæerne holde ikke af Lugten, Asiaterne sætte derimod stor Priis paa den. I Kina brænder man Sandelbark som Virak i Templerne, paa Sundaerne benytter man det til at gjøre den Olie vellugtende, hvormed Legemet indgives. Tidligere var der i Ostindien Sandeltræ i Overflod, nu er det blevet sjældent, skjøndt der i Meissur endnu findes store Skove deraf, som omhyggeligt skaanes. Der er desuden en Afart, det røde Sandeltræ, som giver et ypperligt Farvestof.

Shorea robusta voger i Mellem-Ostindien, fra Soanefloden, der ved Patna falder i Ganges, indtil Godavery, der befrugter endeel af det til Madras hørende Gebeet. Den voger rask og opnaaer, hvor den har Plads til at udvikle sig, et betydeligt Omfang. Stammen er meget tyk, Grenene sprede sig vidt ud og yde den mødige Vandringsmand en velkommen Skygge. Det meget rigelige Frø begynder at spire saasnart det har naaet Jorden, undertiden endog naar det endnu hænger paa Grenene, af hvilken Grund det er umu-

ligt at opbevare det i længere Tid eller at sende det til fjernere Steder. Endnu seigere end Teaktræet benyttes Shoreas Ved til Bygninger, Telegraftænger og Jernbane-sveller.

Det saakaldte Rosentræ hidrører fra et pragtfuldt Træ, er mørkt, smukt tegnet, antager en glindsende Politur, og er derfor af stor Værdi i Meubelsnedkeriet. Jact-Træet bør ogsaa nævnes, især formedelst dets Frugter, der indeholde en hvid, meelholdig Mav, hvorfor det kaldes Brødtræet. Den smukke Deodora-Ceder bør ikke forglemmes. I Hoveddalen og Sidedalene ved Setledsch er der store Skove af denne Ceder, over hvilke Klippemasser, smykkede med pragtfulde Rhododendrer, knejse. Træerne opnaae der en sjelden Størrelse, der findes Cedre, der nede ved Stammen have et Omfang af atten Fod, og blive trehundrede Fod høie. Ved et gammelt Tempel i Nærheden af Landsbyen Kunai staae fem saadanne Træer, der siges at være nihundrede Aar gamle og nede ved Stammen maale treogtredive Fod. Skjøndt Bedet ansees som næsten uforgængeligt og paa Grund af det Omfang, som Træet naaer, er istand til at levere store Planter, har man dog hidtil meget forsømt at fremme Udbredelsen af denne Trævæxt.

Der kan endnu nævnes flere Slags Træer, der enten ved deres Frugter eller ved den Saft, de udsvede, ere af en ikke ringe Værdi, saasom *Ficus elastica*, hvoraf man ved Insnit i Stammen faaer Gummi, eller *Acacia catechu*, der yder det bekjendte Garvestof af samme Navn og *Pinus longifolia*, hvoraf der tilberedes Terpentin. Midt i Sandprænerne hæver sig den store amerikanske Aloe, der bestandig voger isoleret og giver Landskabet et melankolsk Præg. Den er her ikke nogen Hjemmesødning, thi det tropiske Amerika

er dens Fædreland. Indført fra det gode Haabs Forbjerg har den udbredt sig over Ostindien og forplantet sig i den Grad, at den har forandret Landskabets Karakter. Naar den blomstrer, skyder dens Stængler imellem de tornede Blade med en vidunderlig Kraft og Hurtighed op til en Høide af femten Fod. Man anvender Bladene til Tagtækning, forfærdiger Reb af Bladtrevlerne og Tornene anvendes til Naale og Søm.

Under de store Træer voger lavt Krat, der trænger frem i alle udyrkede Egne og danner de uigjennemtrængelige Masser, der kaldes Dschungler, Hjemmet for de vilde Elefanter, Tigeren og Slangerne. Selv dette Krat er ikke uden Nytte, da visse af disse Værter afgive Olie, Harpikser eller Farvestoffer. Den værdifuldeste Busk i Dschunglerne er Bambus'en, der tillige yder et smukt Skue. Det er iøvrigt et Spørgsmaal om „Busk“ er den rette Betegnelse, thi den kan blive tredjendstyve Fod høi. Man benytter Bambus'en paa den forskjelligste Maade, de høieste og tykkeste anvendes til Mastestænger, de mindre til Sparrer eller Møbelarbeide. Hinduen opfører sit Huus heelt af Bambus, Bæggene, Taget og alt Huusgeraad, ja selv hans Kar forfærdiges deraf. Til Spadseerstokke, Tobakspiber og Regnskærme egner Bambustræet sig fortrinligt. Af dets udblødte Trevler fabrikere Kineserne Papiir. Dets Marv giver et Næringsmiddel, som ligner Sago, og dets Blomster blandede med Honning spises af de lavere Klasser. Endelig giver Stængelen en Saft, der i gjæret Tilstand er en ret behagelig Drik.

Udlægget af de ostindiske Jernbaner har medført et saa stort Forbrug af Tømmer, at Myndighederne have seet sig nødsagede til at sætte en Skranke for de Indspødes Afdrivning af Skovene, og at sørge for Beplantning. Alene i

Præsidentſkabet Madras bruger man to Millioner Jernbaneſveller, der i Gjennemſnit holde otte Aar. Man maa altsaa aarlig fælde 253,000 Træer og omhyggelig vaage over at de fældede Stammer ikke angribes af Inſekter. Til dette Diemed imprægnerer man dem, det vil ſige: man uddriver Saften og erſtatter den ved en Bædſe, der forbinder ſig med Træets Eggehvideſtof og beſkytter dette for at fordærves. Det beſte Middel er en Oploſning af Kreoſot eller ſvovlsuur Kobber- eller Zinkſilte. Det Førſtnævnte foretrækker man der, hvor Lugten ikke kommer i Betragtning, thi det beſkytter fuldſtændigt mod Inſekter. Den hvide Myre er en frygtelig Plage, da den, uden at man bemærker dens Tilſteværelſe, udhuler Gange af 15 Tommers Længde og en halv Tommes Bredde.

Til Lokomotiverne maa for Størſtedelen anvendes Trækul og Træforbruget er derfor meget ſtort. Der gaaer ogſaa meget med til de ſtore Fabrikker, der levere det beſte Damascenerſtaal. I de ſtore Byer er der en følelig Mangel paa Brændſel. I ældre Tider havde man ſtore Diſchungler i Nærheden, nu ere Egnene deromkring opdyrkede i en lang Strækning. Madras alene bruger aarlig 100,000 Tons*) Brænde. Foruden de Skove, ſom Regeringen lader fornye, beplante Ingenieurer alle Landeveie med Bananer og Tamarintræer.

*) En engeliſt Ton er 2000 Pfd. danſk.

Et Bondebryllup i Vendsyssel.

I Forbindelse med hvad der i et foregaaende Hefte er meddeelt om Bryllupper hos Bondealmuen i ældre Tid optage vi efter „Eml. for jydsk Historie og Topografi“ en af N. Peter Gaardboe forfattet Skildring af et Bondebryllup i Raabjerg Sogn i Vendsyssel for 35 Aar siden, der sikkert tør gjøre Regning paa Læsernes Interesse.

For omtrent 35 Aar siden var det en Regel, fra hvilken der vist sjelden gjordes Undtagelse, at man i Raabjerg Sogn holdt Bryllup om Efteraaret i Slutningen af Oktober eller Begyndelsen af November.

Før Tillysningen, som skete nogle Uger før Brylluppet, turde Bruden ikke flytte til sit nye Hjem, om ogsaa hendes Forlovede „trængte“ til hende, for at bestyre Huusvæsenet. Naar der var lyst fra Prædikestolen, begyndte snart Forberedelserne til Brylluppet. Det Første, der blev taget fat paa, var Bryllupsklæderne, og saa sjældne vare dengang Frakker i Raabjerg Sogn, at det blev anseet for en høitidelig Begivenhed og en stor Bekostning, at Brudgommen maatte anskaffe en ny, blaafarvet Badmels Frakke eller „Bruiefjool“, som siden tilligemed de øvrige Bryllupsklæder, hvoriblandt gjerne var en Rattuns Best, omhyggelig opbevaredes i Mandens Skatol eller, naar han var mindre velhavende, Klædefiste. Disse Klæder bleve senere kun brugte, naar man skulde til Bryllup eller Alters, og efter nogle Aars Forløb omskiftedes da ogsaa Navnet „Bruieklær“ med

„Gudsordflær.“ Det lader sig saaledes nok forstaae, at en Bondemand paa den Tid ikke for hele sin Levetid lod anskaffe mere end een Frakke, nemlig hans „Bruietjool“. Til almindelig Kirkebrug bare Mandsoffene bestandig fort Trøje, og endnu saaes flere Mænd gaae i Kirke med Knæbuxer og hvide Strømper.

Hos velhavende Folk var det ikke sjældent, at det ældgamle Leergulv i Storstuen i Anledning af en Bryllupsfærd blev ombyttet med et af Fjæl til Vekræmmelighed for de dansende Gjæster.

Omtrent 8 Dage før Bryllupsdagen begyndte for Alvor Forberedelserne til Høitideligheden i Brudens Hjem. Gjæsterne vare nu indbudne, hvilket gjerne skete af Brudgommen. *)

Ved de saakaldte store Bryllupper, og om et saadant hos en velhavende Gaardmand er her just Tale, var det Skik, at de indbudne Gjæster gave Et eller Andet til Konen i Bryllupsgaarden, f. Ex. Høns, Vender, Æg og Smør m. v. Disse Gaver ydedes under Benævnelsen „Faaen“; som Verbum brugtes „at faaen.“ Naar der f. Ex., som jo kunde skee, i Bryllupsgaarden blev talt om, at en vis Kone havde givet rigeligt af de nævnte Sager, saa hed det: „Met Nielsdær (Nielsdatter) eller Rjesten Krensdær faaent rigti godt,“ og blev hertil gjerne føjet den Bemærkning: „De ma vi hov (huffe) apaa, når di skal ha No ajen (igjen) hæfraa.“

At det Gamle saavel i Sæder som Skikke og Sprogbrug vedligeholdes sig længere i Raabjerg Sogn end i andre Egne er en afgjort Sag, og man maa vel antage, at dette er en

*) Dette er særegent for Raabjerg; andtesteds udførtes Bydningen af en særlig Bedesvend med en bestemt Formular, saaledes i Sundeved.

Følge af Befolkningens mindre Samkvem med Fremmede, hvilket jo maa medføre, at det Nye vanskeligere finder Indgang, ligesom Egnens ufrugtbare Bessaffenhed ogsaa byder, at man sparsomt maa omgaaes med unødvendige eller moderne Fornødenheder.

Den saakaldte „Faaen“ gif for sig i den første Halvdeel af Ugen før Brylluppet. Det var naturligviis Kvindfolk, som skulde „faaen“, og det var med en vis Høitidelighed og piensynlig Nysgjærighed, at Koner og Piger gif til Bryllupsgaarden med deres Kurve, som strax modtoges af nogle af de flere tjenstgjørende Kvindfolk, af hvilke ogsaa nogle under „Koffekonens“ Veiledning vare beskæftigede med at vaske, skure og skraabe i næsten alle Kroge af Huset, og var i sin Tid en saadan grundig Reengjøring paa de fleste Steder ogsaa nødvendig, da denne Green af Huusgjerningen i Reglen blev gaaet over med en Harefod. Den vordende Brud opvartede, naar hun ikke allerede var flyttet til sit nye Hjem, dem, som bragte „Faaen“, og Traktementet bestod gjerne i Smørrebrød og en Snaps paa en Tallerken, hvilken den fremmede Kone eller Pige maatte sidde ned paa Skjød, og paa samme Maade serveredes Kaffen, som ogsaa blev buden til de mere Ansete; efterat denne var drucken, skulde Brudepynten tages i Diesyn, og det var høist interessant at høre, hvorledes de fremmede Kvindfolk, naar flere vare samlede, kappedes om at overtræffe hverandre i Vootaler over „Bruiefjovli aa de aant Stads.“ Datidens Brudepynt kan naturligviis hverken i Skjønhed eller Kostbarhed sammenlignes med Nutidens, som ogsaa koster næsten lige saamange Rigsdaler som dengang Mark. Var Huusmoderen tilstede i Dagligstuen, naar de fremmede Kvindfolk vendte tilbage efter at have betragtet Brudepynten, hvilket gif for sig i Stor-

stuen, udviklede der sig gjerne en Samtale af omtrent følgende Indhold. Huusmoderen: „Naa, hvad tykkes I om vo Marenz Stads?“ De Fremmede (som i Chor): „Ja, ve tykkes jo, de æ saamp pænt aaltfammelt.“ En af de fremmede Kvinder: „Hær tykkes a da Kjøvli æ saamp stadsens; saa pæn Mernam haar a ino olle (aldrig) sit, di hæ Riis di sie da saamp lyvagte.“ En Anden: „Da vil a sue te (indestaae for), dær heller oller haa vat saa gjøv æ Sjal i Raabjerre Kjerf førri, — ja de ær endda aasaa æ stort stort Klæi, Rammen haa mæ da no olle sit Mag te, aa saa saaent Frøiser; men si, de haar aasaa kost Beber saaent æ Klæi; (vendende sig mod Moderen) haar en halv Snees Mark fu løst et?“ Moderen (med Selvfølelse): „Ja a skal semei olle lyp en Skjelling, de haa saa liig kost halvøllent (halvøllente) Mark.“ — En Tredie: „Ja dæ komme no jen Mod høver end en naaen (en Anden). A tøt, de va svært dæigaang a skul ha Bryllup, a fæk æ Sjal dæ kost en hiel Sæel (en heel Seddel d. v. s. en Rigsdaler) men si de haar et No aa sæi no.“

I de næste tre Dage og Nætter før Brylluppet steg Travlheden til det Høieste, og selv Mandfolkene maatte tage Haand i Hante med, f. Ex. med at plukke Høns, pudse Messing-, Robber- og Zintpi med mange andre Smaaapillerier.

Til Løverdag Aften maatte Alting være klart. Man holdt dengang, med meget sjældne Undtagelser, Bryllup om Søndagen, 'og tidlig om Morgen blev Bruden pyntet. En eller flere „Skraederpiger“ i Sognet, af hvilke dog kun een blev brugt ved hver Leilighed, gave sig af med eller gjorde en Slags Forretning af at pynte Brude, i hvilket Diemed de vare forsynede med Noget, der gif under Betævnelsen „Bruiesmyk“, det vil sige en Art Brudekrands,

hvis mangfoldige brogede Bestanddele vare af temmelig store Dimensioner og ragede omtrent 3 eller 4 Tommer over Brudens Hoved, og allersøverst sad gjerne en stor Haarkam, kunstigt omviklet med brogede Perlesnøre eller en Guld kjæde. En saadan Haarkam med Tilbehør havde paa den Tid til Udlaan af Præstekonen eller en Jomfru i Præstefamilien tilligemed et Par forgylde Ørenringe med Perler, og naar Brudens Pynt senere enten af denne selv eller hendes Moder blev omtalt, blev det med en særegen Betydning fremhævet, at hun ogsaa havde havt Jomfru Marens eller Trines store Haarkam og Guld kjæde.*)

Paa hver Side af Dagligstuen, som hos de Fleste ogsaa tjente til Sovestue, blev tidlig om Morgenen med hvide Duge dækket et eller to ved Enden af hinanden staaende Borde, forsynede med flere Tallerkener med Smørrebrød, gamle, høje og smalle Kruse med Tinlaag, fyldte med Æl, og ligeledes flere Flasker med Brændevin.

Klokken mellem 8 og 9 ankom sædvanlig Gæsterne, og den ene Vogn efter den anden rullede nu ind i Gaarden. Man brugte paa den Tid meget lange og smalle Vogne, gjerne blaamalede med sorte Ruder udvendig paa de høje Bagsmække (Gowl) og med 2 eller 3 Agestole, ikke bredere end at kun een Person kunde faae Plads i hver. Reisetøjet var simpelt, og kun de mere velhavende Gaardmænd vare forsynede med en saakaldet Chenillie, en Art lang, smal Frakke med flere „Slag,“ det ene lidt længere end det andet,

*) Som det her beskrives, fandtes det ogsaa i Fyen paa samme Tid og kom ligeledes fra Præstegaarden. Det heelt gyldne Brude-smykke, som 1852 paa Fuur blev foreviist Frederik den Syvende og derpaa afleveret til Statsraad Worjaee, fremstiller vistnok den ældste og reneeste Skikkelse.

af hvilke det nederste og længste kun naaede til midt paa Armene. Ogsaa endeel af Gaardmandsfolkene vare forsynede med et Stykke sortfarvet Reisetøi, som ligeledes benævnedes Chenillie, men i Form var noget forskjelligt fra Mændenes og kun havde eet „Slag“ eller nedhængende bred Krave, kantet med Fjævel.

I Gaarden bleve Gæsterne først modtagne af Brudens Fader og Brødre. Rubsken svang sig strax med et vældigt Sæt ned fra sit Sæde, et saakaldet Vognsfrin, og derefter bleve Kvindsfolkene med megen Forsigtighed løftede ned fra Vognen af Mandsfolkene, hvorpaa der hilsedes venligt med kraftige Haandtryk og lydelige Rys.*) I Stuen bleve Gæsterne med lignende Venfælsyttringer modtagne af det glade Brudepar og de allerede ankomne Gæster. Om Formiddagen blev der kun opvartet med varmt Æl med Sirup i, Smørrebrød og Brændevin. Da Stuerne, naar det var en Familie med mange Slægtninge, gjerne bleve propfulde af Mennesker, var der undertiden en besværlig Trængsel og Stubben, særdeles om Morgenen, da Gæsterne sjelden sad rigtig tilbords, før man havde været i Kirke. De kvindelige Gæster flokkedes saa tæt som muligt om Bruden; men naturligviis maatte flere af de lavere og de, som vare yderst i Kredsen, foreløbigt lade sig nøie med af Brudsmykket kun at see lidt af den ommeldte store Haarkam. Ogsaa fra de mandlige Gæster rettedes mange nysgjærrige Sideblikke paa det glimrende „Bruiesmyk“, ligesom de ogsaa omhyggeligt mønstrede de unge, fjæleglade, rødmsjede Piger.

Forinden man kjørte til Kirke, blev der af 2 eller 3 af de meest ansete blandt de kvindelige Gæster taget Bestem-

*) Mandsfolketøiset er endnu meget almindeligt paa Island og Vesterhavssøerne, hvis Befolkning staaer Vesterhyderne saa nær.

melse om, i hvad Orden man skulde offere i Kirken, saaledes at samtlige Gjæster bleve ordnede parviis, Mand og Kvinde, og det var tydeligt, at de „Unge“ vare meget spændte paa Resultatet af denne Deling, som naturligviis ikke kunde falde ud efter Alles Ønske. En fast Skik var det, at Brudeparrets Førere skulde offere sammen, ligesom ogsaa Brudepigerne, af hvilke der mindst maatte være fire, offrede sammen med de ridende Karle.

Henved Kloffen 10 var man i Reglen færdig til at kjøre til Kirke. Vognene kjørte frem i Gaarden og besattes af de glade Gjæster, og den samlede Bryllupsfære, som ialmindeligst hos en Gaardmand bestod af 10 eller 12 Vogne og 4 eller 6 Forridere, drog nu i lempelig Fart ad Kirken til; naar Forriderne vare komne denne paa omtrent et Tusind Alen nær, skulde der, til Ære for Brudeparret, rides i strakt Karriere til Kirken, og, efter blot flygtigt at have hilst til den ligesaa talrige som nysgjærrige udenfor Kirkegaarden staaende Menighed, gif det i strygende Fart igjen tilbage til den kjørende Deel af Bryllupsfæren for at hyde denne og navnlig Brudeparret „Velkommen til Kirke,“ og saaledes blev der ofte gjort 3 eller 4 Bendinger mellem Kirkegaarden og „de Kjørende.“ De raskeste og modigste af Forriderne opnaaede undertiden at ride heelt hen til den bageste Vogn, hvorimod de mindre behjertede eller kluntede, af hvilke ikke sjelden een eller flere til Moro for Menigheden og de unge, kvindelige Bryllupsgjæster bleve Græsryttere, maatte nøjes med at komme til den forreste eller „Brudevognen.“

Bryllupsfolkene satte sig i de øverste Stole i Kirken, Bruden og Brudgommen yderst i de to øverste, og naar Pigen, som besørge de Brudepynten, havde borttaget det sneehvide Tørklæde, som havde bedækket denne, for at rette paa

de mulig fremkomne Uordener i Brudesmykket, var Nysgjærigheden hos den yngre og navnlig kvindelige Deel af de øvrige Kirkebesøgende stegen til det Høieste, og saamange af disse, som kunde rummes, steg under ivrig Skubben og Trængen op paa det Øverste af Stolene, og, var det „æ rigti pæn Bruiesmyk“, gav deres Beundring sig Luft, først i lydelige og senere, naar denne var noget affjølet og Præsten var kommen i Kirken, i hvissende Lovtaler, og tilvisse, der var en vid Mark for denne deres Virksomhed, da Brudesmykkets mangfoldige, skjøndt smagløse Enkeltheder saa specielt som muligt maatte mønstres og bedømmes af de Nærmeststaaende.

„Efter Tjenesten,“ det vil sige, efterat der var bleven sunget og prædikaet, blev Vielsen foretaget, efterat først nogle Vers af Psalmen „I Jesu Navn skal al vor Gjerning skee“ vare sungne. Brudgommen førte selv sin Brud til Alteret, ledsaget af Brudepigerne, som under Vielsen bleve staaende parviis bagved Brudeparret. Lidt efterat Vielsen var tilendebragt, sang man Psalmen „Af Høiheden oprunden er“, og samtidig hørtes en almindelig Raslen, som kom fra de kvindelige Bryllupsgjæsters Kridthuse*), af hvilke Offerpengene nu bleve fremtagne. Offeringen skulde nu paabegyndes, hvilket naturligviis skete af Brudeparret. Denne Handling eller kirkelige Pengeforretning gav nyt og rigt Stof for Nysgjærigheden hos den kvindelige Deel af Menigheden, hvis Latter blev lydelig, naar, som ikke sjelden, nogle af de unge, keitede Karle bare sig forkeert ad med Offeringen, f. Ex. ved at gaae

*) En Art smal Daase eller Boddise af Messingblik, liig en Fyrtønde, med dobbelt Laag og to Rum, hvoraf det ene afbenyttedes til Opbevaring af lidt Sukker og Allehaande og det andet til at gemme Lommepenge i.

paa høire Side af Pigen, med hvem han offrede, eller, som ogsaa hændte, ved at blive staaende og bukke uafsladeligt ved Alteret, indtil Præsten endelig vendte sig om, for, som Karlen troede, at gjengælde hans besværlige Kompliment, eller som var mere rimeligt, for at see, hvormeget der blev offret.

Indgaaelse af Ægteskab blev dengang i Almindelighed betragtet med mere Alvor og Høitidelighed end i vor Tid, og det var dengang, idetmindste i Raabjerg Sogn, yderst sjelden, at et Ægteskab blev ophævet. Almuen lod sig i sin Tid lettere høre under Geistlighedens og Kirkens Magt, og Forskjellen mellem Da- og Nutidens Respekt for Kirkens Tjenere er virkelig slaaende, og det turde vist være nødvendigt, at den unegtelig aftagende religiøse Tro af Regeringen søgtes erstattet ved Udbredelsen af mere Oplysning og Dannelse hos Massen af Folket. Det havde dengang meget at betyde og blev omtalt med en vis hellig Følelse, at man havde staaet for Alteret med sin Ægtehalvdeel, om ogsaa dennes Umgang i Ægteskabet blev nok saa utaalelig.

Naar Forriderne ved Hjemkomsten fra Kirken første Gang naaede ind i Gaarden, hvilket skete i flyvende Fart, bleve de trakterede med Brændeviin, og dette i Forening med, at Spillemanden modtog dem med en lystig Fanfare, bidrog sjensynlig til, at de senere Vendinger mellem Gaarden og de efterfølgende Bogne bleve udførte med en næsten til Bildhed grændsende Hurtighed, og det var ingen Sjeldenhed, at en eller flere af de forvovne Ryttere i deres voldsomme Fart tabte deres høie, pyramideformige Filt hatte, som vare i Mode paa den Tid, og det vilde være blevet anseet for Mangel paa Agtelse for Brudeparret, om man, istedetfor at holde ud med til den aller sidste Vending, vilde have søgt paa at optage sin Hat. Var der i Nærheden af Bryllups-

gaarden eller paa Veien til Kirken en Mand, der eiede en gammel Bøsse, gaves der gjerne Brudestaren et eller flere Gressklub.

Kloffen mellem 2 og 3 vare Gæsterne i Reglen igjen tilbage i Bryllupsgaarden, hvor der under de nu stedfindende Lykønskninger trakteredes med Smørrebrød, Brændeviin og Øl, og hermed hengif gjerne en god Time, før det egentlige „Maaltid“ begyndte, hvilket bebudedes med at der blev spillet et eller andet muntret Musikstykke, og nu hed det, „at Maden blev spillet paa Bordet.“ Denne Musik gav tillige Signal til en Virksomhed ogsaa hos de kvindelige Gæster, som nu gav sig ifærd med, ved Hjælp af Knappenaale, at hæfte hvide Lommeørklæder paa Brystet af Mandfolkene, for at disse ikke skulde spille Suppe eller andre flydende Varer paa deres Kattuns Beste, hvilket rimeligt nok var den egentlige Hensigt med denne Foranstaltning; men Udtrykket i de oprømte mandlige Ansigter vidnede tydeligt nok om, at de tillige betragtede denne uvante Prydelse med en vis hemmelig Stoltthed, og denne var mærkelig kjendeligere, jo hvidere Tørklædet var. Naar endelig samtlige Borde vare besatte med den første Ret, som gjerne var Kjødsuppe, ophørte Musikken, og Degnen, som var en stadig Gæst ved ethvert Bryllup, traadte nu frem i den øverste Ende af Stuen og læste med megen Salvelse et Par Bordbønner og sang et Par Psalmevers. Endvidere serveredes Fisk med Sennop, Sødsuppe („Bygsup“) med Svedster, Høns- og Lammesteg og endelig som Desert vældige Portioner Spøstefage og Vasler, og enhver især af Retterne blev „spillet paa Bordet.“ Medens Gæsterne endnu sad tilbords, blev der saavel af Gamle som Unge udført en mærkværdig Leeg, som utvivlsomt er en svag Levning af den ældgamle Skik hos vore Forfædre, naar

de i deres hjemlige Gilder for Spøg fastede hverandre Knoklerne af Stegene i Ansigtet; men som Følge af de nu mildere Sæder var den nævnte Leg ved Bryllupper og andre Gilder indskrænket til, at man fastede hverandre Svedsfestene i Ansigtet. Et godt Kvarteer morede man sig med denne sære Leg, og Svedsfestenene fløi i alle Retninger i Stuen; kun Brudeparret, som naturligtviis sad til Højbords, skulde spares, og var Nogen saa uheldig ved et Vaadefast at slaae en Svedsfesteen mod Brudesmykket, erkjendte han med synlig Fortrydelse sin Forseelse, for hvilken der gjordes skyldig Afbigt.

Endelig, efter at Degnen igjen havde læst nogle Bønner, reiste man sig fra Bordene og takkede for Mad, hvilket ledsagedes af Haandtryk og Kys, hvorpaa de kvindelige Gæster gik i Værk med at samle de omdeelte Portioner „Bagertpi,“ de Gifte tog tillige deres Hgtehalvdeels. Disse Sager, der under Benævnelsen „Godt“ medbragtes til Hjemmet, bleve indpakkede i de omtalte hvide Lommeørklæder.

Var det velhavende og „pæne“ Folk, blev Præstefamilien ogsaa indbudet til „at komme hen og spise,“ og der blev saa ialmindelighed dækket til den og 2 eller 3 af de mere ansete Gæster i Storstuen. Efter Maaltidet, eller ialtsald efter at have druffet Kaffe, tog Hans Velærværdighed hjem igjen, og saa stor var Datidens Respekt for Præsten, at man gjerne opsatte Dandsen, indtil „Faaer“ var taget bort. At Præsten havde været med til Bryllup, blev senere i længere Tid omtalt med stor Betydning.

Klokken 5 eller 6 bleve Bordene i Dagligstuen baarne ud i Gaarden eller flyttede ind i Storstuen, for at man kunde begynde Dandsen, som regelmæssigt aabnedes af Brudeparret og dets Førerere med en „Totour,“ saaledes et Bruden dand-

sede med Brudgommens Fører og omvendt. Denne Dands, i hvilken det hed, at „Brudgommens Fører dandsede Bruden til ham,“ blev udført med megen Bærdighed, og det var piensynligt en stor Nydelse for Gæsterne at see Bruden dandse og høre det klingre i Brudesmykket. Naar Bruden „var dandsset til Brudgommen,“ dandsede Brudepigerne og de ridende Karle, og først efterat der var dandsset et Par Timer, blev der skiftet Klæder, hvilket gjerne skete i Nabo-stederne. Dandsen fortsattes derefter med Lyst og Iver hele Natten. Man dandsede paa den Tid Totour, Tretour, Fiirtour, Ottemandsdands, Federmikkel, Riil, Bals og Langelgelft, hvilken sidste meget komplicerede Dands kun Degnen til Fuldkommenhed kunde hitte Rede i. Violinens hvinende Toner og Gulvets hule Drønen af de vældige Spring, hvormed Karlene pleie at gjøre Vre af Pigerne, lød i vid Afstand fra Gaarden. Alt var Liv og Munterhed. De ældre Gæster spillede Kort, røg Tobak og drak Brændeviin, og det gjorde godt at see de yngre, lykkelig Gifte blandt Gæsterne, da disse ligesom paany syntes at opleve deres Bryllupsfest; naar de ikke dandsede, sad de gjerne parviis paa en Stol eller Alkoveseng, hjertelig hjærtegnende hinanden, og eiede Manden en lille sølobeslagen Pibe med Silkedufte og Glasperler ved det gammeldags Rør, blev denne af hans glade Halvdeel med skjult, ustyldig Stolthed pudset blank, ligesom hun ogsaa af og til med kjærlig Omsorg rettede paa hans Halstørklæde og Krave.

Langt ud paa Aftenen blev der huden Kaffe, og med Slutningen af Natten spiste man stuvet Kaal og Flæsk, hvorpaa Dandsen og Kortenspillet atter fortsattes indtil næste Dags Middag, til hvilken Tid man spiste Fisk og Grød. Efterat dette sidste Bryllupsmaaltid var endt, skulde der

gives „Brudestænk“ (Pengegaver til Bruden) og offres til Røstefone og Spillemand. Brudeparret blev nu siddende til Høibords. En tom Tallerken blev sat paa Bordet foran Bruden, og et dæmpet Musikstykke bebudede, at nu skulde Gaven bringes. Kun de mandlige Gæster gav Brudestænk, hvorpaa de ved Høibordsenden bleve trakterede med en Snaps Rom eller Pommerantsbrændeviin. En saadan Brudestænk beløb sig sjelden til mere end mellem 20 og 30 Rdl. ialt. Brudegaven havde dog allerede paa den Tid tabt sin oprindelige Betydning og blev af Gæsterne, som ikke yndede den, betragtet mere som en Art Betaling for det, man havde fortæret ved Bryllupper. Saa Aar derefter var denne Skik ogsaa aldeles ophørt. En besynderlig Skik var det, at Bruden skulde græde, medens Brudestænken blev given, og naar det ikke lyffedes hende at komme i en saa bevæget Sindstemning, lød det med Hviſten mellem Gæsterne: „De var en haard Brui, hun fælt oller en Taar.“ En let Graad blev anseet for anstændig og passende. Græd hun derimod meget, blev undertiden flere af de ældre kvindelige Gæster ogsaa bløde om Hjertet og døbte endnu engang Erindringen om deres feilslagne Ungdomsdrømme med stille Taarer, og lød det saa ofte med hjertelig dirrende Stemme, men med forsigtig Hviſten i de kvindelige Øren: „Ja, de gjør mæ sku rigti ondt for dæi sølle Maren, for a troer int hun glemmer Niels (en tidligere Kjæreste) saa let, si saa mpi ved a.“ Naturligviis var det dengang ligesom endnu ikke sjelden, at Giftermaalspartierne mellem Gaardmandsfolk bleve bragte istand af „de Gamle,“ som vidste, at det var godt „at have Noget,“ og som oftest ogsaa personlig havde prøvet, at en Kamp mellem ideelle og materielle Interesser i Reglen falder ud i de sidste Favør. — Ja, Tiden har, navnlig hos den

arbeidende Klasse, om ogsaa langsomtvirkende saa dog fiffre Lægemidler mod ethvert Hjerteskaar, og, som Goldschmidt etsteds meget rigtig har bemærket, er det sjelden, at der blandt Landbostanden i saa Henseende forekommer enten særdeles lykkelige eller ullykkelige Katastrofer.

Undertiden blev der endnu danset lidt, efterat Brudestænten var given. Genimod Mandag Aften begyndte Gæsterne at forlade Bryllupsgaarden. Brændeviinsflasken gif nu meget hyppig omkring (Punschen kjendte man dengang i Raabjerg Sogn kun af Ravn), ja heelt ude i Gaarden blev der endnu buden Brændeviin til de under Musik og Sang bortdragende Gæster. Spillemandens Virksomhed paafrævedes nu meest ude i Gaarden, hvor han undertiden en heel Time maatte, som det hed, „spille Gæsterne hen,“ hvilket i Tilfælde af Riisfrost var et mindre behageligt Arbeide; men det blev i sin Tid anseet for en stor Ære og en god Fortjeneste „at spille til et Bryllup.“ Saaledes kjender jeg en gammel Spillemand fra hiin Tid, som, naar dertil gives Leilighed, sætter en stor Ære i at yttre: „a ha! bestemt spilt te hans (eller hendes) Bryllup,“ og vil man dertil svare: „Ja Søren har vist spillet til mange Bryllupper,“ siger han oprømt videre: „Ja Gjøsjes, a ha jo ossaa spilt næsten over hile Sovnt.“

Naget man, som foran bemærket, i Raabjerg Sogn i Sammenligning med Landets bedre Egne kommer, som det hedder, meget langt og ufuldkomment bagefter med Hensyn til Moder og nye Skikke, er Forskjellen paa en Bryllupsfærd da og nu ikke liden saavel i materiel som i intellektuel Henseende. I Nutidens Gilder dreier Samtalen sig, med Undtagelse af Beretninger om Sæd- og Kreaturspiser, næsten udelukkende om politiske og kommunale Anliggender. I hiin

Tid derimod blev der kun talt om Udbyttet af Fiskeriet saavel ved Sognets egne Kyster som ogsaa ved Skagen. Bestyrelsen af samtlige Kommunens Anliggender laae og maatte ligge i Præstens Hænder, og hvis en Mand ved en saadan Leilighed var saa djærv eller uforsigtig (Brændeviin kan undertiden ogsaa gjøre en Løve af en Hare) at yttre sin Misnøie med Et eller Andet, f. Ex. Uddelingen af Bjergelodder, som ogsaa udførtes af Præsten, var det tilstræffeligt til at forhindre enhver yderligere Udtalelse af den Natur, at den næsten allestedsnærværende Degn, som naturligviis med Jver tog Præsten i Forsvar, svarede: „Ja no ka vi snak hoo-dant vi vil, men a æ, S. annamme mæ, siffer apaa, de Præisti gjør et int ailis (anderledes), om hai saa aasaa skal fryp lig ind i Cancellije.“

Træk af Japanesernes Sæder og huuslige Liv.

Trods den Forskjellighed, der viser sig hos Japaneserne i de enkelte stærkt begrænsede Klasses Livsstilling er der ikke nogen stor Forskel paa Levemaaden i Paladset, i det borgerlige Huus og i Bondens Hytte. Dette forklares ved den Omstændighed, at Adskillelsen i Klasser ikke

berøer paa en Raceforskiel, men paa den eensartede Folke-
stammes Udvikling.

Det vigtigste Stykke af den japanesiske Nationaldragt er Kirimonen, en Art aaben Sloprok, som hos Kvinderne er lidt kortere og lidt mindre riigtudstatteret end hos Mændene. Om Livet fastholdes den af et eiendommeligt knyttet Stykke Tsui. Dette Bælte kaldes Obi, bæres af alle vogne Kvinder, gifte og ugifte, med Undtagelse af Damerne af fyrstelig Familie, og er den Deel af Fruentimmernes Dragt, som viser efter Smag og Lune den største Forskjellighed. Snart er det meget simpelt, snart udmærker det sig ved Stoffets Kostbarhed eller ved det rige Broderi. Sædvanlig er det bredt nok til ogsaa at kunne tjene som Livstykke. Man vikler det som et bredt Bånd om Livet og befæster det paa paa Ryggen ved at binde Enderne sammen paa en egen Maade. Herved fremkommer en bred, flad Sløise, hvis Ender enten falde glat ned eller slagre om Hosterne. En Enke, der ikke vil gifte sig igjen, bærer Sløisen foran. Øer en Kone eller en Pige, saa isører man Livet den bedste Klædning, anbringer Obien som hos Enkerne og knytter den sammen med to stærkt sammentrufne Knuder.

Japaneiseren bærer intet Linned, men bader sig hver Dag; kun Kvinderne bære Undertø af rødt Silkekrep. Om Sommeren forrette Bønder, Fiskere Lastdragere, Kunstnere og Haandværkere deres Arbejde næsten fuldkommen nøgne, medens Kvinderne have Overstykket opfaltet om Hosterne. I Regnveir indhulle de sig i en Kaabe af Straa eller Oliepapiir og bedække Hovedet med en Hat af Bambusbark, i Form som et Skjold. Om Vinteren bære Mænd af Almuen under Kirimonen en Trøje og tætsiddende Veenklæder af blaat Bomuldstøj, Kvinderne en eller flere korte vatterede Kaaber.

Borgere og Adelige ere altid iførte Trøje og Beenklæder, der kun ere forskjellige i Henseende til Stoffet. Kun Adelen har Ret til at bære Silke, dog viser den sig kun ved Høffet eller ved Besøg i kostbare Klæder. Regeringens Embedsmænd bære vide Beenklæder, der slæbe bag efter, og istedetfor Kirimonen have de et Overkast, der gaaer ned til Hosterne, med vide Ermer og af et ret klædeligt Snit.

Fodbeklædningen er eens for Alle: Lærredsstrømper og Sandaler af flettet Straa eller Træ, der ved en Snor er fastbunden til den store Taa. Er Beiret smudsigt, saa betjener man sig af en Træsaal, der hviler paa to lodret staaende stærke Plokker. Størstedelen af Mæret bære Jolkene Straasandaler.

Kommer man hjem eller træder man ind i fremmede Huse, saa affører man sig Sandalerne og lader dem staae ved Dørffelen.

Gulvet i de japanesiske Bærelser er bestandig bedækket med Maatter. Disse ere omhyggeligt flettede af Riisstraa og altid af eens Størrelse, 3 Alen i Længde, $1\frac{1}{2}$ Alen i Bredden og 2 Tommer tykke. Ved Hjælp af Maatterne og Skillerummene, der ligesom Theaterkulisjer ere til at skyde ind i Falser i Gulvet, kan Japaneseren efter Ønske inddele sin Bopæl i større eller mindre Bærelser og hvert Dieblif forandre Inddelingen uden stor Uleilighed.

Maatten træder istedetfor næsten alle andre Meubler. Den tjener som Madbrædse, hvorpaa Japaneseren, indhyllet i en viid Sloprok og et stort vatteret Tæppe, hviler om Natten med Hovedet paa en holstret Træblok; den er Bordet, hvorpaa han sætter sine lakerede Bakker og Porcellainskar ved Maaltidet; den er det Tæppe, hvorpaa de nøgne Børn tumle sig; den er den Divan, hvorpaa Japaneseren og hans Gæster

tage Plads for at drikke Theen uden nogen anden Tilsetning, udstøde Røgskyer af smaae Metalpiber og henladdre Tiden.

Er det Nat, saa lukker man Skillerummene, Bærelset bliver Sovestue og den fra Loftet nedhængende Lampe af Oliepapiir sender sit milde Skjær ned paa den Sovende. Ved Daggrø vandrer Soveapparatet til det dertil bestemte affides liggende Rum, fra alle Sider skydes Skillerummene tilside ind i Falsene og Huset reengjøres og feies fra den ene Ende til den anden. Morgenluften trænger frit ind og Solskinnet falder ubindret i brede Striber paa Maatterne. Men om Eftermiddagen, naar Solen staaer stærkest paa, søger man omhyggeligt at udelukke den fra alle Sider, og i den kjølige Dæmring hengiver man sig i et Par Timer til en behagelig Hvile.

Denne Levemaade er til stor Fordeel for Børnene, der overhovedet i Japan vore til under saa gunstige Forhold, at det neppe er overdrevent, naar Reisende paastaar, at de japanesiske Børn aldrig græde.

Japaneseren har kun een Hustru, som, neppe selv voret fra Børneskoene, med næsten barnlig Glæde bytter sine hidtilværende Leg med Duffer med Syslen med sine Børn. Den nationale Skik, som kræver, at Børn skulle færdes ude i ethvert Veir med blottet Hoved, beskytter dem for at forfjæles. For at kunne bære dem saalænge som muligt uden selv at blive træt, har Moderen dem paa Ryggen i sin Kirimon, hvoraf det lille Hoved stikker frem. Saaledes seer man Kvinderne ved Markarbeidet. Hjemme kan man uden Fare overlade Børnene til sig selv. Om de end noksaa meget vælte sig paa Maatterne, krybe eller springe omkring, intetsteds kunne de komme tilskade eller slaae Noget istykker. De

lege indbyrdes eller med Hund og Kat — den Første en lille forlænget Budelrace, der for det meste er rund som en Kugle af Fedt, den Sidste en egen Art med hvid-, gul- og sortpletet Skind, der ikke anretter stor Skade blandt Musene og er meget doven. I ingen nogenlunde velhavende Familie mangler et Akvarium med røde, gyldne, sølvglinsende og gjennemsigtige Fisk, Nogle runde som en Kugle, Andre lange eller brede af en besynderlig Skikkelse. Pragtfulde Bure af glimrende Bambusbark i Form af fiirlige Huse indeholde paa et Leie af Blomster store Sommerfugle eller tykke Græshopper, hvis eensformige skingrende Sang Japanesernes synes godt om. I saadanne Omgivelser voger det japanesiske Barn op uden nogensomhest Tvang; Fædrenehuset er for Barnet kun en dækket Plads i den frie Natur, hvor det kan tumle sig. Forældrene spare hverken paa Vegetari eller paa Lege og Fæstligheder, som have det dobbelte Niemed at fornøje og at opdrage. Ved den egentlige Underviisning lærer Barnet at læse og med Pensel og kinesisk Tust at skrive Bogstaver, Ord og Sætninger. Alle indsee Nødvendigheden af at deres Børn blive underviste; men man driver dem ikke dertil med Magt, og tillige gaaer man langsomt frem med saadanne Læregjensstande, der kun kunne tilegnes ved lang Øvelse. Uden at Underviisningen er paalagt ved Tvang, har saaledes hele Befolkningen, Mænd og Kvinder, lært at læse, skrive og regne.

Et ligesaa karakteristisk Træk i den japanesiske Nations Liv er dens Sands for Reenlighed. Ligesom de høiere Aldersklassers Huse indeholde særskilte Sovestovrelser og Spisestue, saaledes har enhver Bolig, der tilhører Adelen eller de høiere borgerlige Klasser, en eller to Badstuer. Ja selv Arbeiderfamiliens bedste Bopæl mangler ikke et Badestue. Her foretager Alle i Familien, den Ene efter den Anden, deres

Tvætninger. Vandet, som til dette Niemed har staaet om Natten, bliver af en Kosbei — saaledes kaldes det mandlige Tyende — bragt ind om Aftenen og udtømt i et stort Kar, hvorfra den Badende overgyder sit Legeme. Vandet flyder bort igjennem Huller i det skraa Gulv. Foruden denne Renselse om Morgen, tager Enhver, Mand og Kvinde, Gammel og Ung, næsten hver Dag et varmt Bad, hvortil Badekamret ligeledes indeholder det fornødne Apparat. 40 Graders Varme er tilpas for dem. De opholde sig deri 15 til 30 Minutter og undgaae omhyggeligt at gjøre Hovedet fugtigt. Denne forkeerte Fremgangsmaade fremkalder ofte Blodtilløb til Hovedet og Slagtilfælde. Men da flige Bade i selve Boligerne koste langt mere end i de talrige offentlige Badehuse, blive disse meget benyttede af fattige Familier, og Tilstrømningen til dem er derfor ogsaa meget stor i Dagens sidste to Timer. Foruden varme Bade er der ogsaa Styrtebade af koldt og varmt Vand.

Med Undtagelse af Fiskerne seer man aldrig en Japaneser bade sig i en Flod eller i Havet. Derimod benytte de rige Japanesere ifølge dets Lægers Forfrister Vandets naturlige Sundhedskilder i den smukke Aarstid. Især de varme, suovholdige Kilder ved Foden af Vulkanerne Aho og Wusentake paa Kiufin ere berømte som Lægedom mod Rheumatisme og Hudsygdomme. Smaaborgeren besøger ikke disse naturlige Bade, hellere foretager han en Pilgrimsreise til et eller andet helligt Sted, for ved Bønnen at blive befriet for sin Legemsfvagbed.

I Almindelighed ere Japaneserne maadeholdne i Spise og Drikke. Sygdomme, der hidrøre fra overdaadig eller usund Næring, ere derfor næsten ubekjendte. Kun i Begyndelsen af Efteraaret spise Børn og de lavere Klasser gjerne Vand=

meloner, Limoner, Pompmus og andre Frugter inden de ere rigtig modne, hvilket bevirker forskjellige Mavesygdomme. Godt Vand er sjældent; selv i Jeddo, hvor man let kunde grave Brønde i alle Kvarterer, kjender man kun Cisterner. Dog bliver det Skadelige ved dette Vand formindsket derved, at man til enhver Aarstid kun drikker det kogt.

Riis er Hovedretten ved alle japanesiske Maaltider. Den koges bedst derved, at den kommes i en lille Tønde af let Træ og sættes i et Kar med kogende Vand. Ved Borgerens Middagsmaaltid staaer den store Terrin af laferet Træ med Riisen midt paa Dugen af flettet Straa, som udbredes over Maatterne paa Gulvet. Man lægger sig nu rundt om Dugen og fylder en stor Porcellainskumme med Riis indtil Randen. Enhver fører nu denne til Munden uden at betjene sig af Gaffel eller af de Pinde, som træde istedetfor denne. Pindene benytter han kun til at bringe den sidste Deel i Rummen til Munden eller til at optage Smaastykker af Rijsd og Fjerfræ fra Terrinen med de forskjellige Rijsdspiser, der ligeledes er hængt paa Dugen. Disse Retter ere kryddrede med Salt, Peber og Soya. Bløde eller haardkogte Æg, kogt Gemyse (Roer og spøde Batater), Salat af unge Bambusfrud eller af Votosløg fuldstændiggjør det borgerlige Maaltid. Thee og Saki (en gærret, spiritusøs Drik) ere uadskillige derfra og nydes uden Tilsætning og uden Sukker. Bordtøjet er næsten altid meget siirligt, Bægrene, Skaalene, Tallerknerne af laferet Træ, Vaserne og Kopperne af Porcelain, de lakerede, porøse Theepotter af Leer i Forbindelse med de spisendes frie Væsen og Livlighed, giver det Hele Præget af et Selskab af store Børn, der mere spise for deres Fornøielse end for at stille deres Hunger.

Er der indbudt Selskab, saa udkræver Maaltidet natur-

ligviis større Forberedelser. Forstjellen bestaaer dog kun i et større Antal pikante og kryddrede Retter og i en rigere Opdækning. Med Saki'en opvartes langt rundeligere. Denne yndede Drik bringes hid i store lakerede Terriner eller i høje Kar af Metal, derfra fyldes den i Porcellainsflasker og opvarmes i kogende Vand. Tallerkener, Fade osv. ere smukt hvidt lakerede og enten smykkede med Fantasiategninger i Guld eller med Malerier af farveløst Lak, hvorved de see ud som om de ere overtrukne med en Ishinde. Mange af disse Malerier ere ypperligt udførte og forestille japanesiske Landskaber og Byer. Ved luxuriøse Festligheder drikkes der ogsaa af Nautilens og andre Skaldyrs Perlemoders Skal, som hvile paa Fodder af Sølvsiligran, i hvis Forfærdigelse Japaneserne staae meget høit. Men Alt staaer dog tilbage for de store kugleformige Kummer, der ved Slutningen af Maaltidet, fyldt til Randen med Saki, gaae rundt og som oftest fremkalde en dygtig Ruus.

Sammen med Saki'en serveres Desserten omkring paa pragtfulde Balker af Perlemoder eller af Perlemoder-Mosaik og kostbart Træ. Forinden er den udstillet paa et Sidebord for at tages i Diesyn af Gæsterne, men den er ogsaa værd at see. Enhver Balle har sit eget Bagværk, Syltetøi o. desl. Dette er ordnet i Krands, hvorfra der udgaae Straaler. Tillige ere Fadene stillede saaledes efter Farverne, at de fremstille Regnbuens Farver. Undertiden ere de søde Sager anbragte i en lakeret Beholder i Skikkelse af en stor Fisk. Efter Touren griber Enhver i Fisksens Indre efter Konsekten, der altid har siirlige Former, og denne Operation fremkalder næsten altid stor Munterhed.

Overhovedet ere Japaneserne meget muntre af Naturen og oplagte til godmodig Spøg. Folk af Almueklassen holde

meget af, ligesom Børn, at høre paa Historier og Viser. Daglig seer man paa Gadehjørnerne Grupper af Personer af begge Kjøn, der efter fuldbendt Arbejde samles om en Deklamator af Profession. Denne sidder i Reglen paa Hug paa en Forhøjning op til Væggen. Han foredrager sin Historie ikke uden et vist digterisk Sving og med livlige Gebærder og Minespil. Fra Tid til anden gjør han en Pause for at drikke en Kop Thee eller for at gjøre nogle Drag af sin lille Metalspibe; thi Kulbækken, Theekjedel og Tobakspung fører han bestandig med sig. Tilhørerne benytte Pauserne til at ryge, til at lee, til at passiare spøgende om hvad de have hørt, indtil Taleren med et ærbødigt Blik atter optager sin Fortællings Traad.

Sangerinder og Musikanter udgjøre en talrig Klasse af den japanesiske Almue. Man træffer dem paa Gaderne og de offentlige Pladse, under Theehusenes Veranda og i Pavilloner i de meest besøgte Haver, hvor de da ere gruppede mellem Kamelier og storblomstrende Magnolier. Enkelte af dem synes at indtage en høiere Rang. Undertiden viser en af disse sig paa et offentligt Sted, sætter sig paa Hug bag en lille Bult, paa hvilken hun lægger sin Text, og ledsager Sangen med Afforder paa Samsin'en, den nationale Guitar. Undertiden ere de fire i Tallet, af hvilke to spille Samsin, den Tredie Kakin, en Art Violoncel, der spilles med og uden Bue, og den Fjerde Gatto, et Slags Harpe med ni Streng. Paa smukke Sommerastener yder en slig Koncert i fri Luft, ved Skinnets af farvede Papiirlamper og i en nyppig Vegetations Omgivelser, en særdeles behagelig Underholdning.

Gjøglernes, Tassenspillernes og Ekvilibristernes tildeels forbausende Kunster, Kunstberidernes og Brydekæmpernes Fore-

stillinger, men fremfor Alt Theatrene, der spille næsten uafbrudt fra Middag til Aften, frembyde en riig Anledning til verdende Adspredelser, der ved deres lave Priser ogsaa ere tilgængelige for de mindre velhavende Klasser.

Men selv de Fattige savne ikke Adspredelser. Hertil frembyde de talrige Matsuris, religiøse Festligheder med tildeels storartede Processioner, forpønsket Velighed. En af de betydeligste af disse Festligheder er vel den, som i Jeddo foranstalles af Præsterne ved Sanno-Templet den 15de Dag i den 6te Maaned til Ære for Guden Jimmu. Over en Million Tilskuere bivaaner det lange Tog, der fremstiller alle mulige historiske Grindringer, mythologiske Symboler, Folkesagn og Folkefiske. Politiet opretholder herved en mønsterværdig Orden. I alle Gader, paa alle Pladse, hvor Toget kommer, er der reist Forhøpninger for Kvinder, Oldinger og Børn, der gives reserverede Pladse for dem, som kunne betale, og Pladse for de Fattige. Men Enhver maa forholde sig rolig og blive paa Pladsen saalænge Festoget varer. Kun de vandrende Handlende, der salbyde Frugter, Kager, Thee, Saki, have Tilladelse til at bevæge sig paa det ved Snorer afspærrede Rum, der er forbeholdt Toget.

Foruden disse offentlige Fester og Fornøjelser give de i Familielivet forekommende vigtigere Begivenheder naturligvis ogsaa Anledning til huuslige Festligheder, fra hvilke den Fremmede altid er udelukket, om det ellers er lyffedes ham at stifte venstabelig Forbindelse med Familien, hvilket ikke er saa vanskeligt. De Skikke, der ere i Brug ved sliche Familiefester, ere for en stor Deel af en karakteristisk og eiendommelig Natur, hvorom det Følgeude vil kunne give nogen Forestilling.

Moderen giver sit Barn Bryst idetmindste i to Aar og

Høfligheden byder, at naar en Veninde kommer i Besøg og hun har sit lille Barn med sig, maa Huusmoderen ogsaa tage dette ved Bryftet. Men iøvrigt kappes de unge Piger i Nabolavet om at bære de smaae Verdensborgere paa Armen ude i det Frie og saaledes at fritage Moderen for denne Byrde.

Tredive Dage efter sin Fødsel faaer Sønnen sit første Navn, som han skifter med et andet, naar han er myndig, med et tredje naar han gifter sig, med et fjerde naar han overtager et Embede; hver Gang han rykker op i en høiere Grad antager han et nyt og endelig efter sin Død faaer han det Sidste, der som Inscription paa hans Gravmæle overgives til Efterverdenen. Den Ceremoni, der svarer til Daaben hos os, bestaaer i en simpel Fremstilling af den Nyfødte i Familiegudens Tempel; kun hos enkelte Sætter er den ledsaget af Besprøitning med Vand og andre Formaliteter. Faderen overgiver den tjenstgjørende Bonce (Præsten) en Seddel med tre Navne, som Boncen affriiver paa tre forskjellige Sedler, hvilke han under lydelig fremsagt Bøn blander og kaster op i Beiret. Det Blad, som først berører den hellige Jordbund, indeholder det Navn, der antages at være Guddommen velbehageligt. Boncen skriver nu Navnet paa et indviet Papiir og giver det til Faderen som en Talisman. Dermed er Ceremonien tilende, hvortil der nu knytter sig Besøg og Gjæstebud. Ved denne Leilighed gives der Barnet forskellige Foræringer, Drengen faaer bl. A. et Par Bister, der gaae forud for Sablerne, Pigen en Pomadekrulle som Tegn paa fremtidig Skjønhed, begge et Nøggle Hampegarn som Sindbillede paa et langt Liv. De Geistlige faaer ved sliq Leilighed rundelige Gaver; de føre en Fortegnelse over Fødslerne, som paa Forlangende forelægges Politiet.

Med det tredie Aar gives Drengen et Bælte, og er han af adelig Fødsel, saa begynder han i sit syvende Aar at bære to smaa Sabler som Tegn paa sin Rang. Disse ombyttes naar han er femten Aar med almindelige Sabler, der ere nedarvede i Familien. Med den sidstnævnte Alder er den unge Japaneser myndig, et Tidspunkt, der ligeledes feires med store Gjæstebud. Nu bærer den unge Japaneser sit Haar som de Borne og deeltager i Husets Forretninger. Igaar blev han endnu behandlet som Barn, idag som Mand, og han er ikke alene stolt af sin Stilling, men forstaaer ogsaa at hævde den. Den Lethed, hvormed unge Mennesker paa femten Aar vende Barndommens Glæder Ryggen, den Jver, Udholdenhed og Alvor, hvormed han træder ind i det praktiske Livs Skole, høre til de interessanteste Træk i den japanesiske Nations Sæder. Er det unge Menneske sat til et Haandværk, saa faaer han Kost og Logis hos Læremesteren, men ingen Betaling. Læretiden er ti Aar. Derfra kan han strax optages i et Laug, hvortil han anbefales af Mesteren, som ved Afskeden giver ham et lille Udstyr af det nødvendige Værktøi. Naar den unge Mand saaledes begynder at virke paa egen Haand, gifter han sig næsten altid strax efter, hvis han ikke er gift iforveien, hvilket ikke saa sjældent er Tilfældet. Det Sidstnævnte beroer naturligviis derpaa, at hans Familie er istand til at tage Svigerdatteren i Huset og at forsørge hende saalænge Sønnen ikke selv er istand til at sørge for Huusholdningen.

De fleste Giftermaal ere alt længere Tid iforveien aftalte mellem Familierne, og det unge Par erfarer sjældent Noget derom før end det kommer sammen ved Forlovelses-høitiden. Fra dette Dieblif faae de Unge ved Besøg, Indbydelsler, Forberedelsler til Indretningen af den fremtidige

Bolig god Velighed til at see og at lære hinanden at kjende. Brylluppet afholdes i Reglen, naar Brudgommen er bleven tyve Aar og Bruden ferten. Tidlig om Morgenens bringes Brudens Udstyr i Brudgommens Bolig og udstilles paa en smagfuld Maade i de Rum, der ere bestemte for Festen, medens der reises et blomstersmykket med Offergaver bedækket Altar for Billederne af de to Familiers Huusguder. Plante-grupper af sindbilledlig Betydning smykke Akvariet, paa lafede Borde er hensat Dvergecedrer og Figurer, der forestille det første Menneskepar sammen med en Trane og en Skildpadde, Sindbillederne paa et langt Liv. Blandt de øvrige Festgaver findes nogle Pakker med spiselig Tang, Muslinger og tørret Fisk, for at minde de Nygifte om Forsædrenes Nøjsomhed og Simpeltid i Sæder. Henimod Middag begiver Bryllupstoget sig til den saaledes udsmykkede Bolig. Foran gaaer Bruden i hvid Dragt og Slør, ført af to Brudepiger; efter dem komme Paarørende, Naboer og Venner i festlige Dragter af Brocade, Skarlagen og rigtbroderet Gaze. De to Brudepiger anviser Selskabet Pladsene, ordne Festmaaltidet og slagge fra den ene Gruppe til den anden. De forestille et Par Sommerfugle, Sindbilledet paa ægtefabelig Lykke; dette antydes ved deres luftige Dragt og ved andre Tegn.

Kun hos nogle buddhistiske Sekter bliver Vielsen udført af en Geistlige, ellers seer man aldrig nogen Præst ved en Bryllupshøitid. Heller ikke kjender man Noget til det saakaldte borgerlige Ægtefælskab, som hører hjemme i Europa. Kun Politiebedsmanden i det Distrikt, hvor Giftermaalet staaer, indsprer de Nygiftes Navn i en Liste. Istedetfor Vielsen træder en simpel symbolsk Handling. Blandt de Gjenstande, der ere opstillede indenfor Gæsternes Kred, er der en med to Mundinger forsynet Metalvase, flirligt smykket

med farvede Papiirstrimler. Denne fyldes med Saki, Brudeparret knæler ned, og Brudepigerne række nu Basen hen til de Unge, som drikke hver af sin Munding, indtil Basen er tømt. Saaledes skulle Mand og Kone i Tællesskab tømme det ægtefabelige Livs Bæger, enten det er fyldt med Glæde eller Sorg. Bryllupsreiseer kjender man ikke i Japan og Hvedebrødsdagene hengaae med Besøg, Indbydelser og Festligheder.

Foruden Udstyret faaer Hustruen ingen Medgift. Er hun den eneste eller ældste Datter og har hun ingen Broder, saa bliver den unge Mand i Reglen sin Svigerfaders Adoptivson, antager hans Navn og bliver hans Efterfølger i Forretningen. Manden har en stor Myndighed over Hustruen. Det vil være tilstrækkeligt i saa Henseende at anføre, at kun naar han træffer hende i Samtale med en fremmed ikke til Familien hørende Mand, har han Ret til at dræbe hende.

Et Dødsfald i en Familie giver ogsaa Anledning til en Række huuslige Festligheder, som efter den Af dødes Rang ere forbundne med større eller mindre Pomp og i ethvert Tilfælde koste temmelig meget. For det Første skulle Bonzernerne betales for de fornødne religiøse Ceremonier, dernæst skal der betales for den geistlige Bistand, der er ydet den Af døde, for Baagen og Beden i Sørgehuset, der vedvarer uafbrudt indtil Jordbæjden, for den Gudstjeneste, der afholdes forinden Sørgetogets Afgang, for Sørgemesssen i Templet; for Alt hvad der bruges ved Ligets Jordbæjelse eller Opbrænding, saasom Liggiste, Draperier, Kjærter og Blomster, Baal, Urne og Grav; endvidere for Epise og Drikke og Offergaver til Bonzernes Kloster. Dernæst er der Kulierne, som have vasket Liget, og de, som have baaret det; endelig er der Klosterbetjentene, som foretage de grovere Ar=

beider paa Kirkegaarden. Men dermed er man endnu ikke færdig; ifølge en from Skik er det en Pligt for de mere Velhavende at opstille en Tjener ved Husets Dør til at udele Smaaamønter som Almisse mellem de tilstrømmende Fattige. Ved Tilbagekomsten fra Begravelsen vilde det ansees for usømmeligt dersom man tog Afsked fra Huusfaderen uden at deeltage i det Maaltid, som denne lader anrette som Tegn paa Erkjendtlighed.

Jøvrigt er den slet skjulte Utaalmodighed, hvormed Japaneserne opfyldte den sidste Pligt mod deres Paarørende, ikke en Følge af disse uundgaaelige Udgifter; Grunden dertil ligger snarere i en uvilkaarlig Antipathi, i en dyb Rædsel, som de føle i Nærheden af et Liig, der er død paa en naturlig Maade, og som de ikke engang ere istand til at overvinde overfor deres nærmeste Paarørende, medens de ere fuldstændig forhærdede overfor Synet af de grusomme Mordscener. Men der er dog ogsaa hæderlige Undtagelser. Man finder japanesiske Kvinder og Mødre, som beherske deres overtroiske Frygt og i Gjerningen bevise, at Kjærligheden er stærkere end Rædslen for Døden. Medens Mændene troe at have opfyldt deres Pligt, naar de have bestilt Bonzer til at holde Bønner, en Barbeer og et Par Kulier til at vaske og klæde Liget, medens de da trække sig tilbage i et affides Bærelse for at drikke og at ryge, bliver Hustruen eller Moderen til det Sidste ved Vgtesællens eller Sønnens Liig. Hun er den, som i de første Timer efter Dødsfaldet modtager Naboers og Venners deeltagende Besøg. Ved Foden af et omvendt Skjærmbrædt, som skjuler Liget for Alles Blik, og i en sønderknuust Stilling paa Hug paa den ligeledes omvendte Maatte hører hun under Suk og Taarer paa de Besøgendes trøstende Ord. Men saasnart de Folk indfinde sig,

som skulle syse med Liget, reiser hun sig, for at yde dem Hjælp. For det Første bliver Hovedet paa den Døde barberet aldeles glat, dernæst bringes Liget ind i Badekamret og overskylles med store Strømme lunkent Vand. Derefter klædes Liget og lægges i Kisten. Dette er under visse Omstændigheder en temmelig vanskelig Opgave. Den rige Japaneiser, der som sin sidste Villie har foretrukket Jordsættelse for Forbrænding, bliver som oftest bisat sammenbiset i mægtige Krukker, sande Mesterstykker af den indenlandske Pottemagerkunst. Man kan tænke sig, at der udtræves ikke liden Anstrængelse med at faae Liget bragt ind i Krukkens snævre Hals. Smaaborgerens og Almuens Vigtigste bestaaer Reglen af en simpel Tønne af Fyrrestaver med Vaand af Bambusark.

Til Jordefærden er der knyttet allehaande overtroiske Skikke og Formaliteter, som nærmest gaae ud paa at forjage de onde Aander, ligesom der ogsaa udfoldes en ikke ringe Bram og Glands, naar Familien er fornem eller velhavende. Kisten stilles i et helligt Skrin og maa fra Sørgehuset bæres under en indviet Bambusbue, hvorved de onde Magter fjernes. Bonzerne med deres Rosenkrands aabne Toget, efter dem følge de nærmeste Slægtninge, iførte Sørgeklæder og en sædvanlig Straahat, som de ikke maae aflægge førend Renselsesceremonierne ere tilendebragte. Det hellige Skrin med Kisten bæres paa en stor Tavle med det Navn til Indskrift, der skal betegne den Afdødes Gravmæle. Er denne en høi Embedsmand, saa følge hans Heste i hvide Tæpper, førte af Staldknægte i Sørgedragt. Sabler, Vaaben, Banner og andre Tegn paa hans Rang skifte i bestemte Mellemrum med de forskjellige Grupper af Slægtninge og det øvrige Følge.

Efter de Fattiges Rister følger kun et ringe Antal Paa-rørende og Venner med hurtige Skridt og uden Orden før

Solens Nedgang til den mørke Dal, hvor Riget bliver brændt under Tilsyn af en underordnet Bonce fra et nærliggende Kloster. I Henseende til Gravstederne viser der sig en stor Forskjel mellem de Fornemmes og Riges og Almuens. Medens de Første udmærke sig ved skjønne Terrasser og store, kostbare Monumenter, ere Almuens meget forsømte; overhovedet er Agtelsen for Gravfreden meget ringe.

Skikke og Forlystelser

hos den danske Almue.

(Sidste Artikel; — see Pag. 242.)

VIII.

I den hele Tid fra Midsommer til Aarets Slutning er der ingen egentlige Høstidsdage. Dog er der Mikkel's- og Mortensdag, som ligeledes hidrøre fra de katholske Tider og navnlig for den Førstes Vedkommende har en vis Betydning paa Landet, fordi den som Afslutning paa Høsten feires med Gilder, der i gamle Dage kaldtes Skuresgilder, nu Høstgilder, som dog ikke i Nutiden altid finde Sted paa Mikkel'sdag, men rette sig efter Omstændighederne og naar Høsten er ganske tilendebragt. Mikkel'sdag var en Fest for Erkeenglen Mikael og blev indstiftet i det 7de Aarhundrede. Det fortælles, at efter en rasende Pest, der havde ødelagt Rom, saae man Erkeenglen Mikael, efterat Guds Brede var stillet, svæve over Adrianerhøien, aftsprænde sit

blodige Glavind og stikke det i Balgen. Man byggede derfor en Kirke paa dette Sted og opkaldte den efter Mikael, ligesom hele Pladsen deraf fik Navnet Engelsborg, som den endnu bærer. Kirken blev indviet den 29de Septbr. og det bestemtes at Dagen aarlig skulde feires. Ved Reformationen blev Festen bibeholdt, dog ikke som nogen personlig Fest for Erkeenglen Mikael, men som fælles Fest for alle Engle, hvorfor den hos Protestanterne ogsaa kaldes „alle Engles Fest.“ Den hører til de Festdage, som i 1770 bleve affskaffede under Struensee. Stjøndt Mikkelsdag, den 29. Septbr., saaledes er ophørt som kirkelig Høitid, har dog næsten overalt paa Landet den Skik vedligeholdt sig, aarlig efter foregaaende Tillysning at holde en saakaldet Høstprædiken og derefter at bringe Forsynet Menighedens Tak for Aarets Afgrøde. Dog er der hertil ikke fastsat nogen bestemt Dag.

Høstgilderne adskille sig kun lidet hverken i ældre eller i nyere Tider fra de sædvanlige Gilder. Der spises og drikkes rundeligt og derefter er der Dands. Dog var der hist og her, navnlig i Fyen og Jylland, undertiden Optog, hvorved Karle og Piger bare blomstersmykkede Deer, River og andre Høstredskaber efter en med Neg læsset Høstvogn. Ved Høstgilderne sang man endnu i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede en Sang, hvis første Vers lød saaledes:

„Vi kjørte nu vort Kvædelæs —

De sidste Læs i Gaard

Af Korn i dette Aar.

Os bør nu ei som Taabegjæs

At kjække hen i Vind

Og strige af galent Skind.

Nei vi maae

Nu som da

Der vi først slog Lee paa Skæft,

Kvæde ud,

At vor Gud

Ei skal ha' sin Ære tabt."

Mortensdag, den 11te November, er ikke, som Mange troe, opkaldt efter Morten Luther, men efter den hellige Martinus, Biskop i Tours, som paa Grund af sin Hellighed og sine Mirakler i det 4de Aarhundrede efter Christi Fødsel blev af Pave Martinus I optaget blandt Helgene. Som det lader til har dog ogsaa Dagen, som forskjellige andre Høitidsdage, sin Oprindelse i de hedenske Tider og kan betragtes som en Arv fra Romernes og Grækernes Bacchusfest efter Vinhøsten. Denne meget afholdte Fest vilde man ikke ganske udslutte, men den hellige Martinus (Morten Bisp, som han kaldes) blev sat istedetfor Bacchus, og ved de Festmaaltider, som afholdtes i den Anledning, var altid Gjæs Hovedretten. Om Aarsagen hertil fortælles der forskjellige Legender, saasom, at Gjæssene forstyrrede en Gang Martinus i hans Prædiken, at de røbede ham paa Stien, hvor han skjulte sig for ikke at vælges til Biskop, at han forspiste sig i Gaasfjød, saa at han fik sin Død deraf osv. Den rimeligste Forklaring af denne Skik er dog den, at Gjæssene paa denne Tid af Aaret ere fuldvorne og fede efter Høsten. At spise Mortensgaas Mortensaften har holdt sig til vore Dage, men det er ogsaa omtrent det Hele, som spores af denne Fest, der ligeledes i 1770 ophørte at være kirkelig Helligdag.

Ifølge den gamle Forfatter Helvaderus har der til Mortensdag været knyttet en Møller-Overtro, som neppe nu mere kjendes. Han siger nemlig om Mortensdag: „Denne Dag er bleven meget afholdt af de fromme gamle Christne, som have levet før vore Tider. Thi eftersom Korn, Viin, Bibl f. Ungd. 1. Aarg.

Humle med alle Slags Frugter paa denne Aarstid aarligen er, formedelst Guds Naades Hjælp, indsamlet i Huse og Lader, da kom tilfammen Naboer og Grander at takke Gud for sine milde Gaver. Saadan Tillsammenkomst eller Samkvem holdt de paa Sankt Mortens Dag. Dernæst gjorde de sig vel og lystige og aade Mortensgaas med hverandre. — Engang tildrog det sig, at en tyvagtig Møller, der hans Naboer ginge til Gilde, gif til Møllen, at forsøge Bondens Sætte, hvad de formaaede; thi ham sjuntes, at han havde nu bedst Leilighed til at bruge sine tyvagtige Hænder efter sin gamle Viis og Vane. Hvad skete? Djævelen kom livagtig til ham i Møllen, og sagde: Velan, Staldbroder! Hvad gjør Du? Jeg forstaaer, Du slyser i fremmede Poser. Vi ville nu engang maale tilfammen. Dermed opløstede han Møllestenen og stak Mølleren derunder; drog saa Stigbordet og Møllen løs, og malede hannem saa smaa som Maff. Der dette Rygte spurgtes over det ganske Land og alle omliggende Grændser, forsvore Møllerne ham, saa at ingen ærlig Møllermand maaler Korn paa St. Mortens Dag."

IX.

Som Minde om Christi Fødsel er Julen altid her i Norden bleven feiret som en glad Fest med et særegent høitideligt Præg, og det saameget mere som ogsaa denne Fest kan betragtes som en Overgang fra den Midvintersfest, der ligeledes under Navn af Juul blev feiret med stor Høitidelighed af vore hedenske Forfædre til Værelse for Thor eller Solen, medens de sydlige Nationer i Oldtiden til samme Tid feirede deres Chronier og Saturnalier i Anledning af Solens Nærmelse efter Vinter-Solhverv. Den Glands, hvormed Festen blev feiret i den hedenske Tid, bevarede sig efterat den var

bleven en christelig Høitid, der nu varede i tretten Dage (til Helligtrekongersdag). Af den norske Krønike — siger Nyerup — seer man, at fremmede Konger gjorde Reiser til Norge, for at feire Julen der ved Hoffet, at om Julen holdtes Bryllupper og Baabenthing; at Kongens haandgangne Mænd ved slige Gilder bleve skjænkede med Mundgodt (et Slags stærkt Øl) af Driskehorn og drak da til Olaf den Helliges Minde.

Der gaves særegne Love heri Norden for Festen. Der maatte ikke arbeides i de Dage, Intet maatte kjøres ind i Huus, ingen Haandgjerning forrettes. Tillige blev der i Norge lyst den saakaldte Julefred, saalydende: „Jeg sætter her Julefred, Kirkefred og Kvindefred, paa Guds Begne, Jomfru Mariæ, St. Olufs og alle Guds Helgenes og paa Kronens Begne i Norge, forbydende Alle og Enhver denne Fred at bryde med Ord eller Gjerning under saadan Straf og Renselse, som Norges Lov udviser om Forbrydere, Ubodelmaal og Ransmænd. Glædes nu Allesammen udi vor Herres Jesu Christi Tilkommelse. Amen!“ Blev Nogen i den Tid forurettet med Vind ved Ord eller Gjerning, forsøgedes alle Bøder halvt mere end ellers. Alle Krav og Spøgsmaal op- hørte under Julefreden, der varede ialt i tre Uger, og ingen større Sager maatte da paadømmes. For at Kongerne i Norge kunde feire Festen paa en værdig Maade paabødtes det at yde dem Tribut til dette Formaal. Bonden maatte yde en Skjæppe Malt af hvert Arnested, et Lem af en Dyr og 18 Mark (9 Pund) Smør, og hver Bondekvinde saameget Hør, som Haanden kunde spænde over. Noget Lignende skete ogsaa i Danmark. Da Hungersnøden i Kong Oluf Hungers Tid tog saa stærkt Overhaand, at Kongen selv Juleaften maatte undvære Julefædet paa Bordet, gif dette ham

faa nær til Hjerte, at han tog sin Død derover af Sorg og Græmmelse.

For skjellige hedenske Skikke bleve forplantede til den christelige Juul, deriblandt den at slagte Sviin Dagen før end Juul, en Overførelse af Galtens Offer til Frei. Julefagen eller Julebollen havde man alt hos vore hedenske Forfædre. Dette Brød var rundt for at tilkjendegive Aarets Omløb og var betegnet med et Kors, som betydede de fire Aarstider. Den Skik, at bestrø Gulvet med Halm, der har holdt sig til de seneste Tider hos Almuen paa Landet, betragtes vel som et Symbol paa det Straa, hvorpaa Jerseren' blev lagt i Krybben; men der er ingen Tvivl om, at den gaaer tilbage til Hedenskabet. Simpelt hen antages, at der spredtes Halm paa Gulvet, for at de, der havde taget anseeligt til sig af Njød-farret, hvorman havde leiret sig, enten kunde falde blødt, naar de fik Overballance, eller ogsaa strax kunde hvile sig efter Fæstastenens Mæle og Besværlighed. Paa Bornholm var det endnu i forrige Aarhundrede Skik at brede Julehalm i Dagligstuen, paa hvilket alle Gaardens Beboere af begge Kjøen og tillige de Besøgende som i et Slags Søjstefeng tilbragte flere Nætter. Et Lys for hver Person ved Bordet, hvoraf nogle brændte hele Natten, og Juleblus udenfor hver Gaard antages ogsaa at være forplantet fra den hedenske Tid.

• Blandt de gamle Skikke om Julen, som have holdt sig længe her i Landet, høre Julestuer med dertil hørende Julelege. Man faaer et Billede deraf i Holbergs „Julestuen,“ og hvor meget man satte Priis derpaa fremgaaer af Bernilles Replik, at hun hellere vil miste hele sin Løn end undvære Julestuen, hvortil da Magdalene bemærker: „Bort Huus vil komme i Foragt derover (hvis der ikke blev nogen

Julestue) . . . Bli'r det ikke en uddødelig Spot og Skam for vort hele Huus?" Julelegene ville nærmere blive omtalte nedenfor. I Holbergs „Julestuen“ fremtræder Arv som „Julebuk.“ Om denne Figurs Oprindelse vides ikke noget Bestemt. Rimeligt er det, at den hidrører fra Middelsalderens Maskeoptog eller ogsaa har havt sin Oprindelse fra de ældgamle nordiske Sagn om Trolde, der ved Juletid, efter Vintersolhverv naar Solen igjen nærmede sig, flyttede bort og toge Børn med sig. Julebukken fremtraadte i de Juleoptog af halvorne Dreng, der droge om i Gaderne, forestillende Maria med Barnet, Joseph med Dren, de hellige tre Konger, foruden at der bares paa en Stang en af Papiir og Tøndebaand forfærdiget Stjerne, indenfor hvilken der brændte et Lys. Julebukken eller Julevætten, det dæmoniske Væsen, der blev betvunget af Christus, blev i Optoget fremstillet af en Dreng med sværtet Ansigt, indhyllet i et sort Tæppe og krybende om paa alle Fire med en Stav i Munden, hvorpaa smaa brændende Lys vare fastgjorte — altsaa noget anderledes end Arv er udstyret i „Julestuen.“ Endelig omtales i ældre Beskrivelser en Julebisp, der synes at have nogen Lighed med Julebukken. I Moths Ordbog beskrives Julebispens saaledes: „Julebisp kaldes en Bondefarl, der vies til Bisp i Juleleg, som skeer saaledes: De sætte En af deres Lag paa en Stol, sværte hans Ansigt og giv ham en Bind i Munden, med et Stykke Lys paa hver Ende. Siden løber det andet Bondeselskab omkring som i Areds og synger: Her vier vi os en Julebisp, pro nobis; og naar det er skeet tre Gange, saa er han Julebisp. Derefter vier denne saamange af Laget sammen som han vil, med underlige Grimasser og forvendt Maal, og saa skal Brudefolkene offre ham Noget; hvem der offrer Noget, som

ikke duer, dem slaaer han med en Afstepose, som han har skjult under sin Raabe."

I ældre Tid kjendte man Intet til de nu saa almindelige Zuletræer med Zulelys og Gaver til de Tilstedeværende. De skrive sig fra Begyndelsen af dette Aarhundrede og Skikken antages at være indført fra Tydskland, hvor den alt længe forinden havde været i Brug. Traftering og Gjæstebud har derimod altid været forbundet med Julen, og altid er der her i Norden bleven udviist en stor Gjæstfrihed ved denne Højtid. „Du skal ikke bære vor Juul af Dør," er en gammel Taalemaade, hvorved de Besøgende fristes til at spise og drikke. Et Par andre Mundheld „at rutte Julen ud," „at jule ud," brugtes, naar man ret gjorde sig lystig. Men ogsaa de Fattige betænkes ved denne Fest af Enhver efter Evne, selv Dyrene fik rundelig Føde, som det hedder i Fabers Julevis:

„Lænehunden selv faaer dobbelt Smul,
Den skal ogsaa vide det er Juul."

Foruden disse Enkeltheder om Zulehelligdagene skulle vi efter Prof. Lovén anføre, hvorledes Julen blev høitideligholdt i Skaane i Begyndelsen af dette Aarhundrede, da det kan antages, at man her gjenfinder mange gamle danske Zulestikke. Han fortæller derom Følgende:

Med Julen begyndte den almindelige Forlystelsens Tid. Der fandtes ingen saa fattig Hytte, at man ikke belavede sig paa for nogen Tid at have Glæden til Gjæst; thi selv Tiggeren — takket være den almindeligt herskende Barmhjertighed — havde da saa rundeligt, at endog han kunde modtage en Ven, det vil sige en anden Tigger. I alle mere formuende Huse bryggedes og bagedes ogsaa for den Fattiges Regning, og Ingen var saa gjærrig, at han ikke

var barmhjertig idetmindste om Julen. Dagen før Juleaften — „Lille Juleaften“ kaldet — uddeelttes rige Almisser, især i Præstegaardene, til enhver fattig Huusholdning i Pastoratet. Til at afhente disse Gaver, som bestode i Brød, Flæsk, Gryn, Tællelys og Öl, havde alle Fattige en lille Sæk og et saakaldet Halskrus. I Sækken samlede Brødet, Flæsket og Grynene; i Halskruset hældtes Ölet og nedsattes Lyset, for at det ikke skulde staae Fare for at brækkes. Juleaften samlede før Solens Nedgang Byens Karle ved Kirken, for med Ringning at feire den høitidelige Stund, da den glade Jul indtraadte. Naar Solen var kommen ned i Horisonten, gik de op i Taarnet, for „at ringe Julen ind,“ og naar det sidste Glimt af den glødende Solskive var forsvundet, fremstillede de: „I Herrens Jesu Christi Navn,“ og begyndte Ringningen. Ved den første Lyd af Taarnklokkerne hørtes alle Knæ, alle Hoveder blottedes og alle Læber hvædede: „I Jesu Navn.“ Over den tæt med Kirker besaaede Slette sammensmeltede snart Klokkelyden fra de forskjellige Sider til en eneste, hele Luften gjennembærende Sang, hvis jublende Alvor stemte Sindet til en andagtsfuld Juleglæde. Det var, som ringede det deroppe i Himlens blaae Domkirke. Ringningen fortsattes omtrent en Time efter Solens Nedgang, da Klokkerne standsede den ene efter den anden, og en høitidelig Tausshed indtraadte som efter en Andagt i Bøn. Julen var nu begyndt, Alle, som mødte hverandre, toge nu hinanden i Hænderne med det Önske: „Guds Fred! En glædelig Jul, Helsen og Alt hvad som hjært er!“ Svortil altid svarede: „Det Samme tilbage igjen.“ Efter endt Ringning samlede Tjenestetjendene, hvert hos sin Huusbonde, og den saakaldte „Höimad“ (Högmaten), bestaaende af et stort Brød med derpaa i en Bunke opstablede Stykker af

Flæsk, Kjød, Pølser og Kleiner, uddeelttes til hver af dem, hvorefter de bare det Altsammen ned til deres Kister, hvor de gjemte det, og isørte sig derpaa deres Kisteklæder. Snart samledes de atter ved Høitidsbordet, hvor et Maaltid, som altid bestod af udblødt Fisk (Putfisk), Grød, Gaasefleg og Rager, indtoges. Det var en Skik, at efter Maaltidet skulde enhver af Gæsterne give Gaardhunden en Bid Brød. Hvis det hændtes, at Hunden, for i Ro at fortære sit Brød, gik hen til Døren, betegnede det, at den Person, som havde givet Brødet, skulde være død inden næste Jul. Den, som paa saadan Maade fik en Paamindelse om Døden, forstyrredes dog ikke, selv om han satte fuldkommen Tro til dette Varsel, i ringeste Maade i Nydelsen af de Glæder, som Julen havde at frembyde. Naar der efter Maaltidet var blevet taget af Bordet, samledes Alle med deres Psalmebøger omkring det, og nu læstes først høit af Huusfaderen eller af den Fornemste i Laget Aftenbønnen med flere Bønner og Fadervor; derefter sang man nogle Zulepsalmer, og til Slutning læstes Betsignelsen.

Zuleasten sad man oppe saalænge Zulelysene brændte og tilbragte Tiden, naar Sangen og den skønne Andagt var sluttet, med Zulelege. Man „sfoede den Blakkede,“ „stak Diet ud paa Skomageren,“ „pegede paa Maanen,“ „saae efter Syostjernen,“ legede „Markus og Lukas,“ „sød paa Forundringsstolen,“ gik „Blindebuk,“ „gjemte Ringen“ m. m. I ethvert Lag fandtes for det Meste En eller Anden, som kunde synge. I saa Tilfælde tilbragtes ligeledes endeel af Tiden med Afssyngelse af aandelige Sange. (Her meddeler Forfatteren en af disse Sange paa 6 Vers, som han oftere hørte, samt i Musikbilaget Melodien, der „har sin Mærke-

lighed, som en gammel Relikvie fra fordums Tider," og fortsætter derpaa sin Beretning saaledes):

Paa Juledagen hilse des den opgaende Sol med Ringning af alle Kirkeklokker, og Menneskene paamindede hverandre om, at dem var født en Frelser. Al Splid ansaaes paa denne Dag for uhyggeligere, end ellers; al Ubarmhjerlighed var paa den Dag banlyst, og i hvert Hjerter kjendtes mere og mindre klart en Gjenlyd af Englenes Sang ved Jesu Fødsel: „Være være Gud i det Høieste og Fred paa Jorden, og i Menneskene en Velbehagelighed!“ Denne Folkets Godhed straffe sig til Alt i deres Huus. Deres Kreaturer røgtes med mere Omhu paa denne Dag, og fik paa den bedre Foder, end sædvanligt. Alle Bønderne fik deres Frihed, og kunde netop faae den uden Fare for Andre, eftersom Enhver paa den Dag holdt sig hjemme efter Besøget i Kirken. Fra Kirken skyndte man sig da hurtigere end sædvanligt til sit Hjem, hvor hver Huusholdning tilbragte den øvrige Deel af Dagen i Stilhed hos sig selv, med at læse og synge og allehaande uskyldigt Tidsfordriv. Paa Juledag at ville med sit Besøg trænge ind i en Andens Huus, ansaaes for uanstændigt.

Anden Juledag stod man tidligt op og strøede den Afte, som fra Juledagen var bleven i Raffelovnen, over Kreaturerne. Ogsaa paa denne Dag besøgtes Kirken flittigt. Aldrig kom, hverken da eller paa nogen anden Helligdag, Nogen hjem fra Kirken uden at tage enhver af de Hjemmeværende i Haanden og sige; „Messe i Guds Navn!“ Anden Juledags Aften begyndte i Landsbyerne de saakaldte „Julestuer“ en Art Abonnementsballe, som fortsattes alle Helligdagene og stundom ogsaa en anden Dag til Kyndelmisjedad, da de ophørte. Hver Bondegård oplod da een Gang sin Sommer-

stue for de Unges Juleglæde, hvor de, skjøndt Stuen ikke kunde opvarmes, holdt sig varme ved Dands og Lege og Al. Sammenkomsten fandt Sted Kl. 6 om Aftenen og Dandsen varede sædvanlig til Kl. 2 om Natten.

Festen begyndte i Almindelighed saaledes, at Karle og Piger sluttede en saa stor Kreds, som Bærelset kunde rumme, og hølgende frem i en sagte Svingning sang en Rundsang. Naar denne var tilende, opløstes Kredsene og en Polskdands begyndte. Enhver valgte sig en Mage for hele Aftenen. Bønderne dandsede næsten udelukkende Polskdands, der ved Juletiden afveglede med Lege, som udsørgtes under Sang, og ved hvilke Selskabet sluttede en stor Kreds eller Ring, som dog altid ved Legens Slutning opløstes i en Dands. (Forfatteren anfører derefter forskellige Prøver paa disse Lege og de Sange, som bleve assungne derved.)

Med saadanne Julelege afveglede Dandsen til Aftensmaden kom, hvilken bestod af Smørrebrød og en Slurk af den omkringvandrende Ølkande. For at heller ikke denne Stund skulde være uden Munterhed, opførtes ofte da en Art Skuespil, som skjænkede Tilskuerne megen Moro og ikke heller savnede sin Nytte. Den gamle nordiske Skik, af en eller anden udmærket god eller daarlig Gjerning at give Gjerningsmanden et Tilnavn, var endnu den Tid brugelig. Den, som for en flet Handling havde erholdt Udmærkelsen af et Øgenavn, fik netop den Straf, at han og hans Handlemaade fremstilledes i Julestuerne. „Du bær Dig ad, saa at man kan lege Juul efter Dig,“ var et strengt Straffeord. Iblandt de Skuespil, som jeg mindes, var et, som kaldtes „Træffenlo“, hvilket forestillede en den Tid levende Person, som var truffen paa en Lo just som han var ifærd med at stjæle Sæd. I det Hjørne af Stuen, som valgtes

til Skueplads, saa man en Person have meget travlt med at fæste Sæd. I en Monolog toskede han sine Hensigter og sin Uro, uophørligt frygtende dels at Dagen skulde grye, inden han fik sin Sæk fyldt, dels at Natten ikke skulde være uden Vidner. Beständig syntes han at høre Menneſketrin og Iyttede; men slog sig igjen til Ro. Endelig galede en Hane og paaminde ham om at skynde sig. Han pakkede ind i en Hast og løb mod Døren med sin Sæk; men mødtes der uformodet af Eieren, som greb og pryglede ham, hvorved han jammerligen vred sig og skreg til Tilſkuernes store Glæde, som under denne Prygleſcene opfyldte Stuen med Skoggerlatter. Et andet Skuespil kaldtes: „Her vinder jeg.“ Nogle satte sig i en Kreds paa Gulvet, spillede Kort, drak, sang og gjorde Spektakel. Da indtraadte i Hast en Person, hvørtet i Anfigtet, udstyret med Horn og vanskabt paa allehaande Maader, for værdigt at forestille den Onde, midt i Kredsen, tog Alles Penge og raabte med barsk Stemme: „Her vinder jeg!“ Alle de Spillende tumlede om af Forſkrækkelse og forſøgte at rejse sig op, men faldt igjen. Denne Omtumlingsſcene var Glandspunktet i Stykket og forſeilede aldrig at vække megen Munterhed. Et andet Stykke kaldtes: „Westgötharne“, eller, som de i Bondesproget benævnedes: „Wäjskytterne.“ Mere da, end nu, vandrede Biſkefræmmere omkring, som ved høie Priſer og daarlige Barer ſamlede ikke ſaa Ubetydeligt iblandt Bønderne. De kom ſædvanlig parviis, og ſaaledes repræſenteredes de nu ogſaa paa Scenen, i Reglen naar Dandsen efter Aftenſpiisningen havde taget ſin Begyndelſen. De Barer, ſom diſſe Akteurer havde forvarede i deres Iværpoſer, vare: Tørv, ſom ved Fremviisningen kaldtes Sæbe; Plougjern, ſom ſaldbødes for Ragneknive, og Pjalter, ſom benævnedes Tørklæder og Shawler.

Bed Indtrædelsen skaffede de sig Plads ved at svinge deres Tværsække om iblandt de Dandsende, hvilket vel stundom gjorde ondt, men vakte dog aldrig Brede, hvor de ramte. Derefter fremtoges Barerne, som rostes paa et efterlignet Vestgothesprog. En Beskrivelse, som ofte var ret moersom, gaves af hver Sæt og af Indholdets Fortrin fremfor alle andre Ting af samme Slags. For Papiirsstumper indkjøbtes nu Et, nu et Andet, og mange muntre Optrin foresaldt under Handelen. Naar Vestgotherne vare blevne forpleiede, fjernede de sig, og Dandsen begyndte paany. Disse Lege og Skuespil ere nu aldeles afflaffede iblandt Bønderne og vilde næppe mere de Unge, som nu fordre et større Apparat til deres Fornøjelse."

Den fynske Bondesøn Prof. Rasmus Nyerup, som tilbragte sin Ungdom i Ørsted og Skjebjerg i Fyen, omtaler herfra nogle Julelege, som han kunde mindes. „Julestuerne," siger han, „holdtes saalænge Julen vedvarede (altsaa til Helligtrefongersdag) hver Søndagaften vekselsviis Byen rundt i een Gaard efter en anden. En Karl, der kunde synge, førte Legen an, og en Pige fra den Gaard, hvor Legen stod, var Jordandsende. Et sammensnoet Haandflæde tog de ved hver Ende fat paa og sprang frem paa Gulvet, syngende:

„Nu er vi i vor Dands kommen;
Og det har vi fornommen.
Et godt lykkeligt Nytaar
Til alle dem her
I Kredsen som er
Før Dandsen den er sprungen om."

Pigen slap nu Haandflædet og valgte sig en Anden til Meddanser; Karlen ligeledes. Derpaa blev igjen sunget:

Hanen sidder paa Bjælken

— — — — —
 Han dra'er baade Karle og Piger af Sæde;
 Vil de ikke med os gaae,
 Vi skal dem dertil banke og slaae.
 De skal heran, de maae heran,
 Og de gaae med saa gjerne.

Bed disse Indlednings-Rim kom et Par frem paa Gulvet efter det andet, indtil hele Stuens Ungdom var paa Benene og selve Legene begyndte. Af disse havde en Navn af at „gaae i Skole," en anden „at sye Skoe," at „tage Skjæg af," „Raven tager Gjæsfene og tilsidst Gasfen" osv. En Leg bestod deri, at hele Forsamlingen opstilledes i 3 Hobe, og en Pige skulde tage fat paa en Karl, som i Form af et Ottetal løb om Hobene og undertiden skjulte sig. Naar han blev fanget, maatte han paa samme Maade søge sig en Pige og saaledes fremdeles. Under denne Omløben sang de, som stode inde i Kredsen:

„Her har gaaet saa vakkert et Dyr
 Udi min Herres Have;

Det har gaaet der Nar og Dag
 Og gjort saa stor en Skade.

Skytten han rider i Lunden

Og passer deroppepaa,

Han vil det gjerne skyde

Han kan det ikke naae.

Du liden Smaadrenge!

Tag mig fat paa den!

Jeg kan see paa dine Been,

Du er altfor seen.

Han er som en Hare,

Du ta'er den ei ivare;

Hun er som en Hind,

Der spiller omkring."

Det maa have været en af de ældste Julelege, hvoraf den Talemaade, „at give En Balderune“ har sin Oprindelse. Det hedder derom i Peder Syvs Ordbog: „Naar En forseer sig i Julestuen, da klappes hans Ryg af. Det er taget af Balder (Guden Baldur), som slog Rune for sin Hustrues Skyld, som man kvæder i Juleugen:

Balder, Rune og hans Biv
 De yppede dem en grote (stor) Riv,
 Grote Riv i Tune,
 Der slog Balder Rune.
 Ni Slag ville vi flaae,
 Dermed ville vi hjemgaae.
 En, to, tre, fire, fem —
 Der gif Ingen af os hjem;
 Sex, syv, otte og dertil ni —
 Dermed sigte vi denne Ryg fri.”

Endnu kaldes det at give Balderune ved Drenges Boldspil, naar En dømmes til at faae nogle Slag i Ryggen med en Bolt.

Til Slutning fortjener det at anføres, at Ordet Julemærke har sin Oprindelse af den gamle Tro at man af Beiret i Juletidens forskjellige Dage kunde slutte sig til, hvorledes Beiret vilde blive i Narets tolv Maanedes. Bønnerne indskar da disse Julemærker paa Bjælkerne. En anden gammel Folketro var den, at man ikke i Juletiden maatte spinde, vinde, male eller foretage noget Arbeide, der gif rundt, hvis man vilde undgaae Ulykker i det nye Aar.

En amerikansk Bijæger.

Honningbien er i 1675 bleven forplantet fra Europa til Amerika. Hundrede Aar senere var den endnu ubekjendt Vest for Mississipp, men 1811 alt udbredt 150 Mil fra dens høire Bred i vilde Sværme. I Gjennemsnit rykke Bierne hvert Aar 10 Mile videre frem. Indianerne, som kalde dem „de Hvides Fluer,“ ere de meget forhadte, fordi de forkynde, at de Hvide snart ville komme. For mange Aar siden spaaede en Kriger af Shaviernes Stamme, at Nybyggerne med det Allersørste vilde vise sig i de vestlige Regioner; han saa nemlig en Bi, og nu fortalte han sin Stamme, at de Hvide kom for at bemægtige sig deres Jagtgebeet. Endnu langt tidligere skal en Gumas-Indianer have forudsagt Kaliforniens Kolonisering, da han opdagede et saakaldet Vitre ved Gilasfloden. I nogle af de forenede Staters sydvestlige Dele have adskillige Kolonister gjort Indsamling af Honning til en egen Næringsvei. Da Honningen pr. Gallon (omtrent $4\frac{1}{2}$ Pot) i Reglen pleier at koste en Fjerdedeel Dollar (3 Mk.) og ikke saa Vitreer levere fra sex til tolv Galloner Honning foruden Boret, er det ikke nogen daarlig Forretning. Bijægeren er en stille, sindig Mand, holder af Ensomhed og af Blomster, om just ikke af Interesse for Botaniken. Han har endeel tilfælles med Fiskeren, thi en ubestridelig Taalmodighed og Udholdenhed er en nødvendig Egenskab hos ham. Bijægeren elsker Skovenes Taushed, der kun afbrydes af Biens spændyssende Surren

eller af en Fugls lette Kvibden; selv Spættens stærke Bant-
ken paa Træet klinger haardt i hans Øren.

Ved Bredden af en eller anden seilbar Flod bygger Vi-
jægeren sit lille Blokhuus og indhegner et Stykke Land paa
een eller to Tønder, for at kunne avle Grøntsager. Hans
gode Bøse kan sørge for hans Kjødsforbrug, og ved sin
Dygtighed i at opsjøge de vilde Biers søde Forraad er han
istand til at forskaffe sig hvad han ellers trænger til. Naar
han har samlet tre eller fire smaae Fæde med Honning, triller
han dem nedad den steile Flodbred til sin Baad, roer med
sin Ladning til den nærmeste Koloni og vender tilbage med
et lille Fad Meel, med Krudt og Bly og med andre Livs-
fornödenheder til sin stille eensomme Bolig i Skoven.

Forfjellen mellem Vijægeren og et almindeligt Menneſte
viser sig strax ved det første Syn. Paa Hovedet har han
en gammel, bredskygget Filtehat dybt trykket ned i Øinene,
og en blaa- og hvidtribet grov Blouse af Bomuldstøi, som
staaer aaben i Halsen og ikke er knappet til nogetsteds, hænger
skjodesløs om hans Skuldre; Trøje eller Vest bruger han
ikke og hans Beenklæder ere i Reglen af Hjorteskind. Ere
de af noget mindre varigt Stof, saa vise de talrige Rister
af de Brombærbuske og det Tjørnekrat, hvorigjennem han
maa trænge, for at følge Biernes lige Flugt til Reden.

Hans Syn er udmærket udviklet, thi derpaa beroer, at
han er heldig i sine Foretagender. Som det er Skif og
Brug i Skovene er Enhver, der finder et Honningtræ og
betegner det med et eller flere Mærker, som han skærer ind
i Barken, berettiget til at betragte det som sin udelukkende
Eiendom. Derfor bliver den, der tillader sig at fælde et
saadant af en Anden mærket Træ, ligesaa godt anseet som
Tyv som den, der tømmer Folks Sommer.

„Hvor mange Honningtræer har Du mærket i Sommer?“
spurgte jeg en gammel Neger, som var ifærd med at udbedre
et gammelt Drefkast.

„Fireoghalvfems, Massa, og til Efteraaret har jeg nok
en god Deel Honning at sælge,“ var Svaret.

Alle disse Træer vare blevene mærkede i Plantagens Om-
egn, og om end Negeren maaskee aldrig vilde være istand til
at finde dem alle igjen, vilde dog Ingen have rørt dem eller
gjort Fordring paa dem, selv om en halv Snees Bijægere
var kommen der forbi.

Det var en udmærket smuk Efteraarsmorgen, da jeg for-
lod Nybygden, for efter Aftale at træffe Tony Sneed, Bi-
jægeren, paa en Prairi i Nærheden af San-Bernard-Flodens
Bred. Tony indtraf punktlig til bestemt Tid. Han havde
en god Dre med krum Skaft i Haanden og var ledsaget af
sin Søn, en lang opløben Gut paa sytten til atten Aar, der
ligeledes bar en Dre og nogle Spande. Ifkkesaasnart havde
vi hilst paa hinanden, førend Tony pludselig hævede Armen
og pegede op i Luften. „Derhenne ved Skovkanten flyver
en Bi, det er en af de rette, med saa gule Been som en
kalifornisk Guldgriber. Ved høilys Dag kan jeg see en Bi
saa langt det skal være. Det er sikkert og vist, at den flyver
lige til sin Stade.“

Hans Forberedelser overraskede mig ved deres Simpels-
hed. En gammel Blikbøsse af det Slags, der i Amerika bruges
til Fænghætter, var omtrent halvt fyldt med Honning; denne
og en almindelig blaa Underkop, et Vinglas og en lille
Flaske med Svovlpulver udgjorde Tonys Værktøi og Drifts-
kapital.

Blaae, gule og hvide Blomster smykkede Prairien og
mellem dem summede endeel Bier. Undertiden sad fire til

fem paa den samme Plante, og naar Tonys Blik faldt paa dem, bemærkede han: „Disse ere næsten altid fra det samme Træ, men jeg bruger Bier fra forskjellige Træer, som jeg kan følge efter Vinien og efter Vinkelen.“

Jeg troede at vide, hvad han forstod ved at følge dem efter Vinien, thi jeg vidste, at Bierne altid flyve lige til deres Maal; ved Betegnelsen „Biflugt“ antyder den amerikanske Jæger bestandig den ligeste og korteste Retning fra et Punkt til et Andet. Men hvad det skulde sige at følge efter Vinkelen kunde jeg ikke forstaae, og jeg spurgte derfor Tony, hvad han meente dermed. „Naar De har en Smule Taalmodighed,“ var hans Svar, „kan De ligesaa godt see det, som jeg kan forklare Dem det.“

Jeg spurgte nu ikke mere og indskrænkede mig til i Taus-
hed at give Agt paa, hvorledes han bar sig ad. Han vendte nu Blikkasen om, satte den paa Jorden, og stillede Underkoppen, hvori han havde kommet en Theeskeefuld Honning, ovenpaa den. Derefter traadte han nogle Skridt tilbage og ventede taalmodigt.

Lugten af Honningen loffede snart en Bi hid, derefter kom en anden og tredie og inden kort Tid vare fem Bier travlt beskæftigede i Underkoppen. Tony nærmede sig forsigtigt Koppen, satte derpaa hurtigt Glasset over Bierne og over det sin Hat, fordi de, som han bemærkede, arbeidede flinkst i Mørket. Efter et Par Minutters Forløb tog Tony igjen sin gamle Hat bort og undersøgte den første Bi, der havde sat sig paa Koppen, hvorpaa han erklærede, at Insektet havde mættet sig tilstrækkeligt. Derefter tog han en Smule Svovlpulver mellem Fingrene, lettede Underkoppen op og påsejede paa Bien, som nu lavede sig til at flyve bort. I samme Dieblis dryssede han lidt Svovl paa den,

og nu tog den Flugten. „Naa,“ sagde Tony, „der vil blive Allarm i Stedet, naar den Vi kommer hjem. Den er fløiet affurat hen til det samme Sted som den første, vi strax fik Die paa da vi kom.“ — Nogle Minutter derefter fløi en anden Vi, ogsaa overdryssket med Svovl, bort i samme Retning, som den foregaaende. En tredie blev behandlet paa samme Maade, men ulig de andre fløi den til en anden Kant af Skoven, hvoraf Tony sluttede, at den hørte til et andet Honningtræ. Bijægeren erklærede, at han endnu meget længe kunde see Bierne efterat vi havde tabt dem af Synne, og skjøndt mine Dine vare godt skærpede ved Livet i Skoven og ved mine Jagtudflugter paa Prairierne, var det mig dog umuligt med Dinene at følge Biernes Flugt paa en større Afstand end tohundrede Skridt, saa jeg maatte tilstaae, at Tony ved sin langvarige Ovelse som Bijæger havde opnaaet et langt skarpere Syn end jeg kunde forestille mig.

Bijægeren gif nu nogle hundrede Skridt til Høire, opstillede igjen sin Krop, fangede atter nogle Bier og bar sig ad med dem paa samme Maade som før. Dette skete for at kunne følge Binfelen. Tingen er nemlig den, at Stedsandsen synes at være saa stærkt udviklet hos Bien, at den, naar den har forsynet sig med Honning, altid i lige Linie flyver hjem, en Eiendommelighed, hvilken de amerikanske Jægere, som alt anført, saa godt kjende, at de ved hurtige Opbrud pleie at sige: Vi ville gaae (eller ride) hjem i en Bilinie. Men naar nu en Bijæger har fundet den hjem til Stedet flyvende Bies Linie, saa har han først opfyldt Halvdelen af sin Opgave, thi Stedet kan være to- til tretusinde Skridt inde i Skoven; men indtager han en anden Stilling samt faaer fat paa en frisk Vi, og lægger han nu Mærke

til, hvor det Punkt er, hvor de af de tvende Bier beffrevne Flyvelinier krydse hinanden, saa kan han temmelig sikkert beregne, hvor dybt i Skoven Bistadet er, da begge Bier, naar de høre til samme Honningtræ, fra deres modsatte Udgangspunkter ville træffe sammen ved det lille Hul, gjennem hvilke de krybe ind i den store Green paa det Træ, hvor de have deres Hjem. Langvarig Ovelse sætter Vijægeren istand til at udfinde dette meget hurtigt. Jægeren samler derefter sine forskjellige Redstaber og begiver sig paa Veien for at forfølge Bierne og finde deres Rede. Da vi vare komne i Nærheden af Honningtræet viste sig klart, hvorfor han havde strøet Svovl paa Bierne. Ved den ubehagelige Lugt, som de saaledes tilredte Bier førte med sig, vare alle de andre Medlemmer af den lille Stat komne i stærk Bevægelse, og den summende, surrende Larm af Biskolonien førte nu ogsaa Tony paa Spor efter Byttet.

Det Træ, til hvis Fod vi vare komne, var et af de skjønneste i Skoven. I detmindste tohundrede Aar havde det strakt sine kæmpeagtige Grene mod Himlen, og dets tætte Løv havde længe raslet i Vinden spændt dets Ødelæggers Bedstefader var født. Desuagtet lagdes Øren ved Træets Rod og medens Tony Sveds Ørehug saldt tæt som Hagel paa den ene Side, løb paa den anden hans Søns Hug hurtigt og kraftigt. Bierne syntes ikke at bemærke, at deres Stade var i Fare spændt Træet begyndte at vasse. Men ikke saasnart havde de opdaget, hvad Angrebet tilsigtede, spændt de foer ud i en Sværm og saldt over deres Angribere. Der vankede mange Stik, desuagtet bleve Tom og hans Søn Seirherrerne. De lagde hurtigt Ørerne tilside, samlede endeel tørre Grene, Græs og Mos i to til tre Bunker, stak Ild deri og snart drev den sviende Røg Bierne paa Flugt,

medens Tony og hans Søn atter toge fat paa deres Arbeide og snart strakte Skovens Ræmpe til Jorden. Jeg for min Part havde, da Bierne begyndte deres Angreb, truffet mig tilbage i en ærbødig Afstand, men var dog saa nær, at jeg kunde see Alt hvad der gik for sig. Saa snart Træet var fældet anbragte Sneed og hans Søn et Baal i omtrent fire eller fem Skridts Afstand rundt om den Green, som indeholdt Honningen, og da Røgen nu begyndte at hvirvle op derfra, tændte Tony med filosofisk Ro sin Pibe og kom hen til mig. „Jeg vil ikke dræbe de arme Skabninger, deres Honning vil jeg tage,“ sagde han; „Røgen vil fordrive dem og de ville snart finde et andet Hul. De, som ikke kunne flyve ud, blive kun bedøvede for en kort Stund og komme snart til sig selv igjen, naar vi ere borte.“

Da Bierne vare borte eller bedøvede, kom vi frem med nogle smaae Stykker Tvebat, saakaldte Crackers, dyppede dem i Honning og nød denne Frokost med god Appetit. Derpaa fylgte Sneed og hans Søn Spandene og vi begav os paa Hjemveien. Jeg havde saaledes første Gang været med paa Jagt efter vilde Honningbier.

Penges Værd.

Man opfordrede engang en Mand til at sige Noget til Forsvar for Pengenes Magt. Han sagde da:

Velsignet være Guldet alt med den lyse Rand,
som Solens Lys det vandrer jo over Hav og Land,

Ret som en Gjest, saa ædel, der gaaer fra Ven til Ven,
 Med Glæde budt velkommen, med Sorg sendt hjem igjen.
 Den letter alt vort Arbeid, er Sporen til vor Daad.
 I Modgang er det Frelse, i Uvished et Raad.
 Det gi'er de Svage Kræfter og Daarerne Forstand,
 Ja banker ei forgjæves paa Klippen efter Vand.
 Og som det skjænker Skjønhed, saa gi'er det og Respekt,
 Den Rige tæller Konger som Ahner i sin Slægt.
 Den, som har Guldets fundet, han fandt de Vises Steen,
 En Lægedom for Døden, en Urt for alslags Meen.

Da man dernæst spurgte ham, om han da Intet vidste at sige mod Pengenes Magt, svarede han:

Forbandet denne Hykler, hvis Væsen kun er Skin,
 Som med sin kolde Guldklang i Hertet sniger ind.
 Fra Afgrundsdybet steg det som en forgiftet Damp
 Og sprædtes over Jorden som Sporer i en Svamp.
 Det er en dygtig Lærer i Alt, hvad der er slet,
 En Ed er ei saa hellig, det bryder den dog let.
 Af Ret det skaber Uret og Sandhed af et Digt,
 For Guldet sælger Mange sin Ære og sin Pligt.
 For det kan selv den Slette sig købe Hædersnavn,
 Men sjeldent eller aldrig benyttes det til Gavn.
 Og derfor seer den Ædle paa Guldets med Foragt,
 Saasandt hans Sind og Hjerte med Himlen er i Pagt.

Og da man nu endelig spurgte ham, om han dog ikke vidste at sige noget endnu Sandere om Guldets end den Velsignelse og Forbandelse, han her havde udtalt, tog samme Mand til Biblen, slog den op og sagde:

Guld ligner den ved Vennen¹⁾, som vender Ryggen til,
 Naar Venners Vee og Velfærd og Lykke staaer paa Spil,

1) 1 Joh. 3, 17—18.

Og byder derfor Alle: af Store og af Smaa
 Er Guld den Ven i Nøden, Du mindst bør lide paa.¹⁾
 Den kalder Riigmand nogen og ynkelig og arm,²⁾
 Endskjøndt han lægger Silke og Purpur om sin Barm,
 Og Fattigmand den priser, skjøndt Pjalter er hans Skat,
 Naar han har Lid til Herre og til hans Naade sat.³⁾
 Alvorligen den taler om Pundet⁴⁾, som Du fik
 At det skal ærligt nyttes, før Tidens Spand forgik,
 Om Venner⁵⁾, der kan vindes ved Guldets rette Brug
 Af den, der er barmhjertig og øver Godt i Smug.⁶⁾
 Og dermed vil den lære at Guldet selv er godt,
 Naar ei det sees som Maalet, men som et Middel blot,
 Der anvendt med lidt Fromhed, med Hjerter og Forstand.
 Skjøndt selv et Barn af Tiden, for Himlen virke kan.

A.

Kyllingen og Kanariesfuglen.

(Af G. M.)

Det var en deilig klar Sommerdag; Solen fastede
 sit Lys ind i den lille Bagergaard og tittede ind
 Mellespanden, som Koffepigen nylig havde skuret reen. En
 Rat laae paa Trappen og solede sig og stirrede efter Spurven,

1) 1 Pet., 1, 18. Aab. 18, 16. Luc. 12, 20.

2) Aab. 3, 17. * Jac. 5, 1 og 3.

3) Jac. 2, 2 og 5. Luc. 16, 22.

4) Luc. 19, 13—16.

5) Luc. 16, 9, 10, 35.

6) Jac. 1, 27.

der sad paa Vandposten og pudsede sine Hjer med Næbet. Inde i Stalden stampede Bagerens to Heste utaalmodigt, de ønskede at komme ud og tumle sig i det gode Veir, de drømte maaskee om den Tid, de endnu vare Føl, om det bløde Leie paa den grønne Eng, om den duftende Høstak og Bækken med det rene, klare Vand. Henne under Halmtaget vare flere lange Hylber, hvorpaa der deels laae friskbagt Rugbrød, deels paa store Jernplader deilige Hvedetvebaffer, saa varme og friske som om det var Store Bededags Aften.

Under den nederste Hylde stod en lille Kuro, og i den laae en Høne paa Egg. Man kunde kun see dens Hoved og et lille klart Øie, der engang imellem saae hen til de andre Høns, der, anførte af Hanen, gik omkring i Gaarden og sankede Korn op, der var faldet ud af de store Sække, som om Morgenene vare blevne heiseede op paa Bagerens Loft. Den lille Rugehøne misundte dog ikke de andre Høns, den laae og glædede sig til, at Eggene snart maatte revne, og at den da vilde faae rigtig Moderglæde af de velsignede smaas Kyllinger.

Pip! pip! sagde det inde i et af Eggene, Skallen brast og en lille Kylling kravlede ud i Kurven.

Hønen lettede sig lidt i Sædet og sagde: „Velkommen til Verden Du Lille, Du er altsaa den Første.“

„Jeg fryser,“ sagde den Lille, og saa krøb den ind under Hønen.

Efterhaanden blev den lille Kylling mindre kuldfær, den stak Hovedet frem under Moderens Binge og saae op mod Huset, hvor en Kanariesfugl hang udenfor et Bindue og sang. Den lille Kylling havde aldrig før i sit Liv hørt saa deilig en Sang, og det skulde den da ogsaa have havt ondt ved, da den først for et Par Minutter siden var kommen til Ver-

den, og den frøb længer og længer frem af sit Skjul, for at lytte til Sangen.

„Hvem der dog kunde hænge saa høit oppe og synge,“ tænkte den lille Kylling, „i alt dette Lys er der anderledes rart end i den mørke Kurv.“

Den var allerede utilfreds med Tilværelsen. Den fastede et Blik paa sig selv og saae, at den var gul ligesom Kanarie-fuglen, da blev den glad og troede, at den ogsaa kunde synge, men den Tro var meget tilgivelig, for den havde endnu kun Kyllingeforstand. Forgjæves aabnede den Næbet, den kunde ikke sige Andet end et Pip og altid Pip, og det blev noget eensformigt i Længden. Saa sagde Hønen, der havde ligget og hørt derpaa:

„Du er nok Hanekylling og øver Dig i at gale.“

Kyllingen taug undseelig, den vidste ikke rigtig, hvad Hønen meente, for Hanen havde ikke galet endnu siden Kyllingen kom til Verden, og den tænkte ved sig selv, om de liflige Triller, den gule Kanariesfugl slog, var at gale. Den tog tilsidst Mod til sig og spurgte Hønen, om den lille gule Fugl i Buret deroppe kunde gale.

Da loe Hønen, saa det klukkede i den, og sagde:

„Det er jo kun en Kanariesfugl, der synger, og det er ikke nær saa deiligt som at gale. Der staaer din Fa'er henne paa Skarnsjerdingen, jeg skal bede ham om at gale.“

Hanen goel paa Opfordring, men Kyllingen blev ganske forfrættet derved og frøb ind under Moderens Binge.

„Nei,“ tænkte den, „saa er det dog meget bedre at synge.“

Efterhaanden brød de andre Kyllinger ud af Egget, Bagerens Kone kom til og slog Hænderne sammen af Glæde over, at alle elleve Eg vare lykkedes. Nu blev Kurven

væltet med stor Forsigtighed, og Hønen med sine Kyllinger spadserede ud i Gaarden.

Den Førstefødte saae bestandig op til Kanariefuglen, den havde saadan en Lyst til at kunne lære at synge, men den turde ikke tale til Nogen derom. Naar den om Aftenen blev sat ned i Kurven, og Kanariefuglen var taus, blev den saa bedrøvet, og den havde kun den Trøst, at den engang imellem drømte, at den var en Kanariefugl.

En Dag kom Bagerens otteaars Søn ned i Gaarden, det var en lystig, ellevild Krabat, og han tog den Førstefødte, der pib ynkeligt, bar den op i Huset og satte den ind i Kanariefuglens Buur. Der sad den da ganske forkommen, mens Kanariefuglen heelt forstrækket slog med Vingene. Drengen løb sin Vej, da han hørte Nogen komme. Kyllingen saae paa Kanariefuglen, og denne igjen paa Kyllingen, endelig tog den Sidste Mod til sig og sagde:

„Kan Du ikke lære mig at synge?“

„Dig at synge?“ svarede Kanariefuglen spodsf.

„Bliv ikke vred,“ sagde Kyllingen, „den onde Dreng har sat mig ind i dit Buur, og det er ikke min Skyld. Jeg har ligesaa den første Dag, jeg saae Lyset, beundret din deilige Sang, jeg holder saa meget af Dig, og jeg vil saa gjerne have, at Du skulde lære mig at synge.“

„Døsje,“ sagde Kanariefuglen noget formildet, „det læres ikke, man fødes til at blive en Sanger, og dertil er Du ikke født.“

„Er jeg ikke?“ sagde Kyllingen spagfærdig.

„Har Du nogeninde drømt om den kneisende Palmelund, om de høie Bjerger, hvorpaa Solen skinner, om det blanke, det guldglimdende Hav, om tusinde spraglede Blomster og om Huset med runde Spiler? Nei, det har Du vistnok ikke;

men derfra er jeg, der lyder min Sang allerbedst; og naar jeg synger, saa glemmer jeg denne smudsige Gaard, mit trange Buur og den kolde Sol, og jeg troer at være i mit varme, deilige Fædreland. Sangen er mit Rald og mit Liv, og jeg misunder Ingen hans Plads i Verden."

"Uyffelige Fugl," sukkede Kyllingen, men Kanariefuglen hørte det ikke, den sang og jublede, saa Spurvene ganske ærgerligt stak Hovederne ud af deres Neder under Tagstjægget og fortalte, at de vilde have Lov til i Ro at sove til Midtag. "Hver Ting til sin Tid," meente en gammel Hanspurv, "ubuden Sang er en slem Gæst." Men Spurvene ere nu ogsaa bekjendte for at være meget profaiske.

Imidlertid havde Hønsene nede i Gaarden faaet Die paa den Førstefødte i Kanariefuglens Buur, der blev en Hurlumhei, og Hanen fløi op paa Skarnfjerdingen for at kunne see bedre.

"Aldrig havde jeg troet, at jeg skulde faae en saadan Sorg af dette Barn," sagde Moderen.

"Jeg beklager Dem inderligt," sagde en sort Høne.

"Kommer Tyren ned igjen, skal jeg haffe ham," sagde Hanen.

"Hovmod staaer for Fald, mærk Jer dette," sagde Hønen til sine Kyllinger.

"Det er latterligt," sagde en graa Høne, og deri vare Alle enige.

Kyllingen, der havde været saa optagen af Kanariefuglens Sang, at den ikke havde havt Die og Dre for Andet, faae nu ned i Gaarden og opdagede til sin Forstræffelse, at Alle betragtede den med alt Andet end venlige Blikke. Da foer en Gysen gjennem den, og den begyndte at ønske, at den aldrig var kommen op til Kanariefuglen.

Solen dalede ned bag Nabohusene, fastede endnu engang en Straale paa en høi Skofteen og forsvandt. Paa den Tid af Døgnet pleiede Kyllingen at blive luffet inde i Hønses-huset, hvor der var varmt og godt, men inat maatte den sidde alene høit oppe under Taget i det lille Buur hos den fremmede Sanger, der nu taug og luffede sine Dine til Spøn. En kold Vind begyndte at blæse, Mørket tog til, og Stjernerne skinnede. Det var første Gang, Kyllingen havde seet disse klare Stjernelys, den antog dem for at være Solen, der var gaaet i tusinde Stykker, og den var saa bedrøvet; den troede, at det aldrig mere vilde blive Dag igjen. Den frøs og peb af Kulde, men her kunde Intet hjælpe den. Nei, den sølte, at den ikke var skabt som Kanarie-fuglen, at dens Lyster og Fornødenheder vare andre end dens og var der end nok saa smukt i det fremmede Syden, Sangerens Hjem, saa vilde Kyllingen dog ikke bytte med den fattige Gaard og det varme Hønseshuus.

Endelig gryede det ad Dag, og Kyllingen blev glad, da den saae, at Solen ikke var gaaet istykker. Kanariefuglen vaagnede og hilsede Dagen med jublende Sang.

„Hvor det er smukt,“ sagde den lille Kylling til sig selv, „jeg har aldrig hørt den synge saa deiligt, men jeg længes dog efter mine Egne.“

Opad Morgenstunden kom Bagerens Kone, for at give Kanariefuglen frisk Vand, hun blev meget forfræffet ved at finde en Kylling i Buret og raabte: „Det har den flemme Henrik gjort.“ Og Henrik blev trukket ud af sin Seng og blev truet med Brygl, hvis han ikke vilde tilstaae sin Brøde. Det gjorde han endelig, og derefter maatte han bede Kyllingen om Forladelse.

Da den Førstesødte kom ned i Gaarden igjen, løb den

glad hen til sin Moder, men hun huggede efter den med Ræbet, og Hanen tog den ordentlig i Skole. Hvor den stakkels Kylling var uheldig, tilsidst krøb den ned i Hønses huset og gjemte sig. I mange Dage vilde ingen af Hønsene see til den, og Moderen sagde mange Gange til de andre Kyllinger, at hendes Førstefødte maatte være dem et afskrækkende Exempel, og at det Farligste af alt var at have Tilbieligheder, der ikke harmonerede med Ens egen Natur.

Tiden gik, Kyllingen voksede til og tabte sine gule Fjer, der først bragte den paa den forfløjne Tanke, at den var en Kanariesfugl; den kunde saa smaat begynde at gale. Da den en Gang havde hørt sin egen Stemme, syntes den saa godt derom, at den ikke vilde bytte med Kanariesfuglen, og da den endelig var bleven en fuldvoksen Hane, saa var dens Ungdomsdaarsfaber glemte, og med stor Samvittighedsfuldhed gik den ved Midnat og ved Daggrn, som det sig anstaaer en god Hane.

Kanariesfuglen hang endnu i Buret og sang, men Hanen værdigede den neppe et Blik. Det var nu ogsaa en Feil, for naar man selv kommer paa sin rette Plads, skal man ikke ringeagte andre, der ogsaa ere paa deres, og det var baade Kanariesfuglen og Hanen.

Erindringer fra Pampassletterne.

(Af John C. Creman.)

Paa en stormfuld Vinteraften sad vi, Jack og jeg, i Sloppek og Tøfler, lyttede til Stormen, der udenfor rystede Træerne og kastede Regn og Hagl mod Vinduene, saae ind i Kammeret, hvor der gnistrede en behagelig Ild, betragtede med Velbehag det smukt udstyrede Bærelse, nippede til vort Glas, der var fyldt med kostelig Madeira-toddy, lod Røgen stige op fra vore Havannacigarer — og tænkte paa gamle Tider.

„Ja, gamle Con,“ sagde Jack, „her have vi det rigtigt godt. Det fornøjer mig ret saaledes at sidde paa det Tøppe, her sammen med Dig og saae en luun Passiar, medens Stormen hylér udenfor.“

„Det har Du Ret i, Jack, og vi have det ogsaa meget hyggeligt. Men der er een Ting, jeg ikke kan begribe. Du har dog altid været en kjøn rask Fyr, som Pigebørnene nok kunne lide. Hvorfor har Du ikke søgt Dig en Kone istedetfor at Du nu eensomt tilbringer dit Liv her ved Saframentofloden?“

Et mørkt Stjær fløi over Jacks Ansigt, men det var kun et Dieblis og han svarede muntert: „Seer Du, Tom, jeg har nok tænkt derpaa, men jeg er kommen til den Erkjendelse, at det er bedre som det er. Mit urolige Liv kan ikke forenes med huslig Lykke. Man kan ikke tage sin Kone med paa Vandringer i Afrikas Ørkener, i det Indre af Mongoliet eller paa de sydamerikanske Pampassletter, og Du veed, at jeg har en stor Forkjærlighed for disse Steder og

for at flaffe omkring. Naar jeg nogen Tid har svelget i Civilisationens Nydelsler bliver jeg fed deraf og en uimodstaelig Trang driver mig ud igjen. Jeg vil ikke tage en Kone, som jeg ikke elsker, og en Kone, som jeg elsker, vil jeg ikke gjøre ulykkelig ved mine sære Vaner og Tilbøjeligheder."

Jack lagde den Bude tilrette, hvorpaa han hvilede sit Hoved, antændte en frisk Cigar og sagde: „Tom, har jeg nogensinde fortalt Dig om mine Udflugter paa de sydamerikanske Pampassletter?" — „Aldrig," svarede jeg, „jeg veed ikke engang, at Du nogensinde har været der." — „Vel, naar Du vil høre det, skal jeg fortælle Dig Noget derom, det er en af de interessanteste Begivenheder i mit Liv." Jack fortalte nu Følgende:

„En Forretning kaldte mig til Buenos Ayres. Min Ven John Fairfield, Gouverneur i Maine, anbefalede mig til sin Broder, der eiede store Kvæghorder ved La-Plata-Floden, ofte kom til Hovedstaden for at sælge Huder, Horn, Tælle og Uld og førte en Gauchos eller, som man her i Kalifornien kalder det, en Rancheros Liv. Efter en ni og tredjindstyve Dages Seilads ombord paa „Rasmus" løb vi ind i La-Plata-Flodens brede Munding. Uoverseelig udbredte sig den leergule Strøm, vi fulgte den lave venstre Bred, og ingen Høi, ingen Skov afbrød Kystens Ensformighed. Dengang maatte temmelig dybtgaaende Skibe ankre et godt Stykke Bei fra Strandbredden; en Baad førte os hen derimod, men ogsaa den stødte snart paa Grund og en med Dyr forspændt høi Karre bragte os de sidste tusinde Skridt gennem det grundede Vand til Bredden. Buenos Ayres er en smuk By, anlagt i regelmæssige Kvadrater, havde dengang 85,000 Indvaanere, nu 180,000. Den har smukke tre Etages Huse,

men dens Omgivelser ere næsten ganske blottede for Trævært. Paa de Der, mellem hvilke Paranas og Uruguyas Arme forene sig til La-Plata-Floden, have Jesuiterne i Aaret 1590 plantet Frugttræer og derfra bringer man Ved og Frugter til Hovedstaden.

Rosas var dengang Diktator, og jeg havde den Fornøielse at blive forestillet for denne mærkværdige Mand og for hans ikke mindre mærkværdige, for sin Stjønhed og sin Grusomhed meget omtalte Datter Manuelita. Men da jeg Morgenens efter at jeg var kommen i Land fandt fire Mennesker med overflaarne Struber paa Gaden og erfarede af min Ledsager, en Marineofficer, at dette var et Bærk af Masurkafklubben, hvoraf Rosas betjente sig til Udsørelsen af sine blodige Befalinger, da fulgte jeg gjerne Mr. Fairfields Indbydelse om at tilbringe nogle Uger paa hans „Quinta.“ Denne Quinta laae 30 Mil Best for Buenos Ayres, i Nærheden af Indiangerbetet. Sammen med 20 af Fairfields Folk, der vare velbevæbnede, red vi gennem Sletten, som strakte sig i en uoverfluelig Censformighed. Paa Verdenshavet viser der sig dog altid Et eller Andet, som afbryder Monotonien: et Seil, som viser sig paa Horisonten, en Hvalfisk, en Delphin, Bølgernes Gang — men paa Pampasfletterne, disse Græshav, gives der ingen Afverling, Dag for Dag viser sig her altid Et og det Samme.

Den femte Dag ankom vi til Quintaen. Den bestod af en Hob spredt liggende Bygninger af Teglsten, af en Karakter omtrent midt mellem Baaningshuus og Ladebygning. Hundrede Gauchoer, tildeels med deres Familier, beboede et Antal godt vedligeholdte nette Rum under en Intendants og tre underordnede Betjentes militaire Befaling. En Skildvagt havde sin Plads paa et lavt Taarn med en Allarm-

Klosse. Over 400,000 Stykker Kvæg, Fearfields Eiendom, sværmede frit om paa Pampasfletten. Ved indbrændte Tegn forhindres de fra at blive forveglede med de nærliggende Kvæghandlers Eiendom. Indianerne spise ikke Drefjød og Hjorderne ere derfor sikke for dem. Dette er derimod ikke Tilfældet med Hestene; for at sikre disse for Indianernes Efterstræbelser, har Regeringen i Buenos Ayres tilstaaet dem en Tribut af 600 Heste aarlig, men det forhindrer dog ikke at disse Horder jevnlig foretage røverste Indfald. Fearfield eiede 600 smukke Heste, der stadig maatte være under Bevogtning.

En Eiendommelighed ved Klimatet er den saakaldte „Aria.“ Da vi en varm Eftermiddag sad for aabne Døre og Vinduer og drak et Glas udmærket Lafitte, paakom der mig pludselig en ubehagelig Følelse som en let Febergysen, der dog kun varede et Par Sekunder. Samtidig hørte jeg en skarp Klingren af Glasfer og Vinglas, som om en lille Gjenstand havde rammet dem. Fearfield smilede og sagde: „Det er Aria'en!“ — „Hvad er Aria'en?“ spurgte jeg. — „Naar De tager Glasfen op vil De see, at den er itu; ogsaa Glasfene ere sprungne.“ — Jeg undersøgte dem og saae til min Forbauselse, at Sagen virkelig forholdt sig saaledes. — „Jeg kan ikke sige Dem med Bestemthed hvad Marsagen er; men jeg troer næsten at det er et elektrisk Fænomen. Ofte er det langt stærkere end idag. Naar da et Dyr i meget varm Tilstand er udsat for Aria'ens Indflydelse, blive dets Lemmer ganske stive; selv Menneskene komme undertiden et Par Dage til at lide af en stiv Nasse.“

Jeg havde tilbragt flere Uger paa Dvintaen og begyndte at fede mig. Det havde interesseret mig at iagttage Afverlingerne af Temperaturen, hidrørende fra de til hinanden

grændsende varme og kolde Luftstrømninger, hvilke sidste sandsynligviis komme fra de fjerne Andeshjerger, men ogsaa dette tabte sin Tiltrækning. At man udbedrede Veiene med tørret Kjøb eller Knogler, at en Spanier ophedede sin Teglovn med fede Faar var vel overraskende for mig, men blev mig snart modbydeligt. Min artige Vært gjorde alt muligt for at underholde mig — iffe destomindre fandt jeg Alt for eensformigt. I Buenos Ayres havde jeg endt mine Forretninger, Livet der frembrød intet Tillokkende for mig. Jeg vilde vandre videre, men hvorhen?

Lo af Fearfields Folk hørte hjemme i Chile. De havde Familie der og ønskede at vende tilbage. Jeg foreslog dem, at vi i Forening skulde reise til Chile, og med Glæde gif Pedro og Rodriguez ind paa dette Forslag. Du skulde have seet Fearfield, da jeg meddeelte ham min Plan. „Er De fra Forstanden? Vil De myrde Dem selv?“ raabte han i den stærkeste Bevægelse. — „Hverken det ene eller det andet,“ svarede jeg roligt. „Jeg vil tage afsted, selv ganske alene om det skal være.“ I tre Dage forsøgte han at faae mig til at opgive min Plan; men forgjæves. Nu befalede han Rodriguez, at sørge for de nødvendige Heste og at samle Alt hvad vi brugte til vor Udrustning, medens han overdrog Pedro at skaffe vor Proviant tilveie. Efter en Uges Forløb var Alt istand. Det var en Udrustning, som kunde lade sig see. Vi havde tolv kraftige Heste. Jeg havde en dobbeltløbet Riffel og en Sharpsh Bøsse, et Par Revolvere og rigelig Munition. Enhver af mine ledsagere var bevæbnet med et godt Gevær og saaledes kunde vi nok byde en Hob indianiske Landstrygere Spidsen. Med Smerte skiltes jeg fra Fearfield, det var en rigtig flink Mand, og jeg kan

ikke noksom takke ham for hans Godhed. Ved Afskeden lovede jeg at sende ham en udførlig Beskrivelse af min Reise.

Dristigt trængte vi ind i Indianernes Land, styrede efter Kompasset mod Vest og red daglig sex til syv Miil. Saaledes kunde vi i 27 Dage naae den chilensiske Andeskjæde. Men indtil denne Linie udstrække undertiden de patagoniske Indianere deres Streiftog. De gjøre her Jagt paa den letfødede Kasuar, paa Lamaet, hvis Kjød de holde meget af, og paa flere Peltsdyr. Den femte Eftermiddag saae vi en Støvsky paa den vestlige Horisont, og snart red en Skare af tyve Indianere imod os, svingende Spydene og omringende os i en Halvkreds. Der kunde ligesaa lidt tænkes paa at flygte som paa at gjøre Modstand. Jeg steg roligt af Hesten og gik de Kommende imøde, medens mine to ledsagere holdt deres Heste an. Saaledes ventede vi roligt Indianerne. En stor, stærk Mand, der vistnok var Bandens Fører, red med strakt Landse mod mig — da han var et Par Alen fra mig, reiste han sig pludselig, standsede sin Hest, saa at den steilede, og spurgte paa godt Spanisk: „Hvem ere I, hvorfra komme I?“ — Paa samme Tid standsede de Andre og ventede paa hvad der vilde komme. — „Vi ere Nordamerikanere og komme fra Buenos Ayres.“ — „Hvad bestille I her i vort Land?“ — „Vi ere paa Gjennemreisen til Chile.“ — Han opslug en hoi Patter. — „I ere nogle Taaber! Hvor kunne I troe, at naae Chile levende? Mine Krigere sværme igjennem Landet og ville dræbe Eder. Men hvad er Nordamerika for et Land — hvor ligger det?“ — Jeg bad ham stige af, tegnede med min Kniv Omridsene af et Landkort i Sandet, viste ham hvor jeg havde hjemme og hvorlangt Nordamerika laae fra Buenos Ayres. — „Men hvorledes ere I komne saa langt? Hvad havde I at bestille i Buenos Ayres, og

hvad ville I i Chile?" — Jeg forklarede ham nu Noget om min Handel med Landets Produkter, uden at lægge Mærke til, at en Indianerinde paa sytten Aar var steget af Hesten og havde nærmet sig, for at høre paa os. — „Hvis I havde været fra Buenos Ayres, havde jeg dræbt Jer; men med Eders Folk har jeg ingen Strid. Følg mit Raad og rid tilbage!" — Da afbrød Pigen os og sagde med klangfuld Stemme i det renefte Kastilianske: „Nei, Fader, send dem ikke bort. En anden Afdeling af vore Folk kan støde paa dem og dræbe dem. De ville til Chile; Du veed, at vi snart skulle drage den samme Vej. De ere rigeligt forsynede med Levnetsmidler, hvorfor kunne de ikke følge med os?" — Jeg understøttede ivrigt hendes Forslag, Høvdingen holdt en kort Raadslagning med sine Krigere, derpaa samtykkede han. Du kan tænke Dig, Tom, at vi vare meget glade ved saaledes at være slupne for en Fare, der vilde have været vor visse Død.

Reisende have paastaet, at Patagonierne langt fra have en saadan Legemsstørrelse, som tidligere almindelig antoges. Jeg kan sige Dig, Con, at de næsten alle ere ualmindelig høie og kraftige. Jeg har sjelden truffet paa Noget, der ikke maalte sine gode tre Alen, og mange vare endeel høiere. De ere udmærkede Ryttere og tilbringe Størstedelen af Dagen paa deres Heste; Høvdingen, der syntes at være henved 60 Aar gammel, herskede uindskrænket over flere Tusinde Mennesker. Han heed Waschmopotobah, og jeg var saa uheldig at kalde ham slet og ret Wasch. Den største Mand i Stammen, Epilesopotobah, kaldte jeg Epilepsy, ligesom jeg omdøbte Wasch's Datter Mareipotoma til Marei. Jeg kunde ikke udtale deres lange Navne, forstikkede jeg, og saa fandt man sig deri. Mareis Moder, en Spanierinde, var som Fange

bleven Hovdingens Hustru; den Indflydelse, hun udøvede paa denne, var efter hendes Død gaaet over paa hendes Datter, der var ligesaa smuk som velopdragen. I Spanien vilde hun have været omgivet af Tilbedere, her sølte hun sig ikke vel i de vilde og raae Omgivelser og længtes efter det civiliserede Liv, som hendes Moder havde gjort hende fortrolig med.

At vi gjenfidiq sølte Tilbøielighed for hinanden, vil ikke undre Dig. Mine Fortællinger om Reiser i andre Lande, om andre Folkeslags Skikke, Sæder og Dragter, om fremmede Klimater og Produkter vakte i høi Grad Mareis Interesse. Hun red ved Siden af mig og paalagde sig ingen Tvang overfor sine Landsmænd, heller ikke syntes Waſch at tage det ilde op. Især saae hun med Forbauselse den Virkning, som mine Aldraaben frembragte paa Jagten. Kun den kæmpeagtige, vilde Epilepsy bar paa usorblommet Maade sin Skinsyge til Skue; Marei havde alt tidligere engang afviist hans Frieri.

Der hengik Dage og Uger; den gamle Waſch havde taget Veien mod Syd. Jeg fandt Behag i dette Liv, kun Pedro og Rodriguez vare bekymrede for vor Fremtid. Ikke sjelden traf vi paa andre Stammer, der snart viste os Venlighed, snart en uimiskjendelig Mistillid og undertiden søgte at formaae Waſch til at blive os koit saa hurtigt som muligt. Efter fem Maaneder fik Landet og Planteverdenen, som vi red igjennem, en anden Karakter. Vi kom til Floder, hvis Løb gik fra Vest til Nordvest, hist og her viste sig Træer. Vi befandt os sikkert i Nærheden af Andeshjergene. To Dage senere saae vi deres Toppe skimte gjennem Skyfløret, nogle af dem røg, Andre vare bedækkede med Sne. Lasfo'en og Bolas (Kastefugler) bleve lagte tilside; Indianerne forfærdigede sig Buer og Pile. Der var større Skove af

Saurbærtræer, Myrther og Cypresser; Aguavæ, Aber og andre firføddede Dyr forekom i større Mængde, Bicunnaer, Alpakaer og Lamaer saaes hyppigere jo mere vi vendte os nordpaa. Men vi streifede alt ind paa de fjendtlige Araukaners Gebeet.

Epilepsy var nu bleven saa uforkammet og nærgaaende i sin Opsørsel mod mig, at jeg opfordrede ham til at stydes med mig paa Pistoler. Han afflog det med de Ord, at han ikke forstod at bruge dette Vaaben. Da foreslog jeg ham en Kamp uden andre Vaaben end de, Naturen havde givet os. Den Besejrede skulde da opgive sit Frieri. Stolende paa sin Legemsstyrke modtog Slynngen Tilbudet. Marei blev meget ængstelig for min Styld, men jeg var fuld af Tillid. Du veed, Con, at jeg ikke har været en af Ottingtons fletteste Disciple i den ædle Børgerkunst, desuden havde de sidste sex Maanedes Anstrængelser hårdet mit Legeme og mine Arme. Sagen vakte almindelig Interesse og da vi — Kl. omtrent ti om Formiddagen — betraadte Kamppladsen, havde vi et talrigt og opmærksomt Publikum omkring os. Vor Klædning var let. Jeg var heldigvis i Besiddelse af et Par stærke Knæbeenklæder af Læder, et godt Læderbælte og tyksaalede Skoe; Ansigt, Nakke og Hænder vare brune af Solen, men hvor forbausedes ikke Indianerne ved at see den øvrige ved denne høitidelige Leilighed blottede Deel af mit Legeme, ganste hvid. De besøgte mig, undersøgte mine Muffler og gav deres Overraskelse tilkjende paa forskjellig Maade. Epilepsy tog Plads med Armene høit opløstede, for at slaae mig til Jorden. Jeg behøver ikke at fortælle, hvorledes jeg bearbejdede denne store Kolos efter alle Kunstens Regler. Jeg slap vel heller ikke ganste fri, men uden videre at gaae ind paa alle Enkeltheder i denne Brydekamp vil det

være tilstrækkeligt at sige Dig, at han tre Gange blev slynget til Jorden og at jeg først holdt op, da jeg havde overbevist mig om, at han ikke kunde stade mig mere. Epilepsy var ikke videre afholdt af sine Landsmænd, og Tilskuerne hilste hans Nederlag med haanlig Jubel. To Dage efter var han forsvunden, han havde begivet sig til en anden Stamme, da han her havde mistet sin Vre. Jeg maa lade Indianerne vederfares Retfærdighed. De glædede sig over Udfaldet af den for dem saa uvante Kamp og ønskede mig oprigtigt til Lykke.

Snart derefter mødte vi en Trop Araukaner i et langt større Antal end vor. Vi beredte os til Kamp, jeg havde taget mit med haffet Bly ladede Gevær, Pedro og Rodriguez havde gode Vaaben og vare øvede Skytter. Vore Modstandere vare væbnede med Pile, Buer, Landser, Lassoer og Bolas. Marei blev hos min lille Skare. Vi lode Fjenden komme paa 40 Skridts Afstand og aabnede da en levende Ild, hvorved strax tre Heste mistede deres Ryttere. Dette Held opmuntrede vore Patagoniere til et rasst Angreb, som vi virksomt understøttede ved en anden Salve. De overraskede Araukanere grebes af en panisk Skræk, de flygtede, forfulgte af Patagonierne, og lode endnu fem Døde tilbage. Glæden over Seiren var stor og i Bevidsthed om, hvor meget jeg havde bidraget dertil, lovede jeg dristigt at bede den gamle Wasch om hans Datters Haand. I det Haab, at kunne knytte mig varigt til Stammen, samtykkede han, og Marei blev under de Ceremonier, som de patagoniske Indianere ved slig Leilighed iagttage, min Hustru.

Medens Wasch meente at kunne beholde os hos sig, tænkte vi paa at flygte. Vi befandt os nu kun 25 Mile fra den første chileniske Nybygd, og Marei fik et lille Jagt-

parti istand, i hvilket foruden jeg, Pedro og Rodriguez kun tre Patagonier deltog. Ingen fattede Mistanke, især da vi tog kun ringe Bagage med os. Ved Solens Opgang drog vi afsted og vendte os mod Vest. Efter at have rebet et Par Miil holdt vi Rast i en smuk Skov. Ved et givet Tegn overfaldt vi her vore rødhudede Vedsagere, afvæbnede dem, tog deres Heste og befalede dem at vende tilbage til fods og fortælle gamle Wasch, at han aldrig fik os at see igjen. De stakkels Djævole tiggede om deres Baaben og lovede høit og dyrt, at de ikke vilde bruge dem imod os. De havde Ret, thi de maatte beskytte sig mod de vilde Dyr. Vi red i en Afstand af ti Skridt, tilkastede dem deres Landser og Bola's og gav da vore Heste Sporerne.

Efter ikke ringe Møisommelighed naaede vi Bjerget, overstrede Gumbrepasjet og ankom fire Dage derefter til San Felipe de Alconcagua, en smuk By med 13000 Indvaanere, kun 8 til 9 Miil Nord for Sant Jago. Her opholdt vi os en Maaned; mine trofaste Kammerater Pedro og Rodriguez tog Afsted fra os og vendte tilbage til deres Familier, jeg tog med min unge Hustru Bopæl i Sant Jago og tilbragte der de ti lykkeligste Maaneder af mit Liv.

Men Nykken her paa Jorden er kun fortoarig! Marei og den Dreng, hun stjænkede mig, ere begravede paa Kirkegaarden ved Bredderne af Maypocho. Det havde været min Hensigt at tage til New-York, naar hun først havde vænnet sig til det civiliserede Livs Former. Men Borherre vilde det anderledes!

Hermed endte min Ben sin Fortælling. Jeg indsaar, at min Trøst var overflødig og taug derfor. Minutter hen-
gif, Stormen vedblev at rase udenfor. Jeg henvendte nogle

Spørgsmaal til Jach om hans gjæstfrie Ben Fearfield. Han svarede mig ikke, han var faldet i Søvn. Jeg bredte en Kappe over ham, lagde Jlden tilrette i Raminen og søgte selv Hvile.

Ekkoet og Akustikens Hidundere.

(Af et Skrift af Dr. Hartwig: „Das Leben des Lichtmeers.“)

Da Grækerne befolkede Bjergenes stille Ensomhed og Skovenes hemmelighedsfulde Mørke med Nymfernes yndige Stikkelfer, da de bevægende og skabende Kræfter i Naturen af deres Fantasi legemliggjordes som guddommelige Væsener og fremtraadte selvstændigt af Rilder, Enge og Lunde, hvor kunde de da glemme Ekkoet, som fjernt fra Menneskenes Tummel og Færden lod sin Stemme lyde i Fjeldkløfter og Skovdale?

Ekko, den snakkelsalige Bjergnymfe, var Luftens og Jordens Datter, et Slægtskab, mod hvilket heller ikke Naturforskeren vil have Noget at indvende, thi Ekkoet skylder begge sin Fremkomst. Af Artighed mod Jupiter var hun bestandig rede til at forsinke Juno med sin Pasfiar, naar denne vilde belure sin Husbond hos Nymferne. Men Juno mærkede Hensigten og forviste ikke alene det venlige Væsen fra sin Nærhed, men fratog hende Talens Brug paa de sidste Ord nær, som hun har Lov til at gjentage efter Andre. Nu

flygtede den ellers saa selftabelige Nymfe fra sine Veninder og skjulte sig i Skovenes Skjgge, hvor den smuffe, forfængelige Narcissus forsmaaede hendes Kjærlighed. Af Smerte derover hentæredes hun, hendes Legeme forstenedes og der blev ikke Andet tilbage af hende end Stemmen, der af Guderne forundtes den sørgelige Rettighed, at gjentage den vildfarende Vandringsmands eller de i Ensomhed klagende Elskendes sidste Ord.

Naar vi nu forlade Fabelverdenens yndige Omraade, for at spørge Fysiken om hvorledes Ekkoet opstaaer, saa faae vi til Svar, at det i det Væsentlige betinges ved Luftens Elasticitet og Fortætningsevne. Ligesom Lydbølgen forplanter Lydbølgen sig i det Ubegrænsede og taber sig paa en vis Maade i Rummet. Men træffer den paa en Ting, som gjør Modstand, saa indtræder en lignende Virkning som ved Lyset, naar dette falder paa et poleret Legeme, eller ved en Bolt af Gummi, der flyver tilbage, naar den kastes ned paa Jorden. Ekkoet opstaaer altsaa ved at Lydbølgen kastes tilbage. Forklaringen af de gjentagne Gjenlyd beroer ganske paa de samme Forhold. Lydbølgen kastes fra den ene reflekterende Flade tilbage paa den anden, som en Lysstraale mellem to ligeoverfor hinanden stillede Speile. Et af de mærkværdigste Ekkoer af denne Art findes ved Undersbach i Böhmen. Enkelte i en Omfreds af fire Mil spredte Klipper danne Skelettet af et Bjerg og rage for Størstedelen op med deres nøgne Spidser. Der, hvor denne Klippegruppe ender, har man Ekkoet, der gjentager syv Stavelser tre Gange saa tydeligt som vel muligt. Det Sted, hvor de tilbagekastede Lydbølger løbe sammen, ligger ikke langt fra den høieste Fjeldspids; fjerner man sig nogle Skridt til den ene eller anden Side, saa giver selv et Pistolskud ingen Gjenlyd.

Det i forrige Aarhundrede saa berømte Ekko i Casa-Simonetta ved Mailand synes nu at være forsvundet, da det ikke omtales af nogen Reisende i den nyeste Tid. Det fremkom ved Slottets to fremspringende Fløie og gjentog et Pistolskud fra et af Hovedbygningens Vinduer 56 Gange. Sandsynligviis har en Forandring ved Slottets Bygninger gjort Ende paa denne Fremtoning, der undertiden kunde være til Uleilighed nok for Beboerne.

Det mærkværdigste Ekko i Verden er vistnok det, som Wrangel beskriver i sin Reise i Siberien, men det ligger saa langt borte, at neppe Noget af Læserne vil faae det at høre. Omtrent 250 Verster fra Kirensk indsnævres Lenafloden af 500 Fod høi Fjeldvægge. Paa dette Sted, der kaldes Tscheki, gjentages et Pistolskud over hundrede Gange, hvorved Knaldene følge efter hinanden som ved en Pelotonild og med en i den Grad forstærket Lyd, at man troer at høre en Artilleriparks Kanontorden. Iøvrigt er det fleerdobbelte Ekko, om vel langt fra paa en saa overordentlig Maade som det nævnte i den siberiske Ørken, ikke nogen Sjældenhed imellem Bjerge og ved klippefulde Flodbredder, og paa de Steder, hvor Reisende sværme om, sørges der ogsaa for at de faae det sladderagtige Ekko at høre.

„Ved Slottet New-Kagenelenbogen, opad Rhinen, ligger Loreley, en brat Klippe fuld af Huller, der giver et saa naturligt og stærkt Ekko, at de Forbijeilende øve allehaande Tidsfordriv med Trompeter, Skud og Raab,“ skrev alt den gamle Merian i Aaret 1665, og mange Tusinder have siden den Tid glædet sig ved Loreley-Klippens Ekko.

I Schweiz, hvor det jævne Hyrdefolk forstaaer at drage Nytte af enhver Naturmærkværdighed, hvor man spærrer Alpster og indhegner Vandsæld med Stakitværk, for at den, som ikke

betaler, heller ikke skal faae Noget at see, gives der intet mærkværdigt Ekko, hvor ikke en lille Kanon eller en Alpehornblæser staaer parat for at vække Bjergets slumrende Gjenlyd. Nagtet trættende ved en altfor hyppig Gjen-tagelse yde disse Naturstemmer dog undertiden en sjelden Nydelse. Drog man for nogle Aar siden fra den store Scheideck ned til Grindewald, saa stod der paa Weien ligeoverfor Wetterhorn en fortræffelig Alpehornblæser, en ægte Kunstner, der forstod at aflokke det simple Instrument vidunderlige Harmonier. Dyb Stilhed fulgte paa de sidste Toners Hændsen — men strax efter kastede det mægtige, herlige Bjergs Kløfter og Bække de smukke Toner tilbage i uærvnelig Skjønhed. Det var en Chorsang af overjordiske Væsner, som om det majestætiske Wetterhorn havde fundet Stemmer, der vare værdige nok til i en egen Triumfsang at forkynde hele Verden, hvor stort og ophøiet det er!

Ekkoet er iøvrigt meget forskjelligt i Maaden at lade sig høre. Undertiden hører man kun enkelte Toner afbrudte og raae, ofte ere de skarpe og klingende, en Forskjellighed, der neppe kan forklares anderledes end ved Bestaffenheden af de reflekterende Flader. I Almindelighed kan det antages, at gode og tydelige Ekkoer gjengive Lyden stærkere end disse kunne høres paa den dobbelte Afstand, ja gjengive Ordene endog tydeligere end de oprindeligt ere udtalt. Et paa-faldende Exempel herpaa er det udmærket smukke Ekko, som høres i Midten af den katholske Kirke i Darmstadt og som utvivlsomt opstaaer ved Lydbølgernes Tilbagekastning fra den hvælvede Kuppel. Denne Kuppel er 150 Fod høi og Lyden maa altsaa gennemløbe 300 Fod frem og tilbage, en Strækning, paa hvilken man ikke kan høre Taler i det Frie. Desuagtet er Ekkoets Gjenlyd saa stærkt, at de oprindelige

og de reflekterte Ord kunne høres med lige Styrke af den, der staaer et Par Skridt fra den Talende. Hovedgrunden til denne Fremtoning er ifølge Munk Modvirkningen af den sittrende Bevægelse, hvori de reflekterende Legemer sættes og hvorved de frembringe en Art Resonants.

Der forekommer i Bygninger undertiden sælsomme Ekkoer, som bære Tonen hen til et bestemt Sted. Saaledes kan i et Hjørne af en stor Sal i Konservatoriet for Kunst og Industri i Paris en Person samtale ganske sagte med en anden Person i det modsatte Hjørne, uden at Andre, der staae derimellem, kunne høre det. Et lignende Ekko findes ogsaa i det saakaldte „hviskende Galleri“ (Whispering Gallery) i St. Paulskirken i London og i et Portal i Ruinen af Slottet ved Heidelberg. I alle saadanne Tilfælde kan denne tilsyneladende paafaldende Fremtoning forklares ved Hvelvingens eiendommelige Konstruktion, hvorved der er fremkommet elliptiske Krumninger, hvis Knudepunkter ligge i disse Kroge, saa at de fra den ene udgaende Lydbølger her forenes med den andens.

Egentlig kunde man vente at træffe paa Ekko i de fleste af Bjerge begrændsede Sletter, i Dalkløfter og Slugter, paa indhegnede Pladse og i Gaarde, fortsagt overalt, hvor Udbredelsen af en udstødt Lyd træffer paa Hindringer; men dette er kun sjældent Tilfældet. Det er overhovedet vanskeligt strax at angive, hvor der er en af disse hemmelighedsfulde Naturstemmer, og hvorfor den netop er paa dette Sted og ikke paa noget andet. I Huler, i Fjeldkløfter, hvor der fremspringe Rilder, er Ekkoet meget hyppigt. Undertiden finder man det i Skove, uden at man er istand til at angive den Glæde, hvorfra Lyden kastes tilbage, man træffer det ogsaa i vidtstrakte Sletter uden paafaldende Ujævnheder, endog i

Skjer, der ere sønderrevne af Lynild. De paa Skibene udspændte Seil give paa Havet i temmelig betydelig Afstand Anledning til Ekkoer, hvis Marsag ligesaa hurtig forsvinder som de selv. Det Ekko, der høres langt fra Mennekevrirmlen, har ofte noget Melankolsk i sin Klang, der ikke ligger i den menneskelige Stemme, maaffee fordi den mangler Livet, fordi den er den blotte Gjenlyd. Men netop derved harmonerer Ekkoet med Bjergenes Ensomhed eller med Skovenes høitidelige Stilhed, hvis tungsindige Indtryk det forhyer. Som den fjerne Klokkelang fra en Landsbykirke stemmer det Sindet til drømmende Veemod og fremkalder blide, fredelige Følelser.

Ogsaa i en styfri Atmosfære reflekteres Lydbølgerne naar Solen med hele sin Kraft udvifler Varmen paa Overfladen, thi ikke paa alle Steder kan Opvarmningen være eens, fordi Jordampningen, Skyggen og andre Marsager forhindrer det. Denne ulige Temperatur bevirker en Mængde opstigende varme og nedsykende kolde Luftstrømninger af forskjellig Tæthed. Saa snart altsaa en Lydbølge fra en saadan Luftstrøm gaaer over i en anden, underkastes den en deelviis Reflektion, og om end den tilbagekastede Tone ikke er stærk nok til at danne et Ekko, bliver dog derved den direkte Lyd stærkt ivækket. „Varmen af Drinoskos store Vandfald,“ siger Humboldt, „er om Natten tre Gange stærkere end om Dagen. Ogsaa i Europa bemærker man dette ved ethvert Vandfald. Hvad kan nu Marsagen hertil være i et Bildnis, hvis Stilhed ikke afbrydes af Noget? Tingen er den, at om Natten afsjæles Jordens Overflade; de med Grønsvær eller Sand bedækkede Dele antage en eensartet Temperatur; Atmosfæren gennemkrydses ikke mere af de fine Strømningers varme Luft, som hæve sig lodrette eller paaafraa i alle Retninger.

Et eensformigt Fludium forplanter Lydbølgen sig med ringere Bønsfelighed og Lydens Styrke vorer, fordi Bølgens Delinger og de deelsvise Gjenlyd blive fjeldnere."

Foraarsdage paa Kuba,

Den 8de Marts.

Siden igaar er jeg i Matanzas og beboer et Gæstgiversted, der rigtignok er meget simpelt, men dog frembyder frist Luft og Reenlighed. Nu lider jeg ikke mere af Støv og Sol, men af den stærke Varm, der fra den tidlige Morgenstund til seent paa Natten hersker i den lille Gaard, hvortil mine Vinduer vende ud. Jeg hører stadigt Hammerslag, Dregug, Klirren af sønderslagne Tallerkener, Raab fra Kjøkkenet, Raab fra Spisesalen, Strid og Riv i Stueetagen og i Staldene, men især den uendelige Rimen af syv til otte brustne Klokker, der af fire Negere, som ere flattrrede op paa den nærliggende Kirkes Taarn, ubarmhjerligt bearbejdes hvert Kvarteer med Hammere.

Jeg forlod Havanna i en Jernbanevogn, indhyllet i Røg af tyve Cigarer. Mine Naboer vare fordetmeste godt klædte og hørte aabenbart til de bemidlede Klasser. At kun de Hvides Blod flød i deres Arer, vilde jeg ikke ret troe paa. De Fleste vare blege og brunlige af Ansigtssfarve, havde mørke Dine, brede fremspringende Kindbeen og stridt sort Haar. Man mener, at Kreolen paa Kuba er udsprungen af en

Blanding af den hvide og den kobberfarvede Stamme. Denne Kvinde, som sidder der med de stirrende, vilde Øine og kraftig Vægtsbygning, minder mig om visse mexicanske Skønheder, som man ikke sjældent træffer i Paris; med sine heftige Bevægelser, sin fyldige, næsten bedøvende Stemme er hun ligesaa langt fra den europæiske Kvindetypus som Uvinden fra Skjødshunden.

Jeg lader Vinduet i Koupeen gaae ned og seer en stor, bølgeformig Slette, der vel har et ensformigt Præg, men er tiltalende og storartet. Solen straalet paa Palmestove, Grupper af Bananer, store Marker med Sukkerrør og Hækker af Rattus, Aloer og Lianer. Denne Vegetation glimrer ved sine Formers ædle Skønhed. I sin vilde Frihed bevarer den altid en beundringsværdig Harmoni. Fra Tid til anden komme vi forbi etkrat af Bambus, hvis Planter have Knopper. Deres fine og lette Blade vugge sig paa Spidsen af høiellige Grene, der staae i Bunder rundt om det kæmpemæssige Rør. Bambus'en er kun en Buskvæxt, men dens tætte Skud kaste en viid Skygge og med dens Stamme støtter man Husenes Tag.

Paa Stationen San Felipe, hvor to Jernveje forenes, holde vi en kort Rast. Stationen bestaaer blot af aabne Boder og af Ladebygninger. Kofusnsødder, Pyramider af Appelsiner, Citroner, Granatæbler, Plangos og Bananer, Stabler af Tvebakter og andet Brød, findes her i Mængde, og fra Pølser, Skinkesiver, Svinesødder og lignende Vælfæddigheder udstrømmer der en stærk Duft af Løg, Charlotter og spanske Peber. De Reisende med Jernbanen pleie her at spise Frokost og finde det Samme her som paa alle Dens andre Stationer. Kreolerne ere ikke videre fræsne og bryde sig ikke engang om at Spiserne ere reenligt tillavede. Men

hvorfra kommer denne Hvideløgslugt? Min Naboerke, Damen med den kraftige Legemsbygning, spiser en stærkt kryddret Pølse uden nogen anden Tallerken end et Stykke Papiir og uden nogen anden Gaffel end Tommel- og Begesfingeren paa den høire Haand. Hendes Exempel finder Efterligning, endnu to til tre Pølser komme for Dagen. Man bærer her Pølser i Vommen, som hos os Konfekt og Bonbon.

Egnen bliver vildere jo mere vi trænge frem i det Indre. Her viser sig et tropiskt sumpet Krat, hist en Urskov, som ikke er berørt af nogen Dre. Dianer svinge sig fra den ene Palme til den anden, paa store Træstammer klynge sig Orkideer, det eneste Løvværk, som paa denne Aarstid smykker Ceibaens nøgne Grene. Støttet paa sin kegelformige Stamme og udsendende sine Rødder som Ripper til alle Sider, synes dette Træ at udfordre alle Orkaner. Naturen, der hæver det op over alle Skovens mindre Træer og Buske, beskytter det tillige mod de Farer, som følge med Storheden. Dets vide Løvhuælvning, et Fletværk af knudrede og frogede Grene, giver ikke efter for Stormen og dets Grundvold er stærk nok til at yde Modstand. Dets høie Krone tiltrækker Lynet, men Naturen har anbragt paa dets Grene en Snylteplante, hvis Rankers Epidse fjerner det forstyrrende Element. Franklin er ikke Lynaflederens første Opfinder, thi Skovens Træer have kjendt dette Beskyttelsesmiddel før ham. Kæmpens Fod er omgivet af en Mængde Smaatræer, der ligesom søge Beskyttelse hos den.

Himlen, der er bleven mørk, oplyses pludselig. Hver Dag samler der sig Skyer naar Varmen er stærkest, for hver Aften at fordrives af den nedgaaende Sols Straaler. Til Høire hæver sig en skovbegroet Bjergklæde i lette Former og med en Færvægs Lyse og luftige Farver. Disse Bjerges

lofette og fantastiske Omrids minde mere om en smuk Theater=decoration end om et virkeligt Bjerg. Skumringen varer kun et Dieblisk under Troperne. Ikke saasnart begynder Dagen at bleges, førend Natten udbreder sig over Himlen, men de sidste Minutter, naar Bjergtoppene beklædes med Guld, Aftenhimlen udsender lysende Striber, de lette Skyer antage Morgenrødens Farver og de længere Stygger give det hele Landskab en fantastisk Majestæt, disse sidste Diebliske udøve et ubeskriveligt Trylleri. Af og til hører jeg Kloffen paa en Plantage, som kalder Arbejderne fra Markerne. Paa nogle Punkter oplyser et Skjær som af Fosfor Egnen; man af=svider der Krat, for at kunne dyrke Jorden. Mod Vest er nu det sidste Dagstær forsvundet, og Maanen skinner paa Skove, Bjerge og Dale med et blidt Lys, der dog udbreder et klart Skær i Natten. Der er endelig Matanzas, som ved sin stærke Belysning alt har viist sig længe i det Fjerne. Jeg kjører over en Bro, stiger opad en steil Gade og be=finder mig i Gæstgiverstedet „Den gyldne Løve.“

9de Marts.

Karnevalet er forbi. Da jeg ankom igaar, var der en vældig Hurlumhei i Matanzas. De ellers saa stille Gader vare fyldte med en larmende Mængde. Hvide, røde, gule og grønne Masser, forlorne Skjæg, forlorne Næser, Hvide forklædte som Negere, Negere som Hvide, Mænd som Kvinder, Kvinder som Mænd, trængte imellem hverandre paa de store Pladse ved Papiirlygternes tvivlsomme Skin. Tiggere med et Stykke Pap for Ansigtet og med Tresser af Straa paa de smudsige Klæder færdes her sammen med dem, som Dagen iforveien rakte dem Almisse. I disse Dage maa Ingen føle sig fornærmet, og naar der af og til forekommer et

Mord og Gjerningsmanden paa Grund af Stimlen undgaaer sin Straf, saa er dette i Reglen en Hævn for en ældre Fornærmelse. Den Fremmede kan roligt blande sig mellem Pøbelen, kun tør han ikke forstyrre Nogen i sin Fornærmelse.

Dag og Nat kime Klokkerne, som Geistligheden overlade til Brug ved denne profane Anledning. For Beboerne af disse Bredegrader er Støi den højeste Nydelse. Om Onsdagen, Festens sidste Dag, er Tumulten stærkere end nogenfinde. Foruden Karnevalslystigheden under aaben Himmel var der to Maskeradeballer, hvortil kun Inviterede havde Udgang. Da man gav mig en Billet til et af disse Baller og bemærkede, at jeg der vilde træffe Stadens fineste Selskab, turde jeg ikke afslaae denne Gæst. Til Balsalen stod Døren paa viid Gab, saa at den udenfor forsamlede Mængde kunde see det Hele. Hvidtede Bægge, lave Gange under Trægallerier, en Art Scene eller Forhøining, hvorpaa de to forfærdelige Orkestre spillede, et Billard, et Forværelse med et Spillebord, der næsten stod ude paa Gaden, og Smudsdynger i alle Kroge — det var dette glimrende Lokales kostbare Udstyrelse. Alle Nationer fra den gamle og nye Verden forenedes her i en bizar Blanding. Der var Spaniere, Englændere med hvide Halsbind, Tydsfere, Jankeer med Buffeskjæg, Franskmænd, ja endog Russere. Den smukke Kreolerinde med sorte levende Dine støttede sig skjodesløst paa Armen af den høie ranke Tydsfer med de smægtende Blifke og det lange Haar. Spanieren med det broncefarvede Ansigt gjorde ivrigt Rour til en af Nordens blonde Døttre. Matanzas er endnu mere end Havanna en Kjøbmandsby og Selskabet rekrutteres fra alle Verdens Kanter. Halvdelen af den rige Befolkning bestaaer af Fremmede, der enten efter nogle Aar vende tilbage til deres Fædreland, eller blive

paa Ruba og gifte sig ind i kreolske Familier. Børnene af disse Ægteskaber ere i Reglen smukke og kraftige. Blandt Aftenens Dronninger bemærkede jeg to høie unge Piger af blandet Blod, halvt Tybskere, halvt Spanierinder, som med Nordens blonde Haar og smukke Ansigtssfarve forbandt Tropernes fyldige Former og lette Ynde.

I Nærheden af Matanzas findes der to Mærkværdigheder, som enhver Fremmed maa see. Det er Grotten ved Bellamar og Jumuri-Dalen. Imorges tog jeg en lille Hest og red ad en stenet Vej opad de Bakker, der i Øst begrænse Bugten. Jo høiere man stiger desto mere udvider sig Udsigten til Staden, Rheden og Havet, de omliggende Bjerge og den snævre Dalkløft, hvorfra Jumurifloden strømmer frem. I Bugten hiinsides Klipper og Banker, der drage grønne Striber gennem det himmelblaa Vand, ligger en stor Mængde Skibe for Anker, thi Matanzas har over 60,000 Indvaanere og er Knudepunktet for Handelen med de Forenede Stater.

Indgangen til Grotten ligger i en Hytte, hvis Eiermand modtager os i Skjorteærmer og med bare Fødder, men med den Vigefremhed og fortrolige Artighed, hvortil den kreolske Bonde ved sin hvide Hud troer sig berettiget. Midt i Hytten er et mørkt Hul, hvorfra en Trappe af Træ fører ned. Det er Indgangen til den Grotte, hvilken man har beskrevet for mig som et Vidunder over alle Vidundere. En Bonde, der arbejdede i et nyt Kalksteensbrud, tabte pludselig sin Hammer, der forsvandt med et Klippestykke. Han udviede Abningen, steg ind og opdagede Grotten. Føreren er overtydet om, at Hulen ikke har nogen Ende og strækker sig under Havet lige til Kastilien. Indgangen er ikke videre lovende. Halvafklædt, thi Heden er kvælende, med en Kjærte i Haanden og ført af Kreoleren, der svinger en Fakkell, strider man

gjennem en kroget Gang, der med visse Mellemrum er be-
lyst med Petroleumslamper. Nu bliver Hvælvingen høiere,
store Stalakiter hænge ned fra Loftet, Bæggene ere beklædte
med Alabasters Krystaller, jeg aldrig har seet smukkere. De
hvide og gjennemsigtige Naale ere saa fine og zarte, at
Hulen seer ud som om den er beklædt med Kniplingsvæv af
Krystal. Nogle af disse underlige Fremspring danne Piller,
Spiler, Forhæng og fantastiske Masser, som man kunde an-
tage for halofuldendte Billedstøtter. Paa et Sted er Grottens
Bæg efterhaanden truffet over med et Lag af hvid Alabast,
som i runde Bølger falder ned fra en Spalte og fremstille
et Vandfald af forstenet Skum. Længere borte blinke Hvæl-
vinger, Mure og selv Jorden som af Diamanter, hvorfra
Flammen af vore rygende Fakler gjenstraaler i tusinde Lys-
brydninger. Hist og her møder man vide og bløde Masser,
der ligne Sneebanker. Stenen er saa reen og saa fiinkornet,
at Lyset skinner igjennem de tykkeste Blokke som gjennem en
tynd Skive mat Glas. Banker man med Haanden derpaa,
da opstaaer der en Sølvklang med en længe lydende Dirren.
Dette Palads af Glas og kostbare Stene, der er skjult i
Jordens Skjød, frembyder et Skue, man ikke saa let glemmer.

11te Marts.

I dag vaagne de jeg ved Daggrø og gik gjennem den
sovende By til Jernbanen. Jeg reiser mod Øst, til Dens
Midtpunkt, til de store frugtbare Sletter, hvor nu de rigeste
Plantager findes. Bakkerne i Omegnen af Matanzas, hvor
der før blev dyrket megen Kaffe, ere nu for endeel igjen
blevne et Bildnis. Kaffe træet er en vanskelig Plante, der
let vantrives paa Sletterne. Det kræver en høj, stenet Jord-
bund, som det hurtigt udtømmer. Er dette skeet, maa man

henlægge Plantagen til et andet Sted. Det vilde Krat, vi kom forbi, var maaskee for faa Nar siden smukke, blomstrende og duftende Haver.

Jernbanen stiger høit iveiret og tager sin Begyndelse paa en Høislette. I Begyndelsen seer man til Høire endnu et blaat Bjerg, men snart søger Diet forgjæves et Høidepunkt. Paa denne eensformige Flade ligger La Union, det Sted, hvor alle Plantager i Nærheden aflæsse deres Varer. Trods dens Bigtighed seer Byen La Union ud som et Tilholdssted for Negere og Mølæselsdrivere. Husene ere af uholdbare Brædder og ere lave Rum uden Vinduer, hvor Mennesker og Dyr plages af Støv og Utpi. Alle ere malede med grelle Farver, Himmelblaat, Søgrønt, Teglskeensrødt og Lysegult. De Smukkeste ere forsynede med en aaben paa plumpe Piller hvilende Veranda, hvor Familien ligger spredt den varmeste Tid af Dagen. Paa de fleste Huse antyder en grøn Green, at man der kan faae Brændeviin, stegte Bananer og maaskee ogsaa saltet Kjød. Her skulde jeg træffe den Fører, der skulde ledsage mig til Las Canas. Med hvorledes skulde jeg udfinde ham blandt denne Mængde sorte Kræmmere, Lastdragere og Rideknægte? Med min Vadsæk i Haanden gif jeg omkring, studerede ethvert Ansigt og søgte efter spanske Ord, hvorved jeg kunde gjøre mig forstaaelig, da mit Blik idetsamme faldt paa en tyk ung Knøs, som stod der med leddeløse Arme og aaben Mund og frembød et Skue af komisk Forlegenhed. Jeg gjorde Tilløb til en spansk Tale, men kunde ikke komme videre end til at spørge: „Las Canas?“ — „Las Canas, det er rigtigt,“ svarede han med suvlenende Stemme, et venligt Smil og et dybt Blik, bemægtigede sig min Vadsæk og førte mig hen til et Sted, hvor en graa Hest med engelsk Sadel stod parat til mig.

Det var Kl. 10 om Morgen en og Solen brændte alt meget varmt paa vore Hoveder. Der var ikke ringeste Skygge paa Veien og denne var saa knuddet, at jeg ikke begreb den Lethed, hvormed vore Heste sprængte afsted over Steen og Huller. For europæiske Heste vilde dette Ridt under en glødende Sol have været en sand Piinsel, men vore Dyr havde en eiendommelig Maade at forlænge Skridtene paa og at trave hurtigt afsted paa de fletteste Veie, uden at Rytteren sporede den ringeste Rystelse. Jeg havde god Leilighed til at betragte Eggen rundt om. Det var bestandig den samme frugtbare Slette med Grupper af kæmpeagtige Palmetræer. Gist og her antydede en Allee Veien til en Plantage, og engang saae vi en Landsbyes røde Tæge og lille hvide Taarn. Undertiden kom vi forbi en plump Karre med fire til sex Oer, og jeg saae med Forbauselse, at de to første Oer traf ved Enden af en Strikke af idetmindste ti Alens Længde. Man forklarede mig, at denne eiendommelige Indretning er meget nyttig i Regntiden. Naar alle Veie da forvandles til Dyndpøle og den ene Halvdeel af Forspandet bliver stikfænde i en af disse, saa kan den anden Halvdeel længere foran søge fast Jordbund og trække Vognen ud af Pølen.

Det morede mig at betragte min Fjerss grotteste Figur, som han der sad paa Ryggen af en halvild Hest, som han alene styrede ved Hjælp af en Grime. Hans med gamle Træsko beklædte Fødder stak i to Pøkker af Strikker, der vare befæstede ved Sæddelen og saa korte, at han sad ganske sammenkrøben. Min Vadsæk holdt han fast med Knæer og Albuer og stadigt sporede han sin Hest. Pludselig vendte han sig om og meddeelte mig at vi nu vare paa Plantagens Grund. Vi rebe mellem to uigjennemtrængelige Skove over en Prairi, der var besaaet med Klat og store majestætiske

Træer. I det høie Græs vorede Tjørn med gule og røde Blomster. Orkideer hang ned fra Ræmpetræernes laveste Grene; nedenfor var der et Krat af besynderlige Planter, en uhyørt Brimmel af Vianer og i hinanden slyngede Buskværter. Tusinder af Smaafugle, Sommerfugle, Libeller sang, summede, dandsede i enhver Solstraale, sløi fra Træ til Træ, fra Blomst til Blomst. Man kunde have antaget Lysningen for Indgangen til en øde Savanne, der kun var beboet af vilde Hjorder og af Schakaler. Endnu nogle Skridt videre og vi naaede en dyrket Mark, hvor en Sværm sorte Gribbe afslagde et Besøg. Min Hest stødte næsten med Hovene til en af disse Fugle, uden at den gjorde Plads. Med sit røde, nøgne Hoved, sine blinkende Øine, sin rynkede og nedhængende Hud, sit træge og ensfoldige Udseende lignede den en syg Ralkun. Omsider saae vi over Sukkerrørsmarkerne, der næsten spærrede Udsigten, store røde Tage, Teglsteensmure og ryggede Skorstene.

Gieren af Plantagen er en født Franskmænd og ansees for en af de dygtigste Landmænd paa Den. Han modtog mig paa den venstabeligste Maade og førte mig strax ind i Familieværelset. Efterat jeg var bleven forestillet for Husets Damer satte vi os i Gynge stole, og et Kvarteer efter stod jeg paa den fortroligste Fod med alle Husets Beboere.

Saaledes befinder jeg mig altsaa i en riig Plantageeiers Huus. Alt er saa simpelt som muligt og aldeles ikke landligt. Aabenbart har man opoffret det Behagelige for det Nyttige, og Vaaningshuset er blot et Appendix til Drifts- og Fabrikbygningerne. Huset, foran hvilket der er en stor Gaardsplads, bestaaer kun af een Etage, med en besteden Veranda. Det fremspringende Tag er et Værn mod Solen og nogle Rørstole ere Alt hvad man finder her. Verandaen hviler

paa Træsøiler, mellem hvilke der er anbragt Porcellainsvaser med sjeldne Planter, den eneste ydre Prydelse for en tropisk Villa. Dagligstuen er en stor Sal med hvidtede Bægge, et Klaveer i et Hjørne, et Skrivebord, et Sybord, to Bænke af flettet Straa, nogle Gynge stole og en lille Bogreol. Disse faa og simple Meubler ere ligesom forsvindende i det store Rum. I dette Klima føler man ingen Trang til Luxus, Elegance og Bequemmelighed efter europæisk Skik. Vore Gulvtæpper, vore Sofaer og Stole med Silkebetræk, vore Gardiner og svære Tapeter vilde ikke passe til Omstændighederne. Hvad man her forlanger er Skygge, stor Rummelighed og Overskud af Luft. Værelset har kun et Bjælkelag til Loft og Luften kan frit cirkulere derigjennem. Spisesalen, der ligger tæt bagved Dagligstuen, er skilt fra denne ved en tyk Muur, men begge Rum staae ved en bestandig aaben Dør og ved to Gittervinduer i Forbindelse med hinanden. Til Venstre ligge Herrens og Fruens egne Kabinetter, der blot ere adskilte fra det Øvrige ved Portiører af Bomuldstøj, der bevæges frem og tilbage af Vinden. Menneket i Tropelandene behøver ikke at indelukke sig i et Drivhuus og kan som Træerne i hans Have leve i fri Luft.

Bagved Bygningen ligger Haven, der ved en høi Muur er skilt fra Bedriftens Tummel og Bevægelse. Et elegant Badehuus omslutter her et Vandbassin, hvor man har Plads til at svømme. Hele Rummet gløder og duster af Blomster og rundt om viser der sig i tætte Grupper Palmetræer, Oranger, Mangos, Guyaver, Oleandre og hundrede andre Træer, der give riig Skygge. Det er Middag og vi tage Plads ved det tarvelige Middagsmaaltid, der i Hovedsagen bestaaer af Godsjets Produkter og Havens saftige Frugter. Fra Bordet kan jeg see ud i den fortryllende Have; her

straale de gyldne Dranger, de gule Citroner, Granattræets røde Blomster gennem Mangotræernes grønne Løv, medens Roser blomstre ved deres Fod og Rofuspalmerne vifter over dem med de smukke Fjerkrøner, paa hvilke rigtig nok nylig en Sværm af de affhyelige Urubus have taget Blads. Denne tause og sorte Fugl, der med tunge Bingeslag lader sig ned paa dette yndige Træ, er et mørkt Billede paa Døden, der boer under dette vellystige Klimas Duft og Blomster.

Paa denne Sufferplantage troede jeg at finde et Exempel paa den barbariske Industri, der, som om den endnu var i sin Oprindelse, anvender Arbejdernes store Masse istedetfor Maskiner; men hvor forbausedes jeg ikke ved at finde et Mønster paa Nutidens Industrifid. Fabrikens Materiale har en Værdi af flere Millioner. Man seer ikke Andet end Jernbaner, Bogne, der rulle paa Skinner, Donkaster og Binder, der arbejde ved Hjælp af Dampen. I de ringeste Enkeltheder viser der sig Snildhed og Forstand. Blandt Andet forskaffer man sig ved et simpelt og findrigt Middel Vand; der bruges til Svaldefarrene, til Filtrering og til at vaske en saadan Mængde, at Brøndene ikke flaae til. Man samler da det i Svaldefarrene opvarmede Vand og fortætter endog Rjedernes Damp, uden at der gaaer en Draabe tilspilde; det høves da op ved Hjælp af en Maskine til et Bæcken, hvor det i utallige smaae Straaler udbreder sig over et netformigt Stativ og nu falder ned Draabe for Draabe. Afkjølet ved den Jordampning, som ledsager Faldet, vender enhver Vanddraabe i frisk Tilstand tilbage til de Brønde, hvoraf Vandet er øst.

12te Marts.

Igaar lagde jeg Mærke til Alt hvad der forekom mig nyt og interessant, idag indbilder jeg mig at jeg er en Planter, der aflægger et Besøg paa sin Eiendom, og nyder nu ret dette fredelige, frie og naturlige Landliv. Man vækker os ved Daggrøn. Sort Kaffe, Kreolerens Morgendrif, hjælper til at fordrive den sidste Rest af Søvnighed og til at beskytte os mod Morgenens Kjølighed. En let Taage svæver endnu over Jorden og Duggen isner efter den lumre Nat. Det er nu Tiden til at foretage Udflugter og at ride en Tour. Bore Heste vente os opsadrede i Gaarden, Damerne stige i Vognen og lystigt gaaer det afsted forbi de forsamlede Sorte og Kulierne paa Plantagen.

Vi standse først ved et Meieri, der er omgivet af en Bambushæk. Man opdrætter her baade unge Høns og Negerbørn. Hjerkræet bryder sig kun lidt om vor Nærværelse. Hanerne blive røde i Kammen, stritte med Hjerene og bestragte os med Mistillid. Hønsene skrabe i Jorden for at søge Føde til Kyllingerne, der trænge sig om dem. Men hos de ubefjedrede Lobenede have vi utvivlsomt frembragt et stort Røre. De opstilles foran Hytterne i to Rækker efter Alder og Størrelse, Drengene til Højre, Pigerne til Venstre og vi tage med Alvor den tauske Bataillon i Beskuelse. De stakkels Smaa føle en saa dyb Grefrygt og Angst, at de næsten krybe ind i Muren. Med deres Pjalter, deres nøgne Been, deres mørke Dine og stride Uldhaar see de ud som Vilde.

Mellem to Hækker af tjørnet Raktus, der er besaaet saa regelmæssig som Bugbom, gaaer det videre. Snart befinde vi os i en lille styggesfuld Skov af Kokuspalmer, der bøje sig under Vægten af deres Løvtroner og deres Knipper af

Nødder, af hvilke enhver er saa stor som et Barnehoved. Vi komme nu til en Plantning af Bananer, som nylig er indtaget fra Urstoven. I Nærheden vare Arbeiderne beskæftigede med at afhøste en smuk Sukkermarke. Beværnet med en let Segl (en trum Skærefniv) toge Negerne og Negerinderne med den ene Haand om det lange Rør, skar det med den anden Haand tæt af ved Jorden, plukkede Bladene af og deelte det i Stykker, der derefter lagdes i Bunker. Andre læssede Afgrøden paa store Karrer, forspændte med Ører. De kraftige Dyr laae enten drøvtyggende paa Jorden eller aad de omstrøede Blade af Sukkerrørene. Jeg har sjældent seet noget Smukkere end denne Sukkerhøst i en Lysning midt i Stoven, hvor man ikke saa Andet end den blaa Himmel.

Eftermiddagen tilbragte vi i Haven, dette yndige skyggesfulde Tilflugtssted i varme Dage. Ikke en Solstraale trængte gjennem Mangos- og Palmetræernes tætte Løv. En Gruppe af Citrontræer, baade med Frugter og Blomster, var vort Selskabsværrelse. Man bragte os her Frugter, Bananer, søde og bittere Appelsiner, søde Citroner, Orange-Citroner og Citron-Dranger, fortsagt alle mulige Afarter af disse gyldne Frugter, der hænge paa Træerne, endvidere Mangos, Guayaver, en gul og blød Frugt, hvis Navn jeg har glemt, og mange Andre, som jeg aldrig før har seet. Desværre holdt Moskitoerne os med Selskab og viste en høist uvelkommen Forfærlighed for Husets Gæst.

I den kjølige Aftenstund gif vi en Tour bag ved Haven mellem Sukkermarkerne, hvis høie Stængler næsten afsluttede Horisonten. Man kunde troe at være i en Ørken, paa en umaadelig Savanne, mellem hvis høie Græs man forsvinder som i et Ocean. Derpaa vendte vi langsomt tilbage og plukkede paa Veien smukke tropiske Blomster, der ere duftende

Juveler. Da det var blevet ganske mørkt hvilede vi i Gyngestole i Verandaen, betragtede Maanens Sølvskin, hørte paa Faarefyllingerne og indaandede den balsamiske Luft fra Haven. Plantagens store Lænkehunde vare løsladte og streifede om i Mørket, af og til udstødende en dump Gjøen.

Imorgen forlader jeg Plantagen og min Udflugt er dermed tilende. Dvælende i mine Erindringer støttede jeg mig til Vinduet og saae ud i Natten. Pludselig hørte jeg en sagte Piben, som flere Gange gjentoges. Uden Tvivl, tænkte jeg, er det en eller anden afrikansk Elsker, som med dette Signal kalder paa sin sorte Elskerinde. Men denne Piben gjentog sig stærkere og syntes at kalde paa mig. „Hvem der?“ spurgte jeg. Den Fløitende taug som en paa frisk Gjerning greben Forbryder, dog varede det ikke længe, før end han begyndte sagte igjen, derpaa høiere og blev ved med stor Udholdenhed. Jeg blev ærgrelig og vilde alt hente mine Pistoler, for at give Spasmageren en følelig Tugtelse, da jeg huskede paa, at jeg Aften iforveien havde hørt om en fløitende Jugl, der ofte om Natten indgyder Vandringssmanden Frygt for lurende Røvere. Snart hist, snart her, skjult i Krattet forfølger den lille skadefroe Skabning Mennesket, driller ham og følger en vis Glæde ved at forstrække ham.

En indisk Tæskenspiller.

En fransk Rejsende fortæller Følgende: Da jeg paa min indiske Reise befandt mig mellem Surate og Negpara, kom min Tjener en Dag til mig og meddeelte mig at en berømt Tæskenspiller og Slangetæmmer bad om den Ære at maatte give nogle Prøver paa sin Kunst.

„Hvad kan han?“ spurgte jeg.

„Alle mulige forbausende Ting, efter hvad man har sagt mig,“ svarede min Tjener.

„Lad ham komme ind.“

Tjeneren gik ud og vendte strax efter tilbage med en lille skjævt Olding, hos hvem jeg ikke bemærkede noget Paa-faldende. Kun glødede en uhyggelig Ild i hans smaae, sorte, gjennemborende Øine, og det faldt mig ind, at dette Menneske kunde, som Ratten, see i Mørke. Hans Klæde=dragt var den almindelige orientalske; Arme og Hals vare blottede, og han bar ikke andre Smykker end to uhyre store Guld=Ørenringe. Han bukkede dybt og ventede, indtil jeg tiltalte ham.

„Dit Navn?“ spurgte jeg ham paa Hindostansk.

„Pauschad, Excellence.“

„Man har sagt mig, at Du vil vise mig Mirakler.“

„Dersom det behager Ds. Excellence.“

„Godt! Hvad kan Du?“

Pludselig kastede han et meget stort Nøgler — uden at jeg vidste eller saae, hvor han tog det fra — mod mit

Bryst og beholdt Traadens ene Ende i sin Haand, saa at Afstanden mellem ham og mig kun var ti Fod. Herpaa sagde han: „Vil Deres Excellence nie undersøge, hvad De seer.“

Jeg forstod, at jeg saae Nøglet ligesaa tydeligt, som jeg overhovedet var istand til at see Nogetsomhelst, at jeg havde seet det blive kastet henimod mig, og dog, da jeg straffte Haanden ud for at gribe det, iffe, uagtet jeg tidligere havde holdt det fast mellem mine Knæ, var istand til at gjøre mig Rede for, hvor det var blevet af, medens jeg paa samme Tid saae Gjøgleren balancere med det paa Fingerpidjerne. „Bah!“ raabte jeg til ham, „Du vil kun saae mig til at troe, at Du har kastet Nøglen hen til mig.“

„Troer De, Excellence virkelig det?“ Men førend jeg kunde svare, holdt han istedetfor Nøglet en smuk, stor Rose i Haanden, uden at han havde forandret sin Stilling eller endog i ringeste Maade bevæget sine Fingre. Medens jeg endnu betragtede ham, kom en stor Skaal tilsyne i hans højre Haand; i den venstre holdt han Rosen. Han nærmede sig nogle Skridt, lagde Rosen paa Gulvet og bedækkede den med Skaalen.

Jeg maa her strax bemærke, at han iffe havde Apparater hos sig, intet Bord med dobbelt Bund, intet hemmeligt affondret Rum. Vi befandt os i mit Værelse ved højlys Dag. Han stod fem Skridt foran mig, omgivet i lige Afstand af alle mine Folk.

Efterat han havde bedækket Rosen med Skaalen gik han tilbage til sin første Plads og sagde: „Vil Deres Excellence være af den Godhed, at løfte Skaalen iveauet og see, hvad der er gjemt derunder?“

Jeg vilde have væddet Tusind mod Een paa, at Rosen

endnu befandt sig under Skaalen, saameget mere som jeg, for at undgaae Skuffelse, ikke noget Sekund havde vendt mit Blik bort fra Skaalen. Jeg fulgte altsaa hans Opfordring og løstede Skaalen op, lod den imidlertid strax falde, og trak mig med et høit Skrig hastigt tilbage; thi paa samme Sted, hvor Rosen tidligere havde ligget, laae nu en af de smaae, grønne indiske Slinger, hvis Bid uundgaaelig dræber; den havde reist sig paa Halsen, stirrede mig lige ind i Ansigtet med sine smaae, stikkende Dine og syntes beredt til at styrke løs paa mig. Ved Synet af en Slange gribes jeg altid af en kold Gysen; men denne øvede ikke alene sin Virkning paa mig, den opfyldte tillige alle mine Følelser med Rædsel og Afsky og med høie Raab fore de tilbage for at undgaae et Bid, der vilde have kostet Livet.

„Ikke flere Kunststykker af den Art, Hr. Taftenspiller,“ raabte jeg med en af Skræks halvkvalt Stemme.

„Slangen er ganske uskadelig, Excellence,“ svarede den Gamle med et ironisk Smil. Med disse Ord gik han rask hen mod det skrækelige Dyr, greb det om Halsen, stak dets Hoved ned i sin Mund og lod Dyret krybe ned i Svælget. Hvor den siden blev af veed jeg ikke.

Derpaa viste han os et sex Fod langt Kobberrør af en Tommes Gjennemsnit; paa samme Tid kom Røglet atter tilsyne. Jeg kan ikke sige, hvorledes disse Ting kom og forsvandt; saasnart han behøvede dem, vare de i hans Hænder, Andet veed jeg ikke. Da jeg saae efter Skaalen, der havde bedækket Slangen, var den der ikke mere. Hverken jeg eller nogen Anden havde bemærket, at dette besynderlige Menneſke havde bukket sig for at tage den op.

Nu trak Gjøgleren den ene Ende af Traaden gennem Røret og stak den ind mellem Tænderne, satte Røret paa

fine Væber og høiede Hovedet bagover, saa at Røret stod lodret i Veiret, medens Røglet hvilede paa dets øverste Ende. Bludselig begyndte Røglet at dreie sig, først langsomt, derpaa hurtigere og hurtigere, medens det paa samme Tid blev mindre og mindre, indtil det endelig forsvandt, ganske som om det efterhaanden blev viklet op paa en Teen. Hvad der havde bragt Røglet til at dreie sig og hvor det var blevet af, var umuligt at sige. Nu dreiede han atter Røret saaledes, at den nederste Ende kom øverst, og strax begyndte der at danne sig et nyt Røgle, dog ikke af Traad, men af forskjelligfarvede Baand, der ligesom haspedes op paa en Valse, hvorved der fremkom en Krands af to til tre Tommers Gjennemsnit. Bludseligt forsvandt baade Rør og Krands som ved et Trylleslag over Tassenspillerens Skulder.

Han gjorde endnu flere lignende Kunststykker og sluttede endelig med den hemmelighedsfulde Sæt. Denne Sæt kom ligesom alle de Gjenstande, han betjente sig af, tilsynne, uden at jeg kunde sige, hvorledes. Den var en Fod bred og to Fod lang og syntes tidligere at have indeholdt en Slags Meel; thi jeg saae synlig et hvidt Støv flyve omkring, da han frængebde den og begyndte at banke paa den; han frængebde den endnu en Gang og bandt den til med en Snor, idet han mumlede nogle Ord. Nu kastede han Sæffen paa Jorden og traadte paa den, saa at den blev ganske flad; han trak sig derpaa nogle Skridt tilbage og bad os nøie at passe paa Sæffen. Denne blev imidlertid større og større og syntes endelig at være saa fast og spændt, som om den var fyldt med Sand; men dette var kun tilsyneladende, thi saasnart Tassenspilleren nærmede sig til den og satte sin Fod paa den, gav den efter for Trykket, og antog, først naar dette ophørte, sin tidligere Fylde og Spænding. Atter traadte Gjøgleren Sæffen

ganske flad og atter begyndte Sæffen, efterat han havde fjernet sig, at svulme op anden Gang paa forskjellige Steder, saa at det saae ud som om en Rat var skjult i den og virkelig troede jeg ogsaa at kunne iagttage Indtryk af Rattepoter. Pludseligt ilte til min store Forbauselse eller rettere Skræk Sæffen hen til mig, ført som det syntes af en i den skjult Gjenstand.

Jeg troer ikke, at jeg er bange, men jeg tilstaaer, at ved denne Veilighed forlod min Koldblodighed mig fuldstændig. Jeg veg tilbage for denne saa hemmelighedsfulde, henimod mig rullende Gjenstand og forsikrede Gjøgleren om, at jeg havde seet tilstrækkeligt til at være overtydet om at han var en Mester i Magiens hemmelige Kunster. Denne Meddelelse aflokkede ham et haanligt Smil. Han gif hen til Sæffen, traadte endnu engang paa den med Foden, tog den op og skiftede den fra den høire til den venstre Haand. Herpaa forsvandt Sæffen pludselig og jeg saae kun Tryllekunstneren, der med tomme Hænder bukkede for mig.

„Hvis det behager Deres Excellence," sagde Tryllekunstneren, „vil jeg vise Dem, hvorledes jeg fortryller utæmmede Slanger."

Jeg havde allerede mange Gange hørt tale om denne eiendommelige Magt hos de indiske Gjøglere og var høist nysgjærrig efter at overtyde mig om, hvorledes det forholdt sig dermed. Jeg begav mig altsaa, ledsaget af mine Tjenere og Tusindkunstneren, ud paa en tætved beliggende Mark. Efterat Pauschar havde seet sig nogle Dieblifte opmærksomt om, opdagede han et Hul, hvori han bestemt antog at der maatte være en Slange.

„Men før jeg loffer Slangen frem," sagde han og henvendte sig til mig, „maa jeg have Bished om at have Nogen

til Bistand, saa at Slangen kan blive dræbt, naar jeg giver Tegn dertil. Dersom det er en Cobra-Capella, vil mit Liv være alvorligt i Fare."

"Det paatager jeg mig," svarede jeg og drog min Sabel. Efter nogen Nølen buffede Magieren dybt for mig og sagde: "Mit Liv er i Deres Excellences Hænder, vil De erindre Tegnet, naar jeg hæver mine Hænder op over mit Hoved, saa hug til, hurtigt og sikkert!"

Herpaa samlede han hele sin Opmærksomhed paa det farlige Foretagende. Han bragte et lille flageoletagtigt Instrument til sine Læber og begyndte, idet han stadigt saae paa Hullet, at spille en monoton og ubehagelig Melodi. Snart derefter bemærkede jeg til min største Forbauselse, hvorledes det affhyelige Hoved af en frygtelig Cobra-Capella, den giftigste af alle Slangearter, langsomt skød frem af Hullet og rettede sine af Ringe omgivne Dine paa den fremmede Musiker, der lidt efter lidt trak sig tilbage i Takt, medens Slangen langsomt fulgte efter ham.

Da han paa denne Maade havde loffet det hæslige Dyr ti til femten Fod bort fra dets Hule, høiede han sig pludselig bagover, spillede Melodien hastigere og lod Instrumentets Toner stige til de høieste Noder. Slangen reiste sig op paa Halen, som om den vilde styrte sig paa sin Fjende, og begyndte strax derpaa at bevæge sig fremad uregelmæssigt, men fuldstændigt i Takt efter Musikken. Denne Marsch havde omtrent varet et Minut, da gav Kunstneren det aftalte Tegn. Med Forsigtighed nærmede jeg mig saa meget, som var nødvendigt, og afhuggede da med et voldsomt Hug Slangens Hoved, der fløj langt bort. Aldrig har jeg med saa stor Glæde dræbt et levende Væsen.

Jongleurens øvrige Kunststykker kunne muligviis mere

eller mindre have beroet paa Sandsebedrag; men med Hensyn til Slangen var et saadant umuligt; thi dens Hud er endnu i min Besiddelse. Jeg belønnede Taskestyleren med nogle Guldstykker; høist lyffelig herover, forlod han mig med mange Komplimenter og gode Ønsker for mig. Jeg selv var ikke mindre tilfreds og vilde ikke for mange Penge have undværet, hvad jeg den Dag have oplevet.

En Vinter i Polarhavet.

(Efter W. Baer.)

Den 13de Septbr. 1869 gjorde Jsen Ende paa Skibet „Germanias“ Omflakken i Polarhavet; alle Forsøg paa at gjennebrude den mod Nord eller Syd vare forgjæves. Saaledes faae den tydske Expedition sig nødsaget til at vende tilbage til den lille Bugt Øst for Sabineerne, hvor man var landet i Grønland den 5te August, og rolig oppebie hvad den barske Vinter vilde føre med sig. Hvorledes denne var, vidste Ingen, thi aldrig havde her Noget overvintret.

I Polaregnene er der ikke Tale om noget Efteraar; her er Slutningen af Sommeren næsten ligesaa kold som Vinteren i de tempererede Klimater: Dag for Dag blev Solen kortere Tid paa Horisonten, dens Skin var bestandig mattere og det blev koldere og koldere. Den af Brændingen sønderbrudte Jis taarnede sig op og blev en uigjennemtrængelig Muur om Klippefjsten. Livet i den frie Natur uddøde ganske; Fuglene traf mod Syd, og Hvalerne og Sælhundene traf sig

til Isregionerne fjernt fra Kysten; derved havde alle Omgivelser antaget det Præg af høitideligt Alvor, som udmærker de arktiske Lande.

Alt efter otte Dages Forløb var det sidste Vandløb paa Den frosen og to Dage efter var Skibet paa alle Sider omgivet af Is. Og dog straalende Himlen flere Uger i fuldkommen Klarhed og kun sjældent bebudede Sneefog og Storme Vinterens Nærmelse.

Skibsmandskabet havde nok at gjøre med Foranstaltninger til at gaae den med Uengstelse ventede lange Vinternat imøde. Skibet blev aftakket og ved Hjælp af en Kanal, der blev sauet i Isen, halet længere ind i Bugten for at være beskyttet mod Vinterens rasende Storme. Derpaa skulde der sørges for at sikke Skibet selv mod den barske Kulde. Dækket blev belagt med et fodhøit Lag af Mos, der majsommeligt var indsamlet, og dette Pantser desuden styrket ved et ligesaa tykt Lag Snee, som trods det Seilbugstelt, der var spændt derover, efterhaanden forgedes ikke lidet og blev saa haardt som Steen. Stormene lettede Arbeidet, idet de omgav Skibet rundt om med en varmende Sneekappe, af hvilken neppe Masterne ragede frem. Gjennem dette Dække blev der gravet en Tunnel, saa at ogsaa Indgangen til det Indvendige af Skibet virksomt var beskyttet mod Kuldens Indtrængen.

For at faae Plads i Skibet blev Alt, hvad der kunde undværes og ikke kunde beskadiges af Kulden, skaffet i Land, Dampmaskinen taget fra hinanden og Kahytten udvidet. Alligevel havde syv Mennesker — Videnskabsmændene, Understyrmanden og Baadsmanden, der her skulde boe og sove — kun et Rum af $12\frac{1}{2}$ Fods Bredde og 13 Fods Længde til deres Raadighed. Det blev endnu yderligere formindsket derved, at der var et stort Bord, Stormasten, Dønen og

forskjellig Bagage. Imidlertid viste det sig dog, at Kahytten, uagtet man ved at staae op altid resikerede at støde Hovedet mod Dæksbjælkerne, var et Paradiis mod Opholdet i Sovekassen paa Slæderne paa Reiserne. Kapitainen og Overstyrmanden beboede et eget Lufaf og de syv Matrojer Kabysjen, begge disse Rum stode i Forbindelse med Kahytten.

Under disse Forberedelser blev Naturen med hver Dag mere taus og alvorlig, saa at der trindtom herskede et Trappistklosters Ensomhed. Kun sjældent viste sig en Bjørn eller hvid Ræv, de eneste Væsner, som foruden Menneffene paa Skibet oplivede Egnen. Den 13de Oktbr. var Solen alt forsvunden Kl. 3³/₄ Eftermiddag. Da Veiret var smukt og Kulden endnu ikke saa følelig, manglede det ikke paa Underholdning og der foretoges Udflugter for at undersøge Landet.

Men den 6te November tog Solen Afsked for tre fulde Maaneder og dermed steg ogsaa Kulden stadig; indtil Midten af November naaede den 21¹/₂ Grad. Med Solens Forsvinden indtraadte ogsaa de skrækkelige Sneestorme, der ofte varede tre Dage i Råd og bragte Skibet til at rykke. Som om Telttaget var gennemhullet som et Guld, trængte fra alle Sider Sneen ind og leirede sig hele Allen høit paa Dækket, saa at man ikke kunde passere det. Skjøndt Isen bestandig tog til i Tykkelse og tilsidst naaede 7 Fod, blev den dog gjentagne Gange sønderbrudt af de af Stormen pibsfede Vølgers Magt i en Afstand af 300 Skridt fra Skibet, saa at dette undertiden svævede i Fare for at komme i Drift eller at sønderknuses. Ligesom Stormen hidførte de vældigste Masser af Snee, saaledes feiede den ogsaa snart derefter hele Egnen reen, saa at dens Udseende bestandig skiftede. Det skyldtes ogsaa de talrige Sneestorme, at Kulden ikke tiltog ligesaa stærkt som i Begyndelsen af November.

Men hvorledes saae det nu ud i det Indvendige af Skibet under denne tre Maaneders Polarnat? Man led ikke af Kulden, thi der var en Døn af en saa ypperlig Konstruktion, at der selv under den værste Kulde herskede en behagelig Varme i Skibsrummet. Ingen Expedition til disse øde Egne er bleven udrustet saa godt som den tydske. Overhovedet forbereder man sig nu ganske anderledes end paa den Tid, da Kjøendskabet til hine øde Regioner endnu var meget utilstrækkelig. De første Forsøg paa at overvintre i de arktiske Egne havde et sørgeligt Udfald. Sir Hugh Willoughby, den første Europæer, som vovede dette dristige Forsøg (1553) omkom med alle sine Vedsagere ved Hunger og Kulde; Barents var i 1596 alt heldigere, han mistede af 17 Følk kun 5, væsentlig ved Skjørbug, den værste Fjende af Sundheden i disse Egne. Nu har den arktiske Vinter mistet en stor Deel af sine Rædsler, naar man kun benytter Fortidens Erfaringer og naar der i saa Henseende Intet forsømmes ved Udrustningen. Ved den tydske Expedition var man endog gaaet ud over det Nødvendige, saa at man med Fortrøstning kunde imødesee Vinterens Skrækbilleder.

Man var heller ikke ledig. Hver Time paa Dagen blev det paa Landet opstillede Thermometer, Barometret i Kakhytten, saavelsom Bandhøiden ved Skibet undersøgt. For ikke at fare vild paa Veien under Sneefaldet havde man opsat en Række Iisblokke til det meteorologiske Observatorium og forbundet dem med hinanden ved Touge. Skjøndt Veien ikke var lang vendte dog En og Anden tilbage med stivfrosne Fingre. For at kunne iagttage Ebbe og Floed, maatte bestandig et Hul i Vandet holdes aabent, en Forsigtighed, der viste sig meget nyttig, da der den 11te Januar udbrød Ild i Skibet. Den var opstaaet i den ag-

terste ubeboede Kahyt; Røgen, der opfyldte alle Rum, var færdig at fæle Alle og slukkede Lamperne. Det blev hurtigt opdaget hvor Ilden var brudt ud og store Strømme Vand udgjød sig over den. Snart var man Herre over Ilden; var den bleven opdaget en halv Time senere, saa vilde den utvivlsomt have naaet Kahytten og derved vilde det være kommet til en Katastrofe, hvis Følger havde været uberegnelige. Man vilde da maaskee være kommet i den samme fortvivlede Stilling som de to Matroser, der uden alle Hjælpe-midler maatte overvintre paa Spitsbergen.

Ogsaa Sneestormene holdt Mandskabet i stadig Bevægelse for at holde Forbindelsen med Ildververdenen aaben. Skjøndt rundt omkring omgivet af Vand, der rigtignok var i fast Tilstand, var det forbunden med stor Umage og Arbejde at forskaffe det Fornødne til det daglige Forbrug. Paa Dønen stod bestandig en stor Bliksjedel fyldt med Sne og dog maatte man omgaaes meget sparsomt med Vandet. Kun ved at opbyde stor Anstrængelse tilveiebragtes hvad der var fornødent til at drikke, ved al anden Forbrug maatte man indskrænke sig saavidt gjørligt. Ikke at kunde holde sig reen hører til de pinligste Ulemper i det høie Norden. Hvor velgjørende end et varmt Bad var, kunde der hertil i det Høieste hver Maaned anvendes en Kjedel lunken Vand. Et artigt Vaskesamfund ved 10 til 15 Grader under Frysepunktet ligner iøvrigt en Iishule som et Æg det andet. Glas, Kar, Alt er frosset, overalt seer man Iisfokker af det graae optøede Vand, Væggene glimre af tykke Iiskrystaller og overalt hænger der Iistapper. Hvad der ligger omkring i Krogene: Støvler, Kar, Gæverer, Klæder osv. er frosset og ligesom svejstet sammen af Iis.

At faae Vinne det vasket var næsten ikke muligt; det, som

var vasket i September, blev først i Juni, altsaa efter ni Maaneders Forløb, tørt og frit for Is. Skjorter, Tørklæder osv. havde antaget en Farve, som vanskelig kan betegnes. Fugtigheden, der herskede stærkest i de beboede Rum blev en sand Plage. Skjøndt man havde opstillet Metalkjedler paa Dækket over de to ned til Rahyitten førende Abninger, for at fortætte den opstigende Fugtighed, kunde man saa lidt blive Herre over den, at Røstet ofte blev fugtigt og derfor koldt og de flamme Soveleier i Kopperne bedækkedes med Is. Tildeels hidrørte Fugtigheden fra Menneskenes Uddunstninger, dog meest fra Sneemasserne, der navnlig i stormfuldt Veir satte sig fast paa Klæderne og slæbtes ind med. Dønen var til alle Sider behængt og omgivet med fugtige Strømper, Støvler, Klædningsstykker, Belts, Madrabser osv., og derved frembragtes en Atmosfære, der ofte blev til et formeligt Sneefog, saasnart Kulden trængte ind ved at en Dør gik op. Forskjellen paa Temperaturen mellem inde og ude var ofte 60 Grader.

Næsten syv Maaneder maatte Lampens blegrøde Skin i Rahyitten erstatte Solens Lys; først ved Slutningen af April var det muligt, idet Sneestormene begyndte at ophøre, at fjerne dette Dæk, hvormed Skibet var beskyttet, saa at Sollyset atter kunde trænge ind i Rahyitten. I Begyndelsen af den lange Polarnat saae man Rahyttens Beboere fordømte omkring det store Bord og ved Skinnen af en eneste Lampe ivrigt sysselsatte med Forberedelserne til Slædereiserne til Foraaret. Den ene forfærdigede Overtræksstøvler af Seildug, den Anden Frakker af Sælsskind eller syede Flonelsaaler i Strømper; en Tredie var ifærd med at lave Sneebriller af Rautschuf, gennem hvilke man paa Eskimoernes Viis kun seer ved Hjælp af en fin Ridse. Atter Andre syede Telte,

Sovesække, forfærdigede Røgmaskiner eller Støder, eller reengjorde Geværerne for den tykke Røst, der havde sat sig paa dem. Men da den ene Uge forløb efter den anden, uden at det længselsfuldt imødesete Sollys vendte tilbage, virkede Livets Ensformighed i høieste Grad trykkende. Stone har Ret naar han paastaar, at en Dag og en Nat under Polarfredsen ælder Mennesket hurtigere end et Aar nogetstomhelst andet Sted paa Jorden.

Ved i hele Maanedene at være tvungen til at holde sig i Kabyttens snævre Rum fik Menneskene et sygeligt Udseende, ethvert Spor af Rødme var forsvundet fra Kinderne, og det mørke Lampestin fløvede Dinene. Mangel paa Olie tillod kun sjældent Brugen af to Lamper, men endnu smerteligere følte Mangelen af Lampeglass; det sidste var trods den skarpsindigste Sammenflikning med Blik og Jerntraad gaaet al Rjødets Gang og derved blev Belysningen endnu langt tarveligere end før. Her lærte man at indsee, hvorledes selv de ubetydeligste Ting kunne opnaae en næsten usfatteelig Værd. Næsten alle de Smaating, som den Enkelte havde ført med sig, var opslidt ved Brugen, saa at Eieren af en Blyant, et lille Stykke Læder eller anden lignende værdiløs Gjenstand, blev en Person, til hvis Gunst man beilede.

Endelig den 21de December var man naaet til Midten af den lange Polarnat. Saalangt Diet kunde see straffe sig en eensformig graaviolet Sneepørten. Paa saa Skridts Afstand kunde man forveyle et $2\frac{1}{2}$ Tomme tyk Ankerfjetting med et tyndt Toug, Basaltspilerne paa Standbredden kunde svagt kjendes paa thve Skridts Afstand. Kun ved Middagstid blev Tusmørket afbrudt af et mat Rosenfjær, der dukkede op paa Randen af den sydlige Horisont som en Forjættelse om Solens Tilbagevenden. Dog varede det meget længe

førend det kom saa vidt. Solen stod endnu saa dybt under Horisonten, at man maatte have bestegit et syv Mile høit Bjerg for at kunne glæde sig ved dens Skue.

Endelig var ogsaa Julefesten kommen og med den vare ogsaa Grindringerne om Hjemmet bleven mere levende. For paa en værdig Maade at høitideligholde Festen maatte ikke Juletræet mangle. Men hvorfra tage Granen dertil? Træsprosser vare Grenene, Mos var Naalene og den levende Indbildningskraft maatte gjøre Resten. Man var desuagtet saa lystig i Sindet, at der var Nogle, som fik sig en Dands paa Isen. Hvor meget der heraf kunde skrives paa Rhinssvinens Regning, der idag som en Undtagelse traadte i Stedet for det optøede Band, skal ikke kunne siges. Men ovenpaa denne Oplivelse fulgte en stærk Slappelse, man havde Lyst til at sove den hele Dag og gad neppe spise Noget.

Den 13de Januar viste Dæmringen sig alt om Formiddagen, og den fremtraadte da med den ubeskrivelige Farve, der ligesaa godt kan kaldes rød som grøn og gul. Den 1ste Februar vaagnede omsider Omgivelserne af deres blyfarvede Ensformighed, Gjenfskinnet af et blegt Rødt belyste ved Middagstid Sneemarkerne og i de blaae Skygger traadte Gjenstandene stærkere frem. Den 3die Februar skulde ifølge Astronomernes Beregning Solen for første Gang beskinne Isen af et i Nærheden beliggende tusinde Fod høit Bjerg. For en Dag tidligere, end det var muligt fra Skibet, at hilse paa den første Solstraale, hvis Tilbagekomst man saa længselsfuldt havde ventet paa i tre Maaneder, drog Alle hen til Bjerget. Med Solens Tilbagevenden foregik der en stor Forandring med Mandskabet. Det var som om en tung Steen var væltet bort fra Hjertet, da den straalende viste sig over Jisfjeldene i Syden. Rigtignok gif den strax ned igjen,

men Lysets Tilbagevenden fremkaldte dog et livligere Røre ombord, da nu Udflugter i Omegnen atter vare mulige.

Alt den 10de Februar havde Dagen en Længde af syv Timer; paa videre Udflugter til Opdagelsesreiser turde der dog ikke tænkes, da de frygtelige Sneestorme endnu ikke vare ophørte. Heller ikke ophørte den barske Kulde, da Jorden kun meget langsomt opvarmes. Den 21. Febr. viste Thermometret 32° Kulde. Kvickølvet var vel bedækket med en Hinde, men man havde dog den Fornøielse ikke at see det fryse ganske.

Først i Midten af Marts kunde man foretage en Expedition i Slæder. Ved Slutningen af Mai svævede endnu Temperaturen om Frysepunktet, dog maatte man tænke paa at gjøre Skibet klar igjen til Søreisen — et vanskeligt og møjsommeligt Arbejde for svækkede Mennesker. Isen og Sneen blev ryddet bort fra Dækket og fra Siderne, Telttaget fjernet, Dæk og Bøug kalfatret, Taffelage og Maskine sat i den tidligere Stand. Fra det Indvendige af Skibet maatte betydelige Jismasser fjernes, der havde dannet sig der i Løbet af Maaneder, og det Samme maatte skee med store Vandmasser, som fremkom ved at Isen smeltede.

I Juni gik alt Solen ikke mere ned; nu var det bestandig Dag ligesom forhen bestandig Nat. Nu trøede det overalt med Ræmpestrid. Isen, som endnu i Mai var 6½ Fod tyk, var alt i Begyndelsen af Juni bleven en halv Gang tyndere. Paa Isen dannede sig store og dybe Vandpytter, men ogsaa det aabne Hav rykkede daglig nærmere til Skibet. Stykke for Stykke løsne sig den Is, som holdt Skibet omsluttet.

Den 10de Juli gik ogsaa Isen op ved Kysten og Skibet var befriet fra sit langvarige Fangenskab. Lystig dampede man nordpaa og alle Vinterens Rædsler vare forglemt.

